

PATNOS İLÇESİ AĞIZ ÖZELLİKLERİ

Harun KURT

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

DANIŞMAN

Prof. Dr.Yusuf SÖYLEMEZ

AĞRI - 2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Harun KURT

PATNOS İLÇESİ AĞIZ ÖZELLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr.Yusuf SÖYLEMEZ

Jüri : Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR

Jüri : Doç. Dr. Özkan AYDOĞDU

Ağrı - 2025

BEYANNAME

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim- Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Patnos İlçesi Ağız Özellikleri” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02/09/2025

Harun KURT

...../...../2025

BENZERLİK

	T.C. AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ	
---	---	---

Benzerlik Oranlarına Dair Beyanname

Öğrenci Adı Soyadı	Harun KURT	
Numarası	220606007	
Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	
Bilim Dalı	Yeni Türk Dili Bilim Dalı	
Programı	Yüksek Lisans	
Danışman Unvanı Adı Soyadı	Prof. Dr.Yusuf SÖYLEMEZ	
Tez Başlığı	Patnos İlçesi Ağız Özellikleri	
Bölümler	Turnitin Sonucu	En Yüksek Değer
Giriş	%0	% 25
Kuramsal Temeller/Kavramsal Çerçeve	%14	% 30
Materyal ve Yöntem	%6	% 30
Araştırma Bulguları	%5	% 20
Sonuç/Tartışma/Öneri	%2	% 20
TEZ (GENEL)	%5	% 25

21/08/2025

Yukarıda bilgileri yazılı tez çalışmasının benzerlik oranları Turnitin raporundan alındığı haliyle yazılmış olup tüm bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz.

İmza

Harun KURT

İmza

Prof. Dr.Yusuf SÖYLEMEZ

- 1) Benzerlik raporunun alınması sırasında “başlıklar, içindekiler, teşekkür, ön söz, dizin, alıntılar, kaynaklar, atıflar, ve 6 kelimeden küçük eşlemeler” kapsam dışı bırakılabilir. “İnternet, Yayınlar ve Öğrenci Ödevleri veri tabanlarından” hiç birisi kesinlikle tarama dışı bırakılmamalıdır.
- 2) Tez çalışmasında tabloda belirtilenden daha fazla sayıda bölüm/başlık olması halinde satırlar çoğaltılabilir.
- 3) Çalışmadaki benzerlik oranlarının tabloda belirtilen en yüksek değerleri aşması halinde bu çalışma Enstitü tarafından değerlendirmeye alınmaz ve savunma süreci başlatılmaz.
- 4) Bu beyannameye ek olarak Turnitin Benzerlik Raporu gönderilmelidir.
- 5) Bu beyanname, tez jüri öneri formu ve savunma öncesi kontrol formu ile birlikte Ana Bilim Dalı

Başkanlığına teslim edilecek ve akabinde EBYS üzerinden Müdürlüğümüze gönderilecektir.

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ danışmanlığında, Harun KURT tarafından hazırlanan bu çalışma, 21/08/2025 tarihinde aşağıda isimleri belirtilen jüri tarafından değerlendirilmiş olup Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR	İmza :
Üye : Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ	İmza :
Üye : Doç. Dr. Özkan AYDOĞDU	İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun/...../2025 tarih ve/ no'lu kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /2025

Prof. Dr. Mehmet TEYFUR

Enstitü Müdürü

BEYANNAME.....	iv
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	iv
BENZERLİK	v
TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	vi
ÖZET	xvi
ABSTRACT	xviii
ÖN SÖZ.....	xix
İŞARETLER VE KISALTMALAR.....	xxi
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ	xxii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1. GİRİŞ.....	1
1.2. Patnos Adının Kökeni	4
1.3. Patnos'un Yeri Ve Sınırları	4
1.4. Patnos'un Yapısal Gelişimi.....	9
1.5. Patnos'un Nüfus Gelişimi.....	11
1.5.1. Patnos'un Genel Tarihi	15
1.5.1.1. Aznavurtepe Kalesi:	29
1.5.1.2. Giriktepe Höyüğü:	31
1.5.1.3. Dizginkale Kale I:	32
1.5.1.4. Dizginkale Kalesi II:	33
1.5.1.5. Dizginkale Kalesi III:.....	33
1.5.1.6. Yalçinkaya Kalesi I:.....	34
1.5.1.7. Yalçinkaya Kalesi II:	34
1.5.1.8. Bozoğlak Kalesi:	34
1.5.1.9. Bozoğlak Nekropol Alanı:	35
1.5.1.10. Taşlıköy Obsidyen Yatağı:	35
1.5.1.11. Çatmaoluk Yerleşmesi:	35
1.5.1.12. Yukarı Kamışlı Nekropolü:.....	35
1.5.1.13. Yukarı Kamışlı Kalesi:	36
1.5.1.14. Çay Mahallesi Yerleşmesi:	36
1.5.1.15. Bağdişan Höyük:	36
1.5.1.16. Molla İbrahim Höyük:	37

1.5.1.17. Molla İbrahim Nekropolü:	37
1.5.1.18. Hisar Kalesi:	37
1.5.1.19. Hisar Kaya Altı Sığmağı:.....	38
İKİNCİ BÖLÜM	39
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	39
2.2. AĞIZ.....	39
2.2.1. Ağız Teriminin Tanımı.....	39
2.2.2. Dünya’da ve Türkiye’de Yapılan Ağız Çalışmaları	39
2.2.3. Doğu Anadolu Bölgesi Özelinde Yapılan Ağız Çalışmaları.....	41
2.2.4. Doğu Anadolu Ağız Tasnifi Hakkında	42
2.2.5. Doğu Grubu Anadolu Ağızlarının Özellikleri	43
2.2.6. Doğu Grubu Anadolu Ağzının Alt Grupları	44
2.2.7. Doğu Grubu Ağız Bölgesi Sınırı ve Özellikleri.....	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	45
3. MATERYAL VE YÖNTEM:	45
3.1. Araştırma Süreci:	45
3.2. Araştırmanın Amacı.....	45
3.3. Araştırmanın Soruları.....	45
3.4. Araştırmada Kullanılan Materyaller	45
3.5. Araştırmanın Yöntemi	46
3.6. Geçerlik Ve Güvenirlik:	46
3.7. Araştırmanın Genel Çerçevesi:.....	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	48
4.1. ARAŞTIRMANIN BULGULARI:	48
4.1.1. SES BİLGİSİ ÖLÇÜTLERİ:	48
4.1.1.1. Türkçe kelimelerde ilk hecede /e/, /i/ ve kapalı /è/, ünlüleri: .	48
4.1.1.2. Damak ünsüzleri (k. g. ğ. ŋ) yanında yarı kalın / ó /, / ú /, / á / ünlüleri (o-ö, u-ü, a-e arası):	48
4.1.1.3. İlk hecede açık /e/ ünlüsü (/ä/):.....	49
4.1.1.4. Asli uzun ünlü (börek, yıka- kelimelerinde):.....	50
4.1.1.5. [+ki] ekinden önceki (+DA) bulunma hali eki ünlüsünde uzunluk:	51

4.1.1.6. (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün korunması:.....	52
4.1.1.7. (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün uzaması veya /y/ ünsüzünün ikizleşmesi:	53
4.1.1.8. Geniş zaman eki (-r) 'den önceki geniş ünlüde uzunluk:	55
4.1.1.9. Alıntı kelimelerde ünlü kısalması:	55
4.1.1.10. Alıntı kelimelerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması:	56
4.1.1.11. Eklerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması:	57
4.1.1.12. Kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen 'ki' bağlama edatında ünlü kalınlaşması:	58
4.1.1.13. Kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen 'i-' fiilinde ünlü kalınlaşması:	59
4.1.1.14. Kalın ünlülü bir fiilden sonra gelen 'ver-' yardımcı fiilinde ünlü kalınlaşması:	60
4.1.1.15. Alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması:	61
4.1.1.16. İlk hecesinde /ö/, /ü/ ünlüleri bulunan Türkçe kelimelerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması:	62
4.1.1.17. Dar ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması: ..	63
4.1.1.18. Düz-geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması:	64
4.1.1.19. / ħ / ünsüzünün ek ünlüsünü kalınlaştırması:	65
4.1.1.20. Alıntı kelimelerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü incelmesi: ..	66
4.1.1.21. Alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü incelmesi: ..	67
4.1.1.22. Alıntı kelimelerde /h/, /g/, /k/ ünsüzleri yanında ünlü incelmesi:	68
4.1.1.23. Kelime tabanında palatal (ön) ünsüzler (ç, c, s, ş, z) yanında ünlü incelmesi:	69
4.1.1.24. /y/ yardımcı ünsüzünün ünlüleri inceltmesi:	70
4.1.1.25. (-yor) ekinden önceki geniş ünlünün incelmesi:	71
4.1.1.26. Çok heceli Türkçe kelimelerin sonunda /i/' leşme:	72
4.1.1.27. İlk hecede palatal (ön) ünsüzlerin yanında /i/' leşme:	73
4.1.1.28. Kelime sonunda geniş ünlülerde sebebi belli olmayan incelmeler:	74
4.1.1.29. Geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü incelmeleri:	75

4.1.1.30. Kelime tabanının son hecesindeki yuvarlak-geniş ünlünün düzleşmesi:.....	76
4.1.1.31. Dudak ünsüzlü kelime tabanında ilk hecede ünlü düzleşmesi:.....	77
4.1.1.32. Dar-yuvarlak olan kapalı ikinci hece ünlüsünün düz-dar biçimi:	78
4.1.1.33. Yuvarlak ünlülü kelime tabanının son hece ünlüsünün düz-dar biçimi:	79
4.1.1.34. Yuvarlak ünlülü kelime tabanının ek ünlüsünün düz-dar biçimi:	80
4.1.1.35. Kelime tabanında geniş yuvarlak ilk hece ünlüsünün düz-geniş biçimi:	81
4.1.1.36. Kelime tabanında ilk hecede dudak ünsüzü yanındaki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması:.....	82
4.1.1.37. Düz ünlülü kelime tabanında son hecedeki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması:	83
4.1.1.39. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra gelen /i-/ fiili ünlüsünün yuvarlak biçimi:	85
4.1.1.40. İlk hecede /h/ ünsüzü yanındaki yuvarlak-dar ünlünün genişlemesi:.....	86
4.1.1.41. Kelime sonundaki düz-geniş ünlünün daralması:.....	87
4.1.1.42. Düz-geniş orta hece ünlüsünün daralması:	88
4.1.1.43. Geniş-yuvarlak kök ünlüsünün daralması:	89
4.1.1.44. Yarı sızıcı / ê /, / ê / ünsüzleri:.....	90
4.1.1.45. Arka damak / ħ / ünsüzü:.....	91
4.1.1.46. Ön damak / ħ / (yh) ünsüzü:.....	92
4.1.1.48. Arka/orta damak / ŋ / ünsüzündeki değişmeler (n. g. ğ. y. v, ng):	94
4.1.1.49. Az titremlili / ɾ / ve vurgulu / ̄ /:	95
4.1.1.50. Gırtlak ünsüzü / ‘ / (Alıntı kelimelerde):	96
4.1.1.51. Gırtlak ünsüzü / ‘ / (Türkçe k, t, p ünsüzlü kelimelerde):	97
4.1.1.52. Kalın ünlülü kelimelerde ön damak /k/ ünsüzünün arka damağa çekilmesi:	98
4.1.1.53. /rɫ/ > /rr/ benzeşmesi:	99
4.1.1.54. /rn/ > /nn/ benzeşmesi:.....	100
4.1.1.55. /tɫ/ > /td/ benzeşmesi:	101

4.1.1.56. Kelime başında /b/ > /p/ değişmesi:	102
4.1.1.57. Kelime içinde /b/ > /p/ değişmesi:	103
4.1.1.58. Kelime başında / b, p / > / f /, / v / değişmesi:	104
4.1.1.59. Kelime başında /b, p/ > / h/ değişmesi:	105
4.1.1.60. Kelime içinde /b/ > /v değişmesi:	106
4.1.1.61. Kelime başında /b/ > /m/ değişmesi:	107
4.1.1.62. Kelime başında /ç/ > /c/ değişmesi:	108
4.1.1.63. İki ünlü arasında /c/ > /j/ değişmesi:	109
4.1.1.64. İki ünlü arasında /t/ > /d/ değişmesi:	110
4.1.1.65. Kelime başında /v/ > /f değişmesi:	111
4.1.1.66. İki ünlü arasında /v/ > /f/ değişmesi:	112
4.1.1.67. Kelime başında /f/ > /h/ değişmesi:	113
4.1.1.68. Kelime başında /h/ > /f/ değişmesi:	114
4.1.1.69. İki ünlü arasında /h/ > /f / değişmesi:	115
4.1.1.70. Hece sonunda /h/ > /k/ değişmesi:	116
4.1.1.71. Hece sonunda /h/ > /y/ değişmesi:	117
4.1.1.72. Hece sonunda ince-geniş-yuvarlak ünlü yanında /ğ/ > /v, y/ değişmesi:	118
4.1.1.73. /ğ/, /k/, / η / değişmesi:	119
4.1.1.74. Düz ünlü yanında /ğ/ > /v/ değişmesi:	120
4.1.1.75. Hece sonunda ve iki ünlü arasında ön damak /g/ ünsüzünün korunması:	121
4.1.1.76. Hece sonunda ve iki ünlü arasında arka damak /g/ ünsüzünün korunması:	122
4.1.1.77. İki kelime arasında (iki ünlü arasında) /k/, /g/ ünsüzlerinin sızıcılığı (veya düşmesi):	123
4.1.1.78. Hece sonunda /k/ > /ğ/ > /y/ > /v/ değişmesi (veya düşmesi):... ..	124
4.1.1.79. Ön ve iç seste ön damak /k/, /g/ > /c/, /ç/ değişmesi:	125

4.1.1.80. Kelime başında /l/ > /n/ değişmesi:	126
4.1.1.81. Kelime başında /n/ > /l/ değişmesi:.....	126
4.1.1.82. Kelime içinde /n/ > /l/ değişmesi:	127
4.1.1.83. Birden fazla /r/' li kelimelerde /r/ > /l/ değişmesi:	128
4.1.1.84. Kelime içinde /r/ > /l/ değişmesi:	129
4.1.1.85. Kelime içinde /r/ > /y/ değişmesi:	130
4.1.1.86. Kelime başında /s/ > /z/ değişmesi:.....	131
4.1.1.87. /s/ > /h/ değişmesi:.....	132
4.1.1.88. /ş/ > /s/ değişmesi:	133
4.1.1.89. /ş/ > /j/ değişmesi:.....	134
4.1.1.90. /b, p/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:	134
4.1.1.91. /g/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:.....	135
4.1.1.92. /g, k/ - /s/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:	136
4.1.1.93. /l/ - /v/ Ünsüzlerinin yer değiştirmesi:.....	137
4.1.1.94. /m/ - /l/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:	138
4.1.1.95. /r/ - /v/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:.....	139
4.1.1.96. /v/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:.....	140
4.1.1.97. /l/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:	141
4.1.1.98. Kelime ortasında / l /'den önceki düz-geniş ünlünün düşmesi:....	142
4.1.1.100.Kelime başında /h/ düşmesi:	143
4.1.1.101.Hece sonunda /l/ düşmesi:	144
4.1.1.102.Hece sonunda /r/ düşmesi:	145
4.1.1.103./r/ ünsüzlü ardışık hecelerde hece kaybı:	146
4.1.1.104.Kelime başında /y/ düşmesi:.....	146
4.1.1.105.Kelime tabanı ile ek-fil arasındaki /y/ ünsüzünün düşmesi: 147	
4.1.1.106.Kelime içinde /yA/ hecesinin düşmesi:.....	148
4.1.1.107./n/, /ş/ ünsüzleriyle başlayan kelimelerde ön ses /l/ türemesi:.....	150
4.1.1.108.Kelime başında /h/ türemesi:	150

4.1.1.110. Kelime içinde /r/ türemesi:	152
4.1.1.111. Kelime başında /y/ türemesi:	153
4.1.1.112. /d/, /t/ ünsüzlerinin ikizleşmesi:	154
4.1.1.113. /g/, /k/ ünsüzlerinin ikizleşmesi:	155
4.1.1.114. /l/ ünsüzünün ikizleşmesi:	156
4.1.2. BİÇİM BİLGİSİ ÖLÇÜTLERİ	157
4.1.2.1. Topluluk, aile isimleri yapan biçimler:	157
4.1.2.2. Teklik 2. şahıs iyelik eki + ilgi hali ekli yapıda / ɲ / - /y/ değişmesi:	158
4.1.2.3. Çokluk 2. şahıs iyelik ekinin ve iyelik kökenli çokluk 2. şahıs ekinin değişkeleri:	159
4.1.2.4. Teklik 2. şahıs iyelik ekinden sonra gelen yönelme hali ekinin değişkeleri:	160
4.1.2.5. (+DA) ekinden sonraki (+ki) ekinin düşmesi:	161
4.1.2.6. İlgi hâli eki ünsüzünün (+ki) ekinden önce düşmesi:	162
4.1.2.7. Yönelme hâli ekinde ünlü daralması:	162
4.1.2.8. Belirtme hâli ekinde ünlü genişlemesi:	163
4.1.2.9. Ayrılma hâli eki (+DAn) yerine (+DA) ekinin kullanımı:	164
4.1.2.10. Vasıta hâli eki (+IA)'nın değişkeleri:	165
4.1.2.11. Sınırlama eki (+ACA)'nın kullanımı:	166
4.1.2.12. Teklik 1. şahıs için kullanılan zamir kökenli şahıs eklerinin değişkeleri:	167
4.1.2.13. Teklik 2. şahıs için kullanılan şahıs ekleri:	168
4.1.2.14. Çokluk 1. şahıs için kullanılan şahıs ekleri:	169
4.1.2.15. Fiillerin birleşik kipli çekimlerinde (-1Ar) ekinin yeri:	170
4.1.2.16. ‘i-’ fiiline getirilen (-DI) ekinden sonra 3. şahıslarda /n/ türemesi:	171
4.1.2.17. ‘Getir, götür, otur-’ fiillerinin görülen geçmiş zaman çekiminde hece düşmesi:	172
4.1.2.18. Öğrenilen geçmiş zaman ekleri:	173
4.1.2.19. (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin değişkeleri:	174
4.1.2.20. (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin teklik ve çokluk 1. şahıslarda değişkeleri:	175
4.1.2.21. İsimlerde (-mİştı) ekinin kullanımı:	176
4.1.2.22. (- (I)r) geniş zaman ekinin standart dışı kullanımı:	177

4.1.2.23. Olumsuz geniş zamanın teklik ve çokluk 1. şahıs çekiminin değişkeleri:.....	178
4.1.2.24. Gelecek zaman ekleri:	179
4.1.2.25. (-AcAK) gelecek zaman teklik 1. şahıs ekinin ince ünlülü fiil tabanlarındaki değişkeleri:	180
4.1.2.26. (-AcAK) gelecek zaman çokluk 1. şahıs ekinin ince ünlülü fiil tabanlarındaki değişkeleri:	181
4.1.2.27. Şimdiki zaman ekinin değişkeleri:.....	182
4.1.2.28. Analitik şimdiki zaman kalıpları:	183
4.1.2.29. Çokluk 1. şahısta istek / emir eki:	183
4.1.2.30. Teklik 1. şahısta istek / emir ekinin değişkeleri:	184
4.1.2.31. Teklik 2. şahıs emir çekiminde pekiştirici kullanımı:	185
4.1.2.32. Çokluk 1. şahıs emir eki:.....	186
4.1.2.33. Ünlü ile biten fiillerde çokluk 2. şahıs emir eki:.....	187
4.1.2.34. Fiillerin (-sA)'lı birleşik çekiminde (-sA)'lı pekiştirme:.....	188
4.1.2.35. Dönüşlülük zamirleri:	189
4.1.2.36. "Kendi" zamirinin değişkeleri:	189
4.1.2.37. "Ben, sen" zamirlerinin yönelme hâli çekimi:	190
4.1.2.38. "O, onlar" zamirinin değişkeleri:	191
4.1.2.39. "Herkes" zamirinin değişkeleri:.....	191
4.1.2.40. "Şimdi" kelimesinin değişkeleri:	192
4.1.2.41. "Öyle, böyle" kelimesinin değişkeleri:	192
4.1.2.45. "Gibi" edatının değişkeleri:.....	195
4.1.2.46. "Kadar" edatının değişkeleri:	196
4.1.2.47. "Geri" edatının değişkeleri:	197
4.1.2.48. "Değil" edatının değişkeleri:	197
4.1.2.49. "Gayri" edatının değişkeleri:	198
4.1.2.50. "Ki" edatının değişkeleri:	198
4.1.2.51. "Falan" yerine "ne, ney, neyi, neyim" kelimelerinin kullanımı: .	199
4.1.2.52. (-y)İşIn) zarf-fiil ekinin değişkeleri:	200
4.1.2.53. (-ken) zarf-fiil ekinin değişkeleri:	201
4.1.2.54. (-(y)IncA) zarf-fiil ekinin değişkeleri:.....	201
4.1.2.55. Çok heceli fiillerde (-(y)A) zarf-fiil ekli tekrar:.....	202

4.1.2.56. (-(y)ArAK) zarf-fiil ekinin değişikleri:	203
4.1.2.57. (-(y)AsIyA) zarf-fiil ekinin kullanımı:	204
4.1.2.58. (-(y)IK) zarf-fiil ekinin kullanımı:	204
4.1.2.59. [-DIK) ekinden genişleyen zarf-fiil ekleri:	205
4.1.3. SÖZ DİZİMİ ÖLÇÜTLERİ	205
4.1.3.1. vurgu ile soru cümlesi yapma:	205
4.1.3.2. Ki bağlama edatıyla "Adam az kaldı ki yere düşsün." yapıllı cümleler kurma:	206
4.1.4. SÖZ VARLIĞI ÖLÇÜTLERİ	206
4.1.4.1. Babanın kız kardeşine verilen isimler:	206
4.1.4.2. Amca ve dayı karısına verilen isimler:	207
4.1.4.3. Büyük erkek kardeşe verilen isimler:	208
4.1.4.4. Çocuğa / evlada verilen isimler:	209
4.1.4.5. Damada verilen isimler:	209
4.1.4.6. Başa örtülen örtüye verilen isimler:	210
4.1.4.7. Yere serilen örtüye verilen isimler:	211
4.1.4.8. İri delikli eleğe verilen isimler:	212
4.1.4.9. Büyük kazana verilen isimler:	213
4.1.4.10. Havuca verilen isimler:	213
4.1.4.11. Patatese verilen isimler:	214
4.1.4.12. Cevize verilen isimler:	215
4.1.4.13. Domatese verilen isimler:	216
4.1.4.14. Lahanaya verilen isimler:	216
4.1.4.15. Ayçiçeğine verilen isimler:	217
4.1.4.16. Meyve çekirdeğine verilen isimler:	218
4.1.4.17. Isırgan otuna verilen isimler:	219
4.1.4.18. Mandaya verilen isimler:	219
4.1.4.19. Kediye verilen isimler:	220
4.1.4.20. Fareye verilen isimler:	221
4.1.4.21. Eşek yavrusuna verilen isimler:	222
4.1.4.22. Hindiye verilen isimler:	222
4.1.4.23. Büyük / küçük baş hayvanlarım barınağına verilen isimler:	223
4.1.4.24. Çayı bardağa doldurma hareketine verilen isimler:	224

BEŞİNCİ BÖLÜM.....	225
5.1. SONUÇ	225
6. KAYNAKÇA.....	236
7. KAYNAK KİŞİLER:.....	241
• KAYNAK: Gülcennet TATLI, 62 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gencali köyü.....	241
• KAYNAK: Ayten TATLI, 61 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gencali köyü	241
• KAYNAK: Şerafettin BEYAZIT, 71 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Keçelbaba köyü	241
• KAYNAK: Ekrem Baran CANDAN, 68 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Keçelbaba köyü	241
• KAYNAK: Mehmet ÇARBOĞA, 61 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yukarı Göçmez köyü	241
• KAYNAK: Fatih SEVİN, 61 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yukarı Göçmez köyü.....	241
• KAYNAK: Orhan AKYIL, 58 Yaşında.....	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Oyacık köyü.....	241
• KAYNAK: Seyithan ALPARSLAN, 59 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Oyacık köyü	241
• KAYNAK: Tayfur ÇETİN, 59 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yeşilhisar köyü.....	241
• KAYNAK: Aydın ÇETİN, 56 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yeşilhisar köyü	241
• KAYNAK: Muhiddin LEVENT, 80 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Çukurbağ köyü.....	241
• KAYNAK: Abdülkuddüs LEVENT, 78 Yaşında.....	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Çukurbağ köyü.....	241
• KAYNAK: Ahmet YILDIZ, 70 Yaşında	241
• DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Hacılar köyü (Gülçimen mezrası)	241
• KAYNAK: Mehmet YILDIZ, 73 Yaşında.....	241

•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Hacılar köyü (Gülçimen mezrası)	241
•	KAYNAK: Adil ŞAHİNDERE, 64 Yaşında	241
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Eski Konak köyü	241
•	KAYNAK: Saadet ŞAHİNDERE, 62 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Eski Konak köyü	242
•	KAYNAK: Seyithan ULUTAŞ, 82 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Ürküt köyü	242
•	KAYNAK: Alican ULUTAŞ, 67 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Ürküt köyü	242
•	KAYNAK: Seyithan SÜRÜCÜ, 60 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Dizginkale köyü	242
•	KAYNAK: Sadullah TUNÇ, 58 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Dizginkale köyü	242
•	KAYNAK: Yılmaz ORAL, 77 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Değirmendüzü köyü	242
•	KAYNAK: Seyit Battal CAN, 55 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Değirmendüzü köyü	242
•	KAYNAK: Torun ARİN, 75 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Bozoğlak köyü (Fatih mezrası)	242
•	KAYNAK: Zehra ARİN, 77 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Bozoğlak köyü (Fatih mezrası)	242
•	KAYNAK: Ahmet SAÇAN, 66 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / 14 Nisan Mahallesi	242
•	KAYNAK: Ayşe SAÇAN, 68 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / 14 Nisan Mahallesi	242
•	KAYNAK: Ahmet DİLER, 71 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gökoğlu köyü	242
•	KAYNAK: Gıyasettin EGE, 55 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gökoğlu köyü	242

•	KAYNAK: Kutbettin BİLİR , 72 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yürekveren köyü	242
•	KAYNAK: Kerem TAŞ, 80 Yaşında.....	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yürekveren köyü	242
•	KAYNAK: Berhem DUMAN, 57 Yaşında	242
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Alatay köyü	243
•	KAYNAK: Kasım ACAR, 66 Yaşında.....	243
•	DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Alatay köyü	243
7.1.	KAYNAK KİŞİ RESİMLER:	243
7.1.1.	GENCALİ KÖYÜ:	243
7.1.2.	KEÇELBABA KÖYÜ:	244
7.1.3.	YUKARI GÖÇMEZ KÖYÜ:.....	245
7.1.4.	YEŞİLHİSAR KÖYÜ:	247
7.1.5.	ÇUKURBAĞ KÖYÜ:	248
7.1.6.	HACILAR KÖYÜ (GÜLÇİMEN MEZRAI)	250
7.1.7.	ESKİ KONAK KÖYÜ:.....	251
7.1.8.	ÜRKÜT KÖYÜ:.....	252
7.1.9.	DİZGİNKALE KÖYÜ:.....	253
7.1.10.	DEĞİRMENDÜZÜ KÖYÜ:	254
7.1.11.	BOZOĞLAK KÖYÜ (FATİH MEZRAI):	255
7.1.12.	14 NİSAN MAHALLESİ:	256
7.1.13.	GÖKOĞLU KÖYÜ:.....	257
7.1.14.	YÜREKVEREN KÖYÜ:.....	258
7.1.15.	ALATAY KÖYÜ:.....	259
	ÖZGEÇMİŞ.....	266

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
PATNOS İLÇESİ AĞIZ ÖZELLİKLERİ
Tez Danışmanı: Prof. Dr.Yusuf SÖYLEMEZ
2025, xxiv + 266 sayfa

Başkan : Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR İmza:
Danışman: Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ İmza:
Jüri Üyesi : Doç.Dr. Özkan AYDOĞDU İmza:

Bu çalışmada, Patnos ilçesinde yaşayan yöre halkının kaykılarıyla köy ve mahalle gezilerek saha çalışması yapılmış ve üzerinde hiçbir çalışma bulunmayan bu ilçenin günlük kullanım alanlarında Türkçe'nin ne gibi varyasyonlara, standart dilden ne gibi farklılıklara, uğradığını tespit etmek amaçlanmıştır.

Yapılan çalışma, Giriş, Kavramsal Çerçeve, Materyal ve Yöntem, Araştırma Bulguları ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Patnos adının kökeni, tarihi, yapısal ve nüfus gelişimi ile birlikte coğrafyası üzerinde durulmuştur. Kavramsal Çerçeve bölümünde, Ağız terimini tanıımı, Dünya ve Türkiyede yapılan ağız çalışmaları, Doğu Anadolu'da yapılan ağız çalışmaları, Doğu Anadolu ağız tasnifi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra inceleme kısmı ele alınmış çalışmada yer alan veriler doğrultusunda Patnos ilçesi ağızlarındaki ses, şekil bilgisi, söz dizimi özellikleri ve söz varlığı ölçütleri kelimeler üzerinden örneklendirilerek tasnif edilmiştir. Sonuç bölümünde ise yapılan çalışma genel bir değerlendirmeye tabi tutulmuş, yapılan tespitlere bu bölümde yer verilmiştir.

Daha önce yüksek lisans veya doktora düzeyinde herhangi bir çalışmanın yapılmadığı Patnos ilçesinde tespit edilen veriler, hedef kelimeler, saha araştırması neticesinde kılavuz kitapçığa anında kaydedilmek suretiyle kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Son olarak yörede aktif olarak kullanılan çeşitli söz varlıklarının anlamlarına tezimizde yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Patnos, Patnos ağızı, ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi, söz varlığı.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
PATNOS DISTRICT DIALECT FEATURES
Advisor: Prof. Dr. Faculty Member Yusuf SÖYLEMEZ

2025, xxiv + 266 page

Minister : Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR Signature:

Advisor: Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ Signature:

Jury Member: Doç.Dr. Özkan AYDOĞDU Signature:

This study conducted fieldwork by visiting villages and neighborhoods with local residents living in the Patnos district. The aim was to identify the variations and differences in Turkish from the standard language in the daily usage of this district, where no other studies exist.

The study consists of the Introduction, Conceptual Framework, Materials and Methods, Research Findings, and Conclusion sections. The Introduction section focuses on the origin of the name Patnos, its history, structural and demographic development, and its geography. The Conceptual Framework section includes the definition of the term "dialect," information on dialect studies conducted worldwide and in Türkiye, dialect studies conducted in Eastern Anatolia, and the classification of Eastern Anatolian dialects. The analysis section is then conducted, and based on the data presented in the study, the phonetics, morphology, syntax, and vocabulary criteria in the Patnos district dialects are classified through examples of words. The Conclusion section provides a general evaluation of the study, and the findings are presented in this section.

The data collected in the Patnos district, where no previous master's or doctoral studies have been conducted, was collected from source individuals through field research, with target words recorded immediately in a guidebook. Finally, the meanings of various vocabularies actively used in the region are included in our thesis.

Keywords: Patnos, Patnos dialect, phonology, morphology, syntax, vocabulary.

ÖN SÖZ

Diller ve ağızlar bölgelere göre farklı özellikler göstererek çeşitli formlara girmiştir. Bu çeşitlilik zamanla dil ve ağızların araştırma konusu olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmanın konusu olan ağızların incelenmesindeki asıl amaç, Patnos ilçesi ağızlarındaki ses ve biçim bilgisi özelliklerini net bir biçimde ortaya koymaktır.

Bu çalışmada kısaca Patnos tarihi, coğrafyası ve Patnos ilçesi Türkçe ağız özellikleri incelenmiştir. Çalışmamız saha araştırması olduğundan dolayı köy köy dolaşarak ve kaynak kişiler önceden belirlenerek izinler alınmış hedef kelimeler ölçüt kitapçığı üzerinden kaynak kişilere sorulmuş ve yanıtlar çeviri yazı işaretleri kullanılarak kitapçığa kaydedilmiştir.

Bu konuyu çalışmamı tavsiye eden ve çalışma boyunca birikimlerinden istifade ettiğim değerli hocam Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ Bey'e müteşekkirim. Saha çalışmalarında her zaman yanımda bulunan değerli meslektaşlarım Ömer Tezcan, Yusuf Kaya, Talip Tatlı, Erdal Kaya Vedat Yılmaz, Bayram Acar, Orhan Kaya ve Zeynelabidin Zerkaya hocalarıma teşekkürlerimi bir borç biliyorum zira köy köy dolaşip kaynak kişi aramak çok zor bir faaliyet burada akrabalık bağlarını lehimize kullanarak saha çalışmalarının süratle bitirilmesi noktasında en büyük pay hocalarımızdır. Sistematik yöntemlerin çoğunlukla işe koşulamadığı saha çalışmalarında hem şahsi dostluklar hem de yılların getirmiş olduğu sosyal birikim ile saha çalışmalarımızı tabiri caizse uhulet ve suhulet içerisinde tamamladık. Çalışmamıza katkıda bulunan Patnos belediye başkanı olan sayın Abdülhalık Taşkın Bey'e de teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışmamda bana yardımcı olan değerli Patnos halkına ayrıca müteşekkirim.

Çalışmaya her yönden destek ve katkı veren emeğini üzerimden hiç eksik etmeyerek varlığıyla bana her zaman kıvanç kaynağı olan kıymetli eşim Betül KURT'a da içtenlikle şükranlarımı sunuyorum.

.../.../2025

Harun KURT

Ağrı-2025

İŞARETLER VE KISALTMALAR

Ø	: İşaretsiz ses ya da biçim birim
>	: $x > y$; “y”, “x” ten doğmuştur.
<	: $y < x$; “y”, “x” ten doğmuştur.
s.	: Sayfa
Ar.	: Arapça
Far.	: Farsça
TT	: Türkiye Türkçesi
ET	: Eski Türkçe
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
EDÇ	: Erken Demir Çağ
DTCF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
GDC	: Geç Demir Çağ
HchI	: Friedrich W. König, Handbuch der Chaldischen Insc hriften I-II, AFO, Beiheft 8, Graz, 1955-57
TTAED	: Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya Dergisi, Ankara
TAD	: Türk Arkeoloji Dergisi, Ankara
ODÇ	: Orta Demir Çağ
OTÇ	: Orta Tunç Çağ
İTÇ	: İlk Tunç Çağı
TTK	: Türk Tarih Kurumu

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

I. Ünlüler	
ā	Uzun /a/
ǣ	Kısa /a/
á	/a/-/e/ arası ünlü
ǣ	/a/-/ı/ arası ünlü
ǣ	/a/-/o/ arası ünlü
ǣ	/a/-/e/ arası uzun ünlü
a ^u	/a/-/u/ arası ünlü
ā	Genizsi /a/
ǣ	Uzungenizsi /a/
ē	Uzun /e/
ě	Kısa /e/
è	/e/-/i/ arası (kapalı) /e/
ē	Uzunkapalı /e/
ē	Genizsi /e/
ē	Uzungenizsi /e/
ǣ	Açık /e/
ǣ	Uzun açık /e/
ē	/e/-/ö/ arası ünlü
e ^ü	/e/-/ü/ arası ünlü
ī	Uzun /ı/
ǣ	Kısa /ı/
í	/ı/-/i/ arası ünlü
ī	/ı/-/u/ arası ünlü
ī	Uzun /i/
ǣ	Kısa /i/
ī	/i/-/ü/ arası ünlü

ĩ	Uzun /i/-/ü/ arası ünlü
yı	Kapalı, vurgulu /y/' ye yakın ünlü
ō	Uzun /o/
ó	/o/-/ö/ arası ünlü
ō	Uzun /o/-/ö/ arası ünlü
ò	/o/-/u/ arası ünlü
ō	Genizsi /o/
ï	Uzungenizsi /o/
ö	Uzun /ö/
ö	/ö/-/ü/ arası ünlü
ū	Uzun /u/
ũ	Kısa /u/
ú	/u/-/ü/ arası ünlü
ū	Uzun /u/-/ü/ arası ünlü
ü	Uzun /ü/
ű	Kısa /ü/
II. Ünsüzler	
ħ	Arka damak /h/ ünsüzü
h	Nefesli /h/ ünsüzü
h	Öndamak /h/ (yh) ünsüzü
k	Arka damak /k/ ünsüzü
k	Ortadamak /k/ ünsüzü
k	Dipdamak /k/ ünsüzü
k̂	/k/-/ç/ arası ünsüz
ğ	Arka damak /g/ ünsüzü
g	Ortadamak /g/ ünsüzü
g	Dipdamak /g/ ünsüzü

ġ	/g/-c/ arası ünsüz
ğ	Dip damak /ğ/ ünsüzü
ŋ	Genizsi damak ünsüzü
ǰ	İnce (palatal) /g/
ǰ	İnce (palatal) /k/
ǰ	İnce (palatal) /d/
ǰ	İnce (palatal) /l/
ǰ	İnce (palatal) /n/
ǰ	İnce (palatal) /r/
ǰ	İnce (palatal) /s/
ǰ	İnce (palatal) /t/
ǰ	İnce (palatal) /c/
ǰ	İnce (palatal) /ç/
ĉ	Yarı sızıcı /c/ ünsüzü
ĉ	Yarı sızıcı /ç/ ünsüzü
ḃ	Yarı sızıcı /b/-v/ arası ünsüz
ḥ	/ç/-ş/ arası ünsüz
ḥ	/c/-j/ arası ünsüz
ṛ	Titreklği azalmış /r/ ünsüzü
ṛ	Titreklği uzatılan /r/ ünsüzü
ṽ	Çift dudak /v/ ünsüzü
d, g, ġ, h, n, r, v, y	Düşme aşamasındaki ünsüzler
F, Ç, T, K, Ķ, P, S	Yarı tonlu ünsüzler
III. İşaretler	
˘	Ulama işareti

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. GİRİŞ

Patnos, ilk tunç çağından itibaren yerleşim yerlerine sahip olan Urartulardan Osmanlı devletine kadar bu devletlerin teşkil ettiği yapı içerisinde sosyal ve kültürel miraslar barındıran kadim yerleşim yerlerinden biri olarak bilinmektedir. Bu kadim kent tarihi, kültürel ve coğrafi konumu ile dinî inançların şekillendirdiği kültürel yapısı ve dinamikleriyle incelenmeye, tanınmaya ve tanıtılmaya değer bir kenttir. Bu çalışmada Patnos ve çevresinde yer alan köy ve mezraaların ağız özellikleri bağlamında araştırması yapılmıştır. Patnos ve köylerinde yaşayan vatandaşlarımızın Türkçe ağız özellikleri üzerinde durulmuştur. Patnos üzerinde daha önce fazlaca araştırma yapılmadığı ve yapılan bazı araştırmaların ise kapsamının Urartu devleti özelinden çıkamadığı gözlenmiştir. Hazırlanan tezler, veya makaleler genel olarak kentin Urartu tarihi ve Patnos'un coğrafi yönünü ele almıştır. Bu çalışma ise, Patnos'un genel tarihi ve coğrafi yapısını bir sıra içerisinde verdikten sonra asıl konusu olan Patnos ilçesinin Türkçe ağız özelliklerini vermesi bakımından hem Patnos ilçesi özelinde bir ilk hem de daha sonra yapılacak olan çalışmalara naçizane bir kaynak olması bakımından önceki çalışmalardan farklı özellikler taşıdığı ve taşıyacağı aşikardır.

Patnos, merkez ve çevresi tarihi süreç içinde birçok kez sınırları değişmiş, yer ve yönetim değişikliğine uğramıştır. Urartular döneminde kuzeyde bulunan önemli bir kent konumundayken zaman içerisinde önemini yitirmiş 1935 yılında 455 nüfuslu bir köy haline gelmiştir. 1960'ın ortalarından başlayarak askeri birliklerin ilçeye gelmesiyle Patnos hızla nüfuslanmaya, göç almaya ve gelişmeye başlamıştır. Zaman içerisinde bir garnizon kenti olan Patnos günümüzde tarım, ticaret ve kırsal yerleşimlerin pazar alanı olması ve son yıllarda şehircilik faaliyetlerinin de önem kazanmasıyla birlikte 2024 yılı verileri itibariyle Patnosun toplam nüfusu 109.224 kişi tespit edilerek gelişen bir ilçe hüviyeti kazandığı görülmektedir.

Patnos şehrinin tarihî kaynaklarda tespit edilen farklı isimleri “**Aludiri, Aladuri, Patisus, Badnus/Batnus ve Patnos**” olarak geçmektedir.

Bu çalışmada Patnos ilçesinde yaşayan halkın Türkçe ağız özellikleri üzerinde durulmuştur. Günümüze kadar Patnos’ta böyle bir çalışma yapılmamış olması yazılı kaynak bulma açısından oldukça zor bir süreci beraberinde getirdi. Birçok örnekte olduğu gibi metinler üzerinden ağız çalışması yapmak suretiyle değil köy köy gezerek ve kaynak kişilerin yanına bizzat gidilerek kaynağa ilk elden teması ile çalışma yapılması çalışmamızın gerçek manada zorluklarının anlaşılması noktasında bir fikir oluşturacağı kanaatindeyim. Bu zorluğun çalışmaya ayrı bir değer kattığını, kelimelerin anında kaydedildiğini, kaynak kişilerle samimi bir ortamda istenilen verilerden daha fazla kelime ve veriye sahip olarak oradan ayrılmanın ve bunun yanı sıra dostluklar kurmanın ne kadar paha biçilemez olduğunu da belirtmek isterim. Çalışma sürecinde elde edilen bilgiler, notlar alınmış resimler çekilmiş ve çeşitli belgeler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Konu uzmanı araştırmacı-yazar ve akademik çevrelerden toplanan veriler; konunun bahsi geçen kitap, dergi, makale ve tebliğler gibi basılı kaynaklarla birlikte çeşitli dijital ortamlardan faydalanılarak bazı bilimsel sonuçlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular ile önceden yapılmış benzer çalışmaların sonuçlarının benzerlik ya da farklılığı göz önünde alınmıştır. Ağrı çevresi ve Patnos ile ilgili bilgiler verilirken ağız araştırmaları kapsamında bu tarz bir karşılaştırma yapmaya önem verilmiştir. Mümkün oldukça sağlam, güvenilir belge ve kaynaklardan faydalanmaya gayret edilerek konu hakkında en kapsamlı bilgilerin doğru bir şekilde toplanmasına özen gösterilmiştir.

Patnos çevresiyle ilgili yapılan bu çalışmamızda, milat öncesinden günümüze kadar gelen zaman içerisinde bölgenin sahip olduğu tarihi önem ve coğrafi avantaj veya dezavantajlara ilişkin verilen bilgileri ve ağız özelliklerinin yapı ve şekli olduğu gibi aktarılmaya çalışıldı.

Nitekim araştırmamıza konu teşkil eden Patnos tarihi kaynaklara dayanılarak aktarılmaya çalışılmış ve ağız araştırmalarına bir zemin teşkil etmesi açısından tarihi verilere dikkatle yaklaşılmış kaynaklar titizlikle incelenerek hamasi düşüncelerden imtina edilmiş saygın kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında en isabetli bilgiler derlenmeye çalışılmıştır. Patnos'un bugünkü ilçe sınırları aşılarak şehrin Urartular zamanındaki idari statüsünden, Cumhuriyet döneminde sahip olduğu önce köy, nahiye ve ilçe merkezi olma durumuna kadar farklı zamanlardaki değişen dönüşen idari ve coğrafi yapısı üzerinde durularak Cumhuriyet dönemine kadar getirilmiştir.

Sözü edilen devletlerin hüküm sürdükleri dönemlerde farklı ve geniş sınırlarda Patnos ve çevresini etki altına alarak; burada tarihi eserler bırakmışlardır. Söz konusu eserlerin günümüze ulaşanlarından bazıları Dizginkale Urartu Kaleleri, Aznavurtepe kale ve tapınağı, Giriktepe Sarayı, Hisar Kalesi vd gibi birçok yapıdan bahsedilmiştir.

Çalışmamızda Ağrı İli Ağız Atlası çalışmasına Patnos ilçesi olarak katkı sunmak adına Leylâ Karahan ve Özgür Ay'ın detaylı bir şekilde oluşturduğu Türkiye Türkçesi Ağızları Sınıflandırma Ölçeği kılavuzundan faydalanılarak bu çalışma yürütülmüştür. Karahan ağızları 3 ana gruba ayırmıştır. Bunlar Doğu Grubu Ağızları, Kuzeydoğu Grubu Ağızları ve Batı Grubu Ağızlarıdır. Bu çalışmanın yapıldığı bölge, Doğu Grubu içerisinde yer almaktadır. Ses, şekil bilgisi ve söz varlığı bu kılavuzdaki yönergelere uygun bir şekilde tespit edilmiştir.

Bu çalışma beş ana bölümden (Giriş, Kuramsal Çerçeve, Materyal ve Yöntem, Araştırma Bulguları, Sonuç) meydana gelmektedir. Giriş bölümünde Patnos'un özel konumu üzerinde de bilgiler verilmiş, Patnos'un tarihi süreçte aldığı isimleri, değişik dönemlerdeki sınırları, bugünkü statü ve konumları üzerinde detaylıca durulmuştur. Patnos tarihi detaylıca alınarak tarihi süreç cumhuriyet dönemine kadar getirilmiştir.

Birinci bölümde giriş bölümüne yer verilmiştir. İkinci bölümde kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Materyal ve Yöntem üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde Araştırma Bulguları tespit edilmiştir. Beşinci bölümde ise sonuç bölümüne yer verilmiştir.

1.2. PATNOS ADININ KÖKENİ

Urartular döneminde Patnos ilçesinin adı: **Aludiri veya Aladri'dir** bu yer ismi Patnos'ta bulunan Giriktepe sarayı etrafını belirtilmektedir. (Balkan, K, 1960. s.140; Balkan, K, 1964, s.236). Uratuların ilk yöneticisi Aramu, **Arzaşkun** isimli yerleşim yeri inşa edildiği düşünülmektedir. Anılan yerleşkenin konumu henüz netlik kazanmasa da yapılaşmanın Patnos ilçesi şehir merkezine yakın olduğu tartışılmaktadır (Amerikan Doğu Derneği Dergisi, 1960: 360). Bizans döneminde şehrin adı **Patisus** olarak bilinir. Osmanlı döneminde **Badnûs/Batnûs** olarak isimlendirilen ilçe yöre halkı tarafından ise halen **Panos** olarak isimlendirilmektedir.

1.3. PATNOS'UN YERİ VE SINIRLARI

Şehir coğrafyası bakımından Patnos şehri, Yukarı Murat-Van Bölümü orta kısımlarında çöküntü sahalarından birini oluşturan Patnos Ovası üzerinde yerleşim kurulmuştur. Bununla birlikte Patnos şehri, Yukarı Murat havzası ile Van kapalı havzası arasında bir geçiş bölgesi üzerinde yer alır. Verimli yer altı göl depoları üzerinde kurulan Patnos şehri, nisbeten yüksek tarım potansiyeline sahip bir ovadır. Bu nedenledir ki, yakınında bulunan yerleşmelerin bir çoğuna göre yoğun bir şekilde nüfuslanmıştır.

Ağrı iline bağlı bir ilçe olan Patnos, kuzey yönünde Tutak ve Hamur; batı yönünde Muş ilinin Malazgirt ilçesi; güney ve güneydoğu yönünde Bitlis ilinin Adilcevaz ilçesi ve doğu yönünde ise Van ilinin Erciş ilçesi ile komşuluk yapmaktadır. Yaklaşık 1421 km²'lik bir İdarî sahaya sahip olan Patnos ilçesinin 92 köyü bulunmaktadır.

Doğal çevre özellikleri açısından Yukarı Murat Bölümü'nün diğer çöküntü ovalarıyla benzer özelliklere sahip olan Patnos, insan faktörü bakımından çevre özellikleri önemli farklılıklar gösterir. 1960'lerden önce çevre göre nisbeten seyrek nüfuslu bir yerleşim yeri olan Patnos, zaman içerisinde askeri birliklerin şehre gelmesiyle hızla gelişmiş ve nüfusu hızla artmıştır. Aktif nüfusun önemli çoğunluğunun "Genel Hizmetler" sektöründe faaliyet gösterdiği Patnos şehri, garnizonun gelmesiyle sadece nüfusu artmamış, şehir vasfı kazanma noktasında da önemli avantajlar elde etmiştir

(Yıldız, 1996: 1). Günümüzde en son TÜİK verilerine göre Patnos nüfusu 2024 yılına göre 109.224 olarak tespit edilmiştir(https://www.nufusu.com/ilce/patnos_agri-nufusu). Patnos, kentsel özellikler ve genel görünüm açısından önemli gelişmeler göstermektedir. Çevresindeki büyük komşu il ve ilçelerin önemli bir geçiş güzergahı noktasında bulunan Patnos, aynı zamanda çevresinden de yoğun göç alarak son zamanlarda bir cazibe merkezi olmaktadır.

Doğu Anadolu bölgesinin Yukarı Murat - Van Bölümü özelinde içinde bulunduğu coğrafi bölüm özelinde dikkate değer çöküntüsel ova alanlarından biri olan Patnos Ovası, çeşitli yönlerden gelen deprem faylar ile birlikte zamanla çöküntü ovası haline gelmiş, daha sonraları civar dere ve çaylardan gelen toprak birikintileriyle bu çöküntü yerinin düzlüğe bırakmış, dört köşesinde bulunan volkanik dağ ve tepeleri ile jeolojik olarak üçüncü zamanda oluşmuş bir yapı teşkil etmektedir. Oluşum açısından, Yukarı Murat-Van Bölümünün diğer ova ve çöküntüleriyle birlikte düşünülmesi gereken Patnos Ovası'nın morfolojik gelişimini, şu şekilde özetleyen Şaroğlu ve Yılmaz: Orta Miosen'de tatlı su gölleri ile kaplı olan, bir yandan aşınma ürünü malzemelerle dolan, hafif dalgalı yüzeyi ve deniz seviyesine yakın yükseltisi ile bir peneplen haline gelmiş olan bölge, bu dönemin sonunda yükselmeye maruz kalmıştır. Hafif dalgalanmalar sonucu gelişen sırtlar, birbirlerinden ayrı havzaların belirmesine yol açarken, şiddetli tektonik hareketler sonucu bu sahalar faylar boyunca çökmüştür. Neojen'den beri devam edegelen volkanizma faaliyetleri canlılık kazanmış, bu da havzaların dahada daralmasına ve parçalanmasına yol açmıştır. Nihayet kuaterner başlarına doğru Tendürek, Süphan gibi yanardağlar çıkarak havzaların günümüzdeki şekillerini almasına yol açmıştır(Şaroğlu ve Yılmaz,1987:89; Erinç,1953:79-80; Ardos, 1984: 134-135).

Bölgede Palezoik yaşta formasyonlara, çok sınırlı alanlarda, Patnos İlçesi Yürekveren köyü'nün doğusunda, mikaşist ve Spolinlerden meydana gelmiş oluşuklar halinde rastlanılır. Yörede Oligosen, doğrudan temeli teşkil eder. Tuzlu-jipsli serilerle başlayan Oligosen, kırmızı-yeşil renkli grelerle Alt Miosen'e geçiş yapar. Denizel Neojen'e ovanın kuzeyinde küçük bir alanda

rastlanmakta olup, beyaz-krem renkli kireçtaşları, iri taneli greler, marn, kil ve marnlı kireçtaşları ile temsil edilirler (Devlet Su İşleri [DSİ], 1978:22-23; Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü [MTA], 1992,19). Bölgede Karasal Neojen, göl fasiyesi halinde ve Üst Miosen ile Pliosen yaştaadır. Bazen yumuşak, bazen de sert kalkerle temsil edilen Göl Neojeni, Patnos depresyonunda geniş bir alanda kendini gösterir (Tarkan,1972:100-101). Bu seriler, yer yer Kuaterner alüvyonları, yer yer volkanitlerle örtülmüş olup, oldukça geniş alan kaplarlar (İlhan,1976: 175; DSİ, 1978: 24; MTA, 1992: 35; Şaroğlu ve Yılmaz, 1984: 151). Havzada, volkanizma Neojen ve Kuaterner boyunca aktif bir şekilde devam etmiş; volkanik faaliyetler sonucunda andezit ve bazalt formasyonları havzanın önemli bir kısmını örtmüştür. Andezitler, ojitli ve hornblendli olmak üzere, bilhassa Patnos'un kuzeyinde Katavin Dağı, doğuda Giresor Tepe ile Aladağlar'da görülür. Bazaltlar ise, ojitli tipte olup ovanın her tarafında görülür. Aladağlar'ın bazaltik sahaları, Patnos Ovası'nın kuzeyini doğudan batıya doğru katederler (Ergenç, 1968:14). Alp orojenezi ve tektoniğinin bütünüyle iz bıraktığı Patnos havzası, genellikle kuzey-güney yönlü bir sıkışma şeklinde kendini gösteren tektonik rejim sonucu kuzeyden ve güneyden bir takım faylarla sınırlanmıştır. Bu fayların en önemlileri kuzey kuzeydoğu – güney güneydoğu doğrultulu Malazgirt Fayı ve Süphan Fayı ile havzanın kuzey kesimlerini kesen batı güneybatı-doğu güneydoğu doğrultulu Tutak Fayı'dır (Şaroğlu ve Yılmaz, 1984: 152-153; MTA, 1992:74-75; İlhan, 1976: 113). Bunun dışında, Patnos İlçesi'nin kuzeybatı'daki Yürekveren Köyü yakınlarında kuzey-güney yönlü bir fayın bulunduğu da bazı araştırmacılar tarafından vurgulanmıştır (Ardos,1984:134-135; Altınlı, 1966: 3).

Bölgede aktif olarak yer alan fay hatlarının kırılım ve kavuşum sahalarına tekabül eden ve Yukarı Murat Bölümü'nün çöküntü alanlarından birini oluşturan Patnos havzası, birinci derecede deprem alanıdır.

1903 depremiyle Patnos ve Malazgirt'in önemli bir kısmının tahrip olduğu, büyük can kayıplarının olduğu özellikle kaydedilmektedir (Ardos,1984:134-135; Altınlı, 1966: 3).

Patnos Ovası, kuzeyde Aladağlar, güneyde Süphan Dağı arasında yer alan, kenarları faylar ile sınırlanmış tektonik bir çukurdur. Süphan Dağı (4035 m), andezit, bazalt ve obsidyenlerden oluşmuş bir strato volkandır. Bir çok ikincil koninin bulunduğu Süphan Dağı'nın zirve kısmında bir km, çapında bir lav tıkaçı, geniş bir kaldera ile kalderada bir cüruf konisi bulunmaktadır. Oluşumu Miosen'de başlamış olan dağın buzul öncesi kraterinin çapı 400 m. olup, esas zirve bu kraterin kuzey doğusundadır. Kalderanın güney yamacında 1.5 km uzunluğunda bir buzul ve 3600 m. civarlarında bir sirk gölü müşahede edilmiştir (Erinç, 1953: 65; İlhan, 1954: 185; Altınlı, 1966: 65; Atalay, 1987: 149). Bölgenin bir diğer genç volkanı olan Aladağ, güneybatı-kuzeydoğu istikametinde uzanan yayvan bir sırt şeklindedir. Birçok zirvesi bulunan (en yüksek zirvesi Koçbaşı T. - Muratbaşı Dağı- 3519 m) Aladağ, çok geniş yayımlı, bileşik volkan özelliğindedir. Yaklaşık 15 km çapında bir ana merkez ve bunun dışında çok sayıda ikincil çıkış merkezleri vardır. Aşınmayla ilk morfolojik görünümünü kaybeden Aladağlar, içinde su şebekesi gelişmiş ve faylarla parçalanmıştır. Bununla beraber, Aladağ sistemi içinde yer alan Meydan Dağı'nın Strato tip volkanının kalderası ve iyi korunmuş domları bulunmaktadır. Üst Miosen-Pliosen yaşlı olan Aladağlar, oldukça karışık bir litolojiye sahip olup, en genç ürünleri Kuaterner yaşlı bazalt akıntılarıdır.

Patnos Ovası'nın batı ve güneybatısında bulunan ve genel olarak Kartavin Dağları olarak bilinen Katavin Dağı (2256 m) ve Cemalverdi Dağı (2438 m) Pliosen yaşlı olup, trakit, riolit ve bazaltlardan oluşan ürünler vermiş, ikinci çıkışları dom şeklinde ve çok sayıda olmuştur (Şaroğlu ve Yılmaz, 1984: 158; Erinç, 1953: 65; Güner ve Şaroğlu, 1987: 375).

Yukarıda sözü edilen dağlık kütlelerin arasında, doğu, güney ve kuzey masiflerini birbirlerine bağlayan ve Patnos depresyonunu çevreleyen volkanik yapılı tepeler yayılmaktadır. Bu tepeler, Patnos'un kuzey ve doğusundan başlayıp güneye, oradan da batıya doğru bir set teşkil ederler. Bazaltik ve andezitik yapılı olan bu tepeler, kuzeybatıda Aznavurtepe (1858 m), kuzeyde Kanlıca Tepesi (1778 m), doğuda Giresor Tepe (1853 m), güneydoğuda Beruj Tepe (1705 m) başlıcaları olup Patnos Ovası'nı sınırlandırır.

Böylece doğuda Giresor Tepe ve Beruj Tepe ile güneyde Süphan Dağı'nın uzantılarıyla sınırlanmış olan Patnos Ovası, batı ve güneybatıya doğru yayılır. Güneybatıda Patnos Ovası'nı Malazgirt Ovası'ndan ayıran 1798 m yüksekliğindeki Ziyaret tepe (Grebud Tepe) yer alır. Zirvesinden her iki ovanın rahatlıkla görülebildiği bu tepeden Murat Nehri'ne, kuzeyde Kuruyaka Köyü'ne kadar geniş bir sahaya yayılan bazalt platoları, buradan itibaren yükselerek kuzeybatıda, Patnos Ovası'nı, Girişhit Tepesi (1773 m) ve Gela İsa Tepe (1770 m) sinin oluşturduğu alçak bir eşikle halk arasında Antep Ovası olarak isimlendirilen düzlükten ayırır.

Genel olarak yükseltisi 1620-1670 m arasında değişen, yaklaşık 230 km² genişliğindeki Patnos Ovası, güneye doğru % 1-6 arasında hafifçe eğimli Kuaterner yaşlı alüvyonlarla dolu bir ovadır. Alüvyonlar, ovayı kateden Badişan Deresi ile Patnos deresi ve kollarının getirdiği sedimentlerin ovayı doldurması ile oluşmuştur. Alüvyonlar genellikle iri taneli elemanlardan (çakıllı killi kum, killi kum, killi kumlu çakıl) müteşekkil olup, ovanın kuzey, batı ve doğu kesimlerinde yer yer siltli kil, kumlu kil ve çakıllı kumlu silt boyutundaki elemanlardan oluşan ince taneli alüvyonlarla örtülmüşlerdir. Kalınlıkları kuzeyden güneye doğru artan alüvyonların altında bazaltlar geniş yer kaplar (İller Bankası, 1993: 14-16). Bazaltlar Patnos'un kuzeybatısındaki Aznavur Tepe civarında ve Patnos deresi'nin oyduğu vadi boyunca mostra verir. Düzenli debiye sahip olmayan bir aAğrıu şebekesinin hakim olduğu ovanın kuzey kenarlarında. Çakırbey ve Menco derelerinin getirdiği malzemelerle oluşmuş birikinti yelpazeleri görülmektedir.

Araştırma sahası ikliminin temel niteliklerini, sert ve bir hayli uzun kış mevsimi ile sıcak ve görece çok kısa yaz mevsimi olarak değerlendirilebilecek bir hüviyete sahip olan bozkır / karasal mevsimsel döngü yöredeki yaşam biçimini yönlendirir. Bu iklim özellikleri, genel olarak bölgenin her tarafında benzer şekillerde kendini hissettirmekle beraber, bölgenin kuzey ve güney bölümleri arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Patnos ve çevresi, Kasım - Mayıs ayları arasındaki dönemde, bilhassa kış aylarında kutupsal hava kütlelerinin tesiri altında bulunur. İlkbaharda, yöremizi daha fazla etkileyen orta enlem siklonları, ilkbahar azamisi şeklinde

ortaya çıkan yağışlara sebep olmaktadır. Yaz aylarında bölgeye tamamen hakim olan hava kütleleri, sıcak ve kurak bir karakter arz eder (Yıldız, 1996: 10).

Patnos Ovası, toprak özellikleri bakımından genellikle yeknesak bir durum arz eder. Köy Hizmetleri Genel müdürlüğü'nün araştırmasına göre, ovada en çok yaygın olan topraklar, alüvyal ve kireçsiz kahverengi topraklardır. Alüvyal topraklar, ovanın orta, batı ve güney kısımlarında çok geniş bir alanda görülmekte olup, kabaca kuzeyde Çavuş, güneyde Doğansu ve doğuda ziyaret köylerinin çizdiği bir üçgen içinde yayılım gösterirler. akarsuların taşkın ve biriktirme faaliyetlerinin ürünü olan bu topraklar, ovada iyi drene edilmiş olarak bulunurlar. Ovada görülen bir diğer toprak tipi de ovanın kuzeyinde ve dar alanlı olmak üzere güneyinde görülen kireçsiz kahverengi topraklardır. Ovanın yaklaşık 1/3'ünü kaplayan bu topraklar, ana materyalin kireçsiz oluşu ve topraktaki kalsiyumun eksik oluşu ile karakterize edilirler. Bunların dışında, dar bir alanda kollüvyal topraklar gözlenmektedir. Özellikle şehir merkezi çevresinde görülen bu topraklar, az eğimli, orta derinlikte ve ince bünyeli olarak bulunurlar (Köy Hizmetleri Gen. Md, 1991:12-15; Topraksu Gen. Md,1975:7-9).

Patnos ilçesi ve yöre arazisi bitkisel çeşitlilik yönünden oldukça zayıftır. Öyle ki yörede doğal bitki örtüsü çok yıllık ve mevsimlik olarak rastlanılan otsu bitkilerin hakimiyetinde olan geniş bozkırlar dikkati çeker. Bu bitkilerin yapısı dikenlidir ve bozkır kuraklığına dayanabilen türlerendendir. Cğrafi olarak bölgenin orman oluşum rakımı ise 1800 m. civarından itibaren (Erinç,1953: 30). Pek çok tarihi vesikada bu coğrafyanın ormanlık arazilerinin olduğu gerçeği ise karşımıza çıkmaktadır. Zikredilen bu ormanlık coğrafyanın günümüzde neden olmadığı sorusunun cevabı ise yüzyıllara sâri savaşlar ve bilinçsiz kullanımdır.

1.4. PATNOS'UN YAPISAL GELİŞİMİ

Verimli tarım alanları üzerinde kurulmuş bulunan Patnos şehri, Urartular döneminden beri yerleşme faaliyetlerine konu olmuştur. Urartuların eski yerleşim merkezlerinden biri olan Aludiri şehrinin (Giriktepe çevresi), bugün Patnos'un verimli tarım alanlarının bulunduğu çay mahallesinin

güneydoğusunda bulunması, kuruluş yeri seçiminde rol oynayan faktörleri göstermesi bakımından ilginçtir. Giriktepenin hemen yakınında bulunan büyük ölçüde tahrip olmuş eski su değirmeninin varlığı, yine bu mahalledeki asırlık sulama kanalları (ki bugün halen kullanılmaktadır), yerleşmenin ilk çekirdeğinin burada olduğunu gösteren delillerdir.

Eski bir yerleşme olmasına rağmen, Patnos'un tarihi dönemlerdeki gelişimini ortaya koyabilecek kayıtlar yok denecek kadar azdır. Aslında, bugünkü Patnos şehri, büyük oranda yeni bir şehirdir.

Patnos'un ilk kuruluş yerini, asıl yerleşim sahalarını, diğer bir anlatımla şehrin çekirdeğini işaret eden kanıtlardan birisi de, Cami mahallesinin güneyinde bulunan ve yıllar önce bakımsızlıktan dolayı yıkılan, II. Abdülhamit dönemine ait Eski Cami'dir. Böylece, Çay mahallesinin güneydoğu ucunda Patnos Deresi ve Badişan Deresi yataklarının hemen yakınında oluşturulan bu yerleşke, zaman içerisinde Cami mahallesinin güney yönüne doğru olmak üzere ve ilçesinin en eski mahallesinden olan Çay mahallesinin kuzey yönü istikametine yerleşim yerleri kurulmaya başlanmıştır. Yerleşmenin yatay gelişimi de bu sahanın çevresinde meydana gelmiştir. Bu bakımdan şehrin en eski caddesi de, Patnos deresinin kestiği Ağrı-Van caddesinin yukarıda sözü edilen iki mahalle arasındaki kuzeydoğu-güneybatı uzanışlı kısmıdır.

İlçenin iller arasında ulaşım problemini çözmek amacıyla 1955 yılında yapılan geniş ana yollar yapısal olarak ilçeyi kuzey güney yönünde ayırmıştır. Çevreyolu ilçenin kuzeyinde kalmış ve yerleşmenin sınırını da oluşturmaktaydı. Çevreyolunun doğal bir sınır olmasıyla birlikte ilçe yerleşmesini güney ve doğu yönlerine yaymıştır. İlçenin 1960'lı yıllarda askeri hüviyet kazanmasıyla kuzey yönünde yapılaşma zaman içerisinde azalmıştır. 80'li yıllarla birlikte ilçe güneybatı yönünde bir yapılaşma durumu içerisine girmiştir. Alparslan mahallesinin büyük bir kısmında imar ve yerleşme faaliyetlerinin alanı durumuna gelmiştir. Günümüzde ise şehir halen güneybatı istikametine gözde bir bölge olarak yapılaşma alanı içerisindedir.

Aynı şekilde, yerleşmenin doğu ucunda, Endüstri Meslek Lisesi ve Devlet Su İşleri şubesinin faaliyete geçmesi ile bu sahalar, ikinci bir gelişme

istikameti olarak karşımıza çıkmaktadır. Patnos'ta şehrin gelişimini etkileyen, deyim yerindeyse kontrol altında tutan iki temel unsur bulunmaktadır: Yerleşmenin kuzeybatısında çevre yolu ile Aznavurtepe arasında konumlanan askerî birlikler, şehrin kuzeybatı ve batıya doğru gelişimine bir engel teşkil etmiştir. 1970'lerden beri bu istikamette hiçbir gelişme görülmemiştir. İkinci bir engelleyici unsur ise, şehrin güneyinde akan Badişan deresi olup, gelişmeyi engelleyen doğal bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu etkenlerden dolayı yapılaşma ve ilçenin genişlemesi kısıtlı alanlara sıkışıp kalmıştır (Yıldız, 1996: 24-30).

1.5. PATNOS'UN NÜFUS GELİŞİMİ

Patnos, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki birçok şehir gibi, başlangıçta az nüfuslu bir köy yerleşmesi iken, sonraları İdarî ve askerî bazı fonksiyonların kazanılmasıyla hızla nüfuslanan ve çevresinden yoğun göç alan bir şehir durumuna gelmiştir. Kuşkusuz bunda, Patnos'un elverişli şartlara sahip bir konumda bulunmasının büyük bir rolü vardır. Gerçekten, şehirleşme-nüfus-fonksiyonlar arasındaki ilişki, biri diğerini gerektiren, etkileyen bir döngü oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle, birtakım fonksiyonların ortaya çıkması yerleşmenin nüfuslanmasına yol açarken, nüfus artışı da, genellikle fonksiyonların farklılaşmasına neden olmaktadır.

Patnos'un Cumhuriyet öncesi nüfusu hakkında elimizdeki tek kaynak Osmanlı dönemi salnameleridir. 1288 (1871) tarihli Erzurum Vilayeti Salnamesi'nde. Beyazid sancağı'nın Antab (Tutak) kazasına bağlı bir nahiye merkezi olan Patnos'un 250'si Hristiyan ve 850'si İslam olmak üzere 1100 erkek nüfusa sahip olduğunu görmekteyiz (Salname-i Vilayeti Erzurum, 1288: 143). Bu tarihten yaklaşık üç yıl sonra yayımlanan 1291 (1874) tarihli başka bir salnamede de, Patnos'ta 250'si Hristiyan, 20'si Yezidi ve 850'si İslam olmak üzere toplam 1120 erkek nüfusunu yaşadığını öğrenmekteyiz (Salnamei Vilayet-i Erzurum, 1291, s.140). Buna dayanarak, Patnos'un o tarihlerde yaklaşık 5000 nüfusa sahip olduğunu düşünebiliriz. Erzurum Vilayeti'ne ait 13 adet salname yayınlanmış olmasına rağmen, yukarıda adı geçen salnamelerin dışında, Patnos (Batnus) nahiyesinin nüfusu Antab (tutak) kazası dahilinde verilmiştir.

Bundan dolayı Cumhuriyet dönemine kadar yerleşmenin nüfusu hakkında sağlıklı bir bilginiz bulunmamaktadır. Zaman içerisinde Patnos'un ilçe statüsü kazanması ve göçlerin gelmesi ile nüfusun artış göstermekte olduğu gözlemlenmektedir. Bu göç hareketlerinden ilki, 1935-40 arasında yıllık %17.4 gibi yüksek bir değer göstermekte olup, Patnos'un 1936'da ilçe olmasıyla beraber, mülki kurumların şehre gelmesi ve bu durumun yol açtığı göç hareketleriyle alakalıdır. Diğer, 1965-70 arasında yıllık %18.6'lık bir oranla kaydedilmiş olup, en büyük nüfus artış oranını teşkil etmektedir. Bunun nedeni, 1965'lerde yerleşmeye askerî birliklerin gelmeye başlamış olmasıdır. 1970 yılı nüfus sayımında erkek nüfusun kadın nüfustan 3052 fazla, 1975 yılı sayımında ise 4418 fazla olmasının askeri birliklerin ilçeye gelmesinden başka bir açıklaması olamaz. Muakkak ki, bu dönemlerdeki nüfus artışında askerî birliklerin yerleşmenin ticarî hayatına canlılık kazandırması ve bunun doğurduğu göç hareketinin de katkısı büyüktür. Zaten, Patnos'ta yıllık nüfus artış hızı hep yüksek olagelmıştır. Örneğin, 1935-90 yılları arasında Ağrı şehir nüfusu %925.5 ve Türkiye şehir nüfusu %876.4 artarken, Patnos'un şehir nüfusu %7419.5 gibi muazzam bir artış göstermiştir.

Buna paralel olarak aynı dönemde Türkiye'de ortalama yıllık şehir nüfusu artış hızı % 14.1 iken, Patnos'ta % 9.8 olarak gerçekleşmiştir. En düşük yıllık ortalama nüfus artışı % 2.8 ile 1975-80 arasında gerçekleşmiş olup, 1980 öncesi toplumsal kargaşa ve huzursuzluk ile izah edilebilir (Tümertekin, 1994: 160).

Patnos, ilçe oluşundan bugüne kadar, nüfusun doğal artışının yanı sıra sürekli göç alarak büyüyen bir şehirdir. Göç hareketleri, özellikle askerî birliklerin gelmesinden sonra hızlanmış ve canlılık kazanmıştır. Patnos'tan diğer yerleşim merkezlerine göçler, her dönemde gerçekleşmesine rağmen, 1980'den sonra artma eğilimi göstermiştir. Ancak, Patnos'un köyleri dışarıya daha fazla göç vermektedir. Bilhassa ekonomik nedenlerden dolayı gerçekleşen göçler en fazla İstanbul, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirlere yönelmekte olup, daha çok bu şehirlere geçici olarak yerleşen aile fertlerinden birisinin veya birkaçının daha sonra ailenin tamamını götürmesi

şeklinde vuku bulmaktadır. Bu göç hareketleri içerisinde, 1980'lere kadar çevre illere olan göçler daha önemlidir. Yakın çevreye olan göçler sırasıyla Van, Erciş ve Ağrı'ya yönelmiştir. 1980'lerden sonra yakın çevreye olan göçlerin durduğu ve batıdaki şehirlere kaydığı görülmektedir. Burada dikkati çeken ikinci önemli bir husus da, son yıllarda, Ege Bölgesi'ndeki İzmir, Manisa ve Aydın'ın yoğun toplanma alanları olarak belirmesidir. Bu arada, son yıllarda Adana'da (özellikle de Ceyhan ilçesi) göçlerin yöneldiği diğer bir alan olmuştur.

Patnos'taki göç hareketleri içerisinde, en önemlisi kırsal çevreden şehire yönelen göçlerdir. "İç Göçler" olarak da ifade edilen bu göçler, yerleşmenin ilçe oluşundan bugüne kadar kesintisiz bir şekilde devam etmektedir. Göçler, tarihi gelişim itibariyle incelenecek olursa, ilçe oluşundan sonra yöreye mülki kurumların gelmeye başlamasının yol açtığı yavaş tempolu göç hareketinin 1960'lara kadar aynı tarzda devam ettiği anlaşıyor.

1960'lı yılların ortalarında, ilçeye askerî birliklerin gelmesiyle beraber, göçler canlılık kazanmış; göç hareketine çevre ilçeler de katılmışlardır. Araştırmalarımıza göre, Patnos'a bu ilçelerin merkez nüfuslarına nazaran Patnos'a yakın kırsal alanlardan daha fazla göç olmuştur. Bu duruma örnek olarak, Tutak'ın Burnubulak, Dorukdibi, Köşk, Oğlaksuyu, Bintosun köyleri, Hamur'un Yuvacık, Toklu, Mollahasan, Aladağ köyleri; Malazgirt'in Bostankaya, Nurettin, Karakaya, Sarıdavut, Başçatak köyleri ve Erciş'in Söğütlü, Uncular, Kırkpınar, Gedikdibi köyleri verilebilir. 1990'dan sonra ise, Malazgirt şehir nüfusundan da önemli miktarda göç olmuştur. Bununla birlikte, Patnos kırsal alanlarından gelen göç, diğer yerleşim merkezlerinden gelen göçten çok daha fazladır. Ancak, şehire yakın ve günübirlik ilişkisi olan köylere nazaran, Patnos'a nisbeten uzak olan dağ köyleri daha fazla göç vermiştir.

Doğu Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi, Patnos'ta da kır yerleşmelerindeki sınırlı tarım alanlarının kır sakinlerini besleyemeyecek duruma gelmesi, bölgedeki sosyal hayatın olumsuz dinamikleri (kan davaları vb) iç göçün artmasındaki nedenlerdendir bunun yanında kırsal alanlarda bulunan halkın güvenlik endişesi de göçün nedenleri arasındadır.

Patnos şehrinde büyük şehirlerdeki nüfus dağılışının gösterdiği özelliklerin tam aksine, merkezden çevreye gidildikçe nüfus yoğunluğu düşmektedir. Patnos şehrinde nüfus, Atatürk Bulvarı, Ağrı-Van caddesi, Çevre yolu, Cumhuriyet ve Malazgirt caddelerindeki iş ve ticaret sahalarının hemen gerisinden başlamak üzere, bu caddeler ile muhtelif akslarının oluşturduğu kabaca daire şekilli bir alan içerisinde sentripetal (merkeze doğru yaklaşan) bir biçimde yoğunlaşmıştır. Patnos'ta bütünüyle ikametgah alanlarını oluşturan Cumhuriyet ve Sütlü Pınar Mahalleleri hariç, bütün mahallelerin sınırları içerisinde az veya çok iş ve ticaret sahası bulunmaktadır. Nüfusun seyrekleştiği alanlar ise, daha çok Alpaslan, Yeşilçimen ve Çay Mahallelerinde bulunmak üzere şehrin kenar kesimleri ile Patnos ve Badişan Deresi yatakları boyunca uzanan sahalardır (Yıldız, 1996: 31-42).

Özellikle mülkî idarenin Atatürk mahallesine toplanmasıyla birlikte nüfusun bu kurumlar etrafına kaydığı gözlemlenmektedir. Patnos, belediyesinin güncel verilerine göre 25 mahalleden oluşmaktadır. Patnos belediyesi 'patnos.bel.tr' son verilere göre mahalle sayısı ve nüfus bilgileri şöyledir (Tablo 1):

Sayı:	Mahalle Adı:	Nüfus:
1.	Yunusemre Mah.	6.240
2.	Atatürk Mah.	5.939
3.	Alpaslan Mah.	5.235
4.	Cumhuriyet Mah.	4.614
5.	Sütlü Pınar Mah.	4.144
6.	Çay Mah.	4.001
7.	Selahaddini Eyyubi Mah.	3.606
8.	14 Nisan Mah.	3.435
9.	Yeni Mah.	3.307
10.	Yeşil Çimen Mah.	3.120
11.	Merkez Mah.	2.516
12.	Ahmed-İ Hani Mah.	2.405

13.	Serhad Mah.	2.326
14.	Sanayi Mah.	2.321
15.	Süphan Dağı Mah.	2.214
16.	Abdulvehap Küfrevi Mah.	1.819
17.	Badişan Mah.	1.771
18.	Cami Mah.	1.752
19.	Sarısı Mah.	1.629
20.	İnönü Mah.	1.607
21.	Turgut Özal Mah.	1.299
22.	Yeşilova Mah.	383
23.	Üzümlü Mah.	213
24.	Budak Mah.	108
25.	Cumhuriyet Mah.	84

(<https://www.patnos.bel.tr/sayfa/mahalleler.html>)

1.5.1. PATNOS'UN GENEL TARİHİ

Doğal çevre özelliklerinde de bahsedildiği üzere, Neojen göl tabakaları üzerinde kurulmuş bulunan, çevresindeki havzalardan hafif eşiklerle ayrılan ve insan eli değmemiş elverişli boğaz ve geçitlerinin birleştiği kesişim bölgesinin tam ortasında konumlanan Patnos ilçesinin bu coğrafi yapısı bu özellikler bakımından şehre askeri ve yönetsel açıdan önemli özellikler sağlamıştır. Bu coğrafi üstünlük tarihsel açıdan da bölgeye hakim olmak isteyen güçler için her zaman etkin bir kullanım ve istifade sahası olmuştur.

Urartular zamanında önemli bir İdarî, askerî ve kültürel merkez olan Patnos'un Urartu öncesi ve sonrası tarihi geçmişi hakkındaki bilgilerimiz genellikle bölge tarihiyle sınırlıdır. Mevcut kaynaklara göre, coğrafi olarak Doğuda geniş düzlük ve yaylalarda, kadim yerleşkeler elde edilen bilgilere dayanarak geç kalkolitik çağlara kadar uzandığı düşünülmektedir. Bu kapsam da düşünüldüğünde dönemin en ileri teknolojik aleti olan obsidyen madenciliğin yapıldığı yörenin güneyinde bulunan Süphan dağında bu araştırmalar sonucu insan izlerine yazılı tarihin başlamasından evvel

rastlanıldığına ve Patnos'un kadim dönemlerden itibaren bir yerleşim yeri olduğu düşünülmektedir. İnsan izlerinin tarihi olarak takip edilebildiği ilk yerleşim yerlerinden biri olan Hisar mağarası Patnos merkezin hemen 3 kilometre doğu yönünde bulunan Ziyaret köyünün yol üzerindeki kayalıklarında bulunmaktadır. Mağara şekil itibarıyla giriş kısmının dar olduğu ve içinin ise 1.20 - 2.10 m. en ve yükseklikte olduğu tespit edilmiştir. Mağara içeriye doğru 4 metre uzunlukta ve yükseklikte olduğu her iki tarafında da oturmak için yükseltiler bulunduğu görüşmüştür. Hisar mağarasında ve dışında çevreye yayılmış olarak bulunan insanların yaptığı düşünülen obsidyen madeninden elde edilmiş yongaların olduğu dikkate değer bir durumdur. (Yıldız, 1996: 31-42).

Patnos çevresinde cilalı taş ve bakır çağlarıyla alakalı şimdiye kadar bir bulgu veya bilimsel bir çalışma henüz bulunmamıştır. Bu duruma rağmen çevre il ve ilçelerde (Marro and Özfirat, 2003a: 389). Van denizinin doğu yönünde, Tilkitepe (Reilly, 1937: 156) ile Yılantaş (Özfirat and Marro, 2004: 300) örneklerinde olduğu gibi geç dönem bakır çağı yerleşkelerini olduğu tespit edilmiştir. İlk (İTÇ) ile beraber m.ö. 3300'lü yıllarda bu bölge başlangıç noktası Kafkasyadan Suriye topraklarına ulaşan geniş bir alanda etki ve kültürel hakimiyet oluşturan bir kültürel yapıdan oldukça yoğun olarak etkilenmiştir. Kura-Aras (Sagonia and Kiguradze, 2003: 38), Erken Transkafkasya (Burney and Lang, 1971: 44), Khirbet-Kerak (Philip and Millard, 2000:279) ve Karaz (Arsebük, 1974: 14) gibi birçok farklı isimlerle adlandırılan bu etkin kültür çevresi genellikle ovalık alanlarda yer bulmuştur (Sevin, 2004: 104).

Patnos'un 2 km. güneydoğu yönünde Üçbulak çayı sınırında bulunan Giriktepe adlı höyük 700 metreye 12 metrelik bir alan kaplamaktadır. Özfirat'ın yürüttüğü araştırmalar kapsamında tespit edilen höyüğün etrafında bulunan kaçak kazı çukurlarında İTÇ'ye ait olduğu düşünülen karaz kültür tipine uyan keramik kalıntılar tespit edilmiştir. Zikredilen höyük dışında nispeten yeni keşfedilen İTÇ'ye tarihlendirilmiş olma Bağdişan höyük kalıntısı bulunmaktadır. Höyük 700 metre civarında ve nispeten geniş bir bölgeyi kaplamaktadır.

Bağdişan höyük aynı adı taşıyan dere sınırında bulunmaktadır. Kaçak kazıların yoğun olarak görüldüğü höyüğün demir çağına ve İTÇ'ye kadar uzanan bir zaman dilimi içerisinde karaz tipi keramik bulgular tespit edilmiştir. Patnos ilçesi çevresindeki bir başka İTÇ yerleşimi de Zali höyüğüdür. Patnos ilçesinin 22 kilometre doğu yönünde tespit edilen hmyük ilçeye bağlı Dedeli beldesinde bulunmaktadır. Bu höyükte erken demir çağı ve orta demir çağı keramik buluntuların yanı sıra İTÇ'ye kadar dayandığı düşünülen karaz kültürüne ait olduğu düşünülen keramik bulgular tespit edilmiştir (Marro and Özırat, 2005: 326). Tüm bu höyük ve yerleşim yerleşim yerleri biz gösteriyor ki Patnos ilk çağlardan itibaren bir kültürün etkisinde olduğu ve yoğun bir nüfuslanma olmadan ise bu kültürün etki alanının geniş çevrelere yayılamayacağından dolayı Giriktepe, Bağdişan ve Zali höyüklerinden de yola çıkarak Patnos çevresinin İTÇ döneminden itibaren oldukça yoğun bir yaşam alanı olduğu düşünülmektedir. MÖ.2000'li yıllardan itibaren bu yerleşik yerler ve kültür zaman içerisinde ovoiden yaylaya yerleşiklikten göçebelğe bir dönüşüm gerçekleşmiştir (Sevin,2004:105).

Karaz kültürü boyalı keramik ve kurgan yapısında inşa edilen anıt mezarlarıyla ilgi çeken bu kültür genellikle yayla tarzı bölgelerde ortaya çıkmıştır (Özfırat, 2001:1). Süphan dağı ve Ağrı dağının geniş yaylak alanlarda bulunan orta tunç devri kırsal kültürüne ait keramik bulgular zikredilen höyük ve mağaralarda da tespit edilmiş olması yörenin geçirgen bir kültürel hayatı olduğunu da göstermektedir (Marro and Özırat, 2005: 327). Coğrafi olarak çok geniş alanları kapsayan bu devir ve içindeki kültürel öğelerin hakimiyeti Van denizi kapalı havzasından Kafkasya içlerine kadar MÖ.1400'lü yılların sonuna değin varlığını sürdürdü. Geç tunç erken demir devirlerinde bölgede yarı kırsal yaşantı etkisinin sürdürürken artık yerleşim yerlerinin çevresi nispeten kaba ve özensiz bir yapılaşmaya gitmektedir etrafı yükseltilmiş duvarlarla kaplı korunaklı kalelerin varlığı bu dönemler içinde görülmeye başlanmıştır (Belli ve Konyar, 2004: 126). Zikredilen dönemde Asur krallığı kaynaklarında Van denizi bölgesi civarı sekiz güçlü beylik tarafından kendi aralarında pay

edilmişti. Bu beylikler ise: Himme, Uatgun, Masgun, Salua, Halila, Luha, Nilipahri ve Zingun beylikleri olarak Asur kaynaklarında bulunmaktadır (Grayson, 1972: 81). Asur kaynaklarında bölgenin başka bir adı ise "Uruatri (Dağlık Bölge)" olarak diğer bir adı ise 'Nairi Ülkeleri' olarak zikredilmekte ve altmış beyliğin bu dağlık bölgeyi yönettiğini kaynaklardan öğrenmekteyiz (Tarhan, 1978:8). Asur krallığı zaman içerisinde kuzeyinde bulunan bu konfedere yapıyı tehdit olarak gördüğü bu henüz tam manasıyla birlik olamayan topluluğun yalçın kalelerde korunaklı bölgelerde yerleştiği düşünülmektedir. Patnos ve çevresinin M.Ö. 2000'li yılların ortalarına kadar zaman zaman Asurluların zaman zaman da Hurri-Mitan toplulukların egemenliği altında bulunduğu anlaşılmaktadır. İlk dönem Asur kaynaklarında "Uruatri (Dağlık Bölge)" olarak adlandırılan Van Gölü ve çevresinde yaşayan Hurri'lerin siyasi birliklerinin bozulmasıyla M.Ö. 13. Yüzyıldan itibaren, bölgede beylikler halinde hükümlanlıklerini sürdürdükleri ortaya çıkmaktadır. Urartuların tarih sahnesine çıkışları da yaklaşık olarak bu döneme rastlamış, kimi araştırmacılar tarafından Hurri soyundan geldikleri ileri sürülen Urartu hanedanları, yaklaşık olarak m.ö. 13. asır ıla m.ö. 9. asırlarda bölgesel olarak etkili bir güç oluşturarak feodal bir yapı içerisinde kurulan bir genel yönetim sistemi konfederasyon dahilinde zikredilen süre içerisinde bölgesel bir güç olarak varlık bulmuşlardır. Nitekim, bir Asur tabletinde Kral II. Salmanassar (M.Ö. 1274-1275)'in Uruatri'ye karşı bir sefer düzenlediği ve 51 şehri tahrip ettiği yazılıdır (Erzen, 1986:24-26; Aşan,1993: 6-7; Belli, 1982:150). Urartuların siyasi birliklerini kurup, devlet haline gelmeleri, ancak M.Ö. 9. yüzyılda mümkün olabilmektedir. Yine Asur yazıtlarının bildirdiğine göre, en eski Urartu Kralı Aramu olup, ilk başkentleri de Tuşpa (Van) olmayıp Arzaşkun diye anılan bir yerdir. Her ne kadar Arzaşkun'un yeri tam olarak bilinmese de, Arzaşkun'un Patnos ilçesi sınırlarında veya çok yakınında yer aldığı düşünülmektedir. Kimi araştırmacılar, Arzaşkun'un Bulanık ilçesinin güneydoğusunda olduğunu ileri sürerken, kimileri de bu şehrin Patnos ile Murat Nehri arasında ya da Patnos ile Yoncalı Köyü (Ağrı) arasında bir yerde

olduğunu iddia etmişlerdir (Öğün, 1970:17). Malazgirt ile Patnos arasındaki Bostankaya'da olduğu gibi çeşitli şekillerde konumlandırılmıştır (Bordman, t.y., s.335). Yeri tam olarak bilinmemekle birlikte verilerin kahir ekseriyeti Patnos yöresi etrafında dönmektedir. Arzashkun veya Arşashkun, m.ö. 9. yüzyılda Sarduri I tarafından MÖ 832'de Tuşpa'ya taşınmadan önce Urartu'nun erken krallığının başkenti idi. Arzaşkun'un çift surları ve kuleleri vardı (Amerikan Doğu Derneği Dergisi, t.y., s.360; Olmstead, t.y., s.360) ancak MÖ 850'lerde III. Salmanaser tarafından ele geçirildi.

Urartunun ilk yöneticisi Aramu (Arame)'dur. Kaynaklar Aramunun şaibeli ölümüyle birlikte yönetim farklı hanedandan olan Sarduri'ye geçtiği görülmektedir. Sarduri Arzaşkun'u terkedip, Tuşpa'yı başkent yapmıştır. Devletin merkezini Van çevresinde hakim bir tepelikte bulunan müstahkem bir kaleye taşımıştır. Artık Tuşpa adıyla anılan herkesi duyacağı bu yeni yönetim merkezi (Olmstead, t.y., s.47) Urartu krallığının çöküşüne kadar merkez olma statüsünü koruyacaktır.

I.Sarduri'den sonra Urartu tahtında yönetici olan Sarduri oğlu İşpuini onun ardından ise İşpuini oğlu kral Menua zamanında Urartular, gerek siyasi gerek askerî bakımdan oldukça güçlenmiş bir merkezi devlet haline gelmişler, sınırları, Gökçe gölden güney sınırlarında da Urmiye'ye, doğuda Hazar Denizi kıyılarından batı sınırlarında Alzi bölgesini kapsayan oldukça geniş bir alana yayılmıştır (Sevin, 1989: 48).

İşpuini zamanında yükselmeye başlayan devletin sınırları büyümüştür. Bu yükselme devresinde başkent ve çevresi de elbette daha mamur bir hal almıştır. İşpuini Patnos ve çevresine kendinden önce bir şey inşa edilmediğini kendinin ise tapınak ve ahır yaparak tanrılara hediye ettiğini Patnos çevresinde kazılar esnasında bulunan bir tablette ifade etmiştir (Payne, 2006: 27-33). Bahsi geçen yazıt ile yine bu yöreden çıkan diğer müzelik gereçlerin üzerinde de İşpuini adına sıkça tastlanmaktadır. Bronz eserler üzerine 'İpuini deposuna ait' ibareler içermektedir. At binici eşyaları olan bu parçalar bazıları ise tunçtur. Kaçak kazılar sonucu satılan materyallerin sonradan bulunma veya ücret karşılığı edinme yoluyla müzelere aktarılan bu

eserlerin büyük çoğunluğu Dizginkale köyünde bulunan Urartu kalelerine ait olduğu düşünülmektedir (Payne, 2006: 27-33).

İşpuininin ölümünden hemen sonra Menua tahta geçmiştir. Menua da Patnos ve çevresini boş bırakmamış ilgisi sürekli bu çevrelerde olmuştur. Öyleki imar işlemleri artarak devam etmiştir. Menua yaptığı tapınağı (È) ve kenine ait yazıtta ifade etmektedir (König, 1955: 53). Aznavurtepe mabedinde (Haldinihili) bulunan Menua'ya ait bir yazıtta batı yönüne yapılan fetihlerle birlikte “Aluduri” kentine hizmet ve tanrılara bağlılığını sunmak adına yapılan Urartu inanışındaki en güçlü tanrı olan Haldi adına şehir kapıları (Haldinili KA) ve kalenin (È.GAL) varlığından söz edilmektedir (Balkan, 1960: 150). Aznavurtepe tapınağında bulunan Menua'nın batıya olan seferlerinin güzergahı Malazgirt ve çevresi istikametinde yapıldığı düşünülmektedir (Salvini, 2006: 60). Menua'nın bir diğer yazıtı ise Değirmendüzü köyünde bulunmuş olup bu köy geniş ovalar ile kaplıdır ve Tuşpa'ya gışış-geliş yönünde bulunmaktadır. Anılan yazıtta Menua lanetleme içeren bir metin yazdırmıştır (König, 1955: 140).

Patnos'un merkezine 15 kilometre mesafede olan Kartavin dağı sırtında yer alan Koçaklar köyünde Menua'ya ait anıt taşların iki cephesi de yazılıdır. Anıt taşların ön tarafında Menua kendini anlatır. Arka tarafta ise o bölgeye yaptırdığı sulama kanalından bahsederek bunu yıkacak olanlara veya sahiplik iddia edenlere ise lanet etmiştir (König, 1955: 37-38). Menua, Patnos'un imarı için çeşitli bölgelere sulama kanalları, binalar inşa ettirmiş bunları ise kitabelerinde mutlaka belirtmiştir. Liç mezraında bulunan kalede Menua kendine övgü dolu bir kitabe yazdırmıştır (König, 1955: 67). Minua'nın Patnos çevresine bulunan kitabeleri oldukça fazladır bunlardan sonuncusu ise ilçeye 13 kilometre mesafede olan Düzceli köyünde bulunur . Menua burada da öncekendinden bahseder sonra 'İridu' adlı bir yapıdan da bahseder Baskıda (Çavuşoğlu, Salvini, Işık, 2006). Düzceli köyünün kuzey yönünde bir mezar alanı olduğu düşünülmektedir zira burada zemin yüzeyinde keramik parçaları bu izlenimi vermektedir. Bahsi geçen yazıtların doğu-batı yönlü bir geçiş güzergahında olduğu ise dikkatlerden kaçmamaktadır. Urartu kitabelerinde Menua'dan sonraki dönemde yönetim

ve hayatı hakkında oldukça fazla çelişkili görüş bulunan Prens İnüşpua'nın (Sevin, 1979: 1) ismine yer verir. İnüşpua, İşpuini ve Menua isimlerinin yazılı olduğu kitabeler Patnos ilçesi çevarında tespit edilmiştir. Kitabelerde İnüşpua tanrılar adına bir yapı inşa ettirdiği, tanrılar için kesilecek kurbanların bu kitabede yazılı olduğu bilinmektedir (Salvini, 1993: 143). Ne yazık ki kitabede zikredilen yer ve yapıların konumunun bilinmemektedir.

Patnos ilçesi etrafında izinsiz kazılarda ele geçen çok farklı eserler bulunmuş bunlar arasında ise gümüş bakraç üzerindeki yazı dikkat çekicidir. *“Sarduri oğlu İşpuini dedesini sevmesi için (bu bakracı) İnüşpua'ya verdi”* metni bulunmaktadır. Birtakım görüşlere göre bu bakracın ve diğer tarihi eser buluntularının Patnos'un bir köyü olan Yalçinkaya – Liç mezraındaki mezar alanına ait olduğu düşünülmektedir (Kellner, 1975-76: 57). Yine geliş yeri Patnos olarak bilinen üzerlerinde Urartuca 'İnüşpua'nın deposuna ait' yazılı tunçtan yapılmış diskler (Payne, 2006: 149) ve bronzdan yapılmış bakraçlar (Başaran, 1979: 79) bu grub içine katılmaktadır.

Bütün bu kalıntı ve anıt yapılar ışığında Urartu devletinin gizemli prensi İnüşpua'nın idari üssü Patnos çevresi yakınlarında olduğu düşünülmektedir (Tanret, 1983: 1). Menua'nın ardından yönetime geçen I.Argiştı döneminde de Patnos çevresi idari ve stratejik önemini korumuştur. I.Argiştı'nın Aznavurtepe kale ve tapınağı kenarında bir kitabe bulunmuş ve buraya yapıt “Aşihuşi evi” yaptırdığından söz etmektedir (Georg and Melikişvili, 1971: 403). Aynı yerde yine başka bir deponun (arı) yapılışından bahseden kitabe de mevcuttur. Aznavurtepe yakınında bulunan bir diğer kitabenin sahibi ise I.Argiştı oğlu II.Sarduri'dir. Kitabede tahıl ölçüm sistemine ait ayrı ayrı depoların varlığından bahsedilmektedir. Kitabelerin biri Aznavurtepe kalesinin batış yönünde bulunan Ermeni kilisesinde (König, 1955: 111), öteki ise kalenin doğusunda (Balkan, 1960: 5) ele geçirilmiştir. II. Sarduri'nin Ortadamlı köyü kayalıklarında bulunan kitabesinde bölgeye sulama kanalı (pili) yaptırdığından söz etmektedir (Çavuşoğlu and Salvini, 2003:185). II. Sarduri ile birlikte artık kitabeler Patnos'tan ve burada yapılan imar faaliyetlerinden bahsetmez. Bu Urartu hakimiyetinin bittiğini değil yerleşim merkezi olarak Patnos' un eski

cazibesinin olmadığını gösterir. Ancak bu tarihi ve arkeolojik açıdan değerlendirilerek net bir sonuca kavuşturulması da gözlerden kaçırılmamalıdır. İlerleyen yıllarda yapılacak olan kapsamlı arkeolojik çalışmalarda bu durumun değişme ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır zira hiçbir tarihi kalıntı çeşitli sebeplerden dolayı tam manasıyla incelenememiştir.

Urartu kralı I.Rusa zamanında Kimmerler kuzeydoğu yönünden, Asurlar da güney yönünden Urartulara ciddi tehdit oluşturmuşlardır. Eski gücünde olmayan Urartu devleti yeniden toparlanmaya çalışsa da Asur kralı II.Sargon'un MÖ. 700'lerde gerçekleştirdiği meşhur 8. sefer ile çok ağır bir darbe yemiştir. Yenilgi sonucu buna katlanamayan I. Rusa intihar etmiştir. Zafer ile sonuçlandığı seferini anlatan Asur kralı Van denizi civarında bulunan ele geçirdiği otuza yakın şehir içinden "Albuuri" adlı yerleşim yerinin Aznavurtepe kitabelerinde geçen "Aluduri" kenti olabileceği görüşü halen netlik kazanmamıştır (Balkan, 1960: 140). Patnos'un 30 kilometre kuzeybatı yönünde bulunan Bulutpınarı köyü son Urartu yöneticilerinden II. Arğişti'nin yazıtı tespit edilmiş taş kaide üzerine dikilen kitabede Murat nehri civarında yaptırdığı bir eserden söz etmektedir (Çavuşoğlu, Salvini ve Işık, 2007: 1). Urartu devletinin son yılları kaynak kısıtlılığı tespit edilemeyen dönemler devletin iç isyan ve düşman devletlerle mücadeleler içinde çalkalandığı ve eski günlerine geri gelmek için uğraşı içinde olduğu anlaşılmaktadır (Zimansky, 2005: 235). İskit (Kroll, 1984: 151) ve Med (Erzen, 1984: 43) işgallerine daha fazla direnemeyen bu kadim devlet tarihten silinmiştir.

Patnos yöresinde genellikle keramik yapısıyla diğer dönemlerden ayırt edilebilen son demir çağı kalıntılarına rastlamak mümkündür. Patnos merkezine 500 metre mesafede bulunan Giriktepe yerleşim yerinde bu döneme ait keramik materyaller bulunmuştur. Bununla birlikte Giriktepe yerleşim yerinden 500 metre doğuda bulunan Paşatepe (Balkan, 1964: 11) nekropol alanından çıkarılan astarlı bir şekilde insan yüzü keramik materyallerin son demir çağına ait olduğu düşünülmektedir. Zikredilen keramik özellikleriyle uyumlu başka bir materyal ise Adana ili Müzesinde

boyalı Urartu keramik parçası adıyla teşhir edilen ürünlerin Patnos çevresinden çıktığı ve aynı döneme tarihlendiği belirtilmiştir (Sevin, 1998: 717). Bunlarda başka olarak Konakbey köyünde bulunan kalede de keramik materyaller bulunmuştur (Özfırat and Marro, 2005: 333). Doğu Anadolu'nun kadim tarihine adeta imza atan Urartu medeniyetinin Patnos ve çevresine oldukça fazla yapı, mabet, ve kaleler yaptığını yöreyi mamur etmek adına her türlü gayreti gösterdiğini yukarıdaki yazılarımız kanıtlamaktadır. Fakat bu önemli merkezin ve saray ve mabetlerin çok az kısmında, Aznavurtepe ve Giriktepe gibi, bilimsel çalışmalar yapılmıştır.

Urartular, ulaşımı sağlamak için, bir takım askeri ve sivil yollar yapmışlar; bu yolların güvenliğini sağlamak, kontrol altında tutmak ve haberleşmeyi sağlamak için de, bu yollar üzerinde, stratejik noktalarda bir takım kaleler ve konaklama tesisleri yapmışlardır. Bu kalelerin en önemlileri, Aznavurtepe ve Giriktepe sarayları ile Patnos'un yakın çevresindeki Kızılkaya, Kancıklı, Dedeli, Değirmendüzü, Kubik, Bostankaya kaleleridir (Balkan, 1960: 140; Balkan, 1964: 236).

Urartu Krallığının genişleme dönemleri kral I. Argişti ve kral II. Sarduri zamanlarına kadar sürmüştür; yazıtlardan anlaşıldığına göre, ikisi de Aznavurtepe ve Giriktepe'de bir takım ek yapılar meydana getirmişlerdir. Böylece, tarihi Patnos şehri ile birlikte bu coğrafya, yüzyıllar boyunca, cumhuriyete kadar, yaşayamayacağı bolluk, refah ve nüfuslanma dönemi içine girmiştir. Tuşpa şehri, kuzeyden, güneydoğudan, güneybatıdan ve doğudan gelen yolların kavşak noktasında yer almaktaydı. Bu açıdan Patnos (Aludiri) şehri de, en önemli ikincil merkezlerden biriydi. Bilinen en eski Urartu tapınağı olan Aznavurtepe'deki iki yazıtta, Aludiri şehrinden bahsedilmektedir. Aludiri şehrinin yine bu yazıtlara dayanılarak Patnos'taki şehir yerleşmesi olduğu, muhtemelen Giriktepe olabileceği, Aznavurtepe'deki tapınağında bu şehir için yapılmış olabileceği tahmin edilmektedir (Balkan, 1960: 140; Balkan, 1964: 236). Öyle ki tarihi Patnos şehri, tüm yönlere hakim olan ve her yönde önemli yol ve geçitleri tutabilen kavşak noktası olma hüviyetini halen devam ettirmektedir. Urartular çağında, Patnos merkez olmak üzere, en çok kullanılan yol, Van-Muradiye-Erçiş-Patnos-Eleşkirt-

Erzurum anayolu ile güneydoğu, güneybatı ve batı kollarıdır (Belli, 1977: 111-120). Bu yol, günümüzde de yoğun bir biçimde kullanılmakta olup, Osmanlılar döneminde de Erzurum -Van arasındaki en önemli kervan yolunu teşkil ediyordu (Sadık, 1915: 77). Bu yollar üzerinde, birbirlerine oldukça yakın bir şekilde inşa edilen kaleler, aynı zamanda kademeli savunma zincirinin de en önemli halkalarını meydana getirmekte idiler (Belli, 1977: 120).

Patnos'un hemen kuzeybatısındaki en önemli Urartu kalelerinden biri olan ve Menua tarafından inşa edilen Aznavurtepe kalesinin yapımına aslında İşpuini döneminde başlanmıştır. Kalede İşpuini tarafından yapılmış bilinen en eski Urartu tapınağı yer almaktadır. Aznavurtepe Kalesi, Urartu mimarisinde eşi benzeri görülmeeyen duvarlarla bağlanan kulelere sahip olup, kalenin çevresi de surla örülmüştür. Kalenin güneyinde ve sur içinde tapınağın ve sarayın su ihtiyacını karşılamak üzere bir gölet inşa edilmiştir. Tarım faaliyetlerine büyük önem veren ve sulama kanalları konusunda en seçkin örnekleri sunan Urartular, Aznavurtepe ve Giriktepe'de de yeraltı sulama kanalları yapmışlardır.

1960 yılında, Prof.Kemal BALKAN başkanlığında bir grup tarafından yapılan kazılarda, kalenin içerisinde İşpuini, Menua, I. Arğışti ve II. Sardur'a ait yazıtlar bulunmuştur. Bu yazıtlardan anlaşıldığına göre, kalede çok sayıda hayvan bulunmakta idi ve kalenin kışlık ihtiyaçlarını karşılamak üzere büyük erzak depoları inşa edilmişti (Balkan, 1960: 142). Diğer bir önemli Urartu sarayı olan Giriktepe'de, şehrin güneydoğu kesiminde yer almakta olup, bugün, toprakla dolmuş bir vaziyette ve ancak sarayın duvarları görülebilmektedir. 12 m. yüksekliğinde ve taştan kalın bir surla çevrili olan Giriktepe, büyük bir taht salonu, oturma odası (harem dairesi), genişce iki adet saray mutfığı, bir adet kiler, bir adet ise seramik saklama deposu ve bunun yanında küplerin sıralandığı mahzenden oluşan büyük bir komplekstir. Menua ve I. Arğışti tarafından yapıldığı sanılan sarayın, M.Ö. 7. yüzyıl başlarında, muhtemelen kuzeyden gelen Kimmerlerin saldırısı sonucu yakılıp yıkıldığı sanılmaktadır. Harem dairesi olarak adlandırılan odada 37. mutfak odalarının birinde de 7 adet yanmış kadın iskeleti bulunması, felaketten önce

burasının boşaltılmış olabileceğini düşündürmektedir. Sarayda çok sayıda süs eşyası, kazma, kama, varyoz balta gibi demir aletler, iki portatif mangal bulunmuştur. İki katlı olduğu düşünülen sarayın su ihtiyacını karşılamak için de, bir kuyu inşa edilmiştir (Balkan, 1960; Balkan, 1964; Baysal, 1961; Belli, 1982; Ar, 1944). Gerek Aznavurtepe ve gerekse Giriktepe'de kazılara çok geç başlandığından dolayı, buralardaki eserlerin çok az bir kısmı çıkarılabilmiş, her iki kale de defineciler ve çevrede yaşayanlar tarafından hazine bulmak ve yapı taşı olarak kullanmak suretiyle deyim yerindeyse bu tarihi yerler talan edilmiştir. Öyleki, yapılan saha çalışmalarında, bir kaç konutun duvarlarında çivi yazılı yazıtların kullanılmış bulunduğu tesbit edilmiştir. II. Sarduri'den sonra gelen Urartu Kralları, kuzeyden İskitlerin sürekli zorladığı Kimmer akınları, güneyden Asur istilasına fazla dayanamamışlar, II. Rusa (M.Ö. 685- 645)'dan sonra siyasal birliklerini tamamen kaybetmişler ve nihayet M.Ö. 609 yıllarındaki İskit istilasında ortadan kalkmışlardır.

Doğu Anadolu Bölgesi, Urartu Krallığının yıkılmasından sonra İskitlerin, Medlerin ve Lidyalıların mücadele alanına döner, ancak bu mücadeleden Medler galip çıkarlar ve M.Ö. 590'dan itibaren bölgeye hakim olurlar. Bölgede, M.Ö. 510 tarihlerinden itibaren Medlerin yerini Persler almış bulunmaktadır (Aşan, 1993: 12; Erzen, 1986: 41).

Bu dönemde, bölgede, yeni bir unsur olarak Ermenileri görmekteyiz. Fakat, Ermenilerin hakimiyetleri kısa sürmüş, daha çok Perslere ve daha sonraları Romalılara bağlı beylikler halinde yaşamışlardır ki, bu beyliklerin en önemlisi Artaksiadlardır (Günaltay, 1987; Erzen, 1986; Koşay, 1984). M.Ö. 331 tarihine kadar, bölgenin egemenleri genellikle Persler olmasına rağmen, Karduklar ve Ahamenişler de bir müddet yaşamışlardır. M.Ö. 331 tarihinde, Makedonya Kralı İskender'in Persleri mağlup etmesinden sonra, bölgeye Selevkid (Selökid)'ler hakim oldu ve bu hakimiyet, M.Ö.190 tarihinde Selevkid Krallığının Romalılara mağlup olmasına kadar sürdü. Bu tarihten M.S. 355'te Sasanilerin Part (parth) Devletini yıktığı tarihe kadar, bölge Romalılar ve Partlar arasında sürekli el değiştirmiştir. Avrupa Hun Devleti tarafından M.S. 395 tarihinde Roma İmparatorluğu'nun ikiye

ayrılmasıyla bölgede Bizans etkinliği başlamış; Bizans Devleti ile Sasani Devleti arasında önemli bir tampon bölge durumunda olan Patnos ve çevresi, Bizans ve Sasani Devletlerinin etkinlik mücadelelerine sahne olarak birçok kereler el değiştirmiştir. Bizanslılar. Patnos. Malazgirt ve Tutak dolaylarını içine alan "Apahunik" bölgesine büyük önem vermişler: devletin doğu sınırları için büyük bir stratejik öneme sahip olduğunu görmüşler; bu yüzden de, Patnos ve çevresi. Malazgirt Savaşına kadar gerek Bizans-İran, gerekse Arap-İran ve gerekse Arap-Bizans mücadelelerinde tampon bölge olma özelliğini muhafaza etmiştir (Honigmann, 1970: 150). 642 yılında başlayan Arap akınları akabinde, uzun müddet Emevi ve Abbasi valileri tarafından yönetilen bölge, 993 tarihinde tekrar Bizanslıların eline geçmiş ve bu durum 1071 Malazgirt Savaşına kadar sürmüştür.

Büyük Selçuklu Devleti hükümdarı Alparslan, Malazgirt'te Bizanslıları bozguna uğratmadan önce, Erciş, Patnos ve Ağrı'yı zaptetmiş, bazı kayıtlarda belirtildiğine göre, ordusuna Patnos'un güneybatısındaki Sultanmut ve Ziyaret tepelerini karargah olarak seçmiştir (Sevim, 1989: 60). 1100-1207 yılları arasında Sökmenli Devleti idaresi altında bulunan Patnos ve çevresi, 1207-1225 yılları arasında Ani Atabekleri tarafından idare edilmiş; 1230'lardaki Moğol İstilasında diğer bir çok yerleşim merkezi gibi, burası da yakılıp yıkılmıştır. 1239-1356 yılları arasında Patnos, Ağrı ve Malazgirt bölgesi İlhanlıların egemenliğine geçmiş hatta İlhanlı hükümdarı Argun Han Aladağ'da yazlık karargah kurmuş ve buraya bir de saray yaptırmıştı (Ögel, 1986: 37). 1358'de Celayirlilerin hakimiyetine giren Patnos ve çevresi, 1380'de Karakoyunlu idaresine girmiş; 1393'te Timur'un istilasına uğramış ise de Timur'un ölmesiyle tekrar Karakoyunlu idaresine geçmiştir. 1467 yılında Akkoyunluların. 1501'de Safevilerin egemenliği altında bulunan Patnos ve çevresi, 1514 yılındaki Çaldıran Savaşı ile bir daha çıkmamak üzere Osmanlı topraklarına katılmıştır (Alparslan, 1950: 87). Osmanlı idaresi altında bulunduğu süre içerisinde, Patnos'ta nasıl bir değişme ve gelişme olduğu konusunda fazla bir malumata sahip değiliz. Osmanlı devletinin hükümlanlık sahası oluncaya dek, bölge amansız bir şekilde devam eden, hükümlan olmak isteyen çeşitli devletlerin sürekli elinde tutmaya çalıştığı bir bölge

durumundadır. Zikredilen nedenlerin stratejik üstünlük kaynağı olmasından ötürü hakimiyet mücadeleleri içerisinde Patnos şehri imar ve iskana, mamur bir şehir olma hüviyetine kavuşamadığını, mütemadiyen nüfusunun azaldığını ve halklar tarafından terk edildiğini tarihi süreç içerisinde seyretmekteyiz. Kaldı ki, Osmanlı yıllıklarının tutulmaya başlandığı 1847 yılına kadar, Patnos hakkında herhangi bir bilgiye de sahip değiliz. 1560'lardan itibaren düzenlenen tahrir defterlerinin gün ışığına çıkarılmasıyla birlikte cumhuriyet dönemine kadar bir köy yerleşmesi olduğunu düşündüğümüz Patnos'un, cumhuriyet öncesi konumunun netleşeceğine ve belirginleşeceğine inanıyoruz (Yıldız, 1996: 25).

Patnos'un 1533'te kurulan Erzurum Beylerbeyliği Malazgirt sancağına bağlı bulunduğu ve bir müddet bu şekilde devam ettiği anlaşılmaktadır (Baykara, 1988: 104). 16. yüzyılda beylerbeylik uygulamasından vazgeçildikten sonra, ülkedeki İdari yapının Eyalet-Liva-Kaza-Nahiye-Köy şeklinde sistematize edildiğini, 1282 (1865) tarihli devlet salnamesinde de, Patnos'un Erzurum Eyaleti Beyazid Livasının yedi kazasından biri olduğunu görmekteyiz (Devlet Salnamesi, 1282: 171). 1867'de "Vilayet Nizamnamesi"nin uygulamaya konulmasıyla beraber, cumhuriyet dönemine kadar devam edecek olan Vilayet-Sancak-Kaza-Nahiye-Köy şeklindeki İdari yapılanmaya geçilmiştir. Bu dönemden itibaren Patnos, Erzurum Vilayeti Beyazid Sancağı Antab (1894'de adı Tutak olarak değiştirilmiştir) kazasının bir nahiyesi olmuş. Cumhuriyet dönemine kadar da bu konumunu sürdürmüştür. Örneğin 1291 (1874) tarihli Erzurum vilayeti Salnamesinde, Antab kazasına bağlı bir nahiye merkezi olan tarihi Patnos şehrinde yapılaşmanın 250 adet mesken, birer tane dükkan, han, cami, medrese; ikişer adet kilise ve biri hıristiyan ahalisine, ikisi Müslümanlara ait olmak üzere 3 adet okul bulunduğunu öğrenmekteyiz (Erzurum Vilayeti Salnamesi, 1291: 149). Burada şu hususu belirtmekte yarar var: BAYKARA'nın da ifade ettiği gibi, Osmanlı Devleti zamanında sancak-kaza-nahiye ayrımı çok kez coğrafi bir sınır taşımamakta, hatta, bazen sancak merkezleri dahi nahiyelerle aynı nüfusa sahip olabilmekte idi (Baykara, 1988: 112).

Osmanlı dönemi kayıt defterlerinde adı "Badnûs" olarak kayıtlara kaydedilen Patnos, Cumhuriyet döneminde de ilçe statüsü kazanma süreci içerisinde önemli bir konumda yerleşim yeri hüviyeti sergilememiştir. 1925'te Beyazid Vilayeti Tutak Kazasına bağlı bir nahiye olarak görünen Patnos, 1926 ve 1927 yılında Bitlis Vilayetinin Malazgirt kazasına bağlı bir nahiye merkezi olmuş; 1927'den sonra Ağrı'nın il olmasıyla beraber Malazgirt kazasının bir nahiyesi olarak Ağrı'ya bağlanmıştır (Devlet Salnamesi, 1926a: 512) (Devlet Salnamesi, 1926-27b: 712) (Devlet Salnamesi, 1927-28c: 716). Patnos ilçesi, 1936' yılında komşu ilçelerden beldeler (Doğansu, Sarısu, Dedeli) yeni idari yönetime içine alınarak ilçe merkezi olma kimliği kazanmıştır. Günümüzde Patnos, 109 binin üzerindeki nüfusuyla, 92 adet köyü ve birçok mezrası ile 1421 km² idari sınırlar içinde bulunan ve büyük il ve sınır komşusu olan ülkelerin kesişim noktasında bulunduğundan dolayı medeni bir ilçe olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Bu bölümün konusu Patnos ilçesinin tarihi olması nedeniyle yerleşim ve tarihle iç içe olan bir başka unsur da tarihi yapı ve mezar alanlarıdır. Patnos'ta geç kalkolitik çağa kadar dayanan yapı izlerinin bunlunması bizlere bu konu hakkında yapılan yüzey araştırmalarının ne kadar kıymetli olduğu ve göremezden gelinemeyeceğini düşündürmektedir. Bu nedenle Patnos'ta yapılan yüzey araştırmalarının tarihsel bütünlüğün tamamlayıcısı olacağı ve konunun daha aydınlatıcı bir özellik kazanacağı düşünülmektedir.

Patnos'un tarihi geçmişinin ilk yerleşim yerlerine dayanarak son bakır-taş devrine tarihlendirmek gerekmektedir. Bölgeyi geniş bir coğrafyadan başlayarak milattan önce 4. yüzyılın yarısında etkili olan Karaz kültürü Kafkasya, Suriye, İran'ın bir kısmı ve Anadolu'da yaygın bir şekilde görülmüş tüm coğrafyayı kendi kültürüne özgü keramik materyaliyle adeta boyamasıyla öne çıkar. Kadim devirlerden itibaren bir cazibe merkezi olan yörenin kronolojik kaydını cumhuriyet döneminde yapılan arkeolojik ve bilimsel çalışmalar ışığında tutabilmek mümkün olmaktadır (Maisler and Stekelis, 1952: 165) (Piotrovskii, 1962: 7) (Arsebük, 1986: 67) (Pehlivan, 1990: 168).

Urartular nasıl Doğu'nun en büyük ve önemli kadim devletlerinden bir tanesi ise Patnos'ta Urartu devletinin stratejik avantajlarından dolayı en fazla değer verdiği ve imar faaliyetinde bulunduğu yerleşim yerlerinden bir tanesidir. Bunun kanıtı ise yörede kalelerin, mabetlerin, anıt yapıların, sarayların, depoların, ahır ve kitabelerin fazlasıyla bulunmasıdır. Aznavur ve Giriktepe'de yapılan kazılarda bu kıymet gün yüzüne kısmen de olsa gün yüzüne çıkarılmıştır. Bununla birlikte Giriktepe'de tespit edilen çeşitli parçalar bölgenin Urartu devletinde ne kadar önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir (Tarhan, 1978; Pehlivan, 1991; Ceylan, 1994; Salvini, 2006; Ceylan,2015).

Urartu Devleti, kuruluş döneminin hemen ardından ve hızlı bir şekilde Patnos çevresinde imar işlemlerinde bulunduğu bu bölgeyi önemli gördüğünü bölgedeki Urartu yazıtlarından bilinmektedir. Patnos çevresinin ilk imar faaliyeti İşpuini'nin yönetimi esnasında başladığı zannedilmektedir (Hyvernats, 1892: 560) (Sayce, 1893: 69) (Hulin, 1958: 242). Bölgenin refah ve inşasına önem veren Urartular İşpuini'nin ardından krallarla da bu imar faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Balkan, 1964: 235).

2019 yılında Doç. Dr. Nezahat CEYLAN'ın başkanlığında yüzey araştırmaları yapılarak envanter oluşturulması ayrıca kıymetli bir çalışmadır. Yörenin kadim tarihine ile mimarisini aydınlatması bakımından son derece değerli bulgular tespit edilmiş bu verimli çalışma esnasında tespit edilen 19 sit ve 1 anıt merkezinde incelemelerde bulunulmuş detaylı bilgiler bilimsel veriler eşliğinde tarihsel netlik sağlanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmaların yüzey araştırması çerçevesinde kalması ve kültürel zenginliğin halen kalıntıların tam manasıyla gün yüzüne çıkarılamadığını da dikkatlerden kaçırmamak gerekmektedir. CEYLAN'ın başkanlığında yapılan çalışmanın sit ve anıt merkezleri şöyledir:

1.5.1.1. Aznavurtepe Kalesi:

Ağrı ilinin, Patnos ilçe merkezinde bulunan tapınak, saray ve kalenin rakımı 1848 metredir. Yapı halen askeriye sınırları içinde yer almaktadır. Kalenin zeminden yüksekliği 200 metre civarındadır. Kale'ye ait kapının farklı iki yükseklikte olduğu, birinci giriş 4. metre civarındayken

diğer giriş 3. metredir, kale zirvesi stadel (iç kale) ise eşit uzunluklu duvarlar içinde bulunup genişliği yaklaşık 12. m² olduğu kaydedilmiştir. İç kale (stadel) giriş kısmı güneydoğu yönünde bulunmaktadır. Aznavurtepe Kalesinde, 1950'li yıllarda C. A. Burney ve G. R. J. Lawson adlı bilim adamlarınca incelemeler gerçekleştirilmiştir (Burney and Lawson, 1960: 192). 1960'lı yıllarda ise birkaç defa *Kemal Balkan* öncülüğünde arkeolojik çalışma gerçekleştirilmiş bulunan yazıtta ise burada bir erzak saklama alanı yapıldığından söz edilmektedir. Taş bir blok üzerinde bulunan kitabe şöyledir: “*Tanrı Haldi'nin kudretiyle Menua oğlu Argışti bu tahıl deposunu yaptırdı.*” (Balkan, 1964: 235) (Payne, 2006: 242) Sarduri devrinde de kalenin yapılaşma süreci devam etmiştir. İmar işlemleri hakkındaki bilgiler de, kalede gün yüzüne çıkarılan yazıtlardan edinilmektedir. Kaleye girilerek ulaşılmış olan Haldi Tapınağı genel olarak 1960'lı yıllardaki çalışmalar esnasından tespit edilerek gün yüüne çıkarılmıştır. Tapınakta yer alan yazıtta yapının, Menua sayesinde inşası gerçekleştirildiği bilinmektedir. Yapının girişi güneydoğu yönüne cephedir. Mabet yapısının odaları iç, ön, yan ve arka kısmı oda tabanı ile başlayan yer yer 3 - 8 metre çivarında yüksekliği bulunan toprakla kapatılmıştır. Yapının günümüze değin bozulmadan saklanmasıdaki en büyük etmen ise yapının toprakla doldurulmasıdır (Balkan, 1964: 237).

Aznavurtepe'nin yamaçlarının 70 metre aşağı kısmında kale yapısı olduğu düşünülen buluntular kayda geçmiştir. Kale kalıntısının batı yönünde ise 5 metre ebadında Urartu dönemi işçilik özelliği gösteren kale duvarının temeline ulaşılmıştır. Kale surlarının doğu bölümünde, ana kaya üzerine yaslanan geniş bir kapının olduğu tespit edilmiştir (Balkan, 1964: 239). Bu yapı içinde ise fazla miktarda Urartuca yazıtlar bulunmuştur. Yazıtların çokluğundan da anlaşılabileceği üzere yapının ne kadar değerli ve Urartu devrinde önemli bir merkez olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Balkan, 1960: 133) (Mellink, 1963: 183) (Mellink, 1965: 142) (Taşyürek, 1975: 153) (Yıldırım, 1987: 454).

Kalenin mabet girişinin sağında, duvardaki dışa bakan tarafta kaya üzerine yazılan kitabe şöyledir:

‘‘Tanrı Haldi’nin kudretiyle İşpuini oğlu Minua bir Haldi kapısı yaptırdı ve Aludiri şehri’nde kusursuz bir şekilde bir kale yaptırdı.

Tanrı Haldi’nin kudretiyle, İşpuini oęlu Minua, tanrı Haldi’nin buyruğu üzerine babasının tahtına oturduğu zaman, şatiru Űlkesi ayaklandı. Tanrı Haldi kendi mızrağıyla sefere çıktı, Huradinaku şehri’ni aldı, Gidimaru şehri’ni aldı ve şatiru Űlkesi’ni de aldı. Tanrı Haldi güçlü ve tanrı Haldi’nin mızrağı da güçlüdür.

Tanrı Haldi’nin kudretiyle İřpuini oęlu Minua sefere çıktı, Huradinaku řehri’ni ve Gidamaru řehri’ni ele geçirdi. řatiru Űlkesi’ni ve Tarzu’anana řehri’ni aldı. Buřtu Űlkesi’ne ve Malmali Űlkesi’ne doęru ilerledi. Daha önce hiçbir kral Huradinaku řehri’ni ele geçirememiřti, hiç kimse onu yaęma edememiřti. Tanrı Haldi onu İřpuini oęlu Minua’ya verdi. O, Huradinaku řehri’ni ele geçirdi ve yerle bir etti.

Aynı yıl Alzi Űlkesi’nde ayaklanma oldu. Tanrı Haldi sefere çıktı. İřpuini oęlu Minua için Qutume řehri’ni yerle bir etti, Alzi Űlkesi’ni ele geçirdi ve řařnu Űlkesi’ni ele geçirdi.

Qutume şehri’nde bir kale yaptırdı. Tanrı Haldi ... tanrı Teiseba, tanrı şivini (ve bütün) dünyanın tanrıları ... Ekilecek tarlalar ... bağlar ... şurili Űlkesi’nde ... Minua’nın ...’’

Aludiri şehrinin ne kadar önemli bir merkez olduğu hem inşa edilen tapınaktan hem de yanındaki kaleden anlaşılmaktadır. Bununla Urartu yöneticilerinin de Aludiri kentine verdikleri önem ile birlikte zaptettikleri yerlerin de geniş bir coğrafya olmasından dolayı devletin güçlü bir döneminde oldukları yazıttan anlaşılmaktadır. Yapılan tetkikler ışığında Aznavurtepe Kalesinde tespit edilen keramik parçaları incelenmiş ve İlk Tunç ve Orta Demir yani Urartu devleti dönemlerine tarihlendirilmiştir. (Ceylan, 2020: 363).

1.5.1.2. Giriktepe Höyüğü

Çay mahallesi sınırları içinde bulunmaktadır. Tarihi kalıntı nın rakımı 1640 metredir. Yerden yüksekliği ise 13 metredir. Höyük, 68 metreye 49

metre çapında olup geniş bir alanı kaplamaktadır.

Höyüğün güney yönünde ise vatandaşlara ait tarım arazileri bulunmaktadır. Höyüğün yanından ise ufak bir çay akmaktadır. Höyük üzerine ilk bilimsel alışmalar Balkan'ın öncülüğünde 1960'lı yıllarda yapılarak bilim camiasında tanıtılmıştır. Kadim medeniyetlerden kalma yapının çeşitli tabakaları olduğu I. Katman adındaki bu höyük alanında; çeşitli yapısal biçimler, değerli madenler ve başka objeler haricinde Urartu devletine ait çömlekler tespit edilmesi bakımından hayli değerli. II. Katmanda bulunan yapının genişliği, konumu, yapısal nitelikleri, oldukça geniş olan taht odası mutfak odaları, kileri, deposu ve küplerin sıralandığı mahzenin bulunduğu araştırmalar sonucu tespit edilmiş ve bu binanın Urartu sarayı olduğunu düşünölmüştür. Bu kalıntının saray veya idari bir yapı olabilme düşünceci ise hem fiziki hem de her ihtiyacın karşılanabildiği çok teşkilatlı bir yapı teşkil etmesinden kaynaklanmaktadır (Balkan, 1964: 239) (Kozbe and Ceylan vd, 2008). İzinsiz kazılar sonucunda birçok eser bilimsel değerlendirmeye tabi tutulamadan maalesef yok olmuştur. Bulunan ömlek materyallerinden yola çıkılarak İlk Tunç ve Orta Demir yani Urartu devleti dönemlerine tarihlendirilmiştir. (Ceylan, 2020: 363).

1.5.1.3. Dizginkale Kale I:

Patnos ilçesinin Dizginkale Köyü sınırlarında güney yönünde bulunan, 2312metre rakımıyla hakim bir tepede olan kale, güney yönünde ise Süphan Dağı yer almaktadır. Urartular devrinin kalelerinden biridir. Yapının yerden yüksekliği 97 metredir. Kale 198 metreye 155 metre ebatlarında olup oldukça geniş bir alanı kaplamaktadır. Kalenin yapısı sağlam anakaya üzerine konumlandırılmasından dolayı halen kalıntılara rastlanmaktadır. Yapının duvarları düzleştirilmiş haldedir oldukça büyük yapılı kale duvarlarının varlığı önemli bir konumda olmasından kaynaklandığı düşünölmektedir. Kalenin girişini, batı yönünden dönemeçli olarak güney yönüne inişin bulunduğu giriş kısmı bulunmaktadır. Güvenlik tedbirlerini artırmak amacıyla yapıldığı düşünölen bu giriş şekli yapıya ayrı bir gizem katmaktadır.

Batı yönüne doğru açılan kapı doğu yönüne doğru devam eder ve güney yönüne ulaşmaktadır. Kalenin güney yönünde kesiminde yapay bir bent olabileceği düşünülen su depoları tespit edilmiştir. Su akarları, yıllar içerisinde çeşitli nedenlerle yöre halkı tarafından bilinçsizce tahrip edilmiştir. Kalenin güney yönünde mezarlık alanı olduğu belirtilmiştir. Kalenin her yanı izinsiz kazılardan dolayı tahrip edilmiştir. Kale içinin oldukça geniş bir holü bulunmaktadır. Kalede bulunan çömlek parçalarından yola çıkılarak yapının ; Erken Tunç, Orta Demir / Urartu dönemi ve Son Demir Devri dönemlerine tarihlendiği belirtilmiştir (Ceylan, 2020: 363).

1.5.1.4. Dizginkale Kalesi II:

Patnos ilçesinin Dizginkale Köyü sınırlarına yakın yaklaşık 500 metre batıda yer alan yapının 600 metre güney yönünde diğer kale kalıntısı bulunur. Yapı 2263 metre rakımlı ve yerden itibaren 40 metre yüksekliğindedir. Kale 163 metreye 156 metre ölçülerindedir.

Kale, bölgesinin yer aldığı noktaya göre geniş bir alanı kontrol edebilecek bir konuma sahiptir. Çevresi sarp kayalıklardan oluşan kalenin savunma yönünden hayli korunaklı olduğu anlaşılmaktadır. Kale içinde izinsiz kazılardan kaynaklı geniş çaplı tahripler neticesinde kale yapısı zarar görmüştür. Kalede bulunan çömlek parçalarından yola çıkılarak yapının; Erken Tunç, Orta Demir / Urartu dönemi ve Son Demir Devri dönemlerine tarihlendiği belirtilmiştir (Ceylan, 2020: 363).

1.5.1.5. Dizginkale Kalesi III:

Patnos ilçesinin Dizginkale köyü içinde yer almaktadır. Kale, ikinci kalenin 300 metre kuzey yönünde yer almaktadır. Yapının rakımı 2232 metre, yerden yüksekliği ise metredir. Yapının duvarları görülmektedir. Kalenin savunma bakımından açısından çok önemli olduğu belirtilmektedir. Yapının içerisinde birtakım yerleşim alanları bulunmuştur. Kale 36 metreye 27 metre ölçütleri bulunmaktadır. Kale etrafından su gözeleri bulunduğu, hayvan yetiştirme açısından yeterince kullanışlı bölge olduğu, köy halkının da hayvancılık ile uğraştığı bilinmektedir. (Ceylan, 2020: 363).

1.5.1.6. Yalçinkaya Kalesi I:

Patnos ilçesinin Yalçinkaya Köyü sınırları içinde kuzey yönündeki anakayanın üzerinde bulunan 1668 rakımlı, erden 33 metre yükseltisi bulunan 66 metreye 26 metre ölçülerinde olan bu yapının kuzey yönü tarıma elverişli arazilerle kaplıdır. 45 x50 ölçütlerinde dört adet tören sunağı bulunduğu tespit edilmiştir. Kale yedi adet kaya basamağı ile kuzey yönüne bakan kayaç üzerine konumlandırılmıştır. Kale içinden tespit edilen izinsiz kazıların varlığından bahsetmek mümkündür. Yapı da çömlek materyallerine bakılarak bir çok tarihi devrin varlık gösterdiği ifade edilebilir (Ceylan, 2020: 363-364).

1.5.1.7. Yalçinkaya Kalesi II:

Patnos ilçesinin Yalçinkaya Köyü sınırları içinde doğu yönündeki 1730 metre rakımlı, yerden 64 metre yüksekte yer alan kale, 86 metreye 56 metre ölçütlerinde dış duvar kalımlı 3 metreye yakındır. Yapının gir kısmı doğu yönünde bulunur. Yapı oldukça geniş bir iç bölüme sahiptir. Kale etrafı geniş ve verimli tarımsal kullanıma uygun topraklarla çevrilidir (Ceylan, 2020: 363). Kale içinde ele geçirilen çömlek parçaları kalenin birçok döneme (Tunç, Demir, Orta çağlar) ev sahipliği yaptığını göstermektedir. Ayrıca kale içinde obsidiyenden mamül materyaller bulunduğu tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 364).

1.5.1.8. Bozoğlak Kalesi:

Patnos ilçesinin Bozoğlak köyü sınırları içinde bulunmaktadır. Kalenin rakımı 1920 metre, yerden yüksekliği ise 54 metredir. Kale 26 metreye 43 metre ölçütlerindedir. Kale güvenlik açısından oldukça önemli bir noktada bulunduğu tespit edilmiştir. Kale civarından doğu güneydoğu yönlü kurumuş dere olduğu görülmektedir. Yapının güney yamaçlarında yılan desenli duvar işlemleri bulunmaktadır. Yapının doğusunda Tunç devri mezar alanı kuzey yönünde ise Orta çağ mezar alan olduğu belirtilmiştir. Kale içinde ele geçirilen çömlek parçaları kalenin birçok döneme (Tunç, Demir, Orta çağlar) ev sahipliği yaptığı araştırmalar sonucu tespit edildiği belirtilmiştir (Ceylan, 2020: 364).

1.5.1.9. Bozoğlak Nekropol Alanı:

Patnos ilçesinin Bozoğlak köyü sınırlarının doğu yönünde bulunmaktadır. Tarihi mezar sahası, 1900 metre rakımlı olduğu kalenin batı yönünde bulunduğu, mezar sahasında erken tunç devri ile karaz kültürü öğeleri içeren çeşitli mezar örnekleri bulunduğu, Mezarların bir kısmının oval planlı olduğu araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir. Bölgede yöre halkı ile yapılan mülakatlarda saklama kaplarına ölü külleri konulduğu ancak bu buluntulara izinsiz kazılarda bu metaryallerin tahrip edildiği tespit edilmiştir. Tarihi mezar sahasından çömleklerden yola çıkarak Tunç, Demir devirlerinin yanı sıra Helen dönemine tarihlenen buluntular çıkarılmıştır (Ceylan, 2020: 364).

1.5.1.10. Taşlıköy Obsidiyen Yatağı:

Patnos ilçesinin Taşlıköy yerleşiminde bulunan obsidiyen yatağının varlığı çevredeki kale ve diğer yapılarda bulunan obsidiyen madeninin buradan çıkarılarak işlendiğini düşündürmektedir. Obsidiyen yatağının çok geniş bir sahaya yayıldığı tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 364).

1.5.1.11. Çatmaoluk Yerleşmesi:

Patnos ilçesinin Çatmaoluk köyünde 500 metre mesafede doğu yönünde bulunmaktadır. Bu yerleşim yeri 2107 metrelik bir rakım yüksekliğindedir. Yöre halkı tarafından halen tarım ve yerleşme sahası olarak kullanılmak için tahrip edilen bu tarihi yerleşim sahası Süphan Dağı cephe olan bu yerleşim yerinin özellikleri yapılan tahribattan dolayı tespit edilememektedir. Ancak çömlek kalıntıları ile yerleşke alanında yapılan çalışmalarda çömlek buluntularından yola çıkılarak bu yerleşim sahasının Tunç, Demir ve Orta Demir yani Urartu devirlerini kapsadığı düşünülmektedir. Yerleşim sahasında obsidiyen metaryaline rastandığı araştırmalar sonucu tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 364).

1.5.1.12. Yukarı Kamışlı Nekropolü:

Patnos ilçesinin Yukarı Kamışlı köyü sınırları içinde aynı isimli kalenin 300 metre batı yönünde bulunmaktadır. Tarihi mezar sahasının rakımı 1663 metredir. Tarihi mezar sahasında araştırmacılar tarafından incelenen buluntularda çömlek bulunamamış fakat mezarlık sahası ile kale arasında

uzayan bir duvar kalıntısı bulunduğu incelemeler sonucu tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.13. Yukarı Kamışlı Kalesi:

Patnos ilçesinin Yukarı Kamışlı köyü sınırları içinde aynı isimli tarihi mezarlığın kalenin 300 metre doğu yönünde bulunmaktadır. Yapı, 1698 rakım ve yerden 50 metre yükseklikte bulunur. Kale 132 metreye 36 metre ölçütlerinde oldukça geniş bir alanı kaplamaktadır. Çevreye göre nispeten alçak bir tepecikte yer alan kalenin kuzey yönü ise hayli dik bir olması, yönünün ise daha alçak bir yapıda olması dikkate alındığından kalenin Urartu devrine tarihlendiği araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.14. Çay Mahallesi Yerleşmesi:

Patnos ilçesinin Çay Mahallesi mevkinde bulunmaktadır. Yerleşim, 1640 metre rakım yükseklikte yer alır. Yerleşimin çevresi büyük arazileri bulanan meskenlerle kapatılmıştır. Yerleşim sahası halen yöre sakinlerinin tarımsal faaliyetlerini yürüttüğü bir saha konumundadır. Tarihi alanın yıllarca işlenip kullanılması neticesinde çömlek ve obsidiyen materyaller bulunduğu ifade edilmektedir.

Kaleden tüm yapı izlenebilecek durumdadır . Köy halkı bu mevkiye su deposu yapmıştır. Kale duvarı büyük yapılı taşlarla örülmüştür. Yapının 500 metre batı yönünde ise tarihi mezar alanı bulunmaktadır. Kale etrefında bulunan materyallerden yola çıkılarak yerleşim yerinin Tunç ve Demir devirlerine ait olduğu araştırmacılar tarafından tespit edildiği yapılan çalışmada belirtilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.15. Bağdişan Höyük:

Patnos ilçesinin Bağdişan Mahallesi içinde bulunan tarihi yerleşim yeri üzerinde yeni yapılaşmalar bulunmaktadır. Alan mahalle sakinlerince bahçe, tarla ve yerleşim yeri olarak değerlendirilmektedir. Tarihi yerleşim sahası 1 hektar alanı kaplamaktadır. Tarihi yerleşim yerinin güney yönünden mahallenin yolu, kuzeyinden ise Molla İbrahim köyü yolu bulunur. Tarihi yerleşim alanı şimdilerde özel mülktür. Höyük çevresinde bulunan materyaller incelenerek bu höyüğün Tunç, Demir ve Orta çağa devirlerine

ait olduğu araştırmacılar tarafından tespit edildiği yapılan çalışmada belirtilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.16. Molla İbrahim Höyük:

Patnos ilçesinin Molla İbrahim köyü sınırlarında bulan höyük 1630 metre rakımlıdır. Zaman içinde tarım arazisi şeklinde kullanılan tarihi yerleşim yeri artık tespit edilemeyecek derecede tahribata uğramıştır. Höyük çevresinde bulunan materyaller incelenerek bu höyüğün Tunç, Demir ve Orta ağa devirlerine ait olduğu araştırmacılar tarafından tespit edildiği yapılan çalışmada belirtilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.17. Molla İbrahim Nekropolü:

Patnos ilçesinin Molla İbrahim köyü sınırları içinde bulunan tarihi mezar yerinde pek çok izinsiz kazı gerçekleştirilmiş, ele geçirilen eşyalar arasında yılan başlı bilezik ve çömlekler bulunmuştur. İlçeye giden yolun kuzey ynde yerleşim yeri, batı yönünde de mezar sahası yer almaktadır. Mezar sahası ise tarımsal faaliyetler için halen kullanılır. Tarihi yerleşim ve mezar alanındaki buluntulardan yola çıkılarak; birçok tarihi devire ev sahipliği yaptığı (Bakır, Tunç, Demir) yani Urartu zamanlarına ait olduğu araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.18. Hisar Kalesi:

Patnos ilçesinin Hisar köyü sınırları içinde bulunan, 1860 metre rakım yüksekliği olan, yerden 80 metre yüksekteki kalenin oldukça geniş 65 metreye 42 metre llerinde yerleşim alanı bulunmaktadır. Yapının giriş yönü güneybatıya bakmaktadır. Kaleye kaya parçaları kesilip oyularak kapı denilebilecek bir açıklık yapılmıştır. Kalenin yerleşim alanının içerisinde yerleşimin, güneydoğu ve kuzeybatı ortasında bulunduğu, yapının son kısmında ise nöbet tutanların oturabilmesi adına oyulmuş kayalar bulunmuştur. Buranın batı kısmında ise 110'a 30 santimetre ölçülerinde duvara oyulmuş niş yer alır. Kalede bir adette üstü çevresi kapalı olmayan tanpınak olduğu tespit edilmiştir. Yapıda bulunan materyallerden bu yerşelim yeri, Tunç, Demir -Urartu ve Orta ağlarına tarihlendirildiği araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

1.5.1.19. Hisar Kaya Altı Sığınağı:

Patnos ilçesinin Hisar köyü sınırları içinde bulunmaktadır. Yekpare bir kayanın altında bulunan bu sığınak kaleye ise 350 metre mesafededir. 1860 metre rakım yüksekliği bulunan yerleşimin yerden yüksekliği ise 80 metre olduğu belirtilmiştir. Sığınak tarih öncesi devirlerden itibaren kullanılmış olduğu araştırmacılar tarafından düşünülmektedir. Sığınakta batı yönünden işlenerek bir su oluğu yapılmıştır. Bununla birlikte yine batı yönünde yer alan kayaç alanda iki tarafında açık olduğu belirtilmiştir. Yerleşkenin kuzeybatı yönü dardır buna rağmen güneybatı yönü daha geniş bir yapıdadır. İzinsiz kazılar sonucu buradaki taşların tahrip edildiği düşünülmektedir. Bölgenin tarih öncesi dönem özelinde ayrıca incelenmesi gerektiği ifade edilmiştir (Ceylan, 2020: 365).

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.2. AĞIZ

2.2.1. Ağız Teriminin Tanımı

Türkler, tarihsel süreç içerisinde oldukça geniş bir coğrafyada varlık gösterdikleri için, Türkçenin farklı bölgelerde çeşitli kollara ayrılması doğal bir durumdur. Tarihsel süreç ve uzak coğrafyalardan dolayı bu kollar, standart dilden ses, şekil ve kelime hazinesi bakımından farklılıklar gösterir ve bu farklılıklar “ağız” olarak adlandırılır (Ercilasun, 1983: 35). Ağız, dilde bölgesel söylem farklılığı üzerine temellenen ufak kollarını ve ülkenin çeşitli bölüm ve şehirlerinde kullanılan konuşma biçimlerini ifade eder (Güneş, 2012: 2). Ağız terimini, Zeynep Korkmaz: Dil veya lehçelerin nispeten küçük yaşam alanlarında ölçünlü dile kıyasla birbirlerinden az bir farkla ayrılan konuşma şekilleridir, (Korkmaz, 1992:), Berke Vardar: Herhangi bir dilin sahası içinde bulunan konuşma şekillerini, söylem biçimlerini, bazı şartlarda da toplum özelliğini yansıtanbilen işlevlerin tümü, (Vardar, 1988: 15) Ahmet Topaloğlu: Dilin lehçesi içinde bulunan unsurlardan anlam, yapı ve ses bakımından biratırım farklılıklar içerdiği ve bölge halkının konuştuğu farklı bir şekli. Halk arasında konuşulan bir dilinin nispeten ufak farklılıklar bulunan, belli başlı yöre ve bölümlerde orada yaşayan sakinlere özgü biçimi (Topaloğlu, 1989: 22) şeklinde tanımlamışlardır.

2.2.2. Dünya’da ve Türkiye’de Yapılan Ağız Çalışmaları

Ağız araştırmaları, dil biliminin bir alt dalı olarak gelişmiş ve 18. yüzyılın sonlarında bilim insanları tarafından önem kazanmaya başlamıştır. 19. yüzyılın sonlarında Avrupa’da ilk ağız atlasları hazırlanmıştır (Gemalmaz, 1989: 4). 1876’da Alman bilim akademisi kendi ülkelerinin dil atlasını, 1902’ ye gelindiğinde de Fransız bilim akademisi kendi ülkelerinin dil atlasını yayımlayarak bu konuda başı çekmişlerdir. Alman dilbilimci G. Wenker, Almanya’daki yaklaşık 50 bin yerleşim yerine anketler göndererek ağızların haritalarını çıkarmıştır.

Fransız dilbilimciler J. Gillerion ve E. Edmont ise daha kapsamlı bir yöntem kullanarak 639 yerleşimden veriler toplamış ve 1902’de Fransız Dil Atlası’nın ilk bölümünü yayımlamıştır. Bu iki çalışma farklı sebeplerle eleştirilse de ağız biliminin gelişiminde önemli rol oynamıştır (Adıgüzel, 2013: 388). 1958’de başlayan Azerbaycan Türkçesi Ağız Atlası, 17 yılda tamamlanmış ve Türk dünyasında önemli bir referans olmuştur. Türkiye’de ağız çalışmaları, V.A. Maksimov’un 1867 yılında yayımladığı “Opit İzsledovanija Tyurskich Dialektov v Chudave Digare-i Karamani” (*Hüdavendigar ve Karamanlı*) isimli eserle başlamıştır. Bu çalışmalar sonrasında birçok yabancı bilim insanı J. Thury, İ. Kunos, M. Hartmann, M. Rasanen, J. Deny, T. Kowalski, K. Foy vd Anadolu ağızları üzerine çalışmalar yapmıştır. İlk çalışmaları yaparak bu alana emek verenler içinde yerli bilim insanları oldukça azdır: Balkanoğlu, Balhasanoğlu (Necib Asım Yazıksız) araştırmacılar bulunmuştur. 1940’lı yıllardan itibaren oluşturulup yazılan saha çalışmalarının birçok alanda yapıldığı bilimsel yazı ve kitaplar bulunmaktadır (Korkmaz, 1995: 199). Verimli bir şekilde gerçekleştirilen çalışmalar 1940’lı yıllardan hemen sonrasına denk gelmektedir. Türk Dilini Tetkik Cemiyeti’nin öncülüğünde Türkçe üzerine yapılan çalışmalar ivme kazanmış ve genç Cumhuriyet devrinde Türkçeyi muasır diller seviyesine çıkartarak kültür ve bilim dili haline getirmek için kayda değer atılımlar yapılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Anadolu’nun orta ve batı kesimlerinde ve Batı Trakyanın çeşitli bölgelerinde ağız üzerine birtakım incelemeler yapılmış, Batılı bilim insanlarının yerel ve sınırlı araştırmalarıyla başlamıştır. 20. yüzyılın başlarında Ahmet Caferoğlu’nun önderliğinde daha sistematik ve kapsamlı ağız çalışmaları yapılmıştır. Ahmet Caferoğlu, hem metin derlemeleri yapıp hem de ağız ile ilgili birçok bilimsel yazılar yayımlamıştır. Caferoğlu, Türkiye’nin neredeyse her bölgesini içine alan 20 yıla yakın inceleme, derleme çalışmasını devam ettirmiş ve bunun sonucunda dokuz cilt olan derleme arşivi meydana gelmiştir. Bu süreç Zeynep Korkmaz’ın çalışmaları ile devam ettirilmiştir. 197’lerden itibaren, Anadolu ağızları üzerine yapılan araştırmalar nitelik ve nicelik olarak önemli ilerlemeler kaydetmiş; Sadettin Buluç, Leyla Karahan, Selahattin Olcay, Ahmet B.

Ercilasun, Turgut Günay, Hamza Zülfikar, Efrasiyap Gemalmaz Tuncer Gülensoy ve daha birçok değerli dil bilimci, bu alanda kendi çalışmaları ile birlikte danışmanlık yaptıkları tezler ile çok değerli katkılarda bulunmuşlardır (Adıgüzel, 2013: 389).

Bu çalışmalar, Türkiye'deki ağızların tespit, incelenme ve tasnif edilmesi açısından oldukça kıymetlidir ve dil bilimi alanında önemli bir birikim oluşturduğu ve gelecek araştırmacıların önünü aydınlattığı aşikârdır.

2.2.3. Doğu Anadolu Bölgesi Özelinde Yapılan Ağız Çalışmaları

Osmanlı devleti döneminden itibaren ağız çalışmalarının yapıldığı bilinmektedir. Balhasanoğlu müstearıyla Yazıksız : ‘Keleti Szemle’ isimli derginin V. cildinde “Dialaecte turc D’Erzerum” 1904 yılında yazı kaleme almıştır (Olçay, 1966: 13). Buradan yola çıkarak Doğu Anadolu bölgesiyle ilgili yapılan ilk bilimsel ağız çalışması Erzurum ile ilgilidir. Erzurumda açılan Atatürk Üniversitesi o günden bu yana ağız araştırmalarına her zaman değer vermiş ve desteklemiştir. Bahaddin Ögel Erzurum ağzıyla alakalı Atatürk Üniversitesi açılmadan önce kısa bir ağız çalışması yaptığı bilinmektedir. ‘Erzurum Ağzı’ adlı çalışmayı ise Olçay 1966 yılında yöre halkının ağız hususiyetlerini içine alan bir çalışma yayımlamıştır. Gemalmaz ise ‘Erzurum İli Ağızları’ isimli eseriyle 1973 yılında doktora sınavını tamamlamıştır. Gemalmaz’ın bu eseri 1975 ve 1995 yılları arasında iki baskı yapmıştır. Bilge Seyidoğlu’nun ‘Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar’ isimli doktora tezi ise 1975’te yayımlanmıştır. Ahmet Bican Ercilasun’un Kars ili ve çevresi ağızlarını dahil eden iki ciltlik doktora tezi yazmıştır. Ercilasun’un başka bir çalışması 1983 yılında ‘Kars İli Ağızları Ses Bilgisi’ ismiyle yayımlanmıştır.

Doğu Anadolu bölgesiyle ilgili olan bir diğer araştırma Selahaddin Olçay, Ahmet B. Ercilasun ve Ensar Aslan tarafından hazırlanan ve 1976’da Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan ‘Arpaçay Köylerinden Derlemeler’ isimli çalışmadır. Doğu Anadolu bölgesinin diğer bir ili olan Erzincan ve çevresiyle ilgili Mukim Sağır araştırmalar yapmıştır. Sağır, ‘Erzincan ve Yöresi Ağızları İnceleme- Metinler-Sözlük’ isimli çalışmasını TDK

aracılığıyla 1995 yılında yayımlamıştır. Ahmet Buran ise Keban, Baskil ve Ağın sahası ağız özellikleri konusu üzerine araştırmalar yapmıştır. Ahmet Buran 'ın yaptığı çalışma Türk Dil Kurumu tarafından 1997'de yayınlanmıştır. Buran 'Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar II. (Ağızlar) isimli çalışması 1992 yılında Boğaziçi Yayınlarından çıkmıştır. 'Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler 1' ismiyle yayımlanan Tuncer Gülensoy ve Ahmet Buran'ın ortak çalışması da bu alanda önemlidir. Yapılan araştırmalar TDK tarafından 1994 yılında; ve Türk Dil Kurumu tarafından 1994'te ve 'Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler' isimli çalışma da Boğaziçi Yayınlarınca 1992 yılında yayımlanmıştır (Köktekin, 2007 s. 1-9).

2.2.4. Doğu Anadolu Ağız Tasnifi Hakkında

Ağrı iline bağlı bir ilçe olan Patnos, kuzeyde Tutak ve Hamur ilçelerine, batı tarafında Muş ili Malazgirt ilçesine, güneyinde ise Bitlis ili Adilcevaz ilçesine ve doğu tarafında Van ili Erciş ilçesine komşudur. ve pek bilinmese de kadim bir tarihi mirasa sahip bulunan Patnos ilçesinin bu zamana kadar ağız çalışması yapılmadığını bilmekteyiz fakat Ağrı ili de dahil edilerek yapılan anadolu ağızlarının sınıflandırılmasıyla ilgili bir çalışma da genel bir ağız tasnifi bulunmaktadır.

Bu çalışma Karahan'ın tasnifine dayanarak Doğu Grubu Ağızları, Kuzeydoğu Grubu Ağızları ve Batı Grubu Ağızları olmak üzere üç temel gruba ayrılan Anadolu ağızlarından genel olarak Doğu Grubu özelde ise Patnos ilçesi üzerine çalışılmıştır (Karahan, 1996: 1). Belirtildiği üzere Ağrı ili Patnos ilçesi ağızı Doğu Grubu tasnifi içinde doğal olarak yer alır. Ahmet Caferoğlu 1948 yılında bazı doğu illerine (Bitlis, Van, Muş, Ağrı) araştırma gezileri düzenlemiş fakat ne yazık ki Patnos ilçesine dair bir derleme çalışması yapmamıştır. Bu araştırmadan elde ettiği verileri ise 'Doğu İlleri Ağızlarından Derlemeler' isimli kitabında yayımlamıştır.

Günümüze kadar Patnos ilçesi yerli ağına ait herhangi bir malzeme bulunmamış ve bu tez çalışmasına kadar da Patnos ağızlarına dair bir saha çalışması yapılmamıştır. Saha çalışmalarımızda 15 köy ve 1 adet de Patnos merkez mahallesi olmak üzere kaynak kişilerden veriler alınmış Leyla

Karahan ve Özgür Ay'ın hazırlamış olduğu Türkiye Türkçesi Ağızları Sınıflandırma Ölçeği kitabı temel ölçüt alınarak Patnos ağzının ses özellikleri bu tezimizde tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.2.5. DOĞU GRUBU ANADOLU AĞIZLARININ ÖZELLİKLERİ

Araştırmamızda tasnifi esas olarak alınan Leyla Karahan, ağızları Anadolu ve Rumeli şeklinde iki ana bölgeye ayırmıştır. Anadolu ağızlarını ise kendi içinde tekrar tasnif ederek üç ana grup belirlemiş ve bu ana grubu ise tekrar seslik ölçütleri açısından birliktelik göstermeleri açısından alt gruplar olarak tasnif etmiştir. Tasnifte yer alan üç temel grup ayırt edici seslik ölçütlerini barındırmaktadır. Leyla Karahan'ın Anadolu Ağızlarının Sınıflandırması adlı eserinde tasnif ettiği Doğu grubu ağızlarının hususiyetleri şu şekildedir:

1. Alınma kelimelerdeki uzun ünlüler bu ağızlarda kısılır.
2. Alınma kelimelerdeki ses yapısı gerileyici benzeşme yoluyla değiştirilir. Tek heceli kelimelerin ünlüsü bazı ünsüzlerin etkisi ile inceler.
3. Çok heceli kelimelerin sonundaki “ı, u, ü” ünlüleri “i” ünlüsü ile karşılanır.
4. H ünsüzü bu ağızların karakteristik ünsüzüdür.
5. N ünsüzü değişerek veya düşerek kaybolmuştur.
6. Ön damak ünsüzü g, iki ünlü arasında ve hece sonunda korunur.
7. Belirli bazı kelimelerde ön ses y ünsüzü düşmüştür.
8. Özellikle sayı isimlerindeki patlayıcı ünsüzler ikizleşir.
9. “g-r, p-r” ünsüzleri arasındaki yer değiştirme hadisesi, bu ağızlarda yaygındır.
10. İsimden isim yapma eki -çi'nin tonlu şekli bu ağızlarda kullanılmaz.
11. Teklik 1. 2. ve s. 3. şahıs zamirlerinin yönelme hali baan, sahan, oğan vs. şeklindedir.
12. Öyle, böyle kelimeleri êle, bêle şeklindedir.
13. Zamir kökenli çokluk 2. şahıs ve bildirme eki -sız/-siz'dir.
14. Çokluk 2. şahıs iyelik eki ve iyelik kökenli şahıs eki -z'dir
15. Şimdiki zaman ekinin ünlüsü dardır.
16. Teklik 1. şahıs emir eki hece kaynaşması ile yapısını değiştirmiştir.
17. İstek eki -a/-e bütün şahıslarda işlek olarak kullanılır.

18. Erzurum, Van, , Muş, Ağrı, Diyarbakır, Urfa ağızlarındaki “sorarsamse, biraşırılsa” gibi kelimelerde kip ve şahıs eklerinin sıralanışı ilgi çekicidir.

19. Bu ağızlarda soru cümlesi genellikle vurgu ile yapılır (Karahan, 2022: 56).

2.2.6. DOĞU GRUBU ANADOLU AĞZININ ALT GRUPLARI

Doğu grubu olarak adlandırılan ve ana grup içinde yer alan seslik ölçütleri temel alınarak zikredilen hususiyetlerin genel çerçevesi göz önüne alınarak ses ve şekil bilgisi ölçütlerinin benzer veya farklı olma durumlarına bakılarak alt gruplar oluşturulmuştur. Leyla Karahan’ın Anadolu Ağızlarının Sınıflandırması isimli eserinde zikrettiği alt gruplar ise şunlardır:

1. Grup: Ağrı, Van, Muş, Bitlis, Bingöl, Siirt, Diyarbakır, Mardin, Hakkari, Urfa, Palu (Elazığ).
2. Grup: Kars, Erzurum merkez, Aşkale, Ovacık, Narman, Pasinler, Horasan, Hınıs, Tekman, Karayazı, Erzincan merkez, Tercan, Çayırılı, Kemah, Refahiye, Gümüşhane
3. Grup: Ardahan, Posof (Kars), Artvin merkez, Şavşat, Yusufeli, Ardanuç (Artvin), Oltu, Tortum, Olur, Şenkaya, İspir (Erzurum).
4. Grup: Kemaliye, İliç (Erzincan), Elazığ merkez, Keban, Baskil, Ağın, Harput (Elazığ), Tunceli (Karahan, 2022: 56).

2.2.7. DOĞU GRUBU AĞIZ BÖLGESİ SINIRI VE ÖZELLİKLERİ

Doğu grubu ağız bölgesi; kuzeydoğu yönünden Artvin (Merkez, Şavşat, Ardanuç ve Yusufeli) ilçelerini kapsayarak Rize ve Trabzon illerinin güney yönünden ilerler. Rize ve Erzurum illeri Doğu grubunun kuzey yönünde sınır teşkil etmektedir. Gümüşhane’nin Torul ilçesi ile birlikte güney yönünden ilerlemektedir. Sınır çizgisi; Erzincan, Tunceli ve Elazığ’ın batısından Malatya ve Adıyaman’ın doğu yönünden geçmektedir. Urfa ili Birecik ve Halfeti ilçelerini içine almadan Suriye’ye kadar ilerler (Karahan, 2022: 58).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE YÖNTEM:

Bu bölümde çalışmada verilerin elde edilmesi hedeflenen datanın elde edildiği materyaller, özellikleri ve verileri elde etme aşamalarına ilişkin belirlenip uygulanan yönteme dair bilgiler başlıklar şeklinde belirtilmiştir.

3.1. Araştırma Süreci:

1. Çalışma amacının belirlenmesi.
2. Çalışmada araştırılacak problemin belirlenmesi.
3. Çalışmada kullanılacak materyallerin belirlenmesi.
4. Çalışmada kullanılacak olan materyallere ilişkin analiz standartlarının oluşturulması.
5. Bulguların incelenerek analiz edilmesi.
6. Gerçekleştirilen analiz ve incelemelerden sonra elde edilen sonuçların raporlanması.
7. Elde edilen veriler çerçevesinde uygun sonuç ve önerilerin gerçekleştirilmesi.

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı Doğu Grubu ağızları içerisinde yer alan Ağrı ili Patnos ilçesinin ağız özellikleri incelenerek Türkçe'ye katkısını ve Türkçenin kullanım özelliklerini yazı dili dışında hangi seslerin kullanıldığını, unutulmaya yüz tutan kelimelerin varlığını ortaya koymaktır.

3.3. Araştırmanın Soruları

1. Ağrı ili Patnos ilçesinin ağız özellikleri nelerdir?
2. Doğu Grubu ağızları içerisinde nasıl bir nitelik barındırır?

3.4. Araştırmada Kullanılan Materyaller

Araştırmada Patnos ilçesinin ağız özellikleri ses, şekil, söz dizimi ve söz varlığı bakımından incelenmiştir. Bu çalışmada Leyla KARAHAN VE Özgür AY'ın Türkiye Türkçesi Ağızları Sınıflandırma Ölçeği kitapçığı temel alınmıştır. Kaynak kişilerden alınan cevaplar çeviri yazı işaretleriyle bilgisayara aktarılmıştır. Kaynak kişilerin cevapları üzerinden çalışma yürütülmüştür.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamızın gerekli görülen aşamalarında karşılaştırmalı bir yöntem izlenmiştir. Bunun nedeni ise hem doğu grubu ağızları arasında aynı veya aynı dilsel hususiyetlerin, hem de doğu grubu ağızları ile diğer Türkiye Türkçesi ağızları arasında ses, şekil, söz dizimi ve söz varlığı yönünden benzer ve farklı yönlerin ortaya çıkarılmasına özen gösterilmiştir.

Saha araştırması, verilerin doğal ortamlarında toplanmasını içeren nitel bir araştırma yöntemidir. İnsanları veya diğer varlıkları doğal ortamlarında gözlemlemeyi, onlarla etkileşime geçmeyi ve bu sayede anlamayı hedefler. Sayısal olmayan veriler üzerine odaklanır ve bu veriler bireysel söylemler veya daha geniş kitlelerden elde edilebilir. Hedeflenen nitel bilgileri tespit edebilmek adına gözlem, görüşme, doküman analizi gibi yöntemler işe koşulmaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden saha araştırması yöntemi kullanılmıştır. Veriler saha araştırması yöntemi ile toplanmıştır. Elde edilen data betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir.

3.6. Geçerlik Ve Güvenirlik:

Araştırma verilerine ilişkin anlamlı ve doğru çıkarımlarda bulunabilmek o araştırmanın geçerliliği ile ilgilidir. Bir araştırmada geçerlilikten bahsedildiğinde dört tür geçerlilik söz konusu olmaktadır. İç geçerlilik, yapı geçerliliği, dış geçerlilik ve istatistiksel sonuç geçerliliği bu ifade edilen geçerlilik türleri olarak değerlendirilmektedir (Creswell, 2007). Çalışmanın istatistiksel sonuç geçerliliği o çalışmadaki örneklem yeterliliği ile kullanılan test ve uygulamaların güvenilir bir şekilde uygulanması ile ilişkilidir. Bir başka ifade ile analiz yöntem ve tekniklerinin yapılan araştırmaya uygun olmasıdır. İç geçerlilik bağımlı ve bağımsız değişkenlerin nedensellik ilkesi çerçevesinde değerlendirilebilmesi, dış geçerlilik araştırmada elde edilen sonuçların evrene genellenebilmesi ve yapı geçerliliği ise ölçümü gerçekleştirilen durumun ilgili teorik alt yapıda yer edinebilmesi ile ilgilidir (Karabulut, 2020). Güvenirlik ise bilimsel çalışmalarda verilerin analizini, analizlerden elde edilen bulguları ve bu bulguların sonuçlardaki tutarlılığı olarak ifade edilmektedir (Fraenkel vd., 2012).

Bu çalışmanın geçerliğini sağlamak amacıyla araştırmacı süreci danışmanı ile birlikte ve uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Uzmanlardan alınan görüşler çerçevesinde analizlerin son halleri verilerek raporlanmıştır. Uzman görüşü sonucunda güvenirlik hesaplaması $Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)} \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Hesaplanan bu formül neticesinde çalışmadan elde edilen verilerin %85 oranında güvenilir olduğu saptanmıştır. Araştırmanın yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için araştırmanın tüm süreçlerinde geniş bir alan yazın taraması yapılmıştır. Çalışmanın temelleri ilgili alan yazına oturtularak, kapsamı ve geçerliliğinin sınırları çizilmiş ve önemi sunulmaya çalışılmıştır. Böylece çalışmanın yapı geçerliliği de artırılmaya çalışılmıştır.

3.7. Araştırmanın Genel Çerçevesi:

Araştırmanın ana konusu ve genel çerçevesi Patnos ilçesinin Türkçe ağız özellikleri ses, şekil, söz dizimi ve söz varlığı bakımından incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. ARAŞTIRMANIN BULGULARI:

4.1.1. SES BİLGİSİ ÖLÇÜTLERİ:

4.1.1.1. Türkçe kelimelerde ilk hecede /e/, /i/ ve kapalı /è/, ünlüleri:

K:(1- 2) gāce > gece	K:(17- 18) vē- > ver- gāce > gece,
K:(3- 4) vār > ver	K:(19- 20) gācē > gece, vē- > ver-
K:(5- 6) gēce > gece, vār- > ver-	K:(21- 22) vē- > ver-, gēce > gece
K:(7- 8) gāce > gece, vār > ver-	K:(23- 24) vē- > ver-, gēce > gece
K:(9- 10) gāce > gece, vē- > ver-	K:(25- 26) vē- > ver-, gēce > gece
K:(11- 12) gāce > gece, vē- > ver-	K:(27- 28) gēce > gece, vē- > ver-
K:(13- 14) gācē > gece, vār- > ver-	K:(29- 30) gēce > gece, vē- > ver-
K:(15- 16) gācē > gece, vē- > ver-	K:(31- 32) gēce > gece, vē- > ver-

Yörede kapalı e (è) ünlüsüne birkaç kaynak kişi haricinde rastlanmamıştır. Bunun yerine açık e (ā) uzun e (ē) ve a-e arası (â) ünlüsüne yaygın olarak rastlanmıştır. Ayrıca c-j arası (ç) sesinin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin ‘gācē - gēce ve vē- - vār-’ kelimelerini yaygın olarak kullandığı; ‘gāce’ kelimesinin ise kısıtlı bir kullanımı olduğu (gece) kelimesinin tüm kullanımlarında c-j arası (ç) sesinin yaygın olarak kullanıldığı ilk ve son hecedeki ünlülerde ise açık e (ā) uzun e (ē) ve a-e arası (â) ünlülerine yaygın olarak rastlanılmıştır. Ünlülerin genel yönelimi ise uzama doğrultusundadır.

4.1.1.2. Damak ünsüzleri (k, g, ğ, ŋ) yanında yarı kalın / ó /, / ú /, / á / ünlüleri (o-ö, u-ü, a-e arası):

K:(1- 2) dāġīmēndē > deġirmende, dūġündē > dūġünde	K:(5- 6) dāġīmāndā > deġirmende, dūġündē > dūġünde
K:(3-4) deġīrmāndā > deġirmende, dūndā > dūġünde	K:(7- 8) deġīrmāndā > deġirmende, dūġündā > dūġünde

K:(9- 10) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(11- 12) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(13- 14) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(15- 16) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(17- 18) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(19- 20) dūnlerdē >
dūġúnlerde, deġirmāndā >
deġirmende

K:(21- 22) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(23- 24) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(25- 26) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(27- 28) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(29- 30) deġirmān > deġirmen,
dūġún > dūġún

K:(31- 32) deġirmēn >
deġirmen, dūndē > dūġünde

Yörede hedef kelimelerde u-ü arası (ú) ünlüsüne , a-o arası (â) ünlüsüne, ı-i arası (î) ünlüsüne, a-e arası (á) ünlüsüne, açık e (ä) ünlüsüne ve uzun e (ē) ünlüsüne rastlanmıştır. Aranılan kelimelerdeki hedef ses olan o-ö arası (ó) ünlüsüne ise rastlanmamıştır. Kaynak kişilerin ‘deġirmān , deġirmān, ve dūġún’ kelimelerini yaygın olarak kullandığı; deġirmēn, dāġirmān, dūndā ve dūġún gibi kelimelerin kullanımının kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen kelimelerin ekseriyetinde arka damak g / ğ / ünsüzü yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Ünlülerin genel yönelimi ise u-ü arası (ú), a-o arası (â) ve ı-i arası (î) çift ünlülü kullanım doğrultusundadır.

4.1.1.3. İlk hecede açık /e/ ünlüsü (/ä/):

K:(1- 2), äsgī > eski, mändīl >
mendil

K:(3- 4) äsgī > eski, mändīl >
mendil

K:(5- 6) äsgī - ásgī > eski, mändīl
– mändīl > mendil

K:(7- 8) äsgī > eski, mändīl >
mendil

K:(9- 10) äsgī > eski, mändīl >
mendil

K:(11- 12) ēski > eski, mēndīl >
mendil

K:(13- 14) eṣḡī > eski, māndīl > mendil

K:(15- 16)) äṣḡī - áṣḡī > eski, māndīl – mándīl > mendil

K:(17- 18) äṣḡī > eski, māndīl > mendil

K:(19- 20) mándīl > mendil, áṣḡī > eski

K:(21- 22) māndīl > mendil, äṣḡī > eski

K:(23- 24) māndīl > mendil, äṣḡī > eski

K:(25- 26) ēṣḡī > eski, mēndīl > mendil

K:(27- 28) māndīl > mendil, äṣḡī > eski

K:(29- 30) māndīl > mendil, äṣḡī > eski

K:(31- 32) ēṣḡī > eski, mēndīl > mendil

Yörede açık (ä) ünlüsünün oldukça yaygın bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Uzun i (ī), ı-i arası ı (i) ve a-e arası (á) ünlülerinin oldukça sık kullanımının olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin ‘äṣḡī, áṣḡī, māndīl, mándīl’ gibi kelimeleri yaygın olarak kullandığı; eṣḡī, mēndīl gibi kelimelerin ise kullanımının daha kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Ünsüz seslerde ise k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Genel kullanımın ise ünlülerin uzatılması yönünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.1.4. Asli uzun ünlü (börek, yıka- kelimelerinde):

K:(1- 2) bēreg > börek,
yīḥanmaḥ > yıkanmak, hamır > hamur

K:(3- 4) yīḥanmaḥ > yıkanmak

K:(5- 6) bōrek > börek, yīḥamaḥ > yıkanmak

K:(7- 8) bōrek > börek, yīḥamaḥ > yıkanmak

K:(9- 10) bōrek > börek, yīḥamaḥ > yıkanmak

K:(11- 12) bōrek > börek, yīḥa-

> yıka-

K:(13- 14) bōreg > börek, yīḥanmaḥ > yıkanmak

K:(15- 16) bēreg > börek, yīḥanmaḥ > yıkanmak

K:(17- 18) bēreg > börek, yīḥanmaḥ > yıkanmak

K:(19- 20) bōreg > börek, yīḥa- > yıka

K:(21- 22) bōreg > börek, yīḥa- > yıka

K:(23- 24) b r g > börek, y  a- >
y ka

K:(25- 26) b r g > börek, y  a- >
y ka

K:(27- 28) b r g > börek, y  a- >

y ka

K:(29- 30) b r g > börek,
y  anma  > y kanmak

K:(31- 32) b r g > börek, y  a- >

y ka

Yörede kaynak kişilerde asli uzun ünlü bulunan kelimeler tespit edilmiştir. Bunula birlikte özellikle ‘börek’ kelimesini ilk hecesinde çok farklı kullanımlar tespit edilmiştir. Bunlar şöyledir:  -  arası ( )  nl s ne, e-  arası ( )  nl s ne ve uzun e ( )  nl s ne rastlanm  tır.  ns z seslerde ise k > g ve k >   değişimi oldukça yaygın bir şekilde kullan lm  tır. Kaynak kişilerin ‘b r g, börek, b r g ve y  a-’ gibi kelimeleri yaygın olarak kulland  ; ‘börek’ kelimesinin ise kullanımının kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Ünlülerin genel yönelimi ise  -  arası ( ), e -   arası ( ) ve  -  arası ( )  ift ünlülü kullanım doğrultusundadır.

4.1.1.5. [+ki] ekinden  nceki (+DA) bulunma hali eki ünlüsünde uzunluk:

K:(1- 2) tarlad  > tarlada, evd ki >
evdeki, burd ki > burdaki

K:(3- 4) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki

K:(5- 6) tarlad ki > tarladaki, bu
tar fd ki > bu tarafdaki

K:(7- 8) bah  d ki > bahçedeki,
burd ki > buradaki

K:(9- 10) evd  > evde, burd ki >
burdaki

K:(11- 12) tarlad ki > tarladaki,
 ted ki >  tedeki

K:(13- 14) t rl d ki > tarladaki,

 rd ki > oradaki

K:(15- 16) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki

K:(17- 18) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki

K:(19- 20) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki evd ki > evdeki,

K:(21- 22) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki

K:(23- 24) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki

K:(25- 26) t rl d ki > tarladaki,
 rd ki > oradaki

K:(27- 28) tárladāgī > tarladaki,
ördāgī > oradaki, evdēgī > evdeki,
K:(29- 30) tárladākī > tarladaki,

ördāgī > oradaki

K:(31- 32) tárladākī > tarladaki,
ördākī > oradaki

Yörede kaynak kişilerin kullanımında (+DA) ekinde uzunluk bulunmakla birlikte uzun a (ā), uzun açık e (ǣ) ve uzun e (ē) ünlüsüne dönüşerek uzadığı ve (+ki) ekindeki (i) ünlüsünü de uzattığı (ī) tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin ‘tárlādākī, tárladāgī ve evdēgī’ gibi ek kullanımının yaygın olduğu (+DA) ekinin tüm kullanımlarında uzama işleminin gerçekleştiği ve genel yönelimin bu ekin uzaması doğrultusunda olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiye göre değişmekle birlikte ünsüz seslerde ise (ki) ekinde k > g değişimi yaygınlık göstermektedir. Hedef kelimelerin ilk hecelerinde a-e arası a (á), o-u arası o (ò) ünlülerinin kullanımı yaygın olarak tespit edilmiştir.

4.1.1.6. (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün korunması:

K:(1-2) çalışmíyörlär >
çalışmıyorlar, olmíyör >
olmuyor

K:(3- 4) çalışmíyörlär >
çalışmıyorlar, olmíyör >
olmuyor

K:(5- 6) çalışmíyör > çalışmıyor,
yâgíyör > yağıyor, olúyör >
oluyor

K:(7- 8) çalışmíyör > çalışmıyor,

K:(9- 10) çalışíyörlär >
çalışıyorlar, yagmíyör >
yağmıyor

K:(11- 12) çalışmíyör >

çalışmıyor, yagmíyör >
yağmıyor

K:(13- 14) çalışmíyör >
çalışmıyor, yagmíyör >
yağmıyor

K:(15- 16) çalışmíyör >
çalışmıyor, yâgmíyör >
yağmıyor

K:(17- 18) çalışmíyör >
çalışmıyor, yâgmíyör >
yağmıyor

K:(19- 20) çalışmíyör >
çalışmıyor, yâgmíyör >
yağmıyor

K:(21- 22) çalışmíyör >

çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(23- 24) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(25- 26) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(27- 28) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >

yağmıyor

K:(29- 30) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(31- 32) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

Yörede kullanılan kelimelerde (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün korunmasının aksine dar ünlülü ı-i arası ı (i) ünlüsü ve i ünlüsü tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin ‘çalışmıyor, yağmıyor, olmuyor ve çalışmıyor’ kelimelerindeki (mI) ekinin yaygın olarak kullanımının ı-i arası (i) ünlüsü ve ‘i’ ünlüleri ile kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin (-yor) şimdiki zaman ekini ise o-u arası o (ö) şeklinde yaygın olarak kullandığı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin (çalışmıyor) kelimesinde ekseriyetle (ç) sesinde yarı sızıcı ‘ç’ ünsüzü kullanımı birkaç kaynak kişide görülmektedir. Hedef kelimelerin ilk hecelerinde a-o arası a (â), ikinci hecesinde ise ı-i arası ı (i) ünlülerinin kullanımı yaygın olarak tespit edilmiştir.

4.1.1.7. (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün uzaması veya /y/ ünsüzünün ikizleşmesi:

K:(1- 2) çalışmıyor > çalışmıyor,
yağmıyor > yağmıyor

K:(3- 4) çalışmıyorlar >
çalışmıyorlar

K:(5- 6) yağmıyor > yağmıyor,
çalışmıyor > çalışmıyor

K:(7- 8) çalışmıyor > çalışmıyor

K:(9- 10) çalışıyorlar >
çalışıyorlar, yağmıyor >
yağmıyor

K:(11- 12) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(13- 14) çalışmıyor >

çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(15- 16) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(17- 18) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(19- 20) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(21- 22) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(23- 24) çalışmıyor >

çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(25- 26) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(27- 28) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(29- 30) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

K:(31- 32) çalışmıyor >
çalışmıyor, yağmıyor >
yağmıyor

Yörede kullanılan kelimelerde (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün uzaması veya /y/ ünsüzünün ikizleşmesinin aksine dar ünlülü ı-i arası ı (i) ünlüsü ve i ünlüsü tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin ‘çalışmıyor, çalışmıyor ve yağmıyor’ kelimelerindeki (-yor) şimdiki zaman ekinden önceki geniş ünlünün uzaması veya /y/ ünsüzünün ikizleşmesinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin (-yor) şimdiki zaman ekini ise o-u arası o (ö) şeklinde yaygın olarak kullandığı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin (çalışmıyor) kelimesinde ekseriyetle (ç) sesinde yarı sızıcı ‘ç’ ünsüzü kullanımı birkaç kaynak kişide görülmektedir. Hedef kelimelerin ilk hecelerinde a-o arası a (â), ikinci hecesinde ise ı-i arası ı (i) ünlülerinin kullanımı yaygın olarak tespit edilmiştir.

Hedef ekte (-yor) ikizleşme ve uzama özellikleri kaynak kişilerde tespit edilememiştir. Genel yönelimin (-yor) ekini ‘y’ sesini ikizleşme olmadan tekli olarak kullanılması yönündedir.

4.1.1.8. Geniş zaman eki (-r) 'den önceki geniş ünlüde uzunluk:

K:(1- 2) beslēríz > besleriz
(beslēmíyöríz > beslemiyoruz,
toblāríz > toplarız
K:(3- 4) beslāríz > besleriz
K:(5- 6) bāslēríz > besleriz,
toplāríz > toplarız
K:(7- 8) bāslēríz > besleriz,
toblāríz > toplarız
K:(9- 10) beslāríz > besleriz,
tōplāríz > toplarız
K:(11- 12) beslēríz > besleriz,
toblāríz > toplarız
K:(13- 14) beslēríz > besleriz,
toblāríz > toplarız
K:(15- 16) bāslēríz > besleriz,

tōblāríz > toplarız
K:(17- 18) beslēríz > besleriz,
toblāríz > toplarız
K:(19- 20) bāslēríz > besleriz,
tōblāríz > toplarız
K:(21- 22) bāslēríz > besleriz,
tōblāríz > toplarız
K:(23- 24) bāslēríz > besleriz,
tōblāríz > toplarız
K:(25- 26) tōblāríz > toplarız,
beslēríz > besleriz,
K:(27- 28) tōblāríz > toplarız,
beslēríz > besleriz,
K:(29- 30) tōblāríz > toplarız,
beslēríz > besleriz,
K:(31- 32) tōblāríz > toplarız,
bēslēríz > besleriz,

Yörede kaynak kişilerde tespit edilen geniş zaman eki (-r) 'den önceki geniş ünlülerde uzunluk yaygın olarak tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin tamamı (-r) 'den önceki geniş ünlülerde uzun olarak kullanma eğilimindedirler. Hedef kelimelerin genel kullanımı olarak: toblāríz, tōblāríz ve bāslēríz, beslēríz kelimeleri yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelimelerde o-u arası o (ö), açık e (ā), uzun a (ā), ı-i arası ı (i) ve uzun e (ē) ünlülerde; p>b değişimi ünsüzlerde oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.9. Alıntı kelimelerde ünlü kısalması:

K:(1- 2) şığāyēt > şıkayet,
hığāyē > hikaye
K:(3- 4) hıkāyē > hikaye, şığāyēt

> şıkayet
K:(5- 6) şığāyēt > şıkayet, hıkāyē
> hikaye

K:(7- 8) hıkāyē > hikaye, şıkāyēt
> şikayet

K:(9- 10) hıkāyā > hikaye, şıkāt >
şikayet

K:(11- 12) şıkāyēt > şikayet,
pādīşeh > padişah

K:(13- 14) hágāye > hikaye,

K:(15- 16) hágāye > hikaye,
pādīşeh > padişah, şígāyēt >
şikayet

K:(17- 18) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

K:(19- 20) hágāye > hikaye,

şígāyēd > şikayet

K:(21- 22)) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

K:(23- 24) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

K:(25- 26) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

K:(27- 28) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

K:(29- 30) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

K:(31- 32) hıkāyē > hikaye,
şıkāyēt > şikayet

Yörede alıntı kelimelerde ünlü kısalması tespit edilmemiştir. Aksine alıntı kelimeler asli haline gelerek ünlülerin uzun ünlülük şekillerinin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Hedef kelimelerin genel kullanımı: hıkāyē, hágāye, şıkāyēt, ve şígāyēt gibi kelimelerde yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelimelerde uzun a (ā), ı-i arası ı (i), uzun e (ē), a-e arası a (ā) ünlülerin kullanıldığı; ünsüzlerde ise h> ħ (nefesli /h/ ünsüzü), k>q (arka damak /k/ ünsüzü) ve k>ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimlerinin olduğu tespit edilmiştir. Yaygın olmasa da pādīşeh (a-o arası a /ā/), hıkāyē (açık e /ā/), şıkāt (hece düşmesi /ye/) ve hıkāyā (açık e /ā/) gibi kelimelerin varlığı da kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.10. Alıntı kelimelerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü

kahınlaşması:

K:(1- 2) atēş > ateş, fağır > fakir

K:(3- 4) atēş > ateş, fağır > fakir

K:(5- 6) atāş > ateş, fakır > fakir

K:(7- 8) āteş > ateş, fākır > fakir

K:(9- 10) āteş > ateş, fākır >
fakir

K:(11- 12) āteş > ateş, fākır >
fakir

K:(13- 14) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(15- 16) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(17- 18) âteş > ateş, fâğır > fakir

K:(19- 20) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(21- 22) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(23- 24) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(25- 26) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(27- 28) fâğır > fakir, âteş > ateş

K:(29- 30) âteş > ateş, fâğır > fakir

K:(31-32) âteş > ateş, fâğır > fakir

Yörede alıntı kelimelerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması görülmemekle birlikte ı-i arası sesin (i) kullanımının oldukça yaygın olduğu ve bazı kelimelerde ünlü uzaması tespit edilmiştir. Ayrıca ünsüz ikizleşmesinin (g) sesinde yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Hedef kelimelerin genel kullanımı: fâğır, âteş gibi kelimeler olduğu bu kelimeler kaynak kişiler tarafından yoğun olarak kullanılan kelimelerdir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (â), ı-i arası ı (î), uzun a (ā) ve uzun e (ē). Ünsüzlerin kullanımı ise : k>ğ(arka damak /g/ ünsüzü) şeklinde tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılsada hedef kelimelerin: fağır, fağır ve fâğır; atâş, atêş gibi kullanımları da bazı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Bu kullanımlardan en çok dikkat çekenini ise (fâğır) kelimesidir. Zira bu kelimedeki ünsüz ikizleşmesi mevcuttur. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.11. Eklerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması:

K:(1- 2) yâbarkên > yaparken

ördâkî > oradaki

K:(3- 4) bûrdâgî > buradaki

K:(5- 6) öradâkî > oradaki

K:(7- 8) yabârkên > yaparken

ördâkî > oradaki

K:(9- 10) burdâkî > buradaki,
yabârkên > yaparken

K:(11- 12)) ördâkî > oradaki,
yabârkên > yaparken

K:(13- 14) ördākī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(15- 16) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(17- 18) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(19- 20) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(21- 22) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(23- 24) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(25- 26) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(27- 28) ördāgī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(29- 30) ördākī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

K:(31- 32) ördākī > oradaki,
yābārkēn > yaparken

Yörede hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilen kelimelerin eklerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması tespit edilememiş fakat ünlülerde incelme ve uzama tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin hedef kelimeleri genel kullanımı ise: yābārkēn, yabārkēn, ördāgī ve ördākī gibi kelimeler olduğu bu kelimeler kaynak kişiler tarafından yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (ā), uzun a (ā), o-u arası o (ō), uzun i (ī) ve uzun e (ē) şeklindedir. Ünsüzlerde ise: p> b ve k> g değişimi oldukça sık rastlanılan ünsüz değişimleridir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.12. Kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen 'ki' bağlama edatında ünlü kalınlaşması:

K:(1- 2) diyör > diyor(ki)

K:(3- 4) dīyörgī > diyorki

K:(5- 6) diyörkī > diyorki

K:(7- 8) diyör > diyor(ki),

K:(9- 10) diyörki > diyorki,

K:(11- 12) diyörki > diyorki,

K:(13- 14) diyör > diyor(ki),

K:(15- 16) diyör > diyor(ki),

K:(17- 18) dīyörgī > diyorki

K:(19- 20) dīyörgī > diyorki

K:(21- 22) dīyörgī > diyorki

K:(23- 24) dīyörgī > diyorki

K:(25- 26) dīyörkī > diyorki

K:(27- 28) dīyörgī > diyorki

K:(29- 30) dīyorkī > diyorki

K:(31- 32) dīyorkī > diyorki

Yörede 'ki' bağlama edatının kalınlaşmaya uğramadığı aksine uzun i (ī) şeklinde uzamaya uğradığı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerin hedef kelimelerin genel kullanımı ise: ‘dīyörgī, dīyorkī’ gibi kelimelerin kaynak kişiler tarafından yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bazı kaynak kişilerin ‘diyorkī’ şeklinde kullanımları da mevcuttur. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun o (ō), o-u arası o (ö), kısa i (ī) ve uzun i (ī) şeklindedir. Ünsüzlerde ise: k > g değişimi oldukça sık rastlanılan ünsüz değişimidir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.13. Kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen ‘i-’ fiilinde ünlü kalınlaşması:

K:(1- 2) vardī > vardı, yōhdī > yoktu

K:(17- 18) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(3- 4) yōhdī > yoktu, çōhdī > çoktu, öynīyōrdī > oynuyordu

K:(19- 20) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(5- 6) varmīş > varmış, çōhtī > çoktu,

K:(21- 22) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(7- 8) vārdī > vardı, çōhtu > çoktu,

K:(23- 24) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(9- 10) çōhtī > çoktu, yōhtī > yoktu

K:(25- 26) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(11- 12) vārdī > vardı, çōhtī > çoktu,

K:(27- 28) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(13- 14) yōhdī > yoktu, çōhdī, vārdī > vardıs

K:(29- 30) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(15- 16) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

K:(31- 32) çōhdī > çoktu, vārdī > vardı

Yörede kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen ‘i-’ fiilinde ünlü kalınlaşması yaşanmadığı aksine ‘i-’ fiilinde ünlü düşmesi gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca ‘i-’ fiilin kalınlaşmaya uğramadığı aksine kaynak kişilerin ses düşmesi meydana getirmesiyle birlikte son hecedeki /i/ ünlüsünü uzun i (ī) şeklinde uzamaya uğradığı tespit edilmiştir. Hece sonundaki uzun i (ī) şeklindeki bu kullanımın ise oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: ‘vārdī, çōhđī, yōhđī’ olarak tespit edilmiştir. Ayrıca ‘vārdī, çōhđī’ gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir:uzun a (ā), a-o arası a (ā), o-u arası o (ō), uzun i (ī) ve ı-i arası (i) şeklindedir. Ünsüzlerde ise: ç > ç (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) ve k > h (nefesli /h/ ünsüzü) değişimi oldukça sık rastlanılan ünsüz değişimleridir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.14. Kalın ünlülü bir fiilden sonra gelen ‘ver-’ yardımcı fiilinde ünlü kalınlaşması:

K:(1- 2) yābaríz > yaparız,
sātmiyōríz > satmıyoruz

K:(3- 4) sādđī > sattı

K:(5- 6) sātāríz > satarız,
yāpiyōríz > yaparız

K:(7- 8) yābāríz > yaparız,
satāríz > satarız

K:(9- 10) yapāríz > yaparız,
sātārím > satarım

K:(11- 12) sātārím > satarım

K:(13- 14) yābaríz > yaparız,
satāríz > satarız

K:(15- 16) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(17- 18) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(19- 20) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(21- 22) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(23- 24) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(25- 26) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(27- 28) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(29- 30) yābāríz > yaparız,
sātāríz > satarız

K:(31- 32) yâbâriz > yaparız,

sâtâriz > satarız

Yörede kalın ünlülü bir fiilden sonra gelen ‘ver-’ yardımcı fiilinde ünlü kalınlaşması tespit edilememekle birlikte ‘ver-’ yardımcı fiili kullanımı da tespit edilmemiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: ‘yâbâriz, sâtâriz’ olarak tespit edilmiştir. Ayrıca ‘sâtâriz, sâtârim’ gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (â), ı-i arası ı (î), a-e arası a (á) ve açık e (ä) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p> b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.15. Alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü

kalınlaşması:

K:(1- 2) hálvā > helva, hālāv >

helva, hālāl > helal

K:(3- 4) hālāl > helal, hálvā > helva

K:(5- 6) hālā > helva, hālāl >

helal

K:(7- 8) hálvā > helva, hālāl > helal

K:(9- 10) hālā > helva, hālāl >

helal

K:(11- 12) hálvā > helva, hālāl >

helal

K:(13- 14) hálvā > helva, hālāl >

helal

K:(15- 16) hálvā > helva, hālāv >

helva, hālāl > helal

K:(17- 18) hālāl > helal, hálvā >

helva

K:(19- 20) hálvā > helva, hālāl >

helal

K:(21- 22) hálvā > helva, hālāl >

helal

K:(23- 24) hálvā > helva, hālāl >

helal

K:(25- 26) hálvā > helva, hālāl >

helal

K:(27- 28) hálvā - hālev > helva,

hālāl > helal

K:(29- 30) hāvle - halöv > helva,

hālāl > helal

K:(31- 32) hálvā - hālev > helva,

hālāl > helal

Yörede alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması tespit edilmiş bununla birlikte çift dudak v'sinin 'v' kullanımı hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: 'hālṽā, ḥalvā, ḥālāl, ḥālāl' olarak tespit edilmiştir. Ayrıca 'ḥavle, ḥālev' gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-e arası a (ā) ve uzun a (ā) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : h > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü) ve h > ḥ (nefesli /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.16. İlk hecesinde /ö/, /ü/ ünlüleri bulunan Türkçe kelimelerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması:

K:(1- 2) üzüm > üzüm	K:(19- 20)) üzüm > üzüm, örd- > ört-
K:(3- 4) üzüm > üzüm, ört- > ört-	
K:(5- 6) üzüm > üzüm, örtäriz > örteriz	K:(21- 22) üzüm > üzüm, örd- > ört-
K:(7- 8) üzüm > üzüm, ört- > ört-	K:(23- 24) üzüm > üzüm, örd- > ört-
K:(9- 10) üzüm > üzüm, ört- > ört-	K:(25- 26) üzüm > üzüm, örd- > ört-
K:(11- 12) üzüm > üzüm, ört- > ört-	K:(27- 28) üzüm > üzüm, örd- > ört-
K:(13- 14)) üzüm > üzüm, ört- > ört-	K:(29- 30)) üzüm > üzüm, örd- > ört-
K:(15- 16) üzüm > üzüm, ört- > ört-	K:(31- 32) üzüm > üzüm, örtäriz > örteriz
K:(17- 18) üzüm > üzüm, örd- > ört-	

Yörede İlk hecesinde /ö/, /ü/ ünlüleri bulunan Türkçe kelimelerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması tespit edilmemiş buna karşılık olarak u-ü arası u (ü) o-ö arası o (ö), uzun u (ū) ve ı-u arası ı (î) ünlüleri tespit edilmiştir. Bu madde ünlülerinin kalınlaşmaya yakın bir nitelik göstermekte oldukları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: 'üzüm ve üzüm' olarak tespit edilmiştir. Ayrıca 'üzüm ve üzüm' gibi kullanımlar

az da olsa tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.17. Dar ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması:

K:(1- 2) ēvīm > evim, bízīm > bizim	> senin
K:(3- 4) bānīm > benim, ävímíz > evimiz	K:(19- 20) sēnín > senin, bením > benim
K:(5- 6) bizīm > bizim, sänín > senin	K:(21- 22) sēnín > senin, bēnīm > benim
K:(7- 8) bízīm > bizim, sēnín > senin	K:(23- 24) sēnín > senin, bēnīm > benim
K:(9- 10) bizīm > bizim,	K:(25- 26) sēnín > senin, bēnīm > benim
K:(11- 12) bizīm > bizim, sēnín > senin	K:(27- 28) sēnín > senin, bēnīm > benim
K:(13- 14) bením > benim	K:(29- 30) bizīm > bizim, sēnindir > senindir
K:(15- 16) bānīm > benim, ävímíz > evimiz	K:(31- 32) bením > benim, senín > senin
K:(17- 18) bízīm > bizim, sēnín	

Yörede hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilen telafuzlarda ı-i arası ı (í), açık e (ä) ve uzun e (ē) ünlülerinin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiş fakat tam manasıyla dar ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması günlük kullanımda tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından en çok kullanılan kelimeler ise: (bizīm, bízīm ve sēnín) gibi kelimelerdir. Az da olsa kaynak kişilerden (bānīm, sänín) gibi kullanımlarda tespit edilmiştir. Bu madde de eklerdeki ünlülerinin kalınlaşmaya yakın bir nitelik göstermekte oldukları tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.18. Düz-geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü

kalınlaşması:

K:(1- 2) sendá > sende, eġındá > elinde bendá > bende	sende K:(19- 20) bendā > bende, sendā > sende
K:(3- 4) sândā > sende	K:(21- 22) bendā > bende, sendā > sende
K:(5- 6) sendā > sende,	K:(23- 24) bendā > bende, sendā > sende
K:(7- 8) sendē > sende, bizdē > bizde	K:(25- 26) bendā > bende, sendā > sende
K:(9- 10) bēndā > bende vārmām > vermem	K:(27- 28) bendā > bende, sendā > sende
K:(11- 12) bāndā > bende, vārmēm > vermem	K:(29- 30) bendā > bende, sendā > sende
K:(13- 14) bāndā > bende, sândā > sende	K:(31- 32) bendā > bende, sendā > sende
K:(15- 16) bāndā > bende, sândā > sende	
K:(17- 18) bāndā > bende, sândā >	

Yörede kaynak kişilerden tespit edilen hedef kelimelerde düz-geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması tespit edilmiş bununla birlikte son hecede bulunan ünlülerin kalınlaşarak uzadıkları da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından en çok kullanılan kelimeler ise: (sendā, bendā v bāndā ve sândā) gibi kelimelerdir. Az da olsa kaynak kişilerden (sendá, bēndā ve bendá) gibi kullanımlarda tespit edilmiştir. Hedef kelimelerde ünlülerin özellikleri ise: a-e arası a (á), uzun a (ā), açık e (ä), uzun e (ē) şeklinde olduğu ve oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.19. / ħ / ünsüzünün ek ünlüsünü kalınlaştırması:

K:(1- 2) giddîħ > gittik, verdîħ > verdik	verdîħ > verdik
K:(3- 4) giddîħ > gittik, verdîħ > verdik	K:(19- 20) giddîħ > gittik, verdîħ > verdik
K:(5- 6) gittîħ > gittik, galdîħ > geldik, vârdîħ > verdik	K:(21- 22) giddîħ > gittik, vêrdîħ > verdik
K:(7- 8) gittîħ > gittik	K:(23- 24) giddîħ > gittik, vêrdîħ > verdik
K:(9- 10) gittîħ > gittik, geldîħ > geldik, vârdîħ > verdik	K:(25- 26) giddîħ > gittik, vêrdîħ > verdik
K:(11- 12) gittîħ > gittik, ver-ver	K:(27- 28) giddîħ > gittik, vêrdîħ > verdik
K:(13- 14) giddîħ > gittik, verdîħ > verdik	K:(29- 30) giddîħ > gittik, vêrdîħ > verdik
K:(15- 16) giddîħ > gittik, verdîħ > verdik	K:(31- 32) giddîħ > gittik, vêrdîħ > verdik
K:(17- 18) giddîħ > gittik,	

Yörede, kaynak kişilerden tespit edilen hedef kelimelerde / ħ / ünsüzünün ek ünlüsünü kalınlaştırması tespit edilmekle birlikte yaygın olarak ı - i arası ı (î) , uzun e (ē) ve açık e (ä) ünlülerin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kaynak kişiler tarafından en çok kullanılan kelimeler ise: (giddîħ ,giddîħ, vêrdîħ ve verdîħ) gibi kelimelerdir. Az da olsa kaynak kişilerden (gittîħ, vârdîħ) gibi kullanımlarda tespit edilmiştir. Bu madde de eklerdeki ünlülerinin kalınlaşmaya yakın bir nitelik göstermekte oldukları tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir. Hedef kelimelerde ünsüz değişimi de tespit edilmiştir.

4.1.1.20. Alıntı kelimelerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü

incelmesi:

K:(1- 2) kirāz > kiraz, elmā > elma	kiraz
āzān > ezan	K:(19- 20) ezān > ezan, girāz > kiraz
K:(3- 4) kirāz > kiraz, ‘azān > ezan	
K:(5- 6) kirāz > kiraz, āzān > ezan	K:(21- 22) ezān > ezan, girāz > kiraz
K:(7- 8) kirāz > kiraz, ‘azān > ezan	
K:(9- 10) elmā > elma, kirāz > kiraz, āzān > ezan	K:(23- 24) girāz > kiraz, āzān > ezan
K:(11- 12) kirāz > kiraz, āzan > ezan	K:(25- 26) kirāz > kiraz, azān > ezan
K:(13- 14) kirāz > kiraz, āzan > ezan	K:(27- 28) girāz > kiraz, āzān > ezan
K:(15- 16) kirāz > kiraz, āzān > ezan	K:(29- 30) girāz > kiraz, āzān > ezan
K:(17- 18) ezān > ezan, kirāz > kiraz	K:(31- 32) kirāz > kiraz, āzān > ezan

Yörede, kaynak kişilerden hedef alıntı kelimelerde ileriye doğru benzeşme ile ünlü incelmesi tespit edilememiş fakat geriye doğru ünlü kalınlaşması ile son hecede ünlü uzaması tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından en çok kullanılan kelimeler ise: (āzān, āzān, ezan, kirāz ve girāz) gibi kelimelerdir. Az da olsa kaynak kişilerden (kirāz, ‘azān ve āzān) gibi kullanımlarda tespit edilmiştir. Hedef kelimelerde kullanılan ünlüler: uzun a (ā), a-o arası a (â), açık e (ä), kelime başında aynlı (ع‘a) ünlü kullanımı da tespit edilmiştir. Bu madde de eklerdeki ünlülerinin kalınlaşmaya yakın bir nitelik göstermekte oldukları tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir. Hedef kelimelerde ünsüz değişimi de (k > g) tespit edilmiştir.

4.1.1.21. Alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü incelmesi:

K:(1- 2) ásgēr > asker, ab̥dēs > abdest,	K:(17- 18) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker
K:(3- 4) ab̥des > abdest, ásgēr > asker	K:(19- 20) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker
K:(5- 6) ásgēr > asker, äpdes > abdest	K:(21- 22) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker
K:(7- 8) ásgēr > asker, ab̥des > abdest	K:(23- 24) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker
K:(9- 10) ásgēr > asker, ab̥des > abdest	K:(25- 26) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker
K:(11- 12) esgēr > asker, ab̥des > abdest	K:(27- 28) ab̥dēs > abdest, asgēr > asker
K:(13- 14) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker	K:(29- 30) ab̥dēs > abdest, esgēr > asker
K:(15- 16) ab̥dēs > abdest, ásgēr > asker	K:(31- 32) ab̥dēs > abdest, esgēr > asker

Yörede, ksynsk kişilerden hedef alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü incelmesi tespit edilmiştir. Bununla birlikte son hece ünlülerinde uzama da tespit edilmiştir. Ayrıca hedef kelimedede yarı sızıcı b-v arası b (b̥) ünsüzü tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (esgēr, ásgēr ve ab̥dēs) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ásgēr, äpdes) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), a-e arası a (á) ve açık e (ä) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : b > p değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.22. Alıntı kelimelerde /h/, /g/, /k/ ünsüzleri yanında ünlü incelmesi:

K:(1- 2) gálb > kalp, aḥmed > Ahmet	Hasan
K:(3- 4) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan	K:(19- 20) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan
K:(5- 6) gálb > kalp, aḥmēd > Ahmet	K:(21- 22) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan
K:(7- 8) aḥmed > Ahmet, ḥāsán > Hasan, gálb > kalp	K:(23- 24) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan
K:(9- 10) gálb > kalp, ḥāsán > Hasan, aḥmād > Ahmet	K:(25- 26) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan
K:(11- 12) gálb > kalp, aḥmed > Ahmet, ḥāsán > Hasan, aḥmād > Ahmet	K:(27- 28) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan
K:(13- 14) gálb > kalp, aḥmēd > Ahmet, ḥāsán > Hasan	K:(29- 30) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan
K:(15- 16) gálb > kalp, aḥmēd > Ahmet,	K:(31- 32) ğálb > kalp, ḥāsán > Hasan, aḥmēd > Ahmet
K:(17- 18) ğálb > kalp, ḥāsán >	

Yörede kaynak kişilerden hedef alıntı kelimelerde /h/, /g/, /k/ ünsüzleri yanında ünlü incelmesi sadece ‘kalp’ kelimesinde ilk hecede incelme tespit edilmiş ve açık e (ä) ve a-e arası a (á) ünlüleri ile kullanımı oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ğálb, gálb, aḥmēd ve ḥāsán) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ḥāsán, aḥmād ve gálb) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), a-o arası a (â) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g ve p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Ayrıca k > g (orta damak /g/ ünsüzü) kaynak kişilerden tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.23. Kelime tabanında palatal (ön) ünsüzler (ç, c, s, ş, z)

yanında ünlü incelmesi:

K:(1- 2) arḥādāš > arkadaş,	bōhce > bohça
bōhcā > bohça	K:(19- 20) arḥādāš > arkadaş,
K:(3- 4) arḥādāš > arkadaş, bōhcā	bōhcē > bohça
> bohça	K:(21- 22) bōhcā > bohça,
K:(5- 6) bōhcā > bohça, arḥādāš >	arḥādāš > arkadaş,
arkadaş,	K:(23- 24) argādāš > arkadaş,
K:(7- 8) argādāš > arkadaş,	bōhcā > bohça
bāhcā > bohça	K:(25- 26) argādāš > arkadaş,
K:(9- 10) argādāš > arkadaş,	bōhcā > bohça
bōhcā > bohça	K:(27- 28) argādāš > arkadaş,
K:(11- 12) arḥādāš > arkadaş,	bōhcā > bohça
kúmeš > kumaş	K:(29- 30) argādāš > arkadaş,
K:(13- 14) arḥādāš > arkadaş,	bōhcā > bohça
kúmeš > kumaş	K:(31- 32) argādāš > arkadaş,
K:(15- 16) arḥādāš > arkadaş,	bōhcā > bohça
bōhcā > bohça	
K:(17- 18) arḥādāš > arkadaş,	

Yörede kaynak kişilerden hedef kelime tabanında palatal (ön) ünsüzler (ç, c, s, ş, z) yanında ünlü incelmesi tespit edilmiştir bununla birlikte uzun açık e (ā) ünlüsünün de yaygın olarak hedef kelimelerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bōhcā, bōhcā, arḥādāš, argādāš) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (bāhcā, arḥādāš ve kúmeš) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir.

Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: o-u arası o (ö), a-o arası a (â) ve u-ü arası u (ú) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ğ (arka damak /g/ ünsüzü), k > ħ ve h > ħ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.24. /y/ yardımcı ünsüzünün ünlüleri inceltmesi:

K:(1- 2) yaħmâyîz > yakmayız	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(3- 4) yaylâyâ > yaylaya	K:(19- 20) yaħmâyîz >
K:(5- 6) yaylâ > yaylaya,	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(7- 8) yaħmâyîz > yakmayız,	K:(21- 22) yaħmâyîz >
yaylâ > yaylaya	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(9- 10) yaħmâyîz > yakmayız,	K:(23- 24) yaħmâyîz >
yaylâyâ > yaylaya	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(11- 12) çıħmıyorîz >	K:(25- 26) yakmâyîz >
çıkıyoruz	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(13- 14) ödîn yaħmâyîz >	K:(27- 28) yaħmâyîz >
yakmayız, yaylâyâ > yaylaya	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(15- 16) yaħmâyîz >	K:(29- 30) yaħmâyîz >
yakmayız, yaylâyâ > yaylaya	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya
K:(17- 18) yaħmâyîz >	K:(31- 32) yaħmâyîz >
	yakmayız, yaylâyâ > yaylaya

Yörede kaynak kişilerden hedef ekte /y/ yardımcı ünsüzünün ünlüleri inceltmesi yaygın olarak rastlanmıştır bununla birlikte incelen ünlünün uzadığı da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yaħmâyîz ve yaylâyâ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yaylâyâ ve yaylâ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun a (â), a-o arası a (â) ve uzun i (î) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.25. (-yor) ekinden önceki geniş ünlünün incelenmesi:

K:(1- 2) yâbíyörlär > yapıyorlar, yâbmíyör > yapmıyor	çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(3- 4) yapíyörlär > yapıyorlar	K:(19- 20) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(5- 6) yapíyör > yapıyor	K:(21- 22) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(7- 8) yapíyörlär > yapıyorlar, yabmíyörlär > yapıyorlar	K:(23- 24) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(9- 10) yapârlär > yapı(yor)lar, yapíyör > yapıyor	K:(25- 26) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(11- 12) yapíyörlär > yapıyorlar, çâlışíyörlär > çalışıyorlar	K:(27- 28) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(13- 14) yapmíyör > yapmıyor	K:(29- 30) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(15- 16) yâbmíyör > yapmıyor, çâlışmíyörlär > çalışıyorlar	K:(31- 32) çâlışmíyör > çalışıyor, yâbmíyör > yapmıyor
K:(17- 18) çâlışmíyör >	

Yörede, (-yor) ekinden önceki geniş ünlünün incelenmesi hedef kelimeleri : almayor > alm(e)yor, olmayor > olm(e)yor vd. şeklinde bir inceleme kılavuz kitapta hedefli olarak aranmasına rağmen yörenin genel kullanımı yukarıdaki gibi olduğu tespit edilmiştir. İnceleme ‘a’ ünlüsünden ‘e’ ünlüsüne değil tespit edilen ünlü değişimi (a > ı – i) ünlüsünde bulunmaktadır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yâbmíyör, çâlışmíyör ve çalışmíyör) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (çâlışmíyör ve yâbmíyör) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (â), ı-i arası ı (î) ve o-u arası o (ö) ünlüleri tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : p > b değişimi ve ç > ğ (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.26. Çok heceli Türkçe kelimelerin sonunda /i/’ leşme:

K:(1- 2) yābdīm > yaptım, gômşī	yabtī > yaptı
> komşu	K:(17- 18) yābdīm > yaptım,
K:(3- 4) gômşī > komşu, yabdī >	gômşī > komşu
yaptı	K:(19- 20) gômşī > komşu, yābtī
K:(5- 6) yāptī > yaptı, gômşī >	> yaptı
komşu	K:(21- 22) gômşī > komşu, yābtī
K:(7- 8) yābdīm > yaptım, gômşī	> yaptı
> komşu	K:(23- 24) gômşī > komşu, yābtī
K:(9- 10) bôrçlā yābdīm > borçla	> yaptı
yaptım, gômşī > komşu	K:(25- 26) gômşī > komşu, yābtī
K:(11- 12) yaptī > yaptı	> yaptı
K:(13- 14) gômşī > komşu, yaptī	K:(27- 28) gômşū > komşu, yābtī
> yaptı	> yaptı
K:(15- 16)) gômşī > komşu,	

Yörede, çok heceli Türkçe kelimelerin sonunda /i/’ leşme oldukça yaygın bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gômşī ve yābtī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gômşī, yabdī ve yaptī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (â), uzun i (ī), ı-u arası ı (î) ve o-u arası o (ô) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.27. İlk hecede palatal (ön) ünsüzlerin yanında /i/’ leşme:

K:(1- 2)biçah > bıçak, sicaḥ > sıcak	> sıcak
K:(3- 4) piçah > bıçak, sícaḥ > sıcak	K:(21- 22) biçāḥ - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak
K:(5- 6) piçah > bıçak, sicaḥ > sıcak	K:(23- 24) biçāḥ - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak
K:(7- 8) biçāḥ > bıçak, sicāḥ > sıcak	K:(25- 26) biçāḥ - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak
K:(9- 10) biçāḥ > bıçak	K:(27- 28) biçāḥ - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak
K:(11- 12) biçāḥ > bıçak, çiplāḥ > çıplak	K:(29- 30) biçāḥ - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak
K:(13- 14) biçah > bıçak,	K:(31- 32) biçāḥ - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak
K:(15- 16) biçāḥ > bıçak, çiblāḥ > çıplak	
K:(17- 18) biçah - kēr > bıçak, sicāḥ > sıcak	
K:(19- 20) biçah - kēr > bıçak, sicāḥ	

Yörede, kaynak kişilerden hedef ünlünün ilk hecede palatal (ön) ünsüzlerin yanında /i/’ leşme tespit edilmekle birlikte bazı kaynak kişilerin ı-u arası (ı) ünlüsü kullandığı da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (biçāḥ, biçāḥ , biçah ve sicāḥ, sicaḥ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (sicaḥ, biçāḥ ve piçah) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), ı-u arası ı (i) ünlüleri tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b, k > ḥ ve ç > ç (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.28. Kelime sonunda geniş ünlülerde sebebi belli olmayan

incelmeler:

K:(1- 2) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(3- 4) taḥdā > tahta, tōrbā >

torba

K:(5- 6) taḥda > tahta, torbā >

torba

K:(7- 8) taḥdā > tahta, torbā >

torba

K:(9- 10) taḥde > tahta, tōrbē >

torba

K:(11- 12) tāḥda > tahta, tōrba >

torba

K:(13- 14) teḥda > tahta, tōrbē >

torba

K:(15- 16) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(17- 18) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(19- 20) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(21- 22) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(23- 24) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(25- 26) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(27- 28) taḥdē > tahta, tōrbē >

torba

K:(29- 30) taḥdē > tahta, tōrbá >

torba

K:(31- 32) taḥdē > tahta, tōrbá >

torba

Yörede, kelime sonunda geniş ünlülerde sebebi belli olmayan incelmeler tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (taḥdē ve tōrbē) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (torbā, tōrbá ve taḥdā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ā), o-u arası o (ō), uzun e (ē) ünlüsü ve a-e arası a (á) ünlüsü de yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu da hedef kelimelerdeki tüm e'lerin zaman içerisinde incelmeye göstereceği ihtimalini yükseltmektedir. Ünsüzlerde ise : h > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.29. Geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü incelmeleri:

K:(1- 2)rençbärlîh yapārlār >	burda
rençberlik yaparlar,	K:(19- 20) yābār > yapar, burdē >
K:(3- 4) yabār > yapar, bişîr >	burda
pişir	K:(21- 22) yābār > yapar, bûrdē >
K:(5- 6) yāparlār > yaparlar,	burda
yāpiyörlār > yapıyorlar	K:(23- 24) yābār > yapar, bûrdē >
K:(7- 8) yābiyörlār > yapıyorlar	burda
K:(9- 10) burdē > burda, yāpār >	K:(25- 26) yābār > yapar, bûrdē >
yapar	burda
K:(11- 12) yāpîrlār > yaparlar	K:(27- 28) yābār > yapar, bûrdē >
K:(13- 14) burdē > burda, yapār >	burda
yapar	K:(29- 30) yābār > yapar, bûrdē >
K:(15- 16) burdē > burda, yabār >	burda
yapar	K:(31- 32) yābār > yapar, bûrdē >
K:(17- 18) yabār > yapar, burdē >	burda

Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü incelmeleri tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bûrdē, burdē ve yābār, yabār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yapār, yapar) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ü-u arası u (û), uzun e (ē) ünlüsü ve a-e arası a (á), açık e (ă) ünlüsü de yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.30. Kelime tabanının son hecesindeki yuvarlak-geniş ünlünün düzleşmesi:

K:(1- 2) şöför > şoför, hōrōs > horoz	horoz
K:(3- 4) hōrōs > horoz	K:(19- 20) şöför > şoför, hōrōs > horoz
K:(5- 6) şöför > şoför, hōrōs > horoz	K:(21- 22) şöför > şoför, hōrōs > horoz
K:(7- 8) şöför > şoför, hōrus > horoz	K:(23- 24) şöför > şoför, hōrōz > horoz
K:(9- 10) şöfer > şoför, hōrōs > horoz	K:(25- 26) şöför > şoför, hōrōz > horoz
K:(11- 12) şöför > şoför, hōros > horoz	K:(27- 28) şöför > şoför, hōrus > horoz
K:(13- 14) şöför > şoför, hōrōs > horoz	K:(29- 30) şöför > şoför, hōrus > horoz
K:(15- 16) şöför > şoför, hōrōs > horoz	K:(31- 32) şöför > şoför, hōrus > horoz
K:(17- 18) şöfer > şoför, hōrus >	

Yörede, Kelime tabanının son hecesindeki yuvarlak-geniş ünlünün düzleşmesi birkaç kaynak kişide tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (hōrus, şöför ve şöför, hōrōs) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (hōrōz, hōrus, şöfer ve şöfer) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ö-ü arası ö (ö) ünlüsü ve o-u arası o (ö), uzun e (ē), uzun o (ō) ve o-ö arası o (ó) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : z > s değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.31. Dudak ünsüzlü kelime tabanında ilk hecede ünlü düzleşmesi:

K:(1- 2) yúmírtā > yumurta,
mıḥdār > muhtar

K:(3- 4) yumúrdā > yumurta,
mıḥtār > muhtar

K:(5- 6) yumúrtā > yumurta,
muḥtār > muhtar

K:(7- 8) yúmírtā > yumurta,
mıḥdār > muhtar

K:(9- 10) yumúrtā > yumurta,
mıḥtār > muhtar

K:(11- 12) yumírtā > yumurta,
mıḥtār > muhtar

K:(13- 14) mıḥdār > muhtar,
yúmírtā > yumurta

K:(15- 16) yúmírtā > yumurta,
mıḥdār > muhtar

K:(17- 18) yúmírdā > yumurta,
mıḥdār > muhtar

K:(19- 20) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

K:(21- 22) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

K:(23- 24) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

K:(25- 26) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

K:(27- 28) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

K:(29- 30) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

K:(31- 32) mıḥdār > muhtar,
yúmírdā > yumurta

Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde dudak ünsüzlü kelime tabanında ilk hecede ünlü düzleşmesi birkaç kaynak dışında tespit edilememiştir. Bu kelimelerin aranılan özellikleri henüz gerçekleşmemiş fakat çok yakın kullanımlar tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (mıḥtār, mıḥdār, yúmírdā ve yumúrtā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yumúrdā, mıḥtār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-ı arası ı (ı), u-ı arası ı (ı) ve u-ü arası (ú), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d ve h > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.32. Dar-yuvarlak olan kapalı ikinci hece ünlüsünün düz-dar biçimi:

K:(1- 2) armıd > armut, çamır > çamur	> armut
K:(3- 4) ârmıd > armut, çamır > çamur, hāmır > hamur	K:(19- 20) çamır > çamur, ârmıd > armut
K:(5- 6) armıt > armut, çamır > çamur	K:(21- 22) çamır > çamur, ârmıd > armut
K:(7- 8) çamır > çamur, armıd > armut	K:(23- 24) çamır > çamur, ârmıd > armut
K:(9- 10) armıt > armut, çamır > çamur	K:(25- 26) çamır > çamur, ârmıd > armut
K:(11- 12) çamır > çamur,	K:(27- 28) çamır > çamur, ârmıd > armut
K:(13- 14) çamır > çamur, ârmıt > armut	K:(29- 30) çamır > çamur, armıd > armut
K:(15- 16) çamır > çamur, ârmıd > armut	K:(31- 32) çamır > çamur, armıd > armut
K:(17- 18) çamır > çamur, ârmıd	

Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde dar-yuvarlak olan kapalı ikinci hece ünlüsünün düz-dar biçimi henüz gerçekleşmemiş fakat çok yakın kullanımlar tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (çamır, çamır, ârmıd ve armıd) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (çamır, armut ve hāmır) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), u-ı arası ı (î) ve u-ü arası (û), uzun a (ā) ve ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.33. Yuvarlak ünlülü kelime tabanının son hece ünlüsünün düz-dar biçimi:

K:(1- 2) gômşî > komşu, guzî > kuzu	K:(17- 18) gômşî > komşu, gŭzî - guzî > kuzu
K:(3- 4) gômşî > komşu, gôyîn > koyun	K:(19- 20) gômşî > komşu, gŭzî - guzî > kuzu
K:(5- 6) gôyûn > koyun, çocûh > çocuk	K:(21- 22) gômşî > komşu, gŭzî - guzî > kuzu
K:(7- 8) gôyîn > koyun, gômşú > komşu	K:(23- 24) gômşî > komşu, gŭzî - guzî > kuzu
K:(9- 10) gôyûn > koyun, gômşú > komşu,	K:(25- 26) gômşî > komşu, gŭzî - guzî > kuzu
K:(11- 12) gôyûn > koyun, gômşî > komşu	K:(27- 28)) gômşú > komşu, gŭzî - guzî > kuzu
K:(13- 14) ôdîn > odun, guzî > kuzu, gômşî > komşu	K:(29- 30) gômşî > komşu, gŭzî > kuzu
K:(15- 16) gômşî > komşu, gôyîn > koyun, gŭzî > kuzu	K:(31- 32) gômşú > komşu, gŭzî - guzî > kuzu

Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde yuvarlak ünlülü kelime tabanının son hece ünlüsünün düz-dar biçimi oldukça yaygın bir şekilde kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gômşî, gômşú, gŭzî ve guzî) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gômşî, gŭzî ve guzî) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: u-ı arası ı (î) ve u-ü arası (û), o-u arası o (ô), uzun i (î) ve kısa u (ü) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : k > g ve k > g (orta damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.34. Yuvarlak ünlülü kelime tabanının ek ünlüsünün düz-dar biçimi:

K:(1- 2) ogli > oğlu, súdlī > sütlü,	oğlu K:(19- 20) ogli > oğlu, súdlī > sütlü
K:(3- 4) oglım > oğlum,	
K:(5- 6) sútlī > sütlü, òglī > oğlu	K:(21- 22) súdlī > sütlü, òglī > oğlu
K:(7- 8) òglī > oğlu, sútlī > sütlü	
K:(9- 10) oglım > oğlum, sútlī > sütlü	K:(23- 24) súdlī > sütlü, òglī > oğlu
K:(11- 12) oğlum > oğlum, sútlī > sütlü	K:(25- 26) súdlī > sütlü, òglī > oğlu
K:(13- 14) ogli > oğlu, sútlī > sütlü	K:(27- 28) súdlī > sütlü, òglī > oğlu
K:(15- 16) ogli > oğlu, súdlī > sütlü	K:(29- 30) sútlī > sütlü, òglī > oğlu
K:(17- 18) súdlī > sütlü, òglī >	K:(31- 32) sútlī > sütlü, òglī > oğlu

Yörede, yuvarlak ünlülü kelime tabanının ek ünlüsünün düz-dar biçimi oldukça yaygın bir şekilde kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (súdlī, sútlī, òglī ve òglī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (sútlī, ogli) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: u-ı arası ı (ĩ) ve u-ü arası (ú), o-u arası o (ò) ve uzun i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.35. Kelime tabanında geniş yuvarlak ilk hece ünlüsünün düz- geniş biçimi:

K:(1- 2) êrdēg > ördek, êldī > öldü

K:(3- 4) ôrdēg > ördek, ôldī > öldü

K:(5- 6) öldī > öldü, ôrdāk > ördek

K:(7- 8) öldī > öldü, ôrdeg > ördek

K:(9- 10) öldū > öldü, ôrdāk > ördek

K:(11- 12) öldī > öldü, ôrdeg > ördek

K:(13- 14) öldī > öldü, ôrdāk > ördek

K:(15- 16) öldī > öldü, ôrdāg > ördek

K:(17- 18) öldī > öldü, êrdēg > ördek

K:(19- 20) êrdēg > ördek, êldī > öldü

K:(21- 22)) öldī > öldü, ôrdāg > ördek

K:(23- 24) öldī > öldü, ôrdāg > ördek

K:(25- 26) öldī > öldü, ôrdāg > ördek

K:(27- 28) öldī > öldü, ôrdēg > ördek

K:(29- 30) öldī > öldü, ôrdēg > ördek

K:(31- 32) öldī > öldü, ôrdēg > ördek

Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime tabanında geniş yuvarlak ilk hece ünlüsünün düz-geniş biçimi hedef kelimelerde tespit edilmemekle birlikte çok yakın kullanımlar tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (öldī, öldī, êldī, êrdēg ve ôrdēg) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ôrdāk, öldū) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ü-i arası i (ī) ve ö-ü arası ö (ō), e-ö arası e (ê), uzun e (ē), uzun ü (ū), açık e (ä) ve uzun i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : k > g (orta damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.36. Kelime tabanında ilk hecede dudak ünsüzü yanındaki düz-dar

ünlünün yuvarlaklaşması:

K:(1- 2) bîşîrîrîz > pişiririz,	> pişir-
fîrdîna > fırtına	K:(19- 20) fırtînâ > fırtına,
K:(3- 4) fırtînâ > fırtına	bîşîr- > pişir-
K:(5- 6) fırtînâ > fırtına,	K:(21- 22) fırtînâ > fırtına, bîşîr-
pişirîyörîz > pişiriyoruz	> pişir-
K:(7- 8) bîşîr- > pişir-, fırtînâ >	K:(23- 24) fırdînâ > fırtına, bîşîr-
fırtına	> pişir-
K:(9- 10) bîşîr- > pişir-, fırtînâ	K:(25- 26) fırdînâ > fırtına, bîşîr-
> fırtına	> pişir-
K:(11- 12) fırtînâ > fırtına, bîşîr-	K:(27- 28) fırtînâ > fırtına, bîşîr-
> pişir-	> pişir-
K:(13- 14) fırtînâ > fırtına, bîşîr-	K:(29- 30) fırtînâ > fırtına, bîşîr-
> pişir-	> pişir-
K:(15- 16) fırtînâ > fırtına, bîşîr-	K:(31- 32) fırtînâ > fırtına, bîşîr-
> pişir-	> pişir-
K:(17- 18) fırtînâ > fırtına, bîşîr-	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime tabanında ilk hecede dudak ünsüzü yanındaki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bîşîr-, fırtînâ, fırdînâ,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (fırtînâ,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (ı), u-ı arası ı (ı), uzun a (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit

edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.37. Düz ünlülü kelime tabanında son hecedeki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması:

K:(1- 2) sandığā > sandığa,

çarşıyā > çarşıya

K:(3- 4) sandugā > sandığa, çârşīyā
> çarşıya

K:(5- 6) sandīkā > sandığa,

K:(7- 8) sandīgā > sandığa, çarşı >
çarşıya

K:(9- 10) çarşı > çarşıya, sandugā
> sandığa

K:(11- 12) çârşidā > çarşıda,
sandugā > sandığa

K:(13- 14) sandīgā > sandığa,
çarşıyā > çarşıya

K:(15- 16) sândīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

K:(17- 18) sândīgā > sandığa,

çârşīyā > çarşıya

K:(19- 20) sândīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

K:(21- 22) sândīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

K:(23- 24) sândīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

K:(25- 26) sândīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

K:(27- 28) sândīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

K:(29- 30) sandīgā > sandığa,
çarşıyā > çarşıya

K:(31- 32) sandīgā > sandığa,
çârşīyā > çarşıya

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde düz ünlülü kelime tabanında son hecedeki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması birkaç kaynak kişide tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (sândīgā, sandīgā, sandugā, çârşī ve çarşı) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (çârşī, sandīk) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (î), u-ı arası ı (î), uzun a (ā), a-o arası a (å) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : ç > ğ (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) ve k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Fakat hedef kelimelerin yaygın kullanımı yine fonetik olarak çok yakın bir yuvarlaklaşma içindedir. Kaynak kişilerin ağız özellikleri genel olarak ‘u-ü’ ünlüsüne yatkın olması nedeniyle hedef kelimenin de zaman içerisinde u’ ünlüsüyle kullanımın yaygınlaşacağı düşünülmektedir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.38. Düz ünlülü kelime tabanlarındaki düz-dar ünlülü eklerde ünlü yuvarlaklaşması:

K:(1- 2) geldíḡ > geldik, evlī > evli	K:(19- 20) evlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(3- 4) ävlī > evli	K:(21- 22) ävlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(5- 6) ävlī > evli, geldíḡ > geldik	K:(23- 24) ävlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(7- 8) evlī > evli	K:(25- 26) ēvlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(9- 10) evlī > evli,	K:(27- 28) ēvlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(11- 12) evlī > evli, geldíḡ > geldik	K:(29- 30) evlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(13- 14) evlī > evli, geldíḡ > geldik	K:(31- 32) evlī > evli, geldíḡ > geldik
K:(15- 16) evlī > evli, geldíḡ > geldik	
K:(17- 18) evlī > evli, geldíḡ > geldik	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde düz ünlülü kelime tabanlarındaki düz-dar ünlülü eklerde ünlü yuvarlaklaşması tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ävlī, evlī, geldíḡ, olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (i), açık e (ä), uzun i (ī) ünlüleri hedef

kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.39. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra gelen /i-/’ fiili

ünlüsünün yuvarlak biçimi:

K:(1- 2) zōrdī > zordu, ucúzdī > ucuzdu

K:(3- 4) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(5- 6) ucúzdur > ucuzdur, zōrdī > zordu

K:(7- 8) zōrdī > zordu, ucúzdur > ucuzdur

K:(9- 10) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(11- 12) zōrdī > zordu, ucúzdī > ucuzdu

K:(13- 14) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(15- 16) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(17- 18) zōrdī > zordu, ucúzdī > ucuzdu

K:(19- 20) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(21- 22) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(23- 24) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(25- 26) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(27- 28) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(29- 30) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

K:(31- 32) zōrdī > zordu, úcúzdī > ucuzdu

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra gelen /i-/’ fiili ünlüsünün yuvarlak biçimi tespit edilememiştir. Hedef kelimelerin kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanımı /i-/’ fiili ünlüsünün düşmesi ile son hecedeki i’ ünlüsünün uzaması (ī) şeklinde kullanım tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (zōrdī, úcúzdī, ucúzdī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca

(zōrdī, üçzđī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: o-u arası o (ö), uzun i (ī), u-ü arası u (ú) uzun o (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.40. İlk hecede /h/ ünsüzü yanındaki yuvarlak-dar ünlünün genişlemesi:

K:(1- 2) hōrmēd > hürmet,	högümēd > hükümet
K:(3- 4) hōrmād > hürmet,	K:(17- 18) hōrmēd > hürmet,
hökümād > hükümet	högümēd > hükümet
K:(5- 6) hūrmāt > hürmet,	K:(19- 20) hōrmēd > hürmet,
hökümād > hükümet	högümēd > hükümet
K:(7- 8) hōrmēd > hürmet,	K:(21- 22) hōrmēd > hürmet,
högümēd > hükümet	högümēd > hükümet
K:(9- 10) hōrmēdlī > hürmetli,	K:(23- 24) hōrmēd > hürmet,
hökümēt > hükümet	högümēd > hükümet
K:(11- 12) hōrmētlī > hürmetli,	K:(25- 26) hōrmēd > hürmet,
hökümēt > hükümet	högümēd > hükümet
K:(13- 14) hōrmēd > hürmet,	K:(27- 28) hōrmēd > hürmet,
hökümēt > hükümet	högümēd > hükümet
K:(15- 16) hōrmēd > hürmet,	K:(29- 30) hōrmēd > hürmet,
	högümēd > hükümet
	K:(31- 32) hōrmēd > hürmet,
	högümēd > hükümet

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde ilk hecede /h/ ünsüzü yanındaki yuvarlak-dar ünlünün genişlemesi tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (hōrmēd, hükümēt, hōrmēd, högümēd) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (hökümād, hūrmāt) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ö-ü arası ö (ö), uzun e (ē), uzun açık e (ā) u-ü arası u (ú) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : h > ħ (nefesli /h/ ünsüzü), t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir. Hedef kullanımı kaynak kişiler tarafından görmekle birlikte ö-ü arası ö (ö) ünlüsünün de kullanımı tespit edilmekle birlikte bu kullanımın zaman içerisinde tamamen ö' ünlüsüne dönüşmesi muhtemel olduğu değerlendirilmektedir.

4.1.1.41. Kelime sonundaki düz-geniş ünlünün daralması:

K:(1- 2) örtǖ > örtü, dölma > dolma, yāzmā > yazma	K:(17- 18) yazmā > yazma, dölma > dolma
K:(3- 4) örtǖ > örtü, dölma > dolma	K:(19- 20) yazmā > yazma, dölma > dolma
K:(5- 6) örtǖ > örtü, dölma > dolma	K:(21- 22) yāzmā > yazma, dölma > dolma
K:(7- 8) örtǖ > örtü, yazmā > yazma, dölma > dolma	K:(23- 24) yāzmā > yazma, dölma > dolma
K:(9- 10) örtǖ > örtü, yazmā > yazma, dölma > dolma	K:(25- 26) yāzmā > yazma, dölma > dolma
K:(11- 12) örtǖ > örtü, dölma > dolma	K:(27- 28) dölma > dolma, yāzmā > yazma
K:(13- 14) örtǖ > örtü, yazmā > yazma, dölma > dolma	K:(29- 30) dölma > dolma, yāzmā > yazma
K:(15- 16) örtǖ > örtü, yāzmā > yazma, dölma > dolma	K:(31- 32) dölma > dolma, yāzmā > yazma

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime sonundaki düz-geniş ünlünün daralması tespit edilememiştir. Hedef kelimelerin son hecesinde açık e (ä) ünlüsünün kullanımı oldukça yaygın bir şekilde olduğu tespit edilmiştir. . Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dölma, dölma, yāzmā, yāzmā,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (dölma, yazmā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir.

Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä) u-ü arası u (ú), o-u arası o (ö), a-e arası a (â), a-o arası a (å) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.42. Düz-geniş orta hece ünlüsünün daralması:

K:(1- 2) göcāmān > kocaman,	göcāmān > kocaman
argāşlarla > arkadaşlarla	K:(19- 20) arḥādāş > arkadaş,
K:(3- 4) arḳadāşlārā > arkadaşlarla	göcāmān > kocaman
K:(5- 6) arḳadāş > arkadaş,	K:(21- 22) arḳadāş > arkadaş,
göcāmān > kocaman	göcāmān > kocaman
K:(7- 8) argadāş > arkadaş,	K:(23- 24) argādāş > arkadaş,
göcumān > kocaman	göcāmān > kocaman
K:(9- 10) argadāş > arkadaş,	K:(25- 26) argādāş > arkadaş,
göcāmān > kocaman	göcāmān > kocaman
K:(11- 12) arḥādāş > arkadaş,	K:(27- 28) argādāş > arkadaş,
memlíket > memleket	göcāmān > kocaman
K:(13- 14) arḥādāş > arkadaş,	K:(29- 30) argadāş > arkadaş,
göcāmān > kocaman	göcāmān > kocaman
K:(15- 16) arḥādāş > arkadaş,	K:(31- 32) argadāş > arkadaş,
göcāmān > kocaman	göcāmān > kocaman
K:(17- 18) arḥādāş > arkadaş,	

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde düz-geniş orta hece ünlüsünün daralması hedef kelimelerde tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (argādāş, arḥādāş, argadāş, göcāmān, göcumān) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (arḳadāş, göcumān) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (å) ve açık e (ä), o-u arası o (ö), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ḡ (arka damak /h/ ünsüzü), k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir

4.1.1.43. Geniş-yuvarlak kök ünlüsünün daralması:

K:(1- 2) küy > köy, köftē > köfte	köy
K:(3- 4) köy > köy, köftā > köfte	K:(19- 20) köfdē > köfte, köy > köy
K:(5- 6) köy > köy, köftā > köfte, dōlmā > dolma	K:(21- 22) köfdē > köfte, köy > köy
K:(7- 8) köy > köy, köftā > köfte	K:(23- 24) köfdē > köfte, köy > köy
K:(9- 10) köy > köy, köftā > köfte	K:(25- 26) küfdē > köfte, küy > köy
K:(11- 12) köftē > köfte, köy > köy	K:(27- 28) küfdē > köfte, küy > köy
K:(13- 14) köftē > köfte, köy > köy	K:(29- 30) küy > köy, köfdē > köfte
K:(15- 16) köy > köy, köftā > köfte	K:(31- 32) küy > köy, köfdē > köfte
K:(17- 18) köfdē > köfte, köy >	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde geniş-yuvarlak kök ünlüsünün daralması tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (küy, küfdē, köy, köfdē, köftā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (köftē, dōlmā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ö-ü arası ö (ö) ve açık e (ä), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir

4.1.1.44. Yarı sızıcı / ê /, / ĕ / ünsüzleri:

K:(1- 2) çôcûh > çocuk, êävĭz > ceviz	ceviz K:(19- 20) çôcûh > çocuk, êevúz – gūz > ceviz
K:(3- 4) çôcĭk > çocuk, K:(5- 6) çôcûh > çocuk, cāvĭz > ceviz	K:(21- 22) êôcûh > çocuk, êävĭz > ceviz
K:(7- 8) êôcûh > çocuk, cāvĭz > ceviz	K:(23- 24) êôcûh > çocuk, êävĭz > ceviz
K:(9- 10) çôcûh > çocuk, cēvĭz > ceviz	K:(25- 26) cēvĭz > ceviz, êôcûh > çocuk
K:(11- 12) çuêcûh > çocuk, cāvĭz > ceviz	K:(27- 28) cāvĭz > ceviz, êôcûh > çocuk
K:(13- 14) êevĭz > ceviz, êôcûh > çocuk	K:(29- 30) cēvĭz > ceviz, êôcûh > çocuk
K:(15- 16) çôcûh > çocuk, cāvĭz > ceviz	K:(31- 32) cevúz > ceviz, êôcûh > çocuk
K:(17- 18) çôcûh > çocuk, cāvĭz >	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde yarı sızıcı / ê /, / ĕ / ünsüzleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (cāvĭz, êôcûh, êôcûh, cēvĭz, çôcûh) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (êevúz, çôcĭk, êävĭz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (î), açık e (ä), uzun e (ē), i-i arası ı (î), u-ü arası u (ú), a-e arası a (á) ve i-ü arası i (ĭ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ç > ĕ, c > ê, k > ħ ve k > ħ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.45. Arka damak / ɣ / ünsüzü:

K:(1- 2) yòɣ > yok	yaparız
K:(3- 4) yòɣ > yok	K:(21- 22) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız
K:(5- 6) yòɣ > yok	K:(23- 24) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız
K:(7- 8) yòɣ > yok	K:(25- 26) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız
K:(9- 10) yòɣ > yok	K:(27- 28) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız
K:(11- 12) yòɣ > yok, sahlíyór > saklıyor	K:(29- 30) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız
K:(13- 14) yòɣ > yok, yâbaríz > yaparız	K:(31- 32) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız
K:(15- 16) yòɣ > yok, yâbâriz > yaparız	
K:(17- 18) yòɣ > yok	
K:(19- 20) yòɣ > yok, yâbâriz >	

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde arka damak / ɣ / ünsüzü ‘yok’ hedef kelimesinde yaygın bir şekilde kullanımasına rağmen ‘yaparız’ hedef kelimesinde ise çokluk 1. şahıs eki kullanımı oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yòɣ ve yâbâriz) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yòɣ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (i), a-o arası a (â) ve i-ı arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ɣ ve k > ɣ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.46. Ön damak / h / (yh) ünsüzü:

K:(1- 2) bēreḡ > börek

K:(3- 4) bōrāḡ > börek, çiçāḡ > çiçek

K:(5- 6) bōreh > börek, ākmāh > ekmek, çiçāk > çiçek

K:(7- 8) bērāḡ > börek, çiçāh > çiçek

K:(9- 10) bürāk > börek, çiçāk > çiçek

K:(11- 12) ākmēk > ekmek, çiçēh > çiçek

K:(13- 14) agmēḡ > ekmek, bōrāḡ > börek, çiçāḡ > çiçek

K:(15- 16) egmēḡ > ekmek, çiçāḡ > çiçek

K:(17- 18) bēreḡ > börek, çiçāḡ > çiçek

K:(19- 20) egmēḡ > ekmek, bōrēḡ > börek, çiçāḡ > çiçek

K:(21- 22) egmēḡ > ekmek, çiçāḡ > çiçek

K:(23- 24) egmēḡ > ekmek, çiçāḡ > çiçek

K:(25- 26) egmēḡ > ekmek, çiçēḡ > çiçek

K:(27- 28) egmēḡ > ekmek, çiçēḡ > çiçek

K:(29- 30) egmēḡ > ekmek, çiçēḡ > çiçek

K:(31- 32) egmēḡ > ekmek, çiçēḡ > çiçek, bōrēḡ > börek

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde ön damak / h / (yh) ünsüzü tespit edilmemiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (egmēḡ, çiçēḡ ve çiçāḡ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ākmēk, ākmāh) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), açık e (ä), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > h ve k > k (arka damak /k/ ünsüzü) ve k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.47. Dip damak /k /, / g / ünsüzü:

K:(1- 2) kadínlār > kadınlar, göyín > koyun

K:(3- 4) guzı > kuzu, gadínlār > kadınlar

K:(5- 6) göyun > koyun, gadínlār > kadınlar, gızlār > kızlar

K:(7- 8) köyun > koyun, gız > kız

K:(9- 10) guzı > kuzu, gadínlār > kadınlar, göyun > koyun

K:(11- 12) göyun > koyun, kadínlār > kadınlar

K:(13- 14) göyun > koyun, gadínlār > kadınlar, gızlār > kızlar

K:(15- 16) göyún > koyun, gadínlār > kadınlar, gızlār > kızlar

K:(17- 18) güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar, göyún > koyun

K:(19- 20) güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar,

K:(21- 22) güzı - güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar,

K:(23- 24) gözı - güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar

K:(25- 26) güzı - güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar

K:(27- 28) güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar

K:(29- 30) güzı - güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar

K:(31- 32) güzı - güzı > kuzu, gadínlār > kadınlar

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde dip damak /k /, / g / ünsüzü kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (güzı, güzı ve gızlār, gadínlār ve göyún) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (kadínlār, gadínlār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ĩ), açık e (ä) uzun açık e (ã), ı-ı arası ı (ı), kısa u (ü), u-ı arası ı (ı) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g ve k > k (dip damak /k /, g / ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.48. Arka/orta damak / ɲ / ünsüzündeki değişmeler (n. g. ğ. y.

v, ng):

K:(1- 2) dúnūr > dünür

K:(3- 4) ħınāmī > dünür, gómşī
> komşu

K:(5- 6) dünör > dünür, búnĠn >
bunun,

K:(7- 8) dümúr > dünür,

K:(9- 10) gómşĠnin > komşunun

K:(11- 12)

K:(13- 14) dúnūr > dünür,

K:(15- 16) ħınāmī - dúnúr >
dünür, gómşī > komşu

K:(17- 18) ħınāmī - dúnúr >
dünür, gómşī > komşu

K:(19- 20) dümúr > dünür,

K:(21- 22) dúnúr > dünür, gómşī
> komşu

K:(23- 24) dúnúr > dünür, gómşī
> komşu,

K:(25- 26) dúnúr > dünür, gómşī
> komşu,

K:(27- 28) dúnúr > dünür, gómşú
> komşu,

K:(29- 30) dúnúr > dünür, gómşī
> komşu,

K:(31- 32) dúnúr > dünür, gómşú
> komşu,

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde arka/orta damak / ɲ / ünsüzündeki değişmeler (n. g. ğ. y. v, ng) yaygın olarak /n/ ünsüzüne dönüştüğü tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gómşī, dúnúr ve dünür, gómşú) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (dümúr, dünör) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), o-u arası o (ö), uzun ü (ū), ö-ü arası ö (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.49. Az titremli / ɾ / ve vurgulu / ̄ /:

K:(1- 2) d̄erelerd̄ā > derelerde,
d̄ōrd > d̄ört

K:(3- 4) d̄āerelerd̄ā > derelerde,
d̄ōrd > d̄ört, çayl̄ārd̄ā > çaylarda

K:(5- 6) d̄erelerd̄ē > derelerde,
d̄ōrd(t) > d̄ört

K:(7- 8) d̄ered̄ēn > dereden, d̄ōrd
> d̄ört

K:(9- 10) d̄erel̄ārd̄ē > derelerde,
b̄īr > bir

K:(11- 12) d̄erelerd̄ēn >
derelerde, b̄īr > bir

K:(17- 18) d̄erelerd̄ē > derelerde, b̄īr > bir

K:(19- 20) d̄ered̄ē > derede, b̄īr > bir

K:(21- 22) d̄ered̄ē > derede, b̄īr > bir

K:(23- 24) d̄ered̄ē > derede, b̄īr > bir

K:(13- 14) d̄erelerd̄ē > derelerde,
d̄ōrd(t) > d̄ört

K:(15- 16) d̄erelerd̄ē > derelerde,
d̄ōrd(t) > d̄ört

K:(25- 26) d̄ered̄ē > derede, b̄īr >
bir

K:(27- 28) d̄ered̄ē > derede, b̄īr >
bir

K:(29- 30) d̄ered̄ē > derede, b̄īr >
bir

K:(31- 32) d̄ered̄ē > derede, b̄īr >
bir

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde az titremli / ɾ / ve vurgulu / ̄ / hedef kelimelerde kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (d̄ered̄ē, b̄īr ve d̄ōrd) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (d̄āerelerd̄ā, d̄ōrd) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ā), o-ö arası o (ó), uzun açık e (ā̄), ö-ü arası ö (ȫ) ve uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : r > ɾ (az titremli / ɾ / ünsüzü) ve r > ̄ (vurgulu / ̄ / ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.50. Gırtlak ünsüzü / ‘/ (Alıntı kelimelerde):

K:(1- 2) ‘arabcā > arapça	> aziz
K:(3- 4) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz	K:(19- 20) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz
K:(5- 6) ‘arabcā > arapça, ‘izzetī > izzetli	K:(21- 22) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz
K:(7- 8) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz	K:(23- 24) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz
K:(9- 10) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz	K:(25- 26) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz
K:(11- 12) ‘arapcā > arapça, ‘alim > alim	K:(27- 28) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz
K:(13- 14) ‘arapcā > arapça, ‘azīz > aziz	K:(29- 30) ‘arabcā > arapça, ‘izzetlī > izzetli
K:(15- 16) ‘arabcā > arapça, ‘azīz > aziz	K:(31- 32) ‘arabcā > arapça, ‘izzetlī > izzetli
K:(17- 18) ‘arabcā > arapça, ‘azīz	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde gırtlak ünsüzü / ‘/ (Alıntı kelimelerde) kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (‘arabcā, ‘arabcā ve ‘azīz, ‘izzetlī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (‘arabcā, ‘azīz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), a-e arası a (ā), uzun a (ā), ı-i arası ı (i) ve uzun açık e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.51. Gırtlak ünsüzü / ‘/ (Türkçe k, t, p ünsüzlü kelimelerde):

K:(1- 2) tatlī > tatlı	ekmek
K:(3- 4) tatlí > tatlı, yāmeg > yemek	K:(19- 20) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(5- 6) tatlī > tatlı , yāmeḥ > yemek	K:(21- 22) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(7- 8) tadlí > tatlı, yāmeg > yemek	K:(23- 24) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(9- 10) datlí > tatlı	K:(25- 26) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(11- 12) tatlī > tatlı, yapírlār > yaparlar	K:(27- 28) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(13- 14) tadlí > tatlı, egmēg > ekmek	K:(29- 30) datlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(15- 16) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek	K:(31- 32) tadlī > tatlı, egmēg > ekmek
K:(17- 18) tadlī > tatlı, egmēg >	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde gırtlak ünsüzü / ‘/ (Türkçe **k, t, p** ünsüzlü kelimelerde) hedef kelimelerde kullanım tespit edilmemiştir. Gırtlak ünsüzü / ‘/ yerine g’ ünsüzünün kullanımının oldukça yaygın bir şekilde olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (egmēg, tadlī ve datlī,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (datlí, yāmeg) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), ı-i arası ı (í) ve uzun açık e (ā), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.52. Kalın ünlülü kelimelerde ön damak /k/ ünsüzünün arka damağa çekilmesi:

K:(1- 2) kağıdā > kağıda, hıķayē > hikaye	K:(17- 18) k̄ağízā - k̄ağídā > kağıda
K:(3- 4) kağıdā > kağıda, hıgāyā > hikaye	K:(19- 20) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye
K:(5- 6) k̄ağídā > kağıda, hıķāyā > hikaye	K:(21- 22) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye
K:(7- 8) k̄ağídā > kağıda, hıķayē > hikaye	K:(23- 24) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye
K:(9- 10) kağıdā > kağıda, hıķāyēt > hikaye	K:(25- 26)) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye
K:(11- 12) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye	K:(27- 28) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye
K:(13- 14) k̄ağídā > kağıda, hıķayē > hikaye	K:(29- 30) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye
K:(15- 16) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye	K:(31- 32) kağıdā > kağıda, hıķāyē > hikaye

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kalın ünlülü kelimelerde ön damak /k/ ünsüzünün arka damağa çekilmesi durumu oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişiler tarafından uygulandığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (hıķāyē ve kağıdā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (k̄ağízā, k̄ağídā, hıgāyā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledi r: uzun a (ā), ı-i arası ı (i) ve açık e (ä), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ķ (arka damak /k/ ünsüzü), k > ğ (arka damak /g/ ünsüzü), h > ğ, h > ħ (nefesli /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.53. /rl/ > /rr/ benzeşmesi:

K:(1- 2) şeggerlenīr > şekerlenir	şeggērlēnīr > şekerlenir
K:(3- 4) şeggerlānīr > şekerlenir, tārlā > tarla,	K:(19- 20) tārlā - zēvi > tarla, şeggērlēnīr > şekerlenir
K:(5- 6) şegerlānīr > şekerlenir, tarlā > tarla	K:(21- 22) tārlā > tarla, şeggērlēnīr > şekerlenir
K:(7- 8) şeggerlenīr > şekerlenir, tārlā > tarla	K:(23- 24) tārlā > tarla, şeggērlēnīr > şekerlenir
K:(9- 10) şekkerlí > şekerli, tārlā > tarla,	K:(25- 26) tārlā > tarla, şeggērlēnīr > şekerlenir
K:(11- 12) şegerlenīr > şekerlenir, tarlā > tarla	K:(27- 28) tārlā - zēvi > tarla, şeggērlēnīr > şekerlenir
K:(13- 14) şegerlenīr > şekerlenir, tārlā > tarla	K:(29- 30) şegerlenīr > şekerlenir, tārlā > tarla
K:(15- 16) şegerlānīr > şekerlenir, tārlā > tarla	K:(31- 32) şegerlenīr > şekerlenir, tārlā > tarla
K:(17- 18) tarlā > tarla,	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde /rl/ > /rr/ benzeşmesi görülmemekle birlikte ‘k – g’ ses değişimi ve ‘g’ ünsüzünde ikizleşme oldukça yaygın bir şekilde hedef kelimelerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (şegerlenīr ,şeggērlēnīr, ve tārlā, tārlā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (şegerlānīr, tarlā, tārlā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledi r: a-e arası a (á), uzun a (ā), ı-i arası ı (í) ve açık e (ä), uzun e (ē), kısa e (ě) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : k > g, r > ř (titrekliği uzatılan /r/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.54. /rn/ > /nn/ benzeşmesi:

K:(1- 2) bõrnĩ > burnu, maḥãrnē
> makarna, rířdē > eriște

K:(3- 4) magarnā > makarna, rířtā
> eriște, burnĩ > burnu

K:(5- 6) bõrnũ > burnu, mařnā >
makarna, rířtā > eriște

K:(7- 8) maḥarnā > makarna,
bõrnũ > burnu, rířtā > eriște

K:(9- 10) magarná > makarna,
rířte > eriște, bõrnũ > burnu

K:(11- 12) rířte > eriște,
maḥarmā > makarna,

K:(13- 14) rířdē > eriște,
māggárnā > makarna, búrnĩ >
burnu

K:(15- 16) rířdē > eriște, búrnĩ >
burnu

K:(17- 18) rířdē > eriște,
māggárnā > makarna, búrnĩ >
burnu

K:(19- 20) maḥãrna > makarna,
řířdē > eriște, búrnĩ > burnu

K:(21- 22) maḥãrna > makarna,
řířdē > eriște, búrnĩ > burnu

K:(23- 24) maḥãrna > makarna,
řířdē > eriște, búrnĩ > burnu

K:(25- 26) maḥãrná > makarna,
řířdē > eriște, búrnĩ > burnu

K:(27- 28) maḥãrná > makarna,
řířdē > eriște, búrnĩ > burnu

K:(29- 30) magarmá > makarna,
rířtē > eriște, búrnĩ > burnu

K:(31- 32) magarmá > makarna,
rířtē > eriște, búrnĩ > burnu

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde /rn/ > /nn/ benzeşmesi tespit edilmemiştir. Ancak sorular bölümünde ise erištenin başka bir kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından hedef kelimelerin son hecesinde düz-dar ünlünün incelenmesi tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bõrnũ, búrnĩ, maḥãrna, ve rířtē, řířdē) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca (börmî, mǝggárnâ, rîştâ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledi r: a-o arası a (â), uzun a (ā), o-u arası o (ô) ve açık e (ä), uzun e (ē), ı-i arası ı (î), uzun i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ħ, r > ř (titrekliği uzatılan /r/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.55. /tl/ > /td/ benzeşmesi:

K:(1- 2) gúrdlār > kurtlar, adlār > atlar	K:(17- 18) gúrtlār > kurtlar, adlār > atlar
K:(3- 4) gúrdlār > kurtlar, adlār > atlar	K:(19- 20) gúrtlār > kurtlar, adlār > atlar
K:(5- 6) gördlār > kurtlar, ādlār > atlar	K:(21- 22) gúrtlār > kurtlar, adlār > atlar
K:(7- 8) gúrdlār > kurtlar, ādlār > atlar	K:(23- 24) gúrtlār > kurtlar, ādlār > atlar
K:(9- 10)-gúrdlār > kurtlar, ādlār > atlar	K:(25- 26)-gúrtlār > kurtlar, ādlār > atlar
K:(11- 12) gúrdlār > kurtlar, ātlār > atlar	K:(27- 28)-gúrdlār > kurtlar, ādlār > atlar
K:(13- 14)-gúrdlār > kurtlar, adlār > atlar	K:(29- 30)-gúrtlār > kurtlar, ātlār > atlar
K:(15- 16)-gúrdlār > kurtlar, ādlār > atlar	K:(31- 32) gúrdlār > kurtlar, ādlār

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde /tl/ > /td/ benzeşmesi tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gúrdlār, ādlār, adlār, ve gúrtlār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gördlār, ātlār, adlār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledi r: uzun a (ā), o-u arası o (ô) ve açık e (ä), a-e arası uzun a (ā) ve u-ü arası u (û) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : k > g— (orta damak /g/ ünsüzü), t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.56. Kelime başında /b/ > /p/değişmesi:

K:(1- 2) beşígdē > beşikte, balíh
> balık

K:(3- 4) beşígdä > beşikte, bālíg >
balık

K:(5- 6) beşígdä > beşikte, balíh
> balık

K:(7- 8) beşígdä > beşikte, balíh
> balık

K:(9- 10) beşik > beşik, bālík >
balık

K:(11- 12) beşik > beşik, bālíh >
balık

K:(13- 14) beşígdē > beşikte,
balíh > balık

K:(15- 16) beşígdē > beşikte,
balíh > balık

K:(17- 18) beşígdē > beşikte,
balíg > balık

K:(19- 20) beşígdä > beşikte,
balíh > balık

K:(21- 22) beşígdē > beşikte,
balíh > balık

K:(23- 24) bēşígdē > beşikte,
bālíh > balık

K:(25- 26)

K:(27- 28) bēşígdē > beşikte,
bālíh > balık

K:(29- 30) bēşígdē > beşikte,
balíh > balık

K:(31- 32) bēşígdē > beşikte,
balíh > balık

Yörede, kelime başında /b/ > /p/ değişmesi tespit edilememiştir.

Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bēşígdē, balíh, beşígdä,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (bālíh, bālík, beşígdä) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), a-o arası a (â) ve ı-i arası ı (í), uzun e (ē), kapalı e (è) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.57. Kelime içinde /b/ > /p/ değişmesi:

K:(1- 2) aḅlā > abla, ġıḅlē > kıble	kıble
K:(3- 4),) aḅlā > abla, ḵulḅā > kıble	K:(19- 20) aḅlā > abla, ġılḅē > kıble
K:(5- 6) avlā > abla, ġıḅlā > kıble	K:(21- 22) āḅla > abla, ġılḅa > kıble
K:(7- 8) aḅlā > abla, ġulḅā > kıble	K:(23- 24) āḅla > abla, ġulḅe > kıble
K:(9- 10)) āḅlā > abla, ġulḅā > kıble	K:(25- 26) āḅla > abla, ġılḅe > kıble
K:(11- 12) āḅla > abla, ġılḅa > kıble	K:(27- 28) āḅla > abla, ġılḅe > kıble
K:(13- 14) āḅla > abla, ġulḅe > kıble	K:(29- 30) āḅla > abla, ġılḅē > kıble
K:(15- 16) ġulḅē > kıble, aḅlā > abla	K:(31- 32) āḅla > abla, ġılḅē > kıble
K:(17- 18)) aḅlā > abla, ġıḅlē >	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime içinde /b/ > /p/ değişmesi tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (āḅla, , ġılḅē, ġulḅe) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (āḅlā, avlā, ġılḅē, ġılḅa) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ā), ı-u arası ı (i) ve uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, yarı sızıcı b-v arası b (ḅ) ve b > v (çift dudak /v/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.58. Kelime başında / b, p / > / f /, / v / değişmesi:

K:(1- 2) purtegāl > portakal,
bidōn > bidon

K:(3- 4) purtagāl > portakal,
bidōn > bidon

K:(5- 6) pōrtagāl > portakal,
bidōn > bidon

K:(7- 8) purtagāl > portakal,
vidōn > bidon

K:(9- 10) purdegāl > portakal,
bidōn > bidon

K:(11- 12) purtagāl > portakal,
bidōn > bidon

K:(13- 14) vidōn > bidon, purtagāl
> portakal,

K:(15- 16) bidōn > bidon, pōrtagāl
> portakal,

K:(17- 18) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(19- 20)) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(21- 22) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(23- 24) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(25- 26) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(27- 28) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(29- 30) vidōn - satıl > bidon,
pōrtagāl > portakal

K:(31- 32) vidōn - satıl > bidon,
purtegāl > portakal

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında / b, p / > / f /, / v / değişmesi b-v ünsüzlerinde hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (vidōn, pōrtagāl, purtagāl, vidōn, bidōn) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (pōrtagāl, vidōn,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ä), o-u arası o (ö) ve uzun o (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : b-v arası b > b̥ (yarı sızıcı /b/ ünsüzü) ve b > v̥ (çift dudak /v/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.59. Kelime başında /b, p/ > /h/ değişmesi:

K:(1- 2) purtägāl > portakal,

pòyrāz > poyraz

K:(3- 4) purtägāl > portakal,

pòyrāz > poyraz

K:(5- 6) pòrtägāl > portakal,

pórāzdān > poyrazdan

K:(7- 8) purtägāl – (putägāl) >

portakal, puyrāz > poyraz (acēm
rūzārī)

K:(9- 10) purdegāl > portakal,

pórāz > poyraz

K:(11- 12) purtägāl > portakal,

pórāz > poyraz

K:(13- 14) purtägāl > portakal,

pórāz > poyraz

K:(15- 16) pòrtägāl > portakal,

pórāz > poyraz

K:(17- 18) pòrtägāl > portakal,

K:(19- 20) pòyrāz > poyraz,

pòrtägāl > portakal,

K:(21- 22) pòyrāz > poyraz,

pòrtägāl > portakal

K:(23- 24) pòyrāz > poyraz,

pòrtägāl > portakal

K:(25- 26) pòyrāz > poyraz,

pòrtägāl > portakal

K:(27- 28) pórāz > poyraz, pòrtägāl

> portakal

K:(29- 30) pòrtägāl > portakal,

pórāz > poyraz,

K:(31- 32) purtegāl > portakal,

puyrāz > poyraz (acēm rūzārī)

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında /b, p/ > /h/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (pórāz, pòyrāz, pòrtägāl, purtägāl) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (pòrtägāl, puyrāz,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: o > u değişimi ile birlikte a-e arası a (á), uzun a (ā), açık e (ä), o-u arası o (ò) ve o-ö arası o (ó) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

Ayrıca poyraz rüzgarına Acem rüzgarı (acēm rūzārī) denilmesi ayrıca üzerine durulması gereken bir özelliktir.

4.1.1.60. Kelime içinde /b/ > /v değişmesi:

K:(1- 2) çöbān > çoban, çörbē > çorba	çorba
K:(3- 4) çöbān > çoban, çörbā > çorba	K:(19- 20) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(5- 6) çovān > çoban, çorbā > çorba	K:(21- 22) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(7- 8) çörbā > çorba, çöbān > çoban	K:(23- 24)) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(9- 10) çöbān > çoban, çörbā > çorba	K:(25- 26) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(11- 12) çöbān > çoban, şörbā > çorba	K:(27- 28) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(13- 14) çöbān > çoban, çörbē > çorba	K:(29- 30) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(15- 16) çöbān > çoban, çörbā > çorba	K:(31- 32) çöbān > çoban, çörbē > çorba
K:(17- 18) çöbān > çoban, çörbē >	

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde kelime içinde /b/ > /v değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmekte fakat yaygın kullanımı yine hedef özelliğe çok yakın olarak tespit edilen yarı sızıcı b-v arası b (b) ünsüzü kullanımının oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (çöbān, çöbān, çörbē, çörbā,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (çorbā, şörbā, çovān,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ä), o-u arası o (ö), uzun o (ō) ve o-ö arası o (ó) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : ç > ĉ (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.61. Kelime başında /b/ > /m/ değişmesi:

K:(1- 2) bín > bin, bíníyöríz > bin-	K:(15- 16) bín > bin, bín- > bin-
biniyoruz	K:(17- 18) bín > bin, bín- > bin-
K:(3- 4) binäríz > bineriz	K:(19- 20) bín > bin, bín- > bin-
K:(5- 6) b̄ín > bin, binäríz > bineriz	K:(21- 22) bín > bin, bín- > bin-
K:(7- 8) b̄ín > bin, binäríz > bineriz	K:(23- 24) bín > bin, bín- > bin-
K:(9- 10) bín > bin, bínärek > binerek	K:(25- 26) bín > bin, bín- > bin-
K:(11- 12) bín > bin, bín- > bin-	K:(27- 28) bín > bin, bín- > bin-
K:(13- 14)) bín > bin, bín- >	K:(29- 30) bín > bin, bín- > bin-
	K:(31- 32) bín > bin, bín- > bin-

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında /b/ > /m/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bín, bín-) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (b̄ín, b̄ín-,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (í) ve uzun i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : b > ħ (yarı sızıcı /b-v/ arası ünsüz) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.62. Kelime başında /ç/ > /c/ değişmesi:

K:(1- 2) cōrāb > çorap, çizmē > çizme	K:(17- 18) cōrāb > çorap, cizmē > çizme
K:(3- 4) cōrāb > çorap, çizmā > çizme	K:(19- 20)) cōrāb > çorap, çizmē > çizme
K:(5- 6) çizmā > çizme, cōrāb > çorap	K:(21- 22) cōrāb > çorap, çizmē > çizme
K:(7- 8) çurāb > çorap, gizmā > çizme	K:(23- 24) cōrāb > çorap, çizmē > çizme cōrāb > çorap
K:(9- 10) cōrāb > çorap, çizmē > çizme	K:(25- 26) cōrāb > çorap, çizmē > çizme cōrāb > çorap
K:(11- 12) cōrāp > çorap, cizmē > çizme	K:(27- 28) cōrāb > çorap, çizmē > çizme cōrāb > çorap
K:(13- 14) cōrāb > çorap, çizmē > çizme	K:(29- 30) cōrāb > çorap, çizmē > çizme cōrāb > çorap
K:(15- 16) çizmā > çizme, cōrāb > çorap	K:(31- 32) cōrāb > çorap, çizmē > çizme cōrāb > çorap

Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimede kelime başında /ç/ > /c/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmiştir. Bazı kaynak kişilerin hedef kelimeleri yarı sızıcı ç ve c (ç - c) şeklinde kullanmakta olduğu da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (cōrāb, çizmē, cōrāb, cizmē) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gizmā, çurāb,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: o-u arası o (ö) ve uzun i (ī), uzun a (ā), uzun e (ē), ı-i arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b (yarı sızıcı /ç-ç ve c-c / ünsüzleri) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime

uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.63. İki ünlü arasında /c/ > /j/ değişmesi:

K:(1- 2) gēcē > gece, yabācāgīz > yapacağız	yabācāgīz > yapacağız
K:(3- 4) gēcā > gece, yabācāgīz > yapacağız	K:(19- 20) gāce > gece, yabācāgīz > yapacağız
K:(5- 6) gečā > gece	K:(21- 22) gēce > gece, yābācāgīz > yapacağız
K:(7- 8) gēce > gece, yabācāgīz > yapacağız	K:(23- 24) gēce > gece, yābācāgīz > yapacağız
K:(9- 10) gēce > gece, yabācāgīz > yapacağız	K:(25- 26) gēce > gece, yābācāgīz > yapacağız
K:(11- 12) gēce > gece, yabācāgīz > yapacağız	K:(27- 28) gēce > gece, yābācāgīz > yapacağız
K:(13- 14) gecē > gece, yabācāgīz > yapacağız	K:(29- 30) gēce > gece, yābācāgīz > yapacağız
K:(15- 16) gāce > gece, yabācāgīz > yapacağız	K:(31- 32) gēce > gece, yābācāgīz > yapacağız
K:(17- 18) gāce > gece,	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde iki ünlü arasında /c/ > /j/ değişmesi hedef kelimelerde tam manasıyla tespit edilememiş fakat kaynak kişilerin tamamının bu kullanıma çok yakın bir ağız özelliği gösterdiğini ifade etmek gerekir zira c-j arası c (ç) ünsüzünün kullanımı oldukça yaygın olarak tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gēce, yābācāgīz, gāce, yabācāgīz) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gēcā, gēcē,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-o arası a (ā) ve uzun i (ī), uzun a (ā), uzun e (ē), uzun i (ī), açık e (ä) ve kısa e (ë) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : p > b ve ğ > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.64. İki ünlü arasında /t/ > /d/ değişmesi:

K:(1- 2) ētīm > yetim, bitīncē > bitince	K:(17- 18) ‘etīm > yetim, bitīncē > bitince
K:(3- 4) ātīm > yetim, bitīncā > bitince	K:(19- 20) étīm > yetim, bitīncē > bitince
K:(5- 6) yātīm > yetim, bitīncā > bitince	K:(21- 22) ētīm > yetim, bitīncē > bitince
K:(7- 8)) ētīm > yetim, bidīncā > bitince	K:(23- 24) ētīm > yetim, bitīncē > bitince
K:(9- 10) etīm > yetim, bitīncē > bitince	K:(25- 26) ‘etīm > yetim, bitīncē
K:(11- 12) eytīm > yetim, bitīncē > bitince	K:(27- 28) étīm > yetim, bitīncē > bitince
K:(13- 14) étīm > yetim, bitīncē > bitince	K:(29- 30) ētīm > yetim, bitīncē > bitince
K:(15- 16) ētīm > yetim, bitīncē > bitince	K:(31- 32) étīm > yetim, bitīncē > bitince

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde iki ünlü arasında /t/ > /d/ değişmesi hedef kelimelerde sadece bir kaynak kişiden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ētīm, bitīncē, bidīncā, ētīm) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (eytīm, yātīm, étīm,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), uzun açık e (ā), uzun e (ē), ı-i arası ı (i), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d ve c > ğ (c-j arası ünsüz) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir. Yörede genel kullanımda t-d değişmesi görülmediği şeklinde tespit edilmiştir.

4.1.1.65. Kelime başında /v/ > /f değişmesi:

K:(1- 2) fışnē > vişne,	K:(19- 20) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(3- 4) fışnā > vişne, vururîz > vururuz	K:(21- 22) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(5- 6) fışnā > vişne, vîr- > vur-	K:(23- 24) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(7- 8) fışnā > vişne, vîr- > vur-	K:(25- 26) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(9- 10) fışnē > vişne,	K:(27- 28) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(11- 12) fışnē > vişne, vîr- > vur-	K:(29- 30) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(13- 14) fışnē > vişne, vîr- > vur-	K:(31- 32) vîr- > vur-, fışnē > vişne
K:(15- 16) fışnē > vişne, vîr- > vur-	
K:(17- 18) vîr- > vur-, fışnē > vişne	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında /v/ > /f değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (vîr-, fışnē, fışnā,) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ā), uzun e (ē), ı-i arası ı (î), ı-u arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : v > f değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.66. İki ünlü arasında /v/ > /f/ değişmesi:

K:(1- 2) çövālā > çuvala,	çuvala
K:(3- 4) çövālā > çuvala, gövā > kova	K:(19- 20) gövā > kova, çövāl > çuvala, páglavā > baklava
K:(5- 6) çúvāla > çuvala, vidonlā > bidonla	K:(21- 22) gövā > kova, çövāl > çuvala, páglavā > baklava
K:(7- 8) çúvāla > çuvala, göva > kova	K:(23- 24) gövā > kova, çövāl > çuvala, páglavā > baklava
K:(9- 10) gövā > kova, çúvāl > çuval	K:(25- 26) gövā > kova, çövāl > çuvala, páglāvā > baklava
K:(11- 12) göva > kova, bāhlavā > baklava	K:(27- 28) gövā > kova, çövāl > çuvala, páglāvā > baklava
K:(13- 14)) göva > kova, bāhlavā > baklava	K:(29- 30) gövā > kova, bāglāvā > baklava
K:(15- 16) çövālā > çuvala, gövā > kova	K:(31- 32) gövā > kova, bāglāvā > baklava
K:(17- 18) gövā > kova, çövāl >	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde iki ünlü arasında /v/ > /f/ değişmesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gövā, gövā, bāglāvā, páglavā, bāhlavā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gövā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun a (ā), o-u arası o (ö), a-e arası a (á) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, k > h ve p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.67. Kelime başında /f/ > /h/ değişmesi:

K:(1- 2) fīrun > fırın, fadmā > fatma	K:(19- 20) firīn > fırın, fadmā > fatma
K:(3- 4) firīn > fırın	K:(21- 22) firīn > fırın, fadmā > fatma
K:(5- 6) fūrindā > fırında, fadmā > fatma	K:(23- 24) firīn > fırın, fadmā > fatma
K:(7- 8) firundā > fırında, fadmā > fatma	K:(25- 26) firīn > fırın, fādmā > fatma
K:(9- 10) fīrun > fırın, fatmā > fatma	K:(27- 28) firīn > fırın, fadmā > fatma
K:(11- 12) firindā > fırında, fatmā > fatma	K:(29- 30) firūn > fırın, fadmā > fatma
K:(13- 14) fīrun > fırın, fadmā > fatma	K:(31- 32) firūn > fırın, fadmā > fatma
K:(15- 16) fīrun > fırın, fadmā > fatma	
K:(17- 18) firīn > fırın, fatmā >	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında /f/ > /h/ değişmesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (firūn, fadmā, firīn, fadmā,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (firīn, fūrīn, fatmā, fādmā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ā), uzun a (ā), ı-u arası ı (î), a-e arası a (á), uzun u (ū) a-e arası a (á), a-o arası a (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d, değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.68. Kelime başında /h/ > /f/ değişmesi:

K:(1- 2) ḥormē > hurma, ḥorīz > horoz	K:(19- 20) ḥorōs > horoz, ḥurmē - ḥirmā > hurma
K:(3- 4) ḥurmā > hurma, ḥorōz > horoz	K:(21- 22) ḥorōs > horoz, ḥurmē - ḥirmā > hurma
K:(5- 6) ḥurmā > hurma, ḥorōz > horoz	K:(23- 24) ḥirmā > hurma, ḥorōz > horoz
K:(7- 8) ḥurmā > hurma, ḥorīz > horoz	K:(25- 26) ḥurmē > hurma, ḥorōz > horoz
K:(9- 10) ḥormā > hurma, ḥorīz > horoz	K:(27- 28) ḥurmē > hurma, ḥorūs > horoz
K:(11- 12) ḥurmā > hurma	K:(29- 30) ḥorīz - ḥorus > horoz > horoz, ḥirmā > hurma
K:(13- 14) ḥurmā > hurma, ḥorīz > horoz	K:(31- 32) ḥorīz - ḥorus > horoz > horoz, ḥirmā > hurma
K:(15- 16) ḥorōs > horoz, ḥurmē - ḥirmā > hurma	
K:(17- 18) ḥorōz > horoz, ḥormā > hurma	

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında /h/ > /f/ değişmesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler ratafindan yaygın kullanımın arka damak h (ḥ) ünsüzü olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ḥurmē, ḥorīz, ḥorus, ḥorōs, ḥormā, ḥirmā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ḥorōs, ḥurmā, ḥurmā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun a (ā), ı-u arası ı (î), uzun e (ē), a-o arası a (â), o-u arası o (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : h > ḥ (nefesli /h/ ünsüzü), h > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.69. İki ünlü arasında /h/ > /f/ değişmesi:

K:(1- 2) nōḥīd > nohut, aḥīr > ahır	ahır,
K:(3- 4), nōḥūd > nohut,	K:(19- 20) āḥīr - gôm > ahır, noḥūd > nohut
K:(5- 6) aḥīr > ahır,	K:(21- 22) aḥūr > ahır, noḥūd > nohut
K:(7- 8) noḥūd > nohut, aḥīr > ahır,	K:(23- 24) āḥīr > ahır, noḥūd > nohut
K:(9- 10) nōḥūd > nohut, aḥīr > ahır,	K:(25- 26) āḥīr > ahır, noḥūd > nohut
K:(11- 12) noḥūt > nohut, āḥīr > ahır,	K:(27- 28) aḥīr > ahır, noḥūd > nohut
K:(13- 14) noḥūd > nohut, aḥīr > ahır,	K:(29- 30) aḥīr > ahır, noḥūd > nohut
K:(15- 16) noḥūd > nohut, aḥīr > ahır,	K:(31- 32) āḥīr > ahır, noḥūd > nohut
K:(17- 18) nāḥud > nohut, aḥīr >	

Yörede, hedef kelimelerde iki ünlü arasında / h / > / f / değişmesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler ratafindan yaygın kullanımın arka damak h (ḥ) ünsüzü olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (āḥīr, noḥūd, aḥīr,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (nōḥūd, nāḥud, nōḥīd, aḥūr) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), ı-u arası ı (î), a-o arası a (â), ü-u arası u (û), ı-i arası ı (î), ö-ü arası ö (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : h > ḥ(nefesli /h/ ünsüzü), h > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.70. Hece sonunda /h/ > /k/ değişmesi:

K:(1- 2) mĩhdār > muhtar, anaħdār
> anahtar

K:(3- 4) muħdār > muhtar, anaħdār
> anahtar

K:(5- 6) muħdār > muhtar, anaħdār
> anahtar

K:(7- 8) mĩhdār > muhtar, anaħdār
> anahtar

K:(9- 10) mĩhdār > muhtar, anaħdār
> anahtar

K:(11- 12) muħtār > muhtar,
anaħtār > anahtar

K:(13- 14) mĩhdār > muhtar,
anaħdār > anahtar

K:(15- 16) mĩhdār > muhtar,
anaħdār > anahtar

K:(17- 18) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(19- 20) anaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(21- 22) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(23- 24) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(25- 26) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(27- 28) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(29- 30) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

K:(31- 32) ánaħdār > anahtar,
mĩhdār > muhtar

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde hece sonunda /h/ > /k/ değişmesi tespit edilememiştir. Kaynak kişiler ratafindan yaygın kullanımın arka damak h (ħ) ünsüzü olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ánaħdār, mĩhdār, muħdār, anaħdār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (mĩhdār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), ı-u arası ı (ĩ), a-e arası a (á) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : h > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.71. Hece sonunda /h/ > /y/ değişmesi:

K:(1- 2) gāvē > kahve, gaḥvē > kahve, gaḥvālī > kahvaltı	K:(17- 18) gāhvālī > kahvaltı, gāhvē > kahve
K:(3- 4) gaḥvā > kahve, gaḥvālī > kahvaltı	K:(19- 20) gāhvāldī > kahvaltı, gāhvē > kahve
K:(5- 6) gaḥvā > kahve, gaḥvālī > kahvaltı	K:(21- 22) gāhvāldī > kahvaltı, gāhvē > kahve
K:(7- 8) gaḥvā > kahve, gāvē > kahve, gāvālī > kahvaltı	K:(23- 24) gāvālī > kahvaltı, gāvē > kahve
K:(9- 10) gayfe > kahve, gaḥvālī > kahvaltı	K:(25- 26) gāvālī > kahvaltı, gāvē > kahve
K:(11- 12) gaḥfe > kahve, gaḥvālī > kahvaltı	K:(27- 28) gāhvāldī > kahvaltı, gāhvē > kahve
K:(13- 14) gāvālī > kahvaltı, gāvē > kahve	K:(29- 30) gāvālī > kahvaltı, gāvē > kahve
K:(15- 16) gāvālī > kahvaltı, gāvē > kahve	K:(31- 32) gāvālī > kahvaltı, gāvē > kahve

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde hece sonunda /h/ > /y/ değişmesi yalnızca bir kaynak kişi de tespit edilmiştir. Yöredeki kaynak kişiler tarafından yaygın kullanım ise h' ünsüzünün düşmesi şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gayfe gāvālī, gāvē, gāhvāldī, gāhvāldī, gāhvē, gaḥvā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gaḥvā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), a-e arası a (á), uzun i (ī), a-o arası a (å), uzun açık e (ē), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : h > ħ (nefesli /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.72. Hece sonunda ince-geniş-yuvarlak ünlü yanında /ğ/ > /v, y/ değişmesi:

K:(1- 2) dögēríz > döveriz,	söv-
sögēríz > söveriz	K:(19- 20) dóg- > dög- , sóg- >
K:(3- 4) dövāríz > döveriz,	söv-
K:(5- 6) dövmām > dövmem,	K:(21- 22) dóg-> dög- , sóg- >
sövmām > sövmem	söv-
K:(7- 8) dögēríz > döveriz,	K:(23- 24) dóg-> dög- , sóg- >
K:(9- 10) dōyērím > döverim	söv-
K:(11- 12) dóg- > dög- , sóg- >	K:(25- 26) dögēríz > döveriz,
söv-	sögēríz > söveriz
K:(13- 14) dóg- > dög- , sóg- >	K:(27- 28) dög- > döv, sög >
söv-	söv
K:(15- 16) dóg- > dög- , sóg- >	K:(29- 30) dög- > döv, sög >
söv-	söv
K:(17- 18) dóg- > dög- , sóg- >	K:(31- 32) dög- > döv, sög > söv

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimedede hece sonunda ince-geniş-yuvarlak ünlü yanında /ğ/ > /v, y/ değişmesi tespit edilememiş fakat bu değişme (v) veya (y) ünsüzleri ile değil hedef kelimelerin (g) ünsüzü ile değişime uğradığı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dög- , sög-, dóg-, sóg-,) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ö-ü arası ö (ö) ve o-ö arası o (ó) lüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.73. /ğ/, /k/, / η / değişmesi:

K:(1- 2) yògururíz > yoğururuz, dēşíg > değışik	yoğururuz, dēğışík > değışik
K:(3- 4) yogururíz > yoğururuz,	K:(19- 20) yâğurıríz > yoğururuz, dāğışíg > değışik
K:(5- 6) yogururíz > yoğururuz, dēğışík > değışik	K:(21- 22) yògururíz > yoğururuz, dēşíg > değışik
K:(7- 8) yâğurıríz > yoğururuz, dāğışík > değışik	K:(23- 24) yògururíz > yoğururuz, dēşíg > değışik
K:(9- 10) yogurúrlär > yoğururlar, dēşík > değışik	K:(25- 26) yòğırıríz > yoğururuz, dēşíg > değışik
K:(11- 12) yōryolar > yoğuruyorlar, değışih > değışik	K:(27- 28) yòğurıríz > yoğururuz, dēşíg > değışik
K:(13- 14) yògururíz > yoğururuz, dēşíg > değışik	K:(29- 30) yòğurıríz > yoğururuz, dēşíg > değışik
K:(15- 16) yâğurıríz > yoğururuz, dāğışíg > değışik	K:(31- 32) yòğurıríz > yoğururuz, dēşíg > değışik
K:(17- 18) yogururíz >	

Yörede, /ğ/, /k/ > / η / değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yògurıríz, dēşíg, yâğurıríz, dāğışíg) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (dēşík, yōryolar) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun o (ō), ı-i arası (í), a-o arası a (â), uzun açık e (ã), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g ve ğ > g (orta damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin

ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.74. Düz ünlü yanında /ğ/ > /v/ değişmesi:

K:(1- 2) yağ > yağ, sığır > sığır	K:(19- 20) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(3- 4) yağ > yağ, sığır > sığır	K:(21- 22) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(5- 6) sağ > sağ, sığır > sığır	K:(23- 24) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(7- 8) yağ > yağ,	K:(25- 26) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(9- 10)) yağ > yağ, sığır > sığır	K:(27- 28) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(11- 12) yağ > yağ, sığır > sığır	K:(29- 30) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(13- 14) yağ > yağ, sığır > sığır	K:(31- 32) yağ > yağ, sığır > sığır
K:(15- 16) yağ > yağ, sığır > sığır	
K:(17- 18) yağ > yağ, sığır > sığır	

Yörede, düz ünlü yanında /ğ/ > /v/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yağ, sığır, sığır, sağ) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası (i), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.75. Hece sonunda ve iki ünlü arasında ön damak /g/

ünsüzünün korunması:

K:(1- 2) legen > leğen, dúgūn > düğün,	
düğün, lēn > leğen (ğ' ünsüzü tamamen düşerek uzun (ē) şeklini almıştır.	K:(17- 18) leğen > leğen, dúgūn > düğün,
K:(3- 4) legán > leğen, dügūn > düğün,	K:(19- 20) leğen > leğen, dúgūn > düğün,
K:(5- 6) leğen > leğen, dúgūn > düğün,	K:(21- 22) leğen > leğen, dúgūn > düğün,
K:(7- 8) lāgán > leğen, bēgenerēg > beğenerek	K:(23- 24) leğen > leğen, dúgūn > düğün,
K:(9- 10) leān > leğen, dügūn > düğün,	K:(25- 26) leğēn > leğen, dúgūn > düğün,
K:(11- 12) lāgān > leğen, dúgūn > düğün, bāgān- > beğen-	K:(27- 28) leğēn > leğen, dúgūn > düğün,
K:(13- 14) leğen > leğen, dúgūn > düğün,	K:(29- 30) leğēn > leğen, dúgūn > düğün,
K:(15- 16) leğen > leğen, dúgūn > düğün,	K:(31- 32) leğēn > leğen, dúgūn > düğün,

Yörede, hece sonunda ve iki ünlü arasında ön damak /g/ ünsüzünün korunması hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (legen, leğēn, dúgūn,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (lēn, lāgán, dúgūn, dügūn) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), u-ü arası u (ú), a-e arası a (á), uzun a (ā), kısa ü (ű) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.76. Hece sonunda ve iki ünlü arasında arka damak /g/

ünsüzünün korunması:

K:(1- 2) ağırır > ağrır, ayağımız > ayağımız,	oğlu
K:(3- 4) áyag > ayak, oğlī > oğlu	K:(19- 20) áyag > ayak, oğlī > oğlu
K:(5- 6) áyag > ayak, oğlan > oğlan	K:(21- 22) áyag > ayak, oğlī > oğlu
K:(7- 8) áyāg > ayak,	K:(23- 24)) áyag > ayak, oğlī > oğlu
K:(9- 10) ‘eyāmíz > ayağımız, oğlı > oğlu	K:(25- 26) áyāg > ayak, oğlī > oğlu
K:(11- 12) oğlum > oğlum, áyāgım > ayağım,	K:(27- 28) áyāg > ayak, oğlī > oğlu
K:(13- 14) áyāg > ayak, oğlī > oğlu	K:(29- 30) áyāg > ayak, oğlī > oğlu
K:(15- 16) áyāg > ayak, oğlī > oğlu	K:(31- 32) áyāg > ayak, oğlī > oğlu
K:(17- 18) áyag > ayak, oğlī >	

Yörede, Hece sonunda ve iki ünlü arasında arka damak g (ğ) ünsüzünün korunması hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (áyag, áyāg, oğlī, oğlī,) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-e arası a (á), uzun a (ā), uzun i (ī), o-u arası o (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > g (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.77. İki kelime arasında (iki ünlü arasında) /k/, /g/ ünsüzlerinin sızıcılığı (veya düşmesi):

K:(1- 2) çõh_öldĩ > çok oldu,

gínā_gēcēsĩ > kına gecesi

K:(3- 4) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi

K:(5- 6) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(7- 8) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi,

K:(9- 10) çõk_öldĩ > çok oldu

K:(11- 12) gínā_yapĩyörlär > kına yapıyorlar, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(13- 14) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(15- 16) kínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(17- 18) gínā_gācijasĩ > kına

gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(19- 20) gínā_gācijasĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(21- 22) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(23- 24) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(25- 26) gínā_gācijasĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(27- 28) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(29- 30) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

K:(31- 32) gínā_gēcēsĩ > kına gecesi, çõh_öldĩ > çok oldu

Yörede, iki kelime arasında (iki ünlü arasında) /k/, /g/ ünsüzlerinin sızıcılığı (veya düşmesi) hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gínā_gēcēsĩ, çõh_öldĩ, gínā_gācijasĩ,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (çõh_öldĩ, çõh_öldĩ, kínā_gēcēsĩ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-e arası a (â), uzun a (ā), uzun i (ĩ), o-u arası o (ô), ı-i arası ı (ĩ), a-o arası a (â) ve uzun o-ö arası o (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, k > h (arka damak /h/ ünsüzü) ve c > ç (c-j arası ünsüz), c > ç (yarı sızıcı ünsüz) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu

belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.78. Hece sonunda /k/ > /ğ/ > /y/ > /v/ değişmesi (veya düşmesi):

K:(1- 2) egşī > ekşi

ekşi

K:(3- 4) ātīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(19- 20) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(5- 6) egşī > ekşi, yātīm >
yetim

K:(21- 22) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(7- 8) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(23- 24) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(9- 10) etīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(25- 26) ētīm - ētīm > yetim,
egşī > ekşi

K:(11- 12) āgşī > ekşi, ögsüz >
öksüz

K:(27- 28) ētīm - ētīm > yetim,
egşī > ekşi

K:(13- 14) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(29- 30) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(15- 16) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(31- 32) ētīm > yetim, egşī >
ekşi

K:(17- 18) etīm > yetim, egşī >

Yörede, hece sonunda /k/ > /ğ/ > /y/ > /v/ değişmesi (veya düşmesi) hedef kelimelerde (g) ünsüzü ile değişime uğradığı tespit edilmiştir. Fakat burada ‘Annesi ölene ne denir?’ sorusuna bir kaynak kişi hariç tüm kaynak kişiler ‘yetim’ cevabını vermiştir. ‘Yetim’ hedef kelimesi kelime başında bulunan (y) düşmesi meydana gelmiştir. ‘Öksüz’ kelimesinin kullanımı ve ‘Eksik’ kelimesinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ētīm, egşī, ētīm,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (āgşī, ātīm, yātīm, ētīm) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir.

Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun açık e (ē), uzun e (ē), uzun i (ī), ı-i arası ı (i), kapalı e (è) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : y > Ø, k > g, değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.79. Ön ve iç seste ön damak /k/, /g/ > /c/, /ç/ değişmesi:

K:(1- 2) gúzēl > güzel, gēlīn > gelin	K:(17- 18) gēlīn > gelin, gúzēl > güzel
K:(3- 4) gúzāl > güzel, gālīn > gelin	K:(19- 20) gēlīn > gelin, gúzēl > güzel
K:(5- 6) gúzāl > güzel, gālīn > gelin	K:(21- 22) gēlīn > gelin, gúzēl > güzel
K:(7- 8) gúzēl > güzel, gēlīn > gelin	K:(23- 24) gēlīn > gelin, gúzēl > güzel
K:(9- 10) gúzāl > güzel, gālīn - búk > gelin	K:(25- 26) gēlīn > gelin, gúzēl > güzel
K:(11- 12) gúzēl > güzel, gēlīn > gelin	K:(27- 28) gēlīn - búb > gelin, gúzēl > güzel
K:(13- 14) gúzēl > güzel, gālīn > gelin	K:(29- 30) gúzēl > güzel, gēlīn - búb > gelin
K:(15- 16) gúzēl > güzel, gēlīn > gelin	K:(31- 32) gúzēl > güzel, gēlīn - búb > gelin

Yörede, ön ve iç seste ön damak /k/, /g/ > /c/, /ç/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden teesspit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gúzāl, gúzēl, gēlīn, gēlīn, gālīn) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gúzāl) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun e (ē), uzun i (ī), ı-i arası ı (i), u-ü arası u (ú) ünlüleri hedef kelimelerde tespit

edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.80. Kelime başında /l/ > /n/ değişmesi:

K:(1- 2) lezzedlī > lezzetli	lāzzēdlī > lezzetli
K:(3- 4) lezzētlī > lezzetli,	K:(21- 22) lezzēdlī > lezzetli,
K:(5- 6) lāzzētlī > lezzetli,	lōhūsā > lohusa
loğusa > lohusa	K:(23- 24) lezzēdlī > lezzetli,
K:(7- 8) lōusa > lohusa, lāzzētlī	lōhūsā > lohusa
> lezzetli	K:(25- 26) lezzēdlī > lezzetli,
K:(9- 10) lāzzētlī > lezzetli	lōhūsā > lohusa
K:(11- 12) lezzētlī > lezzetli,	K:(27- 28) lezzētlī > lezzetli,
K:(13- 14) lāzzētlī > lezzetli,	lōhūsā > lohusa
K:(15- 16) lezzēdlī > lezzetli	K:(29- 30) lezzētlī > lezzetli,
K:(17- 18) lezzēdlī > lezzetli,	lōhūsā > lohusa
K:(19- 20) lōhūsā > lohusa,	K:(31- 32) lezzētlī > lezzetli,
	lōhūsā > lohusa

Yörede, kelime başında /l/ > /n/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (lezzētlī, lōhūsā, lāzzētlī,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (loğusa, lōusa) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ā), uzun e (ē), uzun i (ī), ı-i arası ı (ı), o-u arası o (ö), uzun u (ū), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.81. Kelime başında /n/ > /l/ değişmesi:

K:(1- 2) laylōn > naylon, nōbēdcī	> nōbetçi
> nōbetçi	K:(5- 6) laylōn > naylon
K:(3- 4) laylōn > naylon, nōbedcī	K:(7- 8) laylōn > naylon,

K:(9- 10) laylön > naylon,

K:(11- 12) laylön > naylon, nōbātċī
> nōbetċi

K:(13- 14) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(15- 16) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(17- 18) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(19- 20) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(21- 22) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(23- 24) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(25- 26) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(27- 28) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(29- 30) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

K:(31- 32) laylön > naylon,
nōbēdcī > nōbetċi

Yörede, kelime başında /n/ > /l/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (laylön, nōbēdcī, nōbēdcī, nōbēdcī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (nōbedċī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun o (ō), uzun e (ē), uzun i (ī), o-ö arası o (ó), o-u arası o (ò) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d, n > l, c > ċ (c-j arası ünsüz) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.82. Kelime içinde /n/ > /l/ değişmesi:

K:(1- 2) dölüm > dönüm

K:(3- 4) dölóm > dönüm

K:(5- 6) fincan > fincan, dónúm >
dönüm

K:(7- 8) dölím > dönüm, fīncān >
fincan

K:(9- 10) fīncā > fincan, dolum >
dönüm

K:(11- 12) fīncān > fincan > dönüm
> dönüm

K:(13- 14) dölím > dönüm, fīncā >
fincan

K:(15- 16) dölüm > dönüm, fīncā > fincan	fincan
K:(17- 18) dölüm > dönüm, fīncā > fincan	K:(25- 26) dölüm > dönüm, fīncā > fincan
K:(19- 20) dölüm > dönüm, fīncā > fincan	K:(27- 28) dölüm > dönüm, fīncānlā > fincan
K:(21- 22) dölüm > dönüm, fīncā > fincan	K:(29- 30) dölüm > dönüm, fīncā > fincan
K:(23- 24) dölüm > dönüm, fīncā > dönüm, fīncā > fincan	K:(31- 32) dölüm - dölüm > dönüm, fīncā > fincan

Yörede, kelime içinde /n/ > /l/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dölüm, dölüm, fīncā,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (fīncān, dönüm, dölüm) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun o (ō), o-u arası o (ö), ü-u arası u (ü), ı-i arası ı (i), uzun a (ā), ı-u arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : n > l, n > Ø değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.83. Birden fazla /r/ li kelimelerde /r/ > /l/ değişmesi:

K:(1- 2) berbēr > berber, rençbēr > rençber	K:(9- 10) berbār > berber, rençbār > rençber
K:(3- 4) berbār > berber, rençbār > rençber	K:(11- 12) berbēr > berber, rençbēr > rençber
K:(5- 6) bārbār > berber, rānçbār > rençber	K:(13- 14) berbēr > berber, rençbēr > rençber
K:(7- 8) berbār > berber, rençbār > rençber	K:(15- 16) bārbār > berber, rānçbār > rençber

K:(17- 18) berbēr > berber,
rençbēr > rençber

K:(19- 20) berbēr > berber,
rençbēr > rençber

K:(21- 22) berbēr > berber,
rençbēr > rençber

K:(23- 24) berbēr > berber,
rençbēr > rençber

K:(25- 26) berbār > berber,
rençbēr > rençber

K:(27- 28) bērbēr > berber,
rençbēr > rençber

K:(29- 30) bērbēr > berber,
rençbēr > rençber

K:(31- 32) bērbēr > berber,
rençbēr > rençber

Yörede, birden fazla /r/ li kelimelerde /r/ > /l/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (berbār, bērbēr, rençbēr, rençbār,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (bārbar) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), açık e (ä), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : c > ç (c-j arası ünsüz), değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.84. Kelime içinde /r/ > /l/ değişmesi:

K:(1- 2) melḥām > merhem, serbēs
> serbest

K:(3- 4) serbās > serbest

K:(5- 6) mālḥām > merhem, sārḥēs
> serbest

K:(7- 8) melḥām > merhem, sārḥēs
> serbest

K:(9- 10) melḥēm > merhem,
serbēs > serbest

K:(11- 12) mārḥēm > merhem,

sārḥēs > serbest

K:(13- 14) serbēs > serbest,
melḥēm > merhem

K:(15- 16) serbēs > serbest,
melḥēm > merhem

K:(17- 18) serbēs > serbest,
melḥēm > merhem

K:(19- 20) serbēs > serbest,
melḥēm > merhem

K:(21- 22) serbēs > serbest,

melhēm > merhem

K:(23- 24) serbēs > serbest,
melhēm > merhem

K:(25- 26) serbēs > serbest,
melhām > merhem

K:(27- 28) serbēs > serbest,

melhēm > merhem

K:(29- 30) serbēs > serbest,
melhēm > merhem

K:(31- 32) serbēs > serbest,
melhēm > merhem

Yörede, kelime içinde /r/ > /l/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (serbēs, melhēm) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (mārhem, mālham, serbās) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), açık e (ä), a-e arası a (á) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : h > ħ (nefesli /h/ ünsüzü), değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.85. Kelime içinde /r/ > /y/ değişmesi:

K:(1- 2) kesēríz > keseriz,
ergēglār > erkekler

K:(3- 4) gízlār > kızlar

K:(5- 6) gesēríz > keseriz,

K:(7- 8) kesēríz > keseriz, gízlār
> kızlar, erkēglār > erkekler

K:(9- 10) kesēríz > keseriz,
gidiyorlar > gidiyorlar

K:(11- 12) kesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar

K:(13- 14) kesēríz > keseriz,

gízlār > kızlar

K:(15- 16) kesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar, erkēglār > erkekler

K:(17- 18) kesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar,

K:(19- 20) gesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar,

K:(21- 22) gesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar,

K:(23- 24) kesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar

K:(25- 26) kesēríz > keseriz,

gízlār > kızlar

gízlār > kızlar

K:(27- 28) kesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar

K:(31- 32) kesēríz > keseriz,
gízlār > kızlar

K:(29- 30) kesēríz > keseriz,

Yörede, kelime içinde /r/ > /y/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gesēríz, kesēríz, gízlār, gīzlār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gízlār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), uzun a (ā), ı-i arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.86. Kelime başında /s/ > /z/ değişmesi:

K:(1- 2) zebzē > sebze,

K:(15- 16) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(3- 4) zābzā > sebze sōbā > soba

K:(17- 18) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(5- 6) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(19- 20) sōbē > soba, zebzē > sebze

K:(7- 8) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(21- 22) sōbē > soba, zebzē > sebze

K:(9- 10) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(23- 24) sōbē - sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(11- 12) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(25- 26) sōbē - sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(13- 14) sōbā > soba, zebzē > sebze

K:(27- 28) sōbē - sōbā > soba,

zebzē > sebze

K:(31- 32) sōbē - sōbā > soba,
zebzē > sebze

K:(29- 30) sōbē - sōbā > soba,
zebzē > sebze

Yörede, kelime başında /s/ > /z/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (sōbā, sōbā, sōbē, sōbā, zebzē,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (zābzā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), a-e arası a (ā), uzun açık e (ā), açık e (ā), uzun o (ō), o-u arası o (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : s > z, değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.87. /s/ > /h/ değişmesi:

K:(1- 2) yabarsín > yaparsın

K:(15- 16) yabārsín > yaparsın,

K:(3- 4) yaparsín > yaparsın,
seslenmāg > seslenmek

K:(17- 18) yabārsín > yaparsın

K:(19- 20) yābārsín > yaparsın

K:(5- 6) yabarsín > yaparsın,

K:(21- 22) yābārsín > yaparsın

K:(7- 8) yabarsín > yaparsın

K:(23- 24) yābārsín > yaparsın

K:(9- 10) yapíyor > yapıyor

K:(25- 26) yābārsín > yaparsın

K:(11- 12) aliyoriz > alıyoruz,
çāktīm > çektim

K:(27- 28) yābārsín > yaparsın

K:(29- 30) yābārsín > yaparsın

K:(13- 14) yabārsín > yaparsın,

K:(31- 32) yābārsín > yaparsın

Yörede, /s/ > /h/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yābārsín, yabārsín) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), a-o arası a (ā), ı-i arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.88. /ş/ > /s/ değişmesi:

K:(1- 2) eşşeglē > eşekle, şımdī
> şimdi, şeggēr > şeker

K:(3- 4) eşşeglā > eşekle, şeggār
> şeker

K:(5- 6) eşşeglē > eşekle, şegār
> şeker

K:(7- 8) eşşeglā > eşekle, şeggēr
> şeker

K:(9- 10) eşşeg > eşek, şeggār >
şeker

K:(11- 12) eşşēk > eşek, şekēr >
şeker

K:(13- 14) eşşeglē > eşekle,
şegār > şeker

K:(15- 16) eşşeglē > eşekle,
şegār > şeker

K:(17- 18) eşşeglē > eşekle,
şegār > şeker

K:(19- 20) şegleme - şeggēr >
eşşeglē > eşekle,

K:(21- 22) şegleme - şeggēr >
eşşeglē > eşekle,

K:(23- 24) eşşeglē > eşekle,
şeggēr > şeker

K:(25- 26) eşşeglē > eşekle,
şeggēr > şeker

K:(27- 28) eşşeglē > eşekle,
şēgīr – şekleme > şeker

K:(29- 30) şegleme > şeker,
eşşeglē > eşekle,

K:(31- 32) eşşeglē > eşekle,
şeggēr > şeker

Yörede /ş/ > /s/ değişmesi yerine hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kelimelerde /k/ > /g/ değişimi ile birlikte /g/ sesinde ikizleşme tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (eşşeglē, şeggēr, eşşēk,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (şēgīr, şekleme, şeggār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), açık e (ä) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ikizleşme oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.89. /ş/ > /j/ değişmesi:

K:(1- 2) bēş > beş	K:(17- 18) bēş > beş, hōş > hoş
K:(3- 4) hōş > hoş	K:(19- 20) bēş > beş, hōş > hoş
K:(5- 6) bēş > beş, hōş > hoş	K:(21- 22) bēş > beş, hōş > hoş
K:(7- 8) bāş > beş, hōş > hoş	K:(23- 24) bēş > beş, hōş > hoş
K:(9- 10) hōc > hoş,	K:(25- 26) bēş > beş, hōş > hoş
K:(11- 12) bēş > beş, hōş > hoş	K:(27- 28) bēş > beş, hōş > hoş
K:(13- 14) bēş > beş, hōş > hoş	K:(29- 30) bēş > beş, hōş > hoş
K:(15- 16) bēc > beş, hōc > hoş	K:(31- 32) bēş > beş, hōş > hoş

Yörede, /ş/ > /j/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bēş, hōş, hōş bēc,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (hōc, bāş) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), açık e (ā), o-u arası o (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ş > c (c-j arası ünsüz) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.90. /b, p/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:

K:(1- 2) tōbrāh > toprak, yabrāh > yaprak	K:(9- 10) y āprāh > yaprak
K:(3- 4) yaprāh > yaprak, toprāh > toprak	K:(11- 12) yaprāh > yaprak, toprāh > toprak
K:(5- 6) tōbrāh > toprak, yaprāh > yaprak	K:(13- 14) tōbrāh > toprak, yabrāh > yaprak
K:(7- 8) yaprāh > yaprak, toprāh > toprak, köprī > köprü	K:(15- 16) tōbrāh > toprak, yabrāh > yaprak
	K:(17- 18) tōbrāh > toprak,

yabrāḥ > yaprak

K:(19- 20) tòbrāḥ > toprak,
yabrāḥ > yaprak

K:(21- 22) tòbrāḥ > toprak,
yabrāḥ > yaprak

K:(23- 24) tòbrāḥ > toprak,
yabrāḥ > yaprak

K:(25- 26) tòbrāḥ > toprak,

yabrāḥ > yaprak

K:(27- 28) tòbrāḥ > toprak,
yabrāḥ > yaprak

K:(29- 30) tòbrāḥ > toprak,
yabrāḥ > yaprak

K:(31- 32) tòbrāḥ > toprak,
yabrāḥ > yaprak

Yörede, /b, p/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (tòbrāḥ, yabrāḥ, toprāḥ, yaprāḥ,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (kòprī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), uzun a (ā), o-u arası o (ò) ö-ü arası ö (ë) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü), b > ḅ (yarı sızıcı b-v arası /b/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kulanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.91. /g/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:

K:(1- 2) dògrī > doğru, òğrenmēg
> òğrenmek

K:(3- 4) òğrenmēg > òğrenmek,
dògrī > doğru, òğrařmak >
uğraşmak

K:(5- 6) òğrenmāg > òğrenmek

K:(7- 8) òğrenmēk > òğrenmek,

K:(9- 10) òğrenmēḥ > òğrenmek,
dògrī > doğru

K:(11- 12) āğreniyórler >
òğreniyorlar, dāgru > doğru

K:(13- 14) dògrī > doğru,
òğrenmēg > òğrenmek

K:(15- 16) dògrī > doğru,
òğrenmēg > òğrenmek

K:(17- 18) òğrenmēg > òğrenmek,
dògrī > doğru

K:(19- 20) òğrenmēg > òğrenmek,

dògrī > doğru

K:(21- 22) ògrenmēg > öğrenmek,

dògrī > doğru

K:(23- 24) ògrenmēg > öğrenmek,

dògrī > doğru

K:(25- 26) ògrenmēg > öğrenmek,

dògrī > doğru

K:(27- 28) ògrenmēg > öğrenmek,

dògrī > doğru

K:(29- 30) ògrenmēg > öğrenmek,

dògrī > doğru

K:(31- 32) ògrenmēg > öğrenmek,

dògrī > doğru

Yörede, /g/ - /r/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ògrenmēg, dògrī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (dâgru, òğraşmak, âgren-) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), uzun e (ē), o-u arası o (ô) ö-ü arası ö (ö), a-o arası a (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g ve ğ > g değışimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değışime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.92. /g, k/ - /s/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi:

K:(1- 2) yŭgsēg > yüksek, göğüs >

göğüs

K:(3- 4) yŭgsēg > yüksek, göğüs >

göğüs

K:(5- 6) yŭgsēg > yüksek, gógús >

göğüs

K:(7- 8) yŭgsēg > yüksek, göğsü >

göğsü

K:(9- 10) yŭgsēg > yüksek, gösü >

göğsü

K:(11- 12) yŭksāk > yüksek,

gógúzŭm > göğsüm

K:(13- 14) yŭgsēg > yüksek, gógús

> göğüs

K:(15- 16) yŭgsēg > yüksek, göğüs

> göğüs

K:(17- 18) yŭgsēg > yüksek, göğüs

> göğüs

K:(19- 20) ŭgsēg > yüksek, göğüs >

göğüs

K:(21- 22) yŭgsēg > yüksek, göğüs

> göğüs

K:(23- 24) yŭgsēg > yüksek, gögüs	> göğüs
> göğüs	K:(29- 30) yŭgsēg > yüksek, gögús
K:(25- 26) yŭgsēg > yüksek, gögüs	> göğüs
> göğüs	K:(31- 32) yŭgsēg > yüksek, gögús
K:(27- 28) yŭgsēg > yüksek, gögús	> göğüs

Yörede, /g/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yŭgsēg, yúgsēg, yŭgsēg, gögús, gögüs) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yŭksāk, ŭgsēg, gógús) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), ü-u arası u (ú), ö-ü arası ö (ö), açık e (ä), kısa ü (ű), o-ö arası o (ó) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g ve ğ > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.93. /l/ - /v/ Ünsüzlerinin yer değiştirmesi:

K:(1- 2) řálvār > şalvar, řalvā -	řalēv > helva
řalēv > helva,	K:(15- 16) řelvār > şalvar, řalvā -
K:(3- 4) řálvār > şalvar, řalvā >	řalēv > helva
helva,	K:(17- 18) řálvār > şalvar, řalvā >
K:(5- 6)) řálvār > şalvar, řalvā >	helva,
helva,	K:(19- 20) řálvār > şalvar, řalvā >
K:(7- 8) řálvār > şalvar, řalvā -	helva,
řalēv > helva	K:(27- 28) řálvār > şalvar, řalvā -
K:(9- 10) řelvār > şalvar, řalvā -	řālev > helva
řalēv > helva	K:(29- 30) şavle – řalóv >
K:(11- 12) řálver > şalvar, řāvla >	helva, řálvār > şalvar
helva	K:(31- 32) řalvā - řālev > helva,
K:(13- 14) řálvār > şalvar, řalvā -	řálvār > şalvar

K:(23- 24) şálvār > şalvar, hálvā >
helva,

K:(25- 26) şálvār > şalvar, hálvā >
helva,

K:(21- 22) şálvār > şalvar, hálvā > helva,

Yörede, /l/ - /v/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi hedef kelimelerde iki kaynak kişide ‘helva’ kelimesinin yer değıştirdiğı tespit edilmiştir. Hedef kelimelerin ünsüzlerinden ziyade ünlülerinde değışme, incelme, uzama veya kalınlaşma olduğı tüm madde başlıkları için ayrıca gözden kaçırılmaması gereken önemli birdetaydır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (hálvā, hālev, şálvār, şálvār, hálvā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (halöv, hāve, şelvār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ā), a-e arası a (á), o-u arası o (ò) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : h > ħ - ħ değışimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğı belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değışime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.94. /m/ - /l/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi:

K:(1- 2) gömlēg > gömlek,

K:(15- 16) gömlēg > gömlek,

K:(3- 4) ĉömlāg > çömlek,
gömlāg > gömlek

K:(17- 18) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(5- 6) gúmlāg > gömlek

K:(19- 20) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(7- 8) gömlēg > gömlek,
ĉömlāg > çömlek

K:(21- 22) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(9- 10) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(23- 24) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(11- 12) gömlēg > gömlek,
cómlēg > çömlek

K:(25- 26) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(13- 14) gömlēg > gömlek,
cómlēg > çömlek

K:(27- 28) gömlēg > gömlek,
ĉömlēg > çömlek

K:(29- 30) gömlēg > gömlek,
çömlēg > çömlek

K:(31- 32) gömlēg > gömlek,
çömlēg > çömlek

Yörede, /m/ - /l/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gömlēg, çömlēg) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (çömlāg, çömlāg) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), açık e (ā), ö-ü arası ö (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g ve ç > ĉ değışimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değışime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.95. /r/ - /v/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi:

K:(1- 2) kíriv - kírive > kirve,
gevrān > kervan

K:(3- 4) kírivá > kirve, kārān >
kervan

K:(5- 6) kírivā > kirve

K:(7- 8) kíriv - kírīb > kirve,
gārān > kervan

K:(9- 10) kíriv - kírīb > kirve,
kārā > kervan

K:(11- 12) kírīb > kirve, kervān >
kervan

K:(13- 14) kíriv > kirve, gārān >
kervan

K:(15- 16) kíriv - kírive > kirve,
gevrān > kervan

K:(17- 18) gervān > kervan, kíriv

> kirve

K:(19- 20) kíriv - kírive > kirve,
gevrān > kervan

K:(21- 22) kíriv - kírive > kirve,
gevrān > kervan

K:(23- 24) kírīb > kirve, gārān >
kervan

K:(25- 26)) kírīb > kirve, gārān
> kervan

K:(27- 28) kírīb - kírivē > kirve,
gārān > kervan

K:(29- 30) gevrān > kervan, kírīb
> kirve

K:(31- 32) gevrān > kervan, kírīb
> kirve

Yörede, /r/ - /v/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi hedef kelimelerde birkaç kaynak kişiden tespit edilmiştir. Fakat genel olarak kelimelerin değışime uğramadan kullanıldığđı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gārvān, gevrān, kirīb, kirivē, kīriv) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (kīrvā, kārvān) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun açık e (ā), ı-i arası ı (i), uzun a (ā), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : b > b̥ (yanısı sızıcı /b-v/ arası ünsüz) değışimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değışime uğradığđı gözlemlenmiştir.

4.1.1.96. /v/ - /r/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi:

K:(1- 2)	K:(15- 16)) gīvrān- > kıvrān-
K:(3- 4) ‘avrād > avrat, gīvrān- > kıvrān-	K:(17- 18) gīvrān- > kıvrān-
K:(5- 6) gīvrān- > kıvrān-	K:(19- 20) gīvrān- > kıvrān-
K:(7- 8) gīvrān- > kıvrān-	K:(21- 22) gīvrān- > kıvrān-
K:(9- 10) gīzī > kıızı, gīvrān- > kıvrān-	K:(23- 24) gīvrān- > kıvrān-
K:(11- 12) ‘avrād > avrat, kīvrān- > kıvrān-	K:(25- 26) gīvrān- > kıvrān-
K:(13- 14) kīvrān- > kıvrān-	K:(27- 28) gīvrān- > kıvrān-
	K:(29- 30) gīvrān- > kıvrān-
	K:(31- 32) gīvrān- > kıvrān-

Yörede, /v/ - /r/ ünsüzlerinin yer değıştirmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. ‘Avrat’ hedef kelimesinin yörede oldukça az olarak kullanıldığđı ayrıca tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gīvrān, ‘avrād,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (kīvrān) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (i), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d, k > g değışimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.97. /l/ - /r/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi:

K:(1- 2) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar	K:(17- 18) bulgır > bulgur, şálvār > şalvar
K:(3- 4) búlgur > bulgur, şálvār > şalvar	K:(19- 20) búrgul > bulgur, şálvār > şalvar
K:(5- 6) búlgur > bulgur, şálvār > şalvar	K:(21- 22) búrgul > bulgur, şálvār > şalvar
K:(7- 8) búlgır > bulgur, > şelvār > şalvar	K:(23- 24) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar
K:(9- 10) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar	K:(25- 26) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar
K:(11- 12) búlgur > bulgur, şelvār > şalvar	K:(27- 28) búrgül > bulgur, şálvār > şalvar
K:(13- 14) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar	K:(29- 30) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar
K:(15- 16) búlgır > bulgur, şelvār > şalvar	K:(31- 32) búlgır > bulgur, şálvār > şalvar

Yörede, / l / - / r / ünsüzlerinin yer değiştirmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiş olmasına rağmen kullanımı oldukça sınırlıdır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (búrgül búlgır, şálvār, şelvār, şálvār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (bulgır) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: u-ü arası u (ú), uzun a (ā), uzun u (ū), açık e (ä), ı-u arası ı (i), a-e arası a (á) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.98. Kelime ortasında / l /'den önceki düz-geniş ünlünün düşmesi:

K:(1- 2) buralārdē > buralarda

K:(17- 18) buralārdā > buralarda

K:(3- 4) búralārdā > buralarda

K:(19- 20) búralārdā > buralarda

K:(5- 6) búralārdā > buralarda

K:(21- 22) búralārdā > buralarda

K:(7- 8)) búralārdā > buralarda

K:(23- 24) búralārdā > buralarda

K:(9- 10) búralārdā > buralarda

K:(25- 26) búralārdā > buralarda

K:(11- 12) búralārdā > buralarda

K:(27- 28) búralārdā > buralarda

K:(13- 14) búralārdā > buralarda

K:(29- 30) búralārdā > buralarda

K:(15- 16) búralārdā > buralarda

K:(31- 32) búralārdā > buralarda

Yörede, kelime ortasında / l /'den önceki düz-geniş ünlünün düşmesi hedef kelimelere kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Ünlü düşmesi genellikle hedef kelimelere birden fazla ek geldiğinde gerçekleşmediği tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (búralārdā, búralārdā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (buralārdē) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), u-ü arası u (ú), açık e (ā), kısa e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde gözlemlenmiştir.

4.1.1.99. Hece sonunda /f/ düşmesi:

K:(1- 2)

K:(11- 12) öfkelenír > öfkelenir,

K:(3- 4) yúfgā > yufka,
öfgeleníriz > öfkeleniriz

yúfgā > yufka,

K:(13- 14)) öfkelenír > öfkelenir,
yúfgā > yufka

K:(5- 6) yufga > yufka

K:(7- 8) yúfgā > yufka,
öfgeleníriz > öfkeleniriz

K:(15- 16) yıfgā > yufka, öfgelenír
> öfkelenir

K:(9- 10) yúfgā > yufka,
öfgeleníriz > öfkeleniriz

K:(17- 18) yıfgā > yufka, öfgelenír
> öfkelenir

K:(19- 20) yıfgā > yufka, öfgelenír
> öfkelenir

K:(21- 22) yúfgā > yufka,
öfgeleniríz > öfkeleniriz

K:(23- 24) yıfgā > yufka, öfgelēnír
> öfkelenir

K:(25- 26) yıfgā > yufka, öfgelēnír

> öfkelenir

K:(27- 28) yıfgā > yufka, öfgelēnír
> öfkelenir

K:(29- 30) yıfgā > yufka, öfgelēnír
> öfkelenir

K:(31- 32) yıfgā > yufka, öfgelēnír

> öfkelenir

Yörede, kelime sonunda / f / düşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yıfgā, öfgelēnír) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yúfgā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-u arası ı (î) ve ö-ü arası ö (ö), uzun a (ā), açık e (ā), u-ü arası u (ú) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.100. Kelime başında /h/ düşmesi:

K:(1- 2) ḥayvāncılık >
hayvancılık, ḥāmşērī > hemşeri,
ḥāsdē > hasta

K:(3- 4) ḥayvāncılıḥ >
hayvancılık, ḥāmşērī > hemşeri,

K:(5- 6) ḥayvāncılık >
hayvancılık, ḥāmşārī > hemşeri

K:(7- 8) ḥayvāncılık >
hayvancılık, ḥāmşārī > hemşeri

K:(9- 10) ḥāmşārī > hemşeri,
ḥāyvāncılık > hayvancılık

K:(11- 12) ḥāyvāncılık >

hayvancılık, ḥāmşērī > hemşeri,

K:(13- 14) ḥāmşārī > hemşeri,
ḥāyvāncılık > hayvancılık

K:(15- 16) ḥāmşērī > hemşeri,
ḥayvāncılık > hayvancılık

K:(17- 18) ḥāmşērī > hemşeri,
ḥayvāncılık > hayvancılık

K:(19- 20) ḥīmşērī > hemşeri,
ḥayvāncılık > hayvancılık

K:(21- 22) ḥāyvāncılık >

hayvancılık,         >      

K:(23- 24)           >

hayvancılık,         >      

K:(25- 26)           >

hayvancılık,         >      

K:(27- 28)           >

hayvancılık,         >      

K:(29- 30)          >

hayvancılık,         >      

K:(31- 32)          >

hayvancılık,         >      

Yörede, kelime başında /h/ d   mesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (         ,          ,        ,        ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (       ,        ,          ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı ( ), a-o arası a ( ), uzun i ( ), açık e ( ), uzun e ( ), uzun a ( )  nl leri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.  ns zlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime u radı ı gözlemlenmiştir.

4.1.1.101. Hece sonunda /l/ d   mesi:

K:(1- 2) gel     > gelmedi,
g     > g    

K:(3- 4) g     > geldi, g     >
g    

K:(5- 6) g     > geldi, g     >
g    

K:(7- 8) g     > geldi, g     >
g    

K:(9- 10) g     > geldi, g     >
g    

K:(11- 12) g     > g    , geldi >
geldi

K:(13- 14) g     > geldi, g     >
g    

K:(15- 16) g     > g    , geldi >
geldi

K:(17- 18) g     > g    , geldi >
geldi

K:(19- 20) g     > g    , geldi >
geldi

K:(21- 22) g     > g    , g     >
geldi

K:(23- 24) g     > g    , geldi >
geldi

K:(25- 26) gúẓēl > güzel, geldī > geldi

K:(29- 30) gúẓēl > güzel, geldī > geldi

K:(27- 28) gúẓēl > güzel, geldī > geldi

K:(31- 32) gúẓēl > güzel, geldī > geldi

Yörede, kelime başında / l / düşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gözāl, gúẓēl, geldī, gāldī,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gúẓēl,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), açık e (ā), uzun e (ē), ö-ü arası ö (ö), uzun u-ü arası u (ū) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.102. Hece sonunda /r/ düşmesi:

K:(1- 2) olīr > olur

K:(15- 16) olīr > olur, vār > var

K:(3- 4) olīr > olur

K:(17- 18) olīr > olur, vār > var

K:(5- 6) vār > var, olīr > olur

K:(19- 20)) olīr > olur, vār > var

K:(7- 8)) olūr > olur, çārṣī yōḥ > çarşı yok

K:(21- 22) olīr > olur, vār > var

K:(23- 24) olīr > olur, vār > var

K:(9- 10) vār > var, olūr > olur

K:(25- 26) olīr > olur, vār > var

K:(11- 12) vār > var, olūr > olur

K:(27- 28) olūr > olur, vār > var

K:(13- 14) olūr > olur, çārṣī yōḥ > çarşı yok

K:(29- 30) olūr > olur, vār > var

K:(31- 32) olūr > olur, vār > var

Yörede, kelime başında / r / düşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (olūr, vār, olīr) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (olīr) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-u arası ı (ı), u-o arası o (ö), uzun a (ā), ı-i arası ı (i) hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.103. /r/ ünsüzlü ardışık hecelerde hece kaybı:

K:(1- 2) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz	götürürüz > götürürüz
K:(3- 4) götürürüz > götürürüz	K:(19- 20) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(5- 6) otururuz > otururuz, götürürüz > götürürüz	K:(21- 22) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(7- 8) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz	K:(23- 24) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(9- 10) otururuz > otururuz, götürürüz > götürürüz	K:(25- 26) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(11- 12) otururuz > otururuz, götürürüz > götürürüz	K:(27- 28) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(13- 14) otururuz > otururuz, götürürüz > götürürüz	K:(29- 30) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(15- 16) götürürüz > götürürüz, oturırız > otururuz,	K:(31- 32) oturırız > otururuz, götürürüz > götürürüz
K:(17- 18) oturırız > otururuz,	

Yörede /r/ ünsüzlü ardışık hecelerde hece kaybı hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (otururuz, oturırız, götürürüz, götürürüz) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-u arası ı (i), u-o arası o (ö), kısa i (i), ı-i arası ı (i), ö-ü arası ö (ö) hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.104. Kelime başında /y/ düşmesi:

K:(1- 2) yılın > yılan, yügsēg > yüksek	yüksek
K:(3- 4) yılın > yılan, yügsāg >	K:(5- 6)) yılın > yılan, yügsāk > yılan

K:(7- 8) ilān > yılan, yŭgsĕk > yŭksek	yılan
K:(9- 10) yŭlān > yılan, yŭgsĕg > yŭksek	K:(21- 22) yŭgsĕg > yŭksek, ŭlān > yılan
K:(11- 12) yŭlān > yılan, yŭgsĕk > yŭksek	K:(23- 24) yŭgsĕg > yŭksek, ŭlān > yılan
K:(13- 14) yŭlān > yılan, yŭgsĕk > yŭksek	K:(25- 26) yŭgsĕg > yŭksek, ŭlān > yılan
K:(15- 16) ilān > yılan, yŭgsĕg > yŭksek	K:(27- 28) yŭgsĕg > yŭksek, ŭlān > yılan
K:(17- 18) ilān > yılan, yŭgsĕg > yŭksek	K:(29- 30) yŭgsĕg > yŭksek, yŭlān > yılan
K:(19- 20) ŭgsĕg > yŭksek, ŭlān > yılan	K:(31- 32) yŭgsĕg > yŭksek, yŭlān > yılan

Yörede, kelime başında /y/ düşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden bir kelimedede (yılan) tespit edilmiştir. Bir kaynak kişinin ise ‘yüksek’ kelimesinde y’ ünsüzünü düşürdüğü tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yŭgsĕg, yŭlān, ŭgsĕg, ŭlān, yŭlān) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yŭgsāg, ilān) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), kısa ü (ŭ), kısa i (ĩ), uzun e (ē), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.105. Kelime tabanı ile ek-fiil arasındaki /y/ ünsüzünün düşmesi:

K:(1- 2)	K:(7- 8) hāsda > hasta, yaşındaydım > yaşındaydım
K:(3- 4) hāsda > hasta,	
K:(5- 6) hāsda > hasta,	K:(9- 10) yaşındaydım > yaşındaydım, hastaydī >

hastaydı	yaşındaydım, hasdâydî >
K:(11- 12) yaşındâydım >	hastaydı
yaşındaydım, hastaydî >	K:(23- 24) yaşındâydım >
hastaydı	yaşındaydım, hasdâydî >
K:(13- 14) yaşındâydım >	hastaydı
yaşındaydım, hasdaydî >	K:(25- 26) yaşındâydım >
hastaydı	yaşındaydım, hasdâydî >
K:(15- 16) yaşındâydım >	hastaydı
yaşındaydım, hasdaydî >	K:(27- 28) yaşındâydım >
hastaydı	yaşındaydım, hasdâydî >
K:(17- 18) yaşındâydım >	hastaydı
yaşındaydım, hasdaydî >	K:(29- 30) yaşındâydım >
hastaydı	yaşındaydım, hasdâydî >
K:(19- 20) yaşındâydım >	hastaydı
yaşındaydım, hasdâydî >	K:(31- 32) yaşındâydım >
hastaydı	yaşındaydım, hasdâydî >
K:(21- 22) yaşındâydım >	hastaydı

Yörede, kelime tabanı ile ek-fil arasındaki /y/ ünsüzünün düşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yaşındâydım, hasdâydî, hasdaydî,) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: kısa i (ĩ), uzun a (ā), uzun i (ĩ), a-o arası a (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.106. Kelime içinde /yA/ hecesinin düşmesi:

K:(1- 2) gelmeyēcēg >	K:(3- 4) gonişmayācāg >
gelmeyecek	konusmayacak

K:(5- 6) gelmeyȳacāg >
gelmeyecek

K:(7- 8) goniřmayȳacāg >
konuşmayacak, gelmeyȳcēg >
gelmeyecek

K:(9- 10) goniřmayȳacāg >
konuşmayacak, gelmeyȳacāg >
gelmeyecek

K:(11- 12) gelmȳceh >
gelmeyecek, yapmȳcah >
yapmayacak

K:(13- 14) goniřmayȳacāg >
konuşmayacak, gelmeyȳcēg >
gelmeyecek

K:(15- 16) gelmiyecēg >
gelmeyecek

K:(17- 18) goniřmayȳacāg >
konuşmayacak, gelmeyȳcēg >
gelmeyecek

K:(19- 20) gelmiyecēg >

gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

K:(21- 22) gelmiyecēg >
gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

K:(23- 24) gelmiyecēg >
gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

K:(25- 26) gelmiyecēg >
gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

K:(27- 28) gelmiyecēg >
gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

K:(29- 30) gēlmiyecēg >
gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

K:(31- 32) gēlmiyecēg >
gelmeyecek, goniřmayȳacāg >
konuşmayacak,

Yörede, kelime içinde /yA/ hecesinin düşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden sadece birinde tespit edilmiş diğer kaynak kişilerde tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gēlmiyecēg, goniřmayȳacāg, gelmiyecēg, goniřmayȳacāg) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gelmeyȳacāg, gelmȳceh) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: kısa e (ĕ), uzun a (ā), uzun e (ē), ı-u arası ı (ĩ), o-u arası o (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.107. /n/, /ş/ ünsüzleriyle başlayan kelimelerde ön ses /I/ türemesi:

K:(1- 2) hínār > nar,	K:(17- 18) hínār – nār > nar
K:(3- 4) hínār > nar,	K:(19- 20) hínār – nār > nar
K:(5- 6) hínār > nar,	K:(21- 22) hínār – nār > nar
K:(7- 8) hínār > nar,	K:(23- 24) hínār – nār > nar
K:(9- 10) hínār > nar,	K:(25- 26) hínār – nār > nar
K:(11- 12) nār > nar,	K:(27- 28) hínār – nār > nar
K:(13- 14) hínār > nar	K:(29- 30) hínār – ‘inār > nar
K:(15- 16) hínār > nar, nār > nar	K:(31- 32) hínār – nār > nar

Yörede, /n/, /ş/ ünsüzleriyle başlayan kelimelerde ön ses / I / türemesi hedef kelime bir kaynak kişiden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (hínār, nār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (hínār, ‘inār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), uzun ı-i arası ı (i), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Hedef kelime bir türeme olmuş fakat bu arka damak h (ḥ) ünsüz türemesi olarak kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.108. Kelime başında /h/ türemesi:

K:(1- 2) ‘ambār > ambar, ‘ayvā > ayva	K:(7- 8) ‘ambār > ambar, eyvā > ayva
K:(3- 4) ‘ambārdā > ambarda	K:(9- 10) ‘ambārdā > ambarda, ayvā > ayva
K:(5- 6) ‘ambār > ambar, ‘ayvā > ayva	K:(11- 12) ‘ambār > ambar, ayvā > ayva

ayva

K:(13- 14) ‘ambār > ambar, ‘ayvā >
ayva

K:(15- 16) ‘ambār > ambar, ‘ayvā >
ayva

K:(17- 18) ‘ayvā > ayva, ‘ambār >
ambar

K:(19- 20) ‘ımbār > ambar, ayvā >
ayva

K:(21- 22) ayvā > ayva, ‘ambārda >
ambarda

K:(23- 24) ‘ambār > ambar, ‘ayvā >

Yörede, kelime başında /h/ türemesi Hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Bu maddede alıntı kelimelerde aranan gırtlak ünsüzü (‘) kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (‘ambār, ‘ayvā,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (‘ımbār, eyvā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.109. Kelime içinde /n/ türemesi:

K:(1- 2) t_eüfēg > tüfek, pírāsā >

pırasa

K:(3- 4) tūfāg > tüfek, pírāsā >

pırasa

K:(5- 6) tífēg > tüfek, pírāsā >

pırasa

K:(7- 8) tífūng > tüfek, pírāsā >

pırasa

K:(9- 10) tüveg > tüfek, pírāsā >

ayva

K:(25- 26) ‘ambār > ambar, ‘ayvā >
ayva

K:(27- 28) ambār > ambar, ayvā >
ayva

K:(29- 30) ‘ambār > ambar, ‘ayvā >
ayva

K:(31- 32) ‘ambār > ambar, ‘ayvā >
ayva

pırasa

K:(19- 20) tūfēg > tūfek, pírāsā >

pırasa

K:(21- 22) tūfēg > tūfek, pírāsā >

pırasa

K:(23- 24) tūfēg > tūfek, pírāsā >

pırasa

K:(25- 26) tūfēg > tūfek, pírāsā >

pırasa

K:(27- 28) tūfēg > tūfek, pırase

> pırasa

K:(29- 30) tūfēg > tūfek, pırase

> pırasa

K:(31- 32) tūfēg > tūfek, pírāsā >

pırasa

Yörede, Kelime içinde /n/ türemesi hedef kelimelerde sadece bir kaynak kişiden tespit edilmiştir. Diğer kaynak kişilerde hedef kelimelerin türeme değil son hecede uzama şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (tífúng tūfēg, pírāsā, pírāsā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (t_eūfēg, tífeg) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), uzun ı-i arası ı (î), e-ü arası e (e_ü), ı-u arası ı (î), uzun e (ē), açık e (ä) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.110. Kelime içinde /r/ türemesi:

K:(1- 2) sōyüt > sōğüt, gese

kāgídī > kese kağıdı

K:(3- 4) sōğüt > sōğüt, kīsā kādī

> kese kağıdı

K:(5- 6) sōhüt > sōğüt, kēse kāgídī

> kese kağıdı

K:(7- 8) sōvūd > sōğüt, kēse

kāgídī > kesā kağıdı

K:(9- 10) sōğüt > sōğüt, kāsē

kāgídī > kese kağıdı

K:(11- 12) sōğüt > sōğüt, kāsē

kāgídī

K:(13- 14) sōğüt > sōğüt, kēse

kāgídī > kese kağıdı

K:(15- 16) sōğūd > sōğüt, kēse

kāgídī > kese kağıdı

K:(17- 18) sōğūd > sōğüt, kēse

kāgídī > kese kağıdı

K:(19- 20) sŏgŭd > sŏgŭt, kŕse
kŕgidŭ > kese kađıdŭ

K:(21- 22) sŏgŭd > sŏgŭt, kŕse
kŕgidŭ > kese kađıdŭ

K:(23- 24) kŕse kŕgidŭ > kese
kađıdŭ, sŕgŭd > sŏgŭt

K:(25- 26) sŏgŭd > sŏgŭt, kŕse

kŕgidŭ > kese kađıdŭ

K:(27- 28) sŏgŭd > sŏgŭt, kŕse
kŕgidŭ > kese kađıdŭ

K:(29- 30) sŏgŭd > sŏgŭt, kŕsŕ
kŕgidŭ > kese kađıdŭ

K:(31- 32) sŏgŭd > sŏgŭt, kŕsŕ
kŕgidŭ > kese kađıdŭ

Yŏrede, kelime içinde /r/ tŭremesi tespit edilememiştir. Fakat aradığımız kelime içinde /r/ tŭremesi yerine /ğ > g/ ses değişimi tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (sŏgŭd, kŕsŕ kŕgidŭ,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (sŕgŭd, sŏvŭd, sŏyŭt, sŏhŭt) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ũnlŭlerin kullanımı řŏyledir: ŏ-ŭ arası ŏ (ŏ) uzun e (ē), kısa e (ĕ) ı-i arası ı (ı), uzun ŏ (ō), a-o arası a (ā), u-ŭ arası u (ú) ũnlŭleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ŭnsŭzlerde ise : ģ > g, ģ > h ģ > v değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yŏrede hedef kelimelerin genel kullanımının ũnlŭlerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yŏnŭnde olduğu belirtilen ũnsŭzlerin ise genellikle değişime uğradığı gŏzlemlenmiřtir.

4.1.1.111. Kelime başında /y/ tŭremesi:

K:(1- 2) uzŕh > uzak, itŕrız >
iteriz

K:(3- 4) iteriz > iteriz,

K:(5- 6) uzŕh > uzak, inŕrız >
ineriz

K:(7- 8) itŕrız > iteriz, uzŕg >
uzak

K:(9- 10) inŕrım > inerim

K:(11- 12) inŕrız > ineriz, uzŕh >
uzak,

K:(13- 14) itŕrız > iteriz, inŕrız >
ineriz,

K:(15- 16) itŕrız > iteriz, inŕrız >
ineriz,

K:(17- 18) itŕrız > iteriz, inŕrız >
ineriz,

K:(19- 20) itŕrız > iteriz, inŕrız >
ineriz,

K:(21- 22) itŕrız > iteriz, inŕrız >
ineriz,

K:(23- 24) itḗríz > iteriz, inḗríz >
ineriz,

K:(25- 26) itḗríz > iteriz, inḗríz >
ineriz,

K:(27- 28) itḗríz > iteriz, inḗríz >

ineriz,

K:(29- 30) itḗríz > iteriz, inḗríz >
ineriz,

K:(31- 32) itḗríz > iteriz, inḗríz >
ineriz,

Yörede, Kelime başında /y/ türemesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (itḗríz, inḗríz) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (inā́ríz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), ı-i arası ı (í), açık e (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.112. /d/, /t/ ünsüzlerinin ikizleşmesi:

K:(1- 2) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(3- 4) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(5- 6) yāddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(7- 8) öttüz > otuz,

K:(9- 10) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(11- 12) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(13- 14)) yeddī > yedi, öttüz
> otuz

K:(15- 16) yāddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(17- 18) yeddī > yedi, öttüz >

otuz

K:(19- 20) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(21- 22) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(23- 24) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(25- 26) yeddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(27- 28) yēddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(29- 30) yēddī > yedi, öttüz >
otuz

K:(31- 32) yēddī > yedi, öttüz >
otuz

Yörede, /d/, /t/ ünsüzlerinin ikizleşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef kelimelerdeki son hecelerde genellikle uzama tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan

hedef kelimeler: (yēddī, öttiz, yeddī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yāddī, öttiz, öttuz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), ı-i arası ı (ī), açık e (ä) o-u arası o (ö), uzun i (ī), ı-u arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.1.113. /g/, /k/ ünsüzlerinin ikizleşmesi:

K:(1- 2) meğās > makas

K:(3- 4) meğgās > makas,

doggız > dokuz, seggiz > sekiz

K:(5- 6) mägās > makas, igī > iki

K:(7- 8) mägās > makas, sägız > sekiz

K:(9- 10) säggız > sekiz, ikki > iki, mägās > makas

K:(11- 12) säggız > sekiz, ikki > iki, mäggās > makas

K:(13- 14) säggız > sekiz, meğgās > makas

K:(15- 16) säggız > sekiz, meğgās > makas

K:(17- 18) mägğās > makas, seggız > sekiz

K:(19- 20) mägğās > makas, seggız > sekiz, iggī > iki

K:(21- 22) mägās > makas, seggız > sekiz, iggī > iki

K:(23- 24) mägās > makas, seggız > sekiz, iggī > iki

K:(25- 26) meğgās > makas, doggız > dokuz, seğgız > sekiz

K:(27- 28) magğās > makas, iggī > iki

K:(29- 30) mägğās > makas, iggī > iki

K:(31- 32) magğās > makas, iggī > iki

Yörede, /g/, /k/ ünsüzlerinin ikizleşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef kelimelerin son hecesinde ise uzama meydana geldiği tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (magğās, iggī, ikki, meğgās, mägğās, seğgız, säggız) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (mägās, igī, sägız,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä) ı-i arası ı (i), uzun a (ā), a-o arası a (â), a-e arası a (ä), uzun i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, k > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.114. /l/ ünsüzünün ikizleşmesi:

K:(1- 2) ilaḥ > ilaḥ, cilā > çile	kūlah
K:(3- 4) ilaḥ > ilaḥ, çilā > çile	K:(21- 22) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >
K:(5- 6) ilāḥ > ilaḥ, cilā > çile	kūlah, çilā > çile
K:(7- 8) ilāḥ > ilaḥ, cilā > çile	K:(23- 24) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >
K:(9- 10) ilāḥ > ilaḥ, çilā > çile	kūlah, cilē > çile
K:(11- 12) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >	K:(25- 26) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >
kūlah	kūlah, cilē > çile
K:(13- 14) ilāḥ > ilaḥ, cilā > çile	K:(27- 28) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >
K:(15- 16) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >	kūlah, cilē > çile
kūlah	K:(29- 30) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >
K:(17- 18) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >	kūlah, cilē > çile
kūlah	K:(31- 32) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >
K:(19- 20) ilāḥ > ilaḥ, kúlah >	kūlah, cilē > çile

Yörede, /l/ ünsüzünün ikizleşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespi edilememiş fakat son hece de uzama ve c'ünsüzünde c-j arası c (ḥ) ünsüzleşme tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ilāḥ, ilāḥ, kúlah, cilē, çilā,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (cilā,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun e (ē), u-ü arası u (ú), ı-i arası ı (í) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise :ç > ḥ, (c-j arası /c/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2. BİÇİM BİLGİSİ ÖLÇÜTLERİ

4.1.2.1. Topluluk, aile isimleri yapan biçimler:

K:(1- 2) gômşîlâr > komşular,

K:(3- 4) ‘amcâlâr > amcalar,
dayilâr > dayılar

K:(5- 6) ‘amcâlâr > amcalar,
aḥrâbâlâr > akrabalar

K:(7- 8) ämcâlâr > amcalar, dayilâr
> dayılar

K:(9- 10) dedelâr > dedeler,
amcalâr > amcalar

K:(11- 12) dâyımlâr > dayımlar,
yeğenlâr > yeğenler

K:(13- 14) ‘amcâlâr > amcalar,
dayilâr > dayılar

K:(15- 16) dedelâr > dedeler,
amcalâr > amcalar

K:(17- 18) gômşîlâr > komşular,
‘amcalâr > amcalar

K:(19- 20) ágrabâlâr > akrabalar,

K:(21- 22) gômşîlâr > komşular,
‘amcalâr > amcalar

K:(23- 24) gômşîlâr > komşular,
dâyîlâr > dayılar

K:(25- 26) gômşîlâr > komşular,
dâyîlâr > dayılar

K:(27- 28) yeğenlâr > yeğenler,
gômşûlâr > komşular

K:(29- 30) yeğenlâr > yeğenler,
gômşûlâr > komşular

K:(31- 32) gômşûlâr > komşular,
‘amcâlâr > amcalar,

Yörede, hedef eklerde kaynak kişiler tarafından (+lAr) çokluk eki kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gômşûlâr, ‘amcâlâr, yeğenlâr, ämcâlâr, gômşîlâr) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (aḥrâbâlâr, dâyılâr) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun e (ē), u-ü arası u (û), ı-i arası ı (î), uzun i (ĩ), a-o arası a (â), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ḡ (arka damak /h/ ünsüzü), k > g, k > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.2. Teklik 2. şahıs iyelik eki + ilgi hali ekli yapıda / ɲ / - /y/

değişmesi:

K:(1- 2) gızınñ adı ne ?>

kızının adı ne ?

K:(3- 4) babanın adı nedir ? >

babanın adı nedir ?

K:(5- 6) babanın adı nã ?

babanın adı nedir ?

K:(7- 8) babanın adı nã ?

babanın adı nedir ?

K:(9- 10) adın ne ? > adınız

nedir? sordun > sordunuz

K:(11- 12) babanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(13- 14) babanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(15- 16) babanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(17- 18) babanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(19- 20) babanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(21- 22) babanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(23- 24) bābanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(25- 26) bābanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(27- 28) bābanın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(29- 30) bābānın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

K:(31- 32) bābānın adı ne ? >

babanın adı nedir ?

Yörede, teklik 2. şahıs iyelik eki + ilgi hali ekli yapıda / ɲ / - /y/ değişmesi hedef eklerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Eklerde ɲ > n değişmesi ise yoğun bir şekilde tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bābānın adı ne, babanın adı nã) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gızınñ adı ne) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ã), kısa i (ĩ), ı- i arası ı (i), a-o arası a (â), uzun a (ā), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k> g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.3. Çokluk 2. şahıs iyelik ekinin ve iyelik kökenli çokluk 2.

şahıs ekinin değişimleri:

K:(1- 2) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(3- 4) adın nedir > adın nedir,

sördin > sordun

K:(5- 6) adın nâ ? > adın ne ?

sördiniz > sordunuz

K:(7- 8) adın ne > adın ne?,

sordin > sordun

K:(9- 10) adın ne > adın ne?

K:(11- 12) adın nedir > adın
nedir?

K:(13- 14) adın ne > adın ne?,

sordin > sordun

K:(15- 16) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(17- 18) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(19- 20) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(21- 22) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(23- 24) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(25- 26) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(27- 28) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(29- 30) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

K:(31- 32) adın ne > adın ne,

sormadın > sormadın

Yörede iyelik kökenli çokluk 2. şahıs eki kullanımı hedef eklerde kaynak kişilerden tespit edilmemiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (adın ne, sormadın, adın ne) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (adın nâ, sördünüz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), uzun e (ē), u-o arası o (ö), ı-i arası ı (î), uzun o (ō), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ŋ > n değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.4. Teklik 2. şahıs iyelik ekinden sonra gelen yönelme hali

ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) canínā yāzíg > canına
yazık

K:(3- 4) canínā yāzih > canına
yazıktır

K:(5- 6) canínā yāzihdır > canına
yazık

K:(7- 8) canínā yāzih > canına
yazık

K:(9- 10) canínā yāzih > canına
yazık

K:(11- 12) cānínā yāzih > canına
yazık

K:(13- 14) canínā yāzih > canına
yazık

K:(15- 16) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(17- 18) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(19- 20) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(21- 22) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(23- 24) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(25- 26) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(27- 28) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(29- 30) cānínā yāzíg > canına
yazık

K:(31- 32) cānínā yāzíg > canına
yazık

Yörede, teklik 2. şahıs iyelik ekinden sonra gelen yönelme hali ekinin değişkeleri hedef eklerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Eklerin son hecelerinde uzama olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (cānínā yāzíg, canínā yāzih, canínā yāzíg) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (canínā yāzihdır) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (i), uzun a (ā), a-o arası a (å), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ħ - ħ, k>g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.5. (+DA) ekinden sonraki (+ki) ekinin düşmesi:

K:(1- 2) evdē > evde, dıřardā > dışarda	dışarda
K:(3- 4) dıřardā > dışarda, dıřardē > dışarda, içardē > içerde	K:(19- 20) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(5- 6) äv işlāri > ev işleri,	K:(21- 22) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(7- 8) dıřardā > dışarda, evdā > evde	K:(23- 24) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(9- 10) dıřardā > dışarda, evdā > evde	K:(25- 26) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(11- 12) içardē > içerde, dıřardā > dışarda	K:(27- 28) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(13- 14) evdē > evde, dıřardā > dışarda	K:(29- 30) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(15- 16) evdē > evde, dıřardā > dışarda	K:(31- 32) dıřardā > dışarda, evdē > evde
K:(17- 18) evdē > evde, dıřardā >	

Yörede, (+DA) ekinden sonraki (+ki) ekinin düşmesi hedef eklerde kaynak kişilerden yaygın bir şekilde tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dıřardā, evdē, dıřardā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (evdā, dıřardā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (ı), uzun a (ā), a-e arası a (ā), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.6. İlgi hâli eki ünsüzünün (+ki) ekinden önce düşmesi:

K:(1- 2) benímkī > benimki,

bizímkī > bizimki

K:(3- 4) bizímgī > bizimki

K:(5- 6) bením > benim

K:(7- 8) bizímkī > bizimki,

K:(9- 10) bizímkī > bizimki,

benímkī > benimki,

K:(11- 12) bením > benim

K:(13- 14) bením > benim

K:(15- 16)

K:(17- 18) bizím > bizim(ki),

K:(19- 20) bizímgī > bizimki

K:(21- 22) bizímgī > bizimki,

bením > benim(ki)

K:(23- 24) bizímgī > bizimki,

bením > benim(ki)

K:(25- 26) bizímgī > bizimki,

benímgī > benimki

K:(27- 28) bizímgī > bizimki,

benímgī > benimki

K:(29- 30)

K:(31- 32) bizímgī > bizimki,

benímgī > benimki

Yörede, İlgi hâli eki ünsüzünün (+ki) ekinden önce düşmesi hedef eklerde kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bizímgī, benímgī, bizímkī, benímkī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (bením > benim(ki)) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (i), uzun i (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k>g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.7. Yönelme hâli ekinde ünlü daralması:

K:(1- 2) gömşīyā > komşuya,

K:(3- 4) tárlayā > tarlaya, gömşīyā

> komşuya, bāhçāye > bahçeye

K:(5- 6) bāhçāye > bahçeye,

gömşīyā > komşuya

K:(7- 8) bāhçāyē > bahçeye,

tárlāyē > tarlaya, gömşīyē > komşuya

K:(9- 10) bāhçāya > bahçeye,

kômşuyā > komşuya

K:(11- 12) gòmşīlerē >
komşulara, tárlayē > tarlaya

K:(13- 14) tárlayā > tarlaya,
gòmşīyá > komşuya, bāhçeye >
bahçeye

K:(15- 16) bāhçāyē > bahçeye,
tárlayē > tarlaya, gòmşúyē >
komşuya

K:(17- 18) gòmşīyā > komşuya,

K:(19- 20) gòmşīyā > komşuya,

K:(21- 22) gòmşīyā > komşuya,
tárlayē > tarlaya

K:(23- 24) gòmşīyā > komşuya,
tárlayē > tarlaya

K:(25- 26) gòmşīyā > komşuya,
tárlayē > tarlaya

K:(27- 28) gòmşúyā > komşuya,
tárlāyā > tarlaya

K:(29- 30) gòmşúyā > komşuya,
tárlāyā > tarlaya

K:(31- 32) gòmşúyā > komşuya,
tárlāyā > tarlaya

Yörede, yönelme hâli ekinde ünlü daralması kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Ek'in genellikle uzama meydana getirdiği tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (tárlāyā, tárlayē, gòmşīyá) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gòmşīyā, tárlayē) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: a-e arası a (á), uzun i (ī), ı-u arası ı (î), uzun e (ē), o-u arası o (ò), açık e (ä), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k>g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.8. Belirtme hâli ekinde ünlü genişlemesi:

K:(1- 2) çöcúhlārī > çocukları

K:(3- 4) isdanbúlı > İstanbulu

K:(5- 6) çöcúhlārī > çocukları,
istānbölī > İstanbulu

K:(7- 8) çöcúhlārī > çocukları,

gönyäyī > konyayı

K:(9- 10) gönyā > konyayı,
çöcúhlārī > çocukları,

K:(11- 12) gızlārī > kızları,

K:(13- 14) çöcúhlārī > çocukları,
istānbölī > İstanbulu

K:(15- 16) çöcúhlārĩ > çocukları,
istānbölĩ > İstanbulu

K:(17- 18) çöcúhlārĩ > çocukları,
gönyāyĩ > konyayı

K:(19- 20) ösmānīye > Osmaniye,
çöcúhlārĩ > çocukları

K:(21- 22) çöcúhlārĩ >
çocukları, gönyāyĩ > konyayı

K:(23- 24) çöcúhlārĩ >
çocukları, gönyāyĩ > konyayı

K:(25- 26) çöcúhlārĩ > çocukları,

K:(27- 28) çöcúhlārĩ > çocukları,
agrĩyĩ > ağrıyı

K:(29- 30) çöcúhlārĩ > çocukları,
agrĩyĩ > ağrıyı

K:(31- 32) çöcúhlārĩ > çocukları,
agrĩyĩ > ağrıyı

Yörede, belirtme hâli ekinde ünlü genişlemesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Fakat eklerin incelendiği ve uzadığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (çöcúhlārĩ, agrĩyĩ, gönyāyĩ, çöcúhlārĩ, istānbölĩ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gızlārĩ, isdanbúlĩ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: u-ü arası u (ú), uzun i (ĩ), uzun a (ā), o-u arası o (ò), ı-i arası ı (í), kısa i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k>ğ, k > g, c > ç (yarı sızıcı /c/ ünsüzü) ve ç > ç (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.9. Ayrılma hâli eki (+DAn) yerine (+DA) ekinin kullanımı:

K:(1- 2) öncedē > önceden,
esgidē > eskiden

K:(3- 4) esgidā > eskiden

K:(5- 6) esgidē > eskiden

K:(7- 8) çöhdā vardı >
Çoktan/önceden vardı

K:(9- 10) esgidā vardĩ > eskiden,

K:(11- 12) öncedē > önceden,

K:(13- 14)) esgidē > eskiden

K:(15- 16) esgidē > eskiden,

öncedē > önceden

K:(17- 18) esgidē > eskiden

K:(19- 20) esgidē > eskiden

K:(27- 28) esgidē > eskiden

K:(21- 22) esgidē > eskiden

K:(29- 30) esgidē > eskiden

K:(23- 24) esgidē > eskiden

K:(31- 32) esgidē > eskiden

K:(25- 26) esgidē > eskiden

Yörede, ayrılma hâli eki (+DAn) yerine (+dA) ekinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef ekin uzamaya uğradığı da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (esgidē, öncedē esgidē) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (öncedē, esgidā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ö-ü arası ö (ö), uzun i (ī), uzun e (ē), açık e (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.10. Vasıta hâli eki (+IA)'nın değişimleri:

K:(1- 2) ogliylā > oğluyla, gızıylā
> kıızıyla,

K:(15- 16) ogliylā > oğluyla,
tırágtórlē > traktörle

K:(3- 4) ogliylā > oğluyla,
tırágtórlā > traktörle

K:(17- 18) ogliylā > oğluyla,
tırágtórlē > traktörle

K:(5- 6) tıráhtórlā > traktörle,
oğlānlārlā > oğlanlarla

K:(19- 20) mātōrlā > motorla,
ogliylā > oğluyla,

K:(7- 8) oğlīnlā > oğluyla,
tırágtorle > traktörle

K:(21- 22) mātōrlā > motorla,
ogliylā > oğluyla,

K:(9- 10) ogliylā > oğluyla,
gızıylā > kıızıyla, tıráhtórlā >
traktörle

K:(23- 24) ogliylā > oğluyla,
mātōrlā > motorla,

K:(11- 12) oğlular > oğluyla,

K:(25- 26) ogliylā > oğluyla,
mātōrlā > motorla

K:(13- 14) gızıylā > kıızıyla,
tıráhtórlā > traktörle

K:(27- 28) oğullarıylē > oğluyla,
mātōrlā > motorla

K:(29- 30) ògullâríylē > oğluyla,
mâtörlā > motorla

K:(31- 32) ògliylā > oğluyla,
mâtörlā > motorla

Yörede, vasıta hâli eki (+la)'nın değışkeleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef ekin uzamaya uğradığı da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ògliylā, ògullâríylē, mâtörlā, tíràhtörlā, gızıylā) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (tırágtörlē, òglínlā) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ö-o arası o (ó), uzun a (ā), uzun e (ē), açık e (ä), ı-u arası ı (î), a-e arası a (â), a-o arası a (â), o-u arası o (ò) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değışimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değışime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.11. Sınırlama eki (+ACA)'nın kullanımı:

K:(1- 2) yadsíyā gādār > yatsıya
kadar, áħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(3- 4) yadsíyā gādār > yatsıya
kadar

K:(5- 6) yatsíyā gādār > yatsıya
kadar, aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(7- 8) yadsíyā gādār > yatsıya
kadar

K:(9- 10) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(11- 12) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(13- 14) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(15- 16) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(17- 18) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(19- 20) áħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(21- 22) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(23- 24) aħşāmā gādār > akşama
kadar

K:(25- 26) yadsíyā gādār >
yatsıya kadar, áħşāmā gādār >
akşama kadar

K:(27- 28) yadsíyā gādār >
yatsıya kadar, áħşāmā gādār >
akşama kadar

K:(29- 30) yadsíyá gádār >
yatsiya kadar, áhşāmā gádār >
akşama kadar

K:(31- 32) yadsíyá gádār >
yatsiya kadar, áhşāmā gádār >
akşama kadar

Yörede, sınırlama eki (+aca)'nın kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Bu ek yerine (-e kadar) edatının kullanımı oldukça yaygındır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yadsíyá gádār, áhşāmā gádār, ahşamā gadār, yadsiyá gádār, yadsíyá gádār) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yatsiyá gádār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ä), a-e arası a (á), ı-i arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.12. Teklik 1. şahıs için kullanılan zamir kökenli şahıs eklerinin değişimleri:

K:(1- 2) gaḥvālī yabaríz >
kahvaltı yaparız, yeleg örëriz >
yelek öreriz

K:(3- 4) gaḥvālī yapıyöríz >
kahvaltı yaparız, örgī hazırlăríz >
örgü hazırlarız

K:(5- 6) gaḥvālī yaparíz >
kahvaltı yaparız, öreríz > öreriz

K:(7- 8) gaḥvālī yapıyöríz >
kahvaltı yaparız, örgī öreríz >
örgü öreriz

K:(9- 10) yaparíz > yaparız,
yapíyörlar > yapıyorlar

K:(11- 12) kaḥvālī yapıyórum >

kahvaltı yapıyorum,

K:(13- 14) kaḥvālī yapıyórum >
kahvaltı yapıyorum,

K:(15- 16) yabaríz > yaparız,
örgī yabaríz > örgü yaparız,

K:(17- 18) örëriz > öreriz,
yabăríz > yaparız

K:(19- 20) gáḥvāldī yábíyórum,
örgī öreríz > örgü öreriz(im)

K:(21- 22) yabăríz > yaparız,
örgī yabăríz > örgü yaparız,

K:(23- 24) yábăríz > yaparız,
örgī yábăríz > örgü yaparız,

K:(25- 26) yábăríz > yaparız,

örgĩ yâbâriz > örgü yaparız,

örgĩ yâbâriz > örgü yaparız

K:(27- 28) yâbâriz > yaparız,

K:(31- 32) gâvâltĩ yâbîyörüm, örgĩ

örgĩ yâbâriz > örgü yaparız

öreriz > örgü öreriz(im)

K:(29- 30) yâbâriz > yaparız,

Yörede, Teklik 1. şahıs için kullanılan zamir kökenli şahıs eklerinin değişkeleri kaynak kişilerin genellikle bu eki kullandığı fakat bazı kaynak kişilerin çokluk 1. şahıs eki olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gâvâltĩ yâbîyörüm, örgĩ öreriz, yâbâriz, kaḥvâltĩ yapîyörüm) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (‘örgü’ öreriz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), uzun i (ī), a-e arası a (â), ı-i arası ı (î), ö-ü arası ö (ö), a-o arası a (â), o-u arası o (ò), o-ö arası (ó) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, p > b, h > ḥ (nefesli /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.13. Teklik 2. şahıs için kullanılan şahıs ekleri:

K:(1- 2) yabarsın > yaparsın,

K:(13- 14) gidërsin > gidersin

gidërsin > gidersin

K:(15- 16) yabarsın > yaparsın,

K:(3- 4) yaparsın > yaparsın

gidërsin > gidersin

K:(5- 6) yapâriz > yaparız,

K:(17- 18) yabarsın > yaparsın,

gidâriz > gideriz

gidërsin > gidersin

K:(7- 8) yapârsın > yaparsın,

K:(19- 20) yabarsın > yaparsın,

gidërsin > gidersin

gidërsin > gidersin

K:(9- 10) yapârsın > yaparsın,

K:(21- 22) yabarsın > yaparsın,

gidërsin > gidersin

gidërsin > gidersin

K:(11- 12) gîdecâhsen >

K:(23- 24) yabarsın > yaparsın,

gideceksin

gidërsin > gidersin

K:(25- 26) yâbârsîn > yaparsın,
gidêrsîn > gidersin

K:(27- 28) yâbârsîn > yaparsın,
gidêrsîn > gidersin

K:(29- 30) yâbârsîn > yaparsın,
gidêrsîn > gidersin

K:(31- 32) yâbârsîn > yaparsın,
gidêrsîn > gidersin

Yörede, teklik 2. şahıs için kullanılan şahıs ekleri: (-sIn) eki örneği kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yâbârsîn, gidêrsîn, yabârsîn, yapârsîn) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gîdecâhsen, yapârîz, gidârîz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), uzun e (ē), açık e (ä), ı-i arası ı (î), a-o arası a (å) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b, h > ħ (nefesli /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.14. Çokluk 1. şahıs için kullanılan şahıs ekleri:

K:(1- 2) ediyörîz > ediyoruz

K:(3- 4) ediyörîz > ediyoruz,
yapârîz > yaparız

K:(5- 6) soĥbât yapârîz > sohbet
yaparız, gavîrmâ yapârîz >
kavurma yaparız

K:(7- 8) soĥpet yapârîz > sohbet
yaparız

K:(9- 10) soĥbet yapârîz > sohbet
yaparız,

K:(11- 12) soĥbet yapıyörlâr >
sohbet yapıyorlar

K:(13- 14) soĥbet yapârîz >
sohbet yaparız,

K:(15- 16) soĥbet yabârîz >
sohbet yaparız,

K:(17- 18) (gâvîrmē) yabârîz >
kavurma yaparız,

K:(19- 20) (gâvîrmē) yabârîz >
kavurma yaparız, ediyörîz >
ediyoruz

K:(21- 22) (gâvîrmē) yabârîz >
kavurma yaparız,

K:(23- 24) yâbârîz > yaparız,

K:(25- 26) yâbârîz > yaparız,

K:(27- 28) yâbârîz > yaparız,
pişîrirîz > pişiririz

K:(29- 30) yābāríz > yaparíz,
bişiriríz > pişiriríz

K:(31- 32) yābāríz > yaparíz,
bişiriríz > pişiriríz

Yörede, çokluk 1. şahıs için kullanılan şahıs ekler: (-Iz) eki örneği kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yabāríz, yābāríz, bişiriríz, pişiriríz) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yapāríz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), uzun i (ī), açık e (ä), ı-i arası ı (i), a-o arası a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.15. Fiillerin birleşik kipli çekimlerinde (-1Ar) ekinin yeri:

K:(1- 2)

yaparlarmış

K:(3- 4) yapārlārmış >
yaparlarmış

K:(17- 18) yayān gidārlermiş >
yaya giderlermiş, yabārlārmış >
yaparlarmış

K:(5- 6) soḥbāt ederlārdí >
sohbet ederlerdi, giderlārdí >
giderlerdi

K:(19- 20) yabārlārmış >
yaparlarmış, gidērlērmış >
giderlermiş

K:(7- 8) soḥpet yapārlārmış >
sohbet yaparlarmış

K:(21- 22) yabārlārmış >
yaparlarmış

K:(9- 10) yayān gidārlermiş >
yaya giderlermiş

K:(23- 24) yayān gidērlērmış >
yaya giderlermiş

K:(11- 12) yayān gidārlermiş >
yaya giderlermiş

K:(25- 26) yayān gidērlērmış >
yaya giderlermiş

K:(13- 14) yayān gidārlermiş >
yaya giderlermiş

K:(27- 28) yayān gidērlērmış >
yaya giderlermiş, yābārlārmış >
yaparlarmış

K:(15- 16) yayān gidārlermiş >
yaya giderlermiş, yabārlārmış >

K:(29- 30) yayān gidērlērmış >

yaya giderlermiş, yâbârlârmış >
yaparlarımış

yaya giderlermiş, yâbârlârmış >
yaparlarımış

K:(31- 32) yayân gidêrlêrmîř >

Yörede, fiillerin birleşik kipli çekimlerinde (-1Ar) ekinin yeri kip eklerinin arasında kullanıldığı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gidêrlêrmîř, yâbârlêrmîř, yabârlêrmîř, gidârlêrmîř) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (giderlêrdî, soĥbât ederlêrdî) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ä), ı-i arası ı (î), a-o arası a (â), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.16. ‘i-’ fiiline getirilen (-DI) ekinden sonra 3. şahıslarda /n/ türemesi:

K:(1- 2) vârdî > vardı,
ögîrlúyörîř > uğurluyoruz

K:(3- 4) vârdî > vardı,
ugurlânîrdî > uğurlanırdı

K:(5- 6) vârdî > vardı, ögîrlêrdîĥ
> uğurlanırdı

K:(7- 8) vârdî > vardı,

K:(9- 10) esgidê yóktî > eskiden
yoktu, esgidê sôgiktî

K:(11- 12) yôĥtî > yoktu

K:(13- 14) yôĥtî > yoktu

K:(15- 16) vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu

K:(17- 18) vârdî > vardı

K:(19- 20) vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu

K:(21- 22) vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu

K:(23- 24) vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu,

K:(25- 26) ögîrlêrdîĥ >
uğurlardık, vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu,

K:(27- 28) vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu, ögîrlêrdîĥ > uğurlardık,

K:(29- 30) vârdî > vardı, yôĥtî >
yoktu, ögîrlêrdîĥ > uğurlardık,

K:(31- 32) vardī > vardı, yōhtī > yoktu, òğırlārdīh > uğurlardık,

Yörede, ‘i-’ fiiline getirilen (-DI) ekinden sonra 3. şahıslarda /n/ türemesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (vardī, yōhtī, vārdī, yōhtī, òğırlārdīh) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yóktī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), ı-i arası ı (ı), uzun i (ī), o-u arası o (ò), o-ö arası o (ó), ı-u arası ı (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > g, k > ħ - ħ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.17. ‘Getir, götür, otur-’ fiillerinin görülen geçmiş zaman çekiminde hece düşmesi:

K:(1- 2), götördīm > göturdüm,

ötürdüm > oturdum

K:(3- 4) götürdī > götürdü

K:(5- 6) götürür > götürür, ötürdīh >

oturduk

K:(7- 8) götürdī > götürdü

K:(9- 10) götürüyörlär >

götürüyorlar, ötürdīh > oturduk

K:(11- 12) götürürlär > götürürler

K:(13- 14) ötürdīh > oturduk,

götürdī > götürdü

K:(15- 16) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk,

K:(17- 18) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk,

K:(19- 20) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk,

K:(21- 22) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk,

K:(23- 24) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk,

K:(25- 26) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk

K:(27- 28) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk

K:(29- 30) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk

K:(31- 32) götürdī > götürdü,

ötürdīh > oturduk

Yörede, ‘Getir, götür, otur-’ fiillerinin görülen geçmiş zaman çekiminde hece düşmesi kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından

yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (götürdī, ötürdīh,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (götürürler, götördīm, ötürdüm) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: i-ü arası i (ī), o-u arası o (ō), u-ü arası u (ū), ı-u arası ı (ī), ö-ü arası ö (ō), açık e (ā), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ħ - ħ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.18. Öğrenilen geçmiş zaman ekleri:

K:(1- 2) gelmişlār > gelmişler, almışlār > almışlar	Ağrıdan gelmişler, K:(19- 20) írágdā gelmiş > Iraktan gelmiş
K:(3- 4) bōtadā gelmiş > Botandan gelmiş, ālmışlār > almışlar	K:(21- 22) bīdlisdē gelmişlēr > Bitlisten gelmiş, almışlār > almışlar
K:(5- 6) gitmişlār > gitmişler	K:(23- 24) ‘aledāgdā gelmiş > Iraktan gelmiş
K:(7- 8) írándā gelmişlār > gelmişler,	K:(25- 26) úrfādā gelmişiz > Urfadan gelmişiz, almışlār > almışlar
K:(9- 10) şamdā gelmiş > Şamdan gelmiş, zābdetmişler > zapt etmişler	K:(27- 28) cízrēdē gelmişlēr > Cizreden gelmişler, almışlār > almışlar
K:(11- 12) íráhdā gelmişlār > Iraktan gelmişler	K:(29- 30) mīlāzgirttēn gelmişlēr > Malazgirtten gelmişler, almışlār > almışlar
K:(13- 14) ālmışlār > almışlar, gelmiş > gelmiş	K:(31- 32) írándā gelmişlār > İrandan gelmişler,
K:(15- 16) irándā gelmişlār > İrandan gelmişler,	
K:(17- 18) agrīdā gelmişlār >	

Yörede, Öğrenilen geçmiş zaman ekleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Yörede kip ekleri arasında ve diğer kip eklerinin yerine de yoğun bir

şekilde bu kip eki (-mİş) kullanılmaktadır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (irándā gelmişlár, gelmişlēr, almışlār, gelmiş, gelmiş) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gelmişlár, almışlár, gelmişlār) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ā), uzun a (ā), a-e arası a (á), kısa i (ĩ), ı-i arası ı (í), uzun i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.19. (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) dögmiş > doğmuş, göymişlár > koymuşlar	dögmiş > doğmuş K:(19- 20) dögmiş > doğmuş, göymişlár > koymuşlar
K:(3- 4) dogmiş > doğmuş, goymiş > koymuş	K:(21- 22) göymiş > koymuş, dögmiş > doğmuş
K:(5- 6) dögmiş > doğmuş, göymiş > koymuş	K:(23- 24) göymiş > koymuş, dögmiş > doğmuş
K:(7- 8) dogmiş > doğmuş, goymiş > koymuş	K:(25- 26) göymiş > koymuş, dögmiş > doğmuş
K:(9- 10) dögmiş > doğmuş	K:(27- 28) göymiş > koymuş, dögmiş > doğmuş
K:(11- 12) dögmiş > doğmuş, göymiş > koymuş	K:(29- 30) göymiş > koymuş, dögmiş > doğmuş
K:(13- 14) dögmiş > doğmuş, göymiş > koymuş	K:(31- 32) göymiş > koymuş, dögmiş > doğmuş
K:(15- 16) dögmiş > doğmuş, göymişlár > koymuşlar	
K:(17- 18) göymiş > koymuş,	

Yörede, (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin değişkeleri kaynak kişilerden yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (göymiş, göymiş, dögmiş, dogmiş) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca (göymişlár, göymîş, dögmiş) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-u arası ı (î), o-u arası o (ò), o-u arası o (ò), a-e arası a (á), uzun i (î), ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > g, ğ > g, değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.20. (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin teklik ve çokluk 1. şahıslarda değişimleri:

K:(1- 2) dögmişim > doğmuşum, gelmişiz > gelmişiz	K:(19- 20) dögmişiz > doğmuşuz(m), gelmişiz > gelmişiz,
K:(3- 4) dögdim > doğdum	
K:(5- 6) dögmişim > doğmuşum, gelmişiz > gelmişiz	K:(21- 22) dögmişiz > doğmuşuz(m), gelmişiz > gelmişiz,
K:(7- 8) dögmişim > doğmuşum	
K:(9- 10) dögmişim > doğmuşum, gelmişiz > gelmişiz	K:(23- 24) dögmişiz > doğmuş, gelmişiz > gelmişiz,
K:(11- 12) ırâhdâ gelmişiz > Iraktan gelmişiz	K:(25- 26) dögmişiz > doğmuş, gelmişiz > gelmişiz,
K:(13- 14) gelmişiz > gelmişiz, dögmişim > doğmuşum	K:(27- 28) dögmişiz > doğmuş, gelmişiz > gelmişiz,
K:(15- 16) dögmişim > doğmuşum, gelmişiz > gelmişiz	K:(29- 30) dögmişiz > doğmuş, gelmişiz > gelmişiz,
K:(17- 18) gelmişiz > gelmişiz, dögmişim > doğmuşum	K:(31- 32) dögmişiz > doğmuş, gelmişiz > gelmişiz,

Yörede, (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin teklik ve çokluk 1. şahıslarda değişimleri kaynak kişilerden (-mİşIm ve mİşIz) şekli yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dögmişiz, gelmişiz, dögmişim) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca (dogmuşım, gelmişiz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-u arası ı (î), o-u arası o (ö), ı-i arası ı (î), kısa i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.21. İsimlerde (-mİştı) ekinin kullanımı:

K:(1- 2) yòhđĩ > yoktu, vardĩ > vardı	K:(19- 20) yòhđĩ > yoktu, vardĩ > vardı
K:(3- 4)	K:(21- 22) varmış > varmış, yòhđĩ > yoktu
K:(5- 6) yòh > yok(muş), varmış > varmış	K:(23- 24) varmış > varmış, yòhđĩ > yoktu
K:(7- 8) vardĩ > vardı	K:(25- 26) varmış > varmış, yòhđĩ > yoktu
K:(9- 10) yòhđĩ > yoktu, vardĩ > vardı	K:(27- 28) varmış > varmış, yòhđĩ > yoktu
K:(11- 12) yòhđĩ > yoktu, vardĩ > vardı	K:(29- 30) varmış > varmış, yòhđĩ > yoktu
K:(13- 14) yòhđĩ > yoktu	K:(31- 32) varmış > varmış, yòhđĩ > yoktu
K:(15- 16) yòhđĩ > yoktu,	
K:(17- 18) vardĩ > vardı	

Yörede, isimlerde (-mİştı) ekinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmemiştir. (-mİş) öğrenilen geçmiş zaman ekinin yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (varmış, yòhđĩ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yòh, yòhđĩ, vardĩ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-u arası ı (î), o-u arası o (ö), uzun i (ĩ), ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ğ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.22. (- (I)r) geniş zaman ekinin standart dışı kullanımı:

K:(1- 2) görürüz > görürüz(üm), vurürüz > vururuz(um)	vururım > vururum K:(21- 22) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum
K:(3- 4) görürüm > görüyorum, vuruyörüm > vuruyorum	K:(23- 24) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum
K:(5- 6) vururım > vururum, görürüz > görürüz(üm),	K:(25- 26) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum
K:(7- 8) görürüz > görürüz(üm),	K:(27- 28) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum
K:(9- 10) vururım > vururum, görürüz > görürüz(üm)	K:(29- 30) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum
K:(11- 12) görürüz > görürüz(üm),	K:(31- 32) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum
K:(13- 14) vururım > vururum, görürüz > görürüz(üm),	
K:(15- 16) görürüz > görürüz(üm), vururım > vururum	
K:(17- 18) görürüm > görürüm, vururım > vururum	
K:(19- 20) görürüm > görürüm,	

Yörede, (- (I)r) geniş zaman ekinin standart dışı kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (görürüz, vururım, görürüm, görürüz) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (görürüz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: i-ü arası i (İ), ı-u arası ı (İ), ö-ü arası ö (Ö), ı-i arası ı (İ), u-ü arası u (Ü) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.23. Olumsuz geniş zamanın teklik ve çokluk 1. şahıs çekiminin değişimleri:

K:(1- 2) gıdmēyız > gitmeyiz,	almāyız > almayız
K:(3- 4) almāyız > almayız	K:(19- 20) gıdmēyız > gitmeyiz,
K:(5- 6) almāyız > almayız	almāyız > almayız
K:(7- 8) gıdmēyız > gitmeyiz,	K:(21- 22) gidemēyız >
almāyız > almayız	gidemeyiz, almāyız > almayız
K:(9- 10) gıdmāyız > gitmeyiz,	K:(23- 24) gidmēyız >
almāyız > almayız	gidemeyiz, almāyız > almayız
K:(11- 12) gıdmēyız > gitmeyiz,	K:(25- 26) gidmēyız >
almāyız > almayız	gidemeyiz, almāyız > almayız
K:(13- 14) gıdmēyız > gitmeyiz,	K:(27- 28) gidmēyız >
almāyız > almayız	gidmeyiz, almāyız > almayız
K:(15- 16) gıdmēyız > gitmeyiz,	K:(29- 30) gidmēyız >
almāyız > almayız	gidmeyiz, almāyız > almayız
K:(17- 18) gıdmēyız > gitmeyiz,	K:(31- 32) gidmēyız >
	gidmeyiz, almāyız > almayız

Yörede, olumsuz geniş zamanın teklik ve çokluk 1. şahıs çekiminin değişimleri kaynak kişilerden (-mAyız) eki yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gıdmēyız, gidmēyız, gıdmāyız almāyız,) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ā), uzun e (ē), kısa i (ĩ), uzun a (ā), ı-i arası ı (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.24. Gelecek zaman ekleri:

K:(1- 2) alácāḥ > alacak, alırız >

alacağız, azālír > azalacak

K:(3- 4) azalmíyácāḥ >

azalmayacak

K:(5- 6) azālmaz > azalacak

K:(7- 8) azalāceğ > azalacak

K:(9- 10) alácāḥ > alacak, alırız
> al(acağ)ız,

K:(11- 12) alácāḥ > alacak

K:(13- 14) alácāḥ > alacak, alırız
> alacağız

K:(15- 16) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(17- 18) alácāḥ > alacak,

azalácāḥ > azalacak

K:(19- 20) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(21- 22) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(23- 24) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(25- 26) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(27- 28) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(29- 30) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

K:(31- 32) alácāḥ > alacak,
azalácāḥ > azalacak

Yörede, gelecek zaman ekleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Fakat bazı kaynak kişilerin geniş zaman ekini gelecek zaman gibi kullandığı da tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (alácāḥ, azalácāḥ) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (azālír, alácāḥ, azalāceğ) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), a-e arası a (á), açık e (ä), ı-i arası ı (í) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ħ, k > ğ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.25. (-AcAK) gelecek zaman teklik 1. şahıs ekinin ince ünlülü fiil tabanlarındaki değişkeleri:

K:(1- 2) ekëriz > ekeceğiz,	K:(19- 20) egëcëğiz > ekeceğiz,
K:(3- 4) ekmişiz > ek(eceğ)iz,	hazırlëcëğiz > hazırlayacağiz
K:(5- 6) ekëceğiz > ekeceğiz,	K:(21- 22) ekëriz > ekeceğiz,
hazırläcëğiz > hazırlayacağiz	hazırlëcëğiz > hazırlayacağiz
K:(7- 8) ekëceğiz > ekeceğiz,	K:(23- 24) ekëceğiz > ekeceğiz,
hazırläyäcëğiz > hazırlayacağiz	hazırlëcëğiz > hazırlayacağiz
K:(9- 10) ekëceğiz > ekeceğiz,	K:(25- 26) ekëcëğiz > ekeceğiz,
hazırläyäcëğiz > hazırlayacağiz	hazırlëcëğiz > hazırlayacağiz
K:(11- 12) ekëceğiz > ekeceğiz	K:(27- 28) ekëcëğiz > ekeceğiz,
K:(13- 14) ekëceğiz > ekeceğiz,	hazırlayacäğiz > hazırlayacağiz
hazırläyäcëğiz > hazırlayacağiz	K:(29- 30) ekëcëğiz > ekeceğiz,
K:(15- 16) ekëceğiz > ekeceğiz	hazırlayacäğiz > hazırlayacağiz
K:(17- 18) ekëcëz > ekeceğiz,	K:(31- 32) ekëcëğiz > ekeceğiz,
hazırläcëğiz > hazırlayacağiz	hazırlayacäğiz > hazırlayacağiz

Yörede, (-AcAK) gelecek zaman teklik 1. şahıs ekinin ince ünlülü fiil tabanlarındaki değişkeleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Bazı kaynak kişilerde ise geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman eklerini gelecek zaman gibi kullanım tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ekëcëğiz, hazırlayacäğiz, hazırlëcëğiz,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (egëcëğiz, hazırläcëğiz,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ä), açık e (ä), ı-i arası ı (i), açık e (ä), uzun e (ë), kısa e (ë) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ğ > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.26. (-AcAK) gelecek zaman çokluk 1. şahıs ekinin ince ünlülü fiil tabanlarındaki değişkeleri:

K:(1- 2) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz	göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(3- 4) K:(5- 6) gótürēcēğiz > götüreceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz	K:(19- 20) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(7- 8) gönderēcēğiz > göndereceğiz,	K:(21- 22) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(9- 10) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz	K:(23- 24) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(11- 12) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz	K:(25- 26) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(13- 14) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz	K:(27- 28) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(15- 16) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz	K:(29- 30) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz
K:(17- 18) gönderēcēğiz >	K:(31- 32) gönderēcēğiz > göndereceğiz, ilgilenēcēğiz > ilgileneceğiz

Yörede, (-AcAK) gelecek zaman çokluk 1. şahıs ekinin ince ünlülü fiil tabanlarındaki değişkeleri kaynak kişilerden tespit edilememiştir. (-AcAK) kullanımı yaygındır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gönderēcēğiz, ilgilenēcēğiz, gönderēcēğiz, ilgilenēcēğiz) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca (gönderēcēğiz, ilgīlenēcēğiz,) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: açık e (ä), ı-i arası ı (í), uzun e (ē), kısa e (ě), ö-ü arası ö (ö), ö-o arası o (ó) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.27. Şimdiki zaman ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) dínlīyör > dinliyor, olır > oluyor, olıyör > oluyor, anlatırız > anlatıyoruz

K:(3- 4) dínlīyörlár > dinliyorlar

K:(5- 6) dínlīyör > dinliyor, oluyör > oluyor

K:(7- 8) dínlīyör > dinliyor, olıyör > oluyor

K:(9- 10) dínlīyörlár > dinliyorlar, oluyör > oluyor

K:(11- 12) dínlīlár > dinli(yor)lar,

K:(13- 14) dínlīyör > dinliyor, olıyör > oluyor

K:(15- 16) oluyör > oluyor, dínlīyör > dinliyor

K:(17- 18) dínlīyör > dinliyor, olıyör > oluyor

K:(19- 20) dínlīyör > dinliyor, olıyör > oluyor

K:(21- 22) dínlīyör > dinliyor, olıyör > oluyor

K:(23- 24) dínlīyör > dinliyor,

K:(25- 26) dínlīyör > dinliyor, olıyör > oluyor

K:(27- 28) dínlīyör > dinliyor, olır > oluyor

K:(29- 30) dínlīyör > dinliyor, olır > oluyor

K:(31- 32) dínlīyör > dinliyor, olır > oluyor

Yörede, şimdiki zaman ekinin değişkeleri (-(I) yor) eki kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Fakat geniş zaman ekinin şimdiki zaman eki gibi kullanımı da kaynak kişilerden tespit edilmiştir. . Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dínlīyör, dínlīyör, oluyör, olıyör) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (dínlīyörlár, olır, olıyör) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir.

Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (î), uzun i (î̄), açık e (ă), o-u arası o (ô), ı-u arası ı (î̄), ö-ü arası ö (ȫ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.28. Analitik şimdiki zaman kalıpları:

K:(1- 2),	K:(17- 18)
K:(3- 4),	K:(19- 20)
K:(5- 6)	K:(21- 22)
K:(7- 8)	K:(23- 24)
K:(9- 10)	K:(25- 26)
K:(11- 12)	K:(27- 28)
K:(13- 14)	K:(29- 30)
K:(15- 16)	K:(31- 32)

Yörede, analitik şimdiki zaman kalıbı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Buradaki temel etken ana dilin Türkçe olmaması olarak değerlendirilmektedir. Zira yapılan çalışma ana dil farkı gözetilmeden yapılmıştır.

4.1.2.29. Çokluk 1. şahısta istek / emir eki:

K:(1- 2) gídär̄iz > gideriz, baḡār̄iz > bakarız	K:(13- 14) gíder̄iz > gideriz, baḡār̄iz > bakarız
K:(3- 4) gíder̄iz > gideriz,	K:(15- 16) bâḡābilir̄iz > bakabiliriz
K:(5- 6) gídābilir̄iz > gidebiliriz,	K:(17- 18)) gíder̄iz > gideriz, baḡār̄iz > bakarız
K:(7- 8) baḡār̄iz > bakarız, gídebilir̄iz > gidebiliriz,	K:(19- 20) gídēr̄iz > gideriz, baḡār̄iz > bakarız
K:(9- 10) gíder̄iz > gideriz,	
K:(11- 12) baḡār̄iz > bakarız,	

K:(21- 22) gídērīz > gideriz,
baḳārīz > bakarız

K:(23- 24) gídērīz > gideriz,
baḳārīz > bakarız

K:(25- 26) gídērīz > gideriz,
baḳārīz > bakarız

K:(27- 28) gídērīz > gideriz,
baḳārīz > bakarız

K:(29- 30) gídērīz > gideriz,
baḳārīz > bakarız

K:(31- 32) gídērīz > gideriz,
baḳārīz > bakarız

Yörede, Çokluk 1. şahısta istek / emir eki kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişilerin Geniş zaman ekinin istek / emir ekinde aktif olarak kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gídērīz, baḳārīz,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (bāḳābilirīz, gídebilirīz, gídārīz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), açık e (ā), ı-i arası ı (i), uzun e (ē), a-o arası a (ā), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k > ğ (arka damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.30. Teklik 1. şahısta istek / emir ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) vēírīm > veririm

K:(3- 4) veríríz > veririz(im)

K:(5- 6) verebiliríz > verebiliriz

K:(7- 8) veríríz > veririz(im),
ederíz > ederiz(im)

K:(9- 10) veríríz > veririz(im),
edāríz > ederiz(im)

K:(11- 12) vēírīm > veririm

K:(13- 14) veríríz > veririz(im),
ederíz > ederiz(im)

K:(15- 16)) vēírīm > veririm,

edērím > ederim

K:(17- 18) vēírīm > veririm,
edērím > ederim

K:(19- 20) vēírīm > veririm,
edērím > ederim

K:(21- 22) vēírīm > veririm,
edērím > ederim

K:(23- 24) vēírīm > veririm,
edērím > ederim

K:(25- 26) verírīm > veririm,
edērím > ederim

K:(27- 28) verírīm > veririm,
edērīm > ederim

edērīm > ederim

K:(31- 32) verírīm > veririm,

K:(29- 30) verírīm > veririm,

edērīm > ederim

Yörede, teklik 1. şahısta istek / emir ekinin değışkeleri kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişilerin Geniş zaman ekinin istek / emir ekinde aktif olarak kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (vērírīm, verírīm, edērīm,) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (edāríz) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ĩ), açık e (ä), ı-i arası ı (í), uzun e (ē), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.31. Teklik 2. şahıs emir çekiminde pekiştirici kullanımı:

K:(1- 2) vār > ver, gātír > getir, sūs
> sus

K:(17- 18) vēr > ver, sús > sus

K:(19- 20) vēr > ver, sús > sus

K:(3- 4) sús > sus, vēr > ver

K:(21- 22) vēr > ver, sús > sus

K:(5- 6) gātír > getir, sús > sus

K:(23- 24) vēr > ver, sús > sus

K:(7- 8) vār > ver, sūs > sus

K:(25- 26) vēr > ver, sús > sus

K:(9- 10) vēr > ver, sús > sus

K:(27- 28) vēr > ver, sús > sus

K:(11- 12) gētír > getir,

K:(29- 30) vēr > ver, sús > sus

K:(13- 14) vēr > ver, sús > sus

K:(31- 32) vēr > ver, sús > sus

K:(15- 16) vēr > ver, sús > sus

Yörede, teklik 2. şahıs emir çekiminde pekiştirici kullanımı fiil biçiminde olarak kullanıldığı kaynak kişilerde yaygın tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (vēr, sús) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gātír, vār, sūs) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun açık e (ä), açık e (ä), ı-i arası ı (í), uzun e (ē), u-ü arası u (ú), u-ü arası uzun u (ũ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.32. Çokluk 1. şahıs emir eki:

K:(1- 2) vḗrī́rīz > veririz	ķōņīšālīm > konuşalım
K:(3- 4) ķōņūšurīz > konuşuruz	K:(19- 20) verēlīm > verelim, gōņīšālīm > konuşalım
K:(5- 6) vḗrī́rīz > veririz, ķōņūšurīz > konuşuruz	K:(21- 22) vḗrī́rīz - verēlīm > veririz, gōņīšālīm > konuşalım
K:(7- 8) vermeyelīm > vermeyelim, ķōņūšālīm > konuşalım	K:(23- 24) vḗrī́rīz - verēlīm > veririz, gōņīšālīm > konuşalım
K:(9- 10) verelīm > verelim, ķōņūšālīm > konuşalım	K:(25- 26) verī́rīz - verēlīm > veririz, gōņīšālīm > konuşalım
K:(11- 12) ķōņūšālīm > konuşalım	K:(27- 28) vḗrī́rīz - verēlīm > veririz, gōņīšālīm > konuşalım
K:(13- 14) verelīm > verelim, ķōņūšālīm > konuşalım	K:(29- 30) vḗrī́rīz - verēlīm > veririz, gōņīšālīm > konuşalım
K:(15- 16) verēlīm > verelim, ķōņūšālīm > konuşalım	K:(31- 32) vḗrī́rīz - verēlīm > veririz, gōņīšālīm > konuşalım
K:(17- 18) verēlīm > verelim,	

Yörede, saha çalışmalarım esnasında tüm kaynak kişilerde geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zamanın kullanımı o kadar yaygın ki dilek ve haber kiplerini saatler süren uzun uğraşlar sonucunda dolaylı yollardan soruların yanıtlarını tespit etmeye çalıştığımı ayrıca belirtmekte fayda olduğunu düşünüyorum. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (vḗrī́rīz - verēlīm, gōņīšālīm, ķōņūšālīm) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ķōņīšālīm) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun i (ī), ı-i arası ı (i), uzun e (ē), o-u arası o (ō), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise : k > g, k > ƣ (arka damak /k/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.33. Ünlü ile biten fiillerde çokluk 2. şahıs emir eki:

K:(1- 2) başlārīz > başlarız	yabmāyīn > yapmayın
K:(3- 4)	K:(19- 20) başlā > başla, yabmāyīn > yapmayın
K:(5- 6) başlīyālīm > başlayalım, yābmāyīn > yapmayın	K:(21- 22) başlā > başla, yabmāyīn > yapmayın
K:(7- 8) başla > başla, yabmāyīn > yapmayın	K:(23- 24) başlā > başla, yābmāyīn > yapmayın
K:(9- 10) yabmāyīn > yapmayın, başla > başla	K:(25- 26) başlā > başla, yābmāyīn > yapmayın
K:(11- 12) başlā > başla, yabmāyīn > yapmayın	K:(27- 28) başlā > başla, yābmāyīn > yapmayın
K:(13- 14) başlā > başla, yabmāyīn > yapmayın	K:(29- 30) başlā > başla, yābmāyīn > yapmayın
K:(15- 16) başlā > başla, yabmāyīn > yapmayın	K:(31- 32) başlā > başla, yābmāyīn > yapmayın
K:(17- 18) başlā > başla,	

Yörede, ünlü ile biten fiillerde çokluk 2. şahıs emir eki ((-y)In) biçimi kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (başlā, yābmāyīn, yabmāyīn) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (başlīyālīm, yābmāyīn) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: ı-i arası ı (i), uzun a (ā), açık e (ä), a-o arası a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : p > b değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.34. Fiillerin (-sA)'lı birleşik çekiminde (-sA)'lı pekiştirme:

K:(1- 2),	K:(19- 20) yâbarsâm > yaparsak,
K:(3- 4) yapârsâh > yaparsak	egersēm > ekersem
K:(5- 6) yâpârsâh > yaparsak	K:(21- 22) yabârsâm > yaparsak,
K:(7- 8) yapârsâm > yaparsak,	egersēm > ekersem
ekersē > ekerse(m)	K:(23- 24) yâbarsâm > yaparsak,
K:(9- 10) yapârsâh > yaparsak,	egersēm > ekersem
ekersēm > ekersem	K:(25- 26) yâbarsâm > yaparsak,
K:(11- 12)	egersēm > ekersem
K:(13- 14) yapârsâm > yaparsak,	K:(27- 28) yâbarsâm > yaparsak,
ekersēm > ekersem	egersēm > ekersem
K:(15- 16)	K:(29- 30) yâbarsâm > yaparsak,
K:(17- 18) yabarsâm > yaparsak,	egersēm > ekersem
egersēm > ekersem	K:(31- 32) yâbarsâm > yaparsak,
	egersēm > ekersem

Yörede fiillerin (-sA)'lı birleşik çekiminde (-sA)'lı pekiştirme ekine rastlanmamıştır. (-sA – Şahiş Eki) biçimi kaynak kişilerden yaygın olarak tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yapârsâh, yâbarsâm, yapârsâm, ekersēm) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (yâpârsâh) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun e (ē), uzun a (ā), açık e (ä), a-o arası a (â), a-e arası e (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k> ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.35. Dönüştürülük zamirleri:

K:(1- 2) kēndīsī > kendisi

K:(3- 4) gēndī > kendi

K:(5- 6) gēndī > kendi

K:(7- 8) kēndīsī > kendisi,

K:(9- 10) gēndīsī > kendisi, banā
> bana

K:(11- 12) kēndīmīz > kendimiz

K:(13- 14) gēndīsī > kendisi,
banā > bana

K:(15- 16) kēndī > kendi

K:(17- 18) kēndī > kendi

K:(19- 20) gēndīmīz >
kendimiz, gēndī > kendi

K:(21- 22) gāndīsī > kendisi

K:(23- 24) gēndī > kendi

K:(25- 26) gēndīm > kendi

K:(27- 28) kēndīmīz > kendimiz

K:(29- 30) kēndīmīz > kendimiz

K:(31- 32) kēndī > kendi

Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimeye dönüştürülük zamirleri ‘Kendi’ biçiminin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (kēndīsī, kēndī, gēndī, gēndī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gāndīsī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: kısa e (ē), uzun i (ī), açık e (ā), kısa i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k> g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.36. "Kendi" zamirinin değişimleri:

K:(1- 2) kēndīsī > kendisi

K:(3- 4) gēndī > kendi

K:(5- 6) kēndīsī > kendisi

K:(7- 8) kēndīsī > kendisi

K:(9- 10) gēndīsī > kendisi

K:(11- 12) kēndīsī > kendisi

K:(13- 14) gēndī > kendi

K:(15- 16) kēndī > kendi

K:(17- 18) kēndīsī > kendisi

K:(19- 20) gēndīsī > kendisi

K:(21- 22) gāndīsī > kendisi

K:(23- 24) gēndīsī > kendisi

K:(25- 26) kēndísī > kendisi

K:(29- 30) kēndísī > kendisi

K:(27- 28) kēndísī > kendimiz

K:(31- 32) kēndísī > kendisi

Yörede, "Kendi" dönüşlülük zamiri ve değişkeleri 'gēndī' biçimi ve değişkelerinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (kēndísī, kēndī, gēndī, gēndī) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (gāndīsī) gibi kullanımlar az da olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: kısa e (ē), uzun i (ī), açık e (ā), kısa i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k> g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.37. "Ben, sen" zamirlerinin yönelme hâli çekimi:

K:(1- 2) banā > bana, sanā > sana

sana

K:(3- 4), bāna > bana,

K:(21- 22) banā > bana, sanā >

sana

K:(5- 6) bānā > bana, sānā > sana

K:(23- 24) banā > bana, sanā >

K:(7- 8) banā > bana, sanā > sana

sana

K:(9- 10) bānā > bana, sānā > sana

K:(25- 26) banā > bana, sanā >

K:(11- 12) bānā > bana, sānā >

sana

sana

K:(27- 28) banā > bana, sanā >

K:(13- 14) banā > bana

sana

K:(15- 16) banā > bana

K:(29- 30) banā > bana, sanā >

K:(17- 18) bānā > bana, sānā >

sana

sana

K:(31- 32) banā > bana, sanā >

K:(19- 20) banā > bana, sanā >

sana

Yörede, "Ben, sen" zamirlerinin yönelme hâli çekimi (bana, sana) kullanımı kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Son hece ünlüsünde genellikle uzama olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (banā, sanā, bānā, sānā) olarak tespit edilmiştir.

Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), açık e (ä) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.38. "O, onlar" zamirinin değişkeleri:

K:(1- 2) önlār > onlar, ö > o	K:(17- 18) önlār > onlar, ö > o
K:(3- 4) bunlār > bunlar	K:(19- 20) önlār > onlar, ö > o
K:(5- 6) bünlār > bunlar	K:(21- 22) önlār > onlar, ö > o
K:(7- 8) bünlār > bunlar,) önlār > onlar	K:(23- 24) önlār > onlar, ö > o
K:(9- 10) önlār > onlar, ö > o	K:(25- 26) önlār > onlar, ö > o
K:(11- 12) önlār > onlar, ö > o	K:(27- 28) önlār > onlar, ö > o
K:(13- 14) ö > o	K:(29- 30) önlār > onlar, ö > o
K:(15- 16) önlār > onlar, ö > o	K:(31- 32) önlār > onlar, ö > o

Yörede, "O, onlar" zamirinin değişkeleri kaynak kişilerden tespit edilememiş fakat o-u arası o (ö) ünlü kullanımı oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (önlār, ö) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir: uzun a (ā), o-u arası o (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.39. "Herkes" zamirinin değişkeleri:

K:(1- 2) hergēs > herkes	K:(13- 14) hērkes > herkes
K:(3- 4) herkēs > herkes	K:(15- 16) herkēs > herkes
K:(5- 6) herkēz > herkes	K:(17- 18) hergēs > herkes
K:(7- 8) herkēs > herkes	K:(19- 20) hergēs > herkes
K:(9- 10) hērkes > herkes	K:(21- 22) hārgēs > herkes
K:(11- 12) hērkes > herkes	K:(23- 24) hergēs > herkes

K:(25- 26) hergēs > herkes

K:(29- 30) hergēs > herkes

K:(27- 28) herkēs > herkes

K:(31- 32) hergēs > herkes

Yörede, "Herkes" zamirinin değışkeleri kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (hergēs, hārgēs, herkēz) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun e (ē), açık e (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.40. "Şimdi" kelimesinin değışkeleri:

K:(1- 2) şimdī > şimdi

K:(17- 18) şimdī > şimdi

K:(3- 4) şimdī > şimdi

K:(19- 20) şimdī > şimdi

K:(5- 6) şimdī > şimdi

K:(21- 22) şimdī > şimdi

K:(7- 8) şimdī > şimdi

K:(23- 24) şimdī > şimdi

K:(9- 10) şimdī > şimdi

K:(25- 26) şimdī > şimdi

K:(11- 12) şimdī > şimdi

K:(27- 28) şimdī > şimdi

K:(13- 14) şimdī > şimdi

K:(29- 30) şimdī > şimdi

K:(15- 16) şimdī > şimdi

K:(31- 32) şimdī > şimdi

Yörede, "Şimdi" kelimesinin değışkeleri kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (şimdī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun i (ī), ı-i arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.41. "Öyle, böyle" kelimesinin değışkeleri:

K:(1- 2) ōlē > öyle, bōlē > böyle

böyle

K:(3- 4)

K:(9- 10) bōyle > böyle

K:(5- 6)) ōglē > öyle,

K:(11- 12) bōyle > böyle, ōyle > öyle

K:(7- 8) eylē > öyle, beylē >

K:(13- 14) böyle > böyle, öyle > öyle

K:(15- 16) öle > öyle, bölle > böyle

K:(17- 18) öle > öyle, bölle > böyle

K:(19- 20) öle > öyle, bölle > böyle

K:(21- 22) öglē > öyle, böglē > böyle

K:(23- 24)) öle > öyle, bölle > böyle

K:(25- 26) öle > öyle, bölle > böyle

K:(27- 28) öle > öyle, bölle > böyle

K:(29- 30) öle > öyle, bölle > böyle

K:(31- 32) öle > öyle, bölle > böyle

Yörede, "Öyle, böyle" kelimesinin değişkeleri (öle , bölle) biçiminin yaygın olarak kullanıldığı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (öle, bölle, öle, bölle, böyle) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (eylē, beylē) kullanımları da az d olsa tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ö-ü arası ö (ö), uzun e (ē) uzun ö (ō) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.42. "Orada, şurada, horda" zamirinin değişkeleri:

K:(1- 2) ordā > orada,

K:(3- 4) ordā > orada,

K:(5- 6) ordā > orada,

K:(7- 8) ordā > orada, bürdā > burada

K:(9- 10) ordā > orada

K:(11- 12) ordā > orada, bürdā > burada

K:(13- 14) ordā > orada, bürdā > burada

K:(15- 16) ordā > orada

K:(17- 18) ordā > orada, bürdā > burada

K:(19- 20) ordā > orada, bürdā > burada

K:(21- 22) ordā > orada, bürdā > burada

K:(23- 24) ordā > orada, bürdā > burada

K:(25- 26) ordā > orada, bürdā > burada

burada

K:(27- 28) ördā > orada, bŭrdā >

burada

K:(29- 30) ördā > orada, bŭrdā >

burada

K:(31- 32) ördā > orada, bŭrdā >

burada

Yörede, "Orada, şurada, horda" zamirinin değişikleri (ördā, bŭrdā) biçimi yaygın olarak kaynak kişiler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ördā, bŭrdā, ordā, burdā) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ö), u-ü arası u (ú), uzun a (ā), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.43. "Oradaki" anlamında "endeki / endēki, tendeki"

kelimesinin kullanımı:

K:(1- 2) ördā > orada, ördāgī > oradaki

K:(3- 4) ördākī > oradaki

K:(5- 6) ördākī > oradaki

K:(7- 8) ördākī > oradaki, burdākī >
burada

K:(9- 10) ördākī > oradaki

K:(11- 12) ördākī > oradaki

K:(13- 14) ördākī > oradaki

K:(15- 16) ordākī > oradaki

K:(17- 18) ördāgī > oradaki

K:(19- 20) ördāgī > oradaki

K:(21- 22) ördākī > oradaki

K:(23- 24) ördā(gi) > oradaki

K:(25- 26) ördāgī > oradaki

K:(27- 28) ördākī > oradaki

K:(29- 30) ördākī > oradaki

K:(31- 32) ördākī > oradaki

Yörede, "Oradaki" anlamında "endeki / endēki, tendeki" kelimesinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ördākī, ördāgī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ö), uzun a (ā), uzun i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.44. "Berî" edatının değişkeleri:

K:(1- 2)	beri
K:(3- 4) çöhdān bārī > çoktan	K:(17- 18) bārī > beri
beri	K:(19- 20) bēri > beri
K:(5- 6) bārī > beri,	K:(21- 22) bēri > beri
K:(7- 8) çöhdā bēri > çoktan beri	K:(23- 24) bēri > beri
K:(9- 10)berī > beri	K:(25- 26)
K:(11- 12)	K:(27- 28)
K:(13- 14)	K:(29- 30)
K:(15- 16) çöhdān bārī > çoktan	K:(31- 32)

Yörede 'Berî' edatının değişkelerine rastlanmamıştır. Bazı kaynak kişilerin araştırmacının konuşmalarını takliden hedef kelimeleri kullandığını da ifade etmek gerekmektedir. Buradaki esas mesele yörenin ikincil kaynaklardan Türkçe öğrenmesi olarak değerlendirilmektedir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bārī, bēri, bēri) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-i arası ı (î), açık e (ä), uzun e (ē), uzun i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.45. "Gibi" edatının değişkeleri:

K:(1- 2) gibī > gibi	K:(11- 12) gibī > gibi
K:(3- 4) gibī > gibi	K:(13- 14) gibī > gibi
K:(5- 6) gibī > gibi	K:(15- 16) gibī > gibi
K:(7- 8) gibī > gibi	K:(17- 18) gibī > gibi
K:(9- 10) gibī > gibi	K:(19- 20) gibī > gibi

K:(21- 22) gibī > gibi

K:(27- 28) gibī > gibi

K:(23- 24) gibī > gibi

K:(29- 30) gibī > gibi

K:(25- 26) gibī > gibi

K:(31- 32) gibī > gibi

Yörede, "Gibi" edatının değişkeleri kaynak kişilerden hedef kelimede sadece son hecede ünlü uzaması şeklinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gibī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir uzun i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.46. "Kadar" edatının değişkeleri:

K:(1- 2) gādār > kadar

K:(17- 18) gādār > kadar

K:(3- 4) gādār > kadar

K:(19- 20) gādār > kadar

K:(5- 6) gādār > kadar

K:(21- 22) gādār > kadar

K:(7- 8) ādār > kadar,

K:(23- 24) gādār > kadar

K:(9- 10) gādār > kadar

K:(25- 26) gāder > kadar

K:(11- 12) gadār > kadar

K:(27- 28) gādār > kadar

K:(13- 14) ādār > kadar,

K:(29- 30) gādār > kadar

K:(15- 16) gādār > kadar

K:(31- 32) gādār > kadar

Yörede, "Kadar" edatının değişkeleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘gadar’ biçimi yörede yaygın olarak kullanılmaktadır. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gādār, gādār) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun a (ā), açık e (ä), a-e arası a (á) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.47. "Geri" edatının değişkeleri:

K:(1- 2) g��r�� > geri	K:(11- 12)
K:(3- 4) g��r�� > geri	K:(13- 14)
K:(5- 6) g��r�� > geri	K:(15- 16) g��r�� > geri
K:(7- 8) g��r�� > geri	K:(17- 18) g��r�� > geri
K:(9- 10) giri giri > geri geri	
K:(19- 20) g��r�� > geri	
K:(21- 22)	
K:(23- 24)	
K:(25- 26)	
K:(27- 28) g��r�� > geri	
K:(29- 30)	
K:(31- 32)	

Y  rede, "Geri" edatının değişkeleri kaynak kişilerden genellikle (g  r  ) biçiminde kullanımı olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (g  r  , g  r  ) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki   nl  lerin kullanımı şöyledir : uzun i (  ), açık e (  ), a-e arası a (  )   nl  leri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Y  rede hedef kelimelerin genel kullanımının   nl  lerin   ift ve uzun ses olarak kulanımı y  n  nde olduğu g  zlemlenmiştir.

4.1.2.48. "Değil" edatının değişkeleri:

K:(1- 2) d��ğ�� > değil	K:(11- 12) d��ğ�� > değil
K:(3- 4), d��y�� > değil	K:(13- 14) d��ğ�� > değil
K:(5- 6) d��y�� > değil	K:(15- 16) d��ğ�� > değil
K:(7- 8)	K:(17- 18) d��ğ�� > değil
K:(9- 10) d��y�� > değil	K:(19- 20) d��ğ�� > değil

K:(21- 22) dāğīl > deġil

K:(27- 28) dēġīl > deġil

K:(23- 24) dāğīl > deġil

K:(29- 30) dēġīl > deġil

K:(25- 26) dāğīl > deġil

K:(31- 32) dēġīl > deġil

Yörede, "Deġil" edatının deġişikleri kaynak kişilerden iki farklı biçimde tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dēġīl, dāğīl, dāyīl) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun i (ī), açık e (ä), uzun e (ē), kısa i (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.49. "Gayri" edatının deġişikleri:

K:(1- 2),

K:(17- 18)

K:(3- 4),

K:(19- 20)

K:(5- 6)

K:(21- 22)

K:(7- 8)

K:(23- 24)

K:(9- 10)

K:(25- 26)

K:(11- 12)

K:(27- 28)

K:(13- 14)

K:(29- 30)

K:(15- 16)

K:(31- 32)

Yörede "Gayri" edatının deġişikleri kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmemiştir. Buradaki temel etken ana dilin Türkçe olmaması olarak değerlendirilmektedir. Zira yapılan çalışma ana dil farkı gözetilmeden yapılmıştır.

4.1.2.50. "Ki" edatının deġişikleri:

K:(1- 2)

K:(9- 10)

K:(3- 4),

K:(11- 12)

K:(5- 6)

K:(13- 14)

K:(7- 8)

K:(15- 16)

K:(17- 18)

K:(25- 26)

K:(19- 20)

K:(27- 28)

K:(21- 22)

K:(29- 30)

K:(23- 24)

K:(31- 32)

Yörede "Ki" edatının değışkeleri kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilememiştir. Buradaki temel etken ana dilin Türkçe olmaması olarak değerlendirilmektedir. Zira yapılan çalışma ana dil farkı gözetilmeden yapılmıştır.

4.1.2.51. "Falan" yerine "ne, ney, neyi, neyim" kelimelerinin kullanımı:

K:(1- 2) fālān > falan,

K:(17- 18) fālān > falan,

K:(3- 4)

K:(19- 20) fālān > falan

K:(5- 6)) filān > falan,

K:(21- 22) fālān > falan

K:(7- 8) felān > falan

K:(23- 24) fālān > falan

K:(9- 10) felān > falan

K:(25- 26) f ĩlān > falan

K:(11- 12) felān > falan

K:(27- 28) fālān > falan

K:(13- 14) felān > falan

K:(29- 30) fālān > falan

K:(15- 16) fālān > falan

K:(31- 32) fālān > falan

Yörede, "Falan" yerine "ne, ney, neyi, neyim" kelimelerinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Fakat hedef kelimenin (falan) ünlülerinde çok farklı kullanım tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (fālān, f ĩlān, felān, fālān) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-e arası a (á) uzun a (ā), uzun açık e (ā), a-o arası a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.52. (-y)IşIn) zarf-fiil ekinin değişikleri:

K:(1- 2) gelíncā > gel(diğinde),
yetiřincā > yetiş(tiğinde)

K:(3- 4)

K:(5- 6) olíncā > ol(duğunda),
gālíncā > gel(diğinde)

K:(7- 8) olgunlařincā >
olgunlaşınca, gelíncā >
gel(diğinde)

K:(9- 10) gālincā > gel(diğinde)

K:(11- 12) olíncā > ol(duğunda),

K:(13- 14) olíncā > ol(duğunda),
gālincā > gel(diğinde)

K:(15- 16) bitíncē > bitince

K:(17- 18) olgunlařincā >
olgunlaşınca, gelíncā >
gel(diğinde)

K:(19- 20) olíncā > ol(duğunda),
gelíncā > gel(diğinde),

K:(21- 22) olíncā > ol(duğunda),
gelíncā > gel(diğinde),

K:(23- 24) gelíncē >
gel(diğinde),

K:(25- 26) olgınlařincā >
olgunlaşınca

K:(27- 28) gelíncē >
gel(diğinde), olíncā >
ol(duğunda)

K:(29- 30) gelíncē >
gel(diğinde), olíncā >
ol(duğunda)

K:(31- 32) gelíncē >
gel(diğinde), olíncā >
ol(duğunda)

Yörede, (-y)IşIn) zarf-fiil ekinin değişiklerinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmemiştir. Fakat uzun mülakatlar sonucu kaynak kişilerden bu anlama gelen kelimeler tespit edilmiştir.(- IncA) zarf-fiil ekinin çeşitli değişikleri tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gelíncē, olíncā, gelíncā, olíncā) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ö) uzun a (ā), uzun açık e (ā), ı-i arası ı (i), ı-u arası ı (i) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.53. (-ken) zarf-fiil ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(3- 4)
K:(5- 6) seyir ēdērkēn > seyir
ederken
K:(7- 8) izlērkēn > izlerken
K:(9- 10) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(11- 12) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(13- 14) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(15- 16)
K:(17- 18) seyrēdērkēn > seyir
ederken

K:(19- 20) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(21- 22) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(23- 24) seyrēdērkēn > seyir
ederken
K:(25- 26) sēredērkēn > seyir
ederken
K:(27- 28) sēredērgēn > seyir
ederken
K:(29- 30) sēredērgēn > seyir
ederken
K:(31- 32) sēredērgēn > seyir
ederken

Yörede, (-ken) zarf-fiil ekinin değişkelerinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir fakat mülakatlar uzadığında verilen mola ve ikramlar esnasında kaynak kişilerden bu ekler cümle içinde tespit edilmiştir. Hedef ekin ünlüsünün genellikle uzun olduğu ve bazı kaynak kişilerin k > g değişimine uğratarak eki kullandığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (sēredērgēn, seyrēdērkēn) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun e (ē), kısa e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise k > g değişimi ve y > Ø ünsüz düşmesi meydana gelmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.54. -(y)IncA) zarf-fiil ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) olīncā > olunca
K:(3- 4)
K:(5- 6) olīncā > olunca, bitīncā
> bitince

K:(7- 8) bitīncē > bitince
K:(9- 10) bitīncā > bitince
K:(11- 12) olīncā > olunca
K:(13- 14) olīncā > olunca

K:(15- 16) olıncā > olunca

K:(17- 18) olıncā > olunca

K:(19- 20) olıncā > olunca

K:(21- 22) olıncā > olunca,
bitıncē > bitince

K:(23- 24) olıncā > olunca,
bitıncē > bitince

K:(25- 26) olıncā > olunca,
bitıncē > bitince

K:(27- 28) olıncā > olunca,
bitıncē > bitince

K:(29- 30) olıncā > olunca,
bitıncē > bitince

K:(31- 32) olıncā > olunca,
bitıncē > bitince

Yörede (-(y)IncA) zarf-fiil ekinin değışkelerinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef ekin son ünlüsünün genellikle uzun olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (olıncā, bitıncē, bitıncā) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ò), uzun a (ā) uzun e (ē), açık e (ä), ı-i arası ı (ı) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.55. Çok heceli fiillerde (-(y)A) zarf-fiil ekli tekrar:

K:(1- 2) garıřdırā garıřdırā >

karıřtırā karıřtırā, çevırē çevırē >
çevire çevire

K:(3- 4) garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā, çāvırē çāvırē >
çevire çevire

K:(5- 6) garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā,

K:(7- 8) çevırē çevırē > çevire
çevire

K:(9- 10) çevırā çevırā > çevire
çevire, garıřtırā garıřtırā >
karıřtırā karıřtırā

K:(11- 12) garıřdırā garıřdırā >

karıřtırā karıřtırā,

K:(13- 14) çevırā çevırā > çevire
çevire, garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā

K:(15- 16) garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā

K:(17- 18) garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā

K:(19- 20) garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā, çevırē çevırē >
çevire çevire

K:(21- 22) garıřdırā garıřdırā >
karıřtırā karıřtırā

K:(23- 24) çevırē çevırē > çevire

çevire	K:(29- 30) çevîrē çevîrē > çevire
K:(25- 26) gârîşdırā gârîşdırā >	çevire
karıştıra karıştıra	K:(31- 32) çevîrē çevîrē > çevire
K:(27- 28) çevîrē çevîrē > çevire	çevire
çevire	

Yörede, çok heceli fiillerde $-(y)A$ zarf-fiil ekli tekrar kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Hedef ekin ünlüsünün genellikle uzun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (çevîrē çevîrē, gârîşdırā gârîşdırā, gârîşdırā gârîşdırā, çevîrā çevîrā) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun a (ā), uzun e (ē), açık e (ä), ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : ç > ĉ (yarı sızıcı /c/ ünsüzü), k > g değişimi tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.2.56. $-(y)ArAK$ zarf-fiil ekinin değişkeleri:

K:(1- 2) dölāşîrîz > dolaşarak	K:(17- 18) yürîyerēg >
K:(3- 4) gōşārāg > koşarak,	yürüyerek
dölāşārāg > dolaşarak	K:(19- 20) dölāşārāg > dolaşarak
K:(5- 6) gōşārāg > koşarak	K:(21- 22) dölāşārāg > dolaşarak
K:(7- 8) kōşārāg > koşarak	K:(23- 24) dölāşārāg > dolaşarak
K:(9- 10) kōşārāh > koşarak	K:(25- 26) dölāşārāg > dolaşarak
K:(11- 12)	K:(27- 28) dölāşārāg > dolaşarak
K:(13- 14) gōşārāg > koşarak	K:(29- 30) dölāşārāg > dolaşarak
K:(15- 16) yürüyerēg >	K:(31- 32) dölāşārāg > dolaşarak
yürüyerek	

Yörede $-(y)ArAK$ zarf-fiil ekinin değişkelerinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef ekin $-(y)ArAK$ son hecesinde k > g genel bir kullanım olarak tespit edilmiştir. Hedef ekin son hecesinin genellikle uzun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dölāşārāg, yürüyerēg, gōşārāg) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ô), uzun a (ā), açık e (ä), uzun e (ē), a-e arası a (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.2.57. -(y)AsIyA) zarf-fiil ekinin kullanımı:

K:(1- 2)	K:(17- 18)
K:(3- 4),	K:(19- 20)
K:(5- 6)	K:(21- 22)
K:(7- 8)	K:(23- 24)
K:(9- 10)	K:(25- 26)
K:(11- 12)	K:(27- 28)
K:(13- 14)	K:(29- 30)
K:(15- 16)	K:(31- 32)

Yörede -(y)AsIyA) zarf-fiil ekinin değişkeleri kaynak kişilerden tespit edilmemiştir.

4.1.2.58. -(y)IK) zarf-fiil ekinin kullanımı:

K:(1- 2),	K:(15- 16)
K:(3- 4),	K:(17- 18)
K:(5- 6)	K:(19- 20)
K:(7- 8)	K:(21- 22)
K:(9- 10)	K:(23- 24)
K:(11- 12)	K:(25- 26)
K:(13- 14)	K:(27- 28)

K:(29- 30)

K:(31- 32)

Yörede, (-y)IK) zarf-fiil ekinin değışkeleri kaynak kişilerden tespit edilmemiştir.

4.1.2.59. [-DIK) ekinden genişleyen zarf-fiil ekleri:

K:(1- 2),

K:(17- 18)

K:(3- 4),

K:(19- 20)

K:(5- 6)

K:(21- 22)

K:(7- 8)

K:(23- 24)

K:(9- 10)

K:(25- 26)

K:(11- 12)

K:(27- 28)

K:(13- 14)

K:(29- 30)

K:(15- 16)

K:(31- 32)

Yörede, (-DIK) ekinden genişleyen zarf-fiil ekinin değışkeleri kaynak kişilerden tespit edilememiştir.

4.1.3. SÖZ DİZİMİ ÖLÇÜTLERİ

4.1.3.1. VURGU İLE SORU CÜMLESİ YAPMA:

K:(1- 2) çayı demlédin > çayı

K:(15- 16) yâbdin > yaptın mı?

demledin mi?, yemēğī yâbdin >
yemeği yaptın mı?

K:(17- 18) çayı demlédin > çayı
demledin mi?, yemēğī yâbdin >
yemeği yaptın mı?

K:(3- 4) yâbdin > yaptın mı?

K:(19- 20) yâbdin > yaptın mı?

K:(5- 6) yâzdın ? > yazdın mı?

K:(21- 22) yâbdin > yaptın mı?

K:(7- 8) bu sēnín > bu senin mi?

K:(23- 24) yâbdin > yaptın mı?

K:(9- 10) bu sēnindir > bu senin
mi?

K:(25- 26) yâbdin > yaptın mı ?

K:(11- 12) çayı demlédin > çayı
demledin mi?

K:(27- 28) yâbdin > yaptın mı ?

K:(29- 30)

K:(13- 14) çâyī demlédin > çayı
demledin mi?

K:(31- 32) yâbdin > yaptın mı ?

Yörede, vurgu ile soru cümlesi yapma kaynak kişilerden yaygın olarak tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (yâbdîn, çâyî demlêdîn, yâzdîn, bu sênîndîr) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-o arası a (â), uzun e (ê), uzun i (î), ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: p > b, ç > ç (yarı sızıcı /c/ ünsüzü), değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.3.2. Ki bağlama edatıyla "Adam az kaldı ki yere düşsün."

yapılı cümleler kurma:

K:(1- 2),	K:(17- 18)
K:(3- 4),	K:(19- 20)
K:(5- 6)	K:(21- 22)
K:(7- 8)	K:(23- 24)
K:(9- 10)	K:(25- 26)
K:(11- 12)	K:(27- 28)
K:(13- 14)	K:(29- 30)
K:(15- 16)	K:(31- 32)

Yörede bu kullanım tespit edilmemiştir.

4.1.4. SÖZ VARLIĞI ÖLÇÜTLERİ

4.1.4.1. Babanın kız kardeşine verilen isimler:

K:(1- 2) hālā > hala, mētī > hala	K:(13- 14) mātī > hala, sag > sağ
K:(3- 4) mātī > hala	K:(15- 16) hālā > hala, mētī >
K:(5- 6) mēti > hala, hālā > hala	hala
K:(7- 8) hālā > hala, mētī > hala	K:(17- 18)) hālā > hala, mētī >
K:(9- 10) hālā > hala, mātī > hala	hala
K:(11- 12) mātī > hala	K:(19- 20) mäte > hala

K:(21- 22) ḥālā > hala, mātī >
hala

K:(23- 24) ḥālā > hala, mētī >
hala

K:(25- 26)) ḥālā > hala, mētī >
hala

K:(27- 28)) ḥālā > hala, mētī >
hala

K:(29- 30) ḥālā > hala, mētī >
hala

K:(31- 32) ḥālā > hala, mētī >
hala

Yörede, babanın kız kardeşine verilen isimler kaynak kişilerin çeşitli kullanımı tespit edilmiştir. (Meti) ismini kaynak kişilerin yaygın olarak kullandığı tespit edilmiştir. Bu ismin bazı kullanımlarının ilk hecesinde uzun ünlü; son hecesinde uzun ünlü fakat bazı kullanımlarda ise kısa ünlülü biçimi tespit edilmiştir. (Arapça: Hala) isminin de kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ḥālā, ḥālā, mātī, mētī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a- o arası a (ā), uzun e (ē), uzun i (ī), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: h > ḥ - ḥ, değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.2. Amca ve dayı karısına verilen isimler:

K:(1- 2) amōjīn > (amcanın eşi)
yenge, ḥalōjīn > (dayının eşi)
yenge

K:(3- 4) yengē > yenge

K:(5- 6) yānge > yenge, ḥati >
yenge, mātī > yenge

K:(7- 8) yengē > yenge, ḥalōjīn >
(dayının eşi) yenge

K:(9- 10) jina apā > yenge
(amcanın eşi) , ḥalōjīn > (dayının
eşi) yenge

K:(11- 12) amōjīn > (amcanın
eşi) yenge

K:(13- 14) amōjīn > (amcanın
eşi) yenge, ḥalōjīn > (dayının
eşi) yenge

K:(15- 16) amōjīn > (amcanın
eşi) yenge, ḥalōjīn > (dayının
eşi) yenge, yēnge > yenge

K:(17- 18) amōjīn > (amcanın
eşi) yenge, ḥalōjīn > (dayının
eşi) yenge, yēnge > yenge

K:(19- 20) amōjīn > (amcanın
eşi) yenge,

K:(21- 22) ḥalōjīn > (dayının eşi)
yenge, yēngā > yenge

K:(23- 24) amâjîn > (amcanın eşi) yenge, hâlâjîn > (dayının eşi) yenge, yengē > yenge

K:(25- 26) amâjîn > (amcanın eşi) yenge, hâlâjîn > (dayının eşi) yenge, yengē > yenge

K:(27- 28) jîn ap > yenge, yēnge > yenge

K:(29- 30) yengē > yenge, amôjîn > (amcanın eşi) yenge

K:(31- 32) amâjîn > (amcanın eşi) yenge, hâlâjîn > (dayının eşi) yenge, yengē > yenge

Yörede, amca ve dayı karısına verilen isimler kaynak kişilerden (Amojîn ve Halojîn) isimlerini kaynak kişilerin yaygın olarak kullandığı tespit edilmiştir. (Yenge) isminin de kullanımı tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (amâjîn, hâlâjîn, amôjîn, hâlôjîn) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-o arası a (â), ı-i arası ı (î), o-u arası o (ô) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: h > ħ (arka damak /h/ ünsüzü), değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.3. Büyük erkek kardeşe verilen isimler:

K:(1- 2) âbî > ağabey,

K:(3- 4) âbî > ağabey,

K:(5- 6) âbê > ağabey,

K:(7- 8) apâ > ağabey

K:(9- 10) abâ > ağabey

K:(11- 12) âbî > ağabey

K:(13- 14) âbê > ağabey

K:(15- 16) âbê > ağabey

K:(17- 18) âbî > ağabey,

K:(19- 20) âbî > ağabey

K:(21- 22) âbî > ağabey

K:(23- 24) âbî > ağabey

K:(25- 26) âbî > ağabey

K:(27- 28) âbî > ağabey

K:(29- 30) âbî > ağabey, bîrâ

K:(31- 32) âbî > ağabey

Yörede, büyük erkek kardeşe verilen isimlerden (Türkçe: Abi) ismi kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef kelime ilk ve son hecelerini uzun

olduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ābī, ābē) olarak tespit edilmiştir.

Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun a (ā), uzun i (ī), kapalı e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.4.4. Çocuğa / evlada verilen isimler:

K:(1- 2) çôcûh > çocuk, Püsüg >

küçük (çocuk)

K:(3- 4) çôcîh > çocuk

K:(5- 6) çôcîh > çocuk, harzi >

çocuk, gîrô > çocuk

K:(7- 8) çôcûh > çocuk

K:(9- 10) çôcûk – zar - gîrô >

çocuk,

K:(11- 12) çôcîk > çocuk, gîrô >

çocuk,

K:(13- 14) çôcîk > çocuk, gîrô >

çocuk,

K:(15- 16) çôcîh > çocuk

K:(17- 18) çôcûg > çocuk, Püçüg >

küçük (çocuk)

K:(19- 20) çôcûg > çocuk

K:(21- 22) çôcûh > çocuk

K:(23- 24) çôcîg > çocuk, zâr >

çocuk

K:(25- 26) çôcîh > çocuk, bîrâ >

çocuk

K:(27- 28) çôcîh > çocuk

K:(29- 30) çôcûh > çocuk,

K:(31- 32) çôcûh > çocuk

Yörede, çocuğa / evlada verilen isimler kaynak kişilerden (bîrâ, zar, gîrô, harzi, püçüg ve çocuk) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (çôcûh , çôcîh, çôcîk) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ô), ı-u arası ı (î), ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > h, ç > ç, c > c değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.5. Damada verilen isimler:

K:(1- 2) dāmād > damat, enişde

> enişte

K:(3- 4) dāmād > damat

K:(5- 6) enişde > enişte, damât

> damat

K:(7- 8) zava > damat, enişde >

enişte	K:(21- 22) dāmād > damat,
K:(9- 10) zava > damat, eniṣdā > enişte	K:(23- 24) ēniṣdē > enişte,
K:(11- 12) enişte > enişte	K:(25- 26) dāmād - zava > damat,
K:(13- 14) eniṣdē > enişte,	K:(27- 28) ēniṣdē > enişte,
K:(15- 16) damād > damat, eniṣdē > enişte,	dāmād - zava > damat,
K:(17- 18) dāmād > damat, zava > damat	K:(29- 30) dāmād - zava > damat,
K:(19- 20) dāmād > damat, eniṣde > enişte	K:(31- 32) dāmād - zava > damat,

Yörede, damada verilen isimler kaynak kişilerden (damat, zava ve enişte) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dāmād, damād, ēniṣdē) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-o arası a (ā), ı-i arası ı (î), uzun e (ē), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: t > d, değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.6. Başa örtülen örtüye verilen isimler:

K:(1- 2) örti > örtü, şārpē > eşarp – örtü, tūlbend > tūlbent	K:(13- 14) şārpē > eşarp, örti > örtü,
K:(3- 4) örti > örtü, āgāl > örtü	K:(15- 16) şārpē > eşarp
K:(5- 6) leçek > örtü, eşārf > eşarp, hínāmī > örtü	K:(17- 18) şārpē > eşarp, yazmā > yazma
K:(7- 8) , şālpā > eşarp – örtü, hīlfā > örtü	K:(19- 20) şārpē > eşarp, örti > örtü,
K:(9- 10) şārpā > eşarp, örtü > örtü, laçık > örtü	K:(21- 22) şārbē > eşarp, lâçığ > örtü
K:(11- 12) şārpē > eşarp	K:(23- 24) örti > örtü, şārpē >

eşarp

K:(25- 26) şārpē > eşarp, yāzmá

- laçíg > yazma,

K:(27- 28) šārpē > eşarp, örtī >

örtü,

K:(29- 30) šārpē > eşarp, örtī >

örtü,

K:(31- 32) šālpē - laçík > eşarp

Yörede, başa örtülen örtüye verilen isimler kaynak kişilerden (şarpe, şārpē, laçik, örtü, yazma ve tülbent) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (şārpē, şārpē, örtī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ö-ü arası ö (ö), uzun i (ī), uzun a (ā), uzun e (ē), kısa a (ă) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.4.7. Yere serilen örtüye verilen isimler:

K:(1- 2) kílīm > kilim, ħālī >

halı

K:(3- 4) ħālī > halı

K:(5- 6) ħālī > halı, kílīm > kilim,

K:(7- 8) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(9- 10) kílīm > kilim, cıl - ħālīçe > halı

K:(11- 12)) ħālī > halı

K:(13- 14)) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(15- 16) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(17- 18) ħālī > halı, ħālīçe >

halı

K:(19- 20) ħālī > halı, cıl > kilim - halı

K:(21- 22) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(23- 24) ħālīçe – cıl - ħālī > halı,

K:(25- 26) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(27- 28) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(29- 30) ħālī > halı, ħālīçe > halı

K:(31- 32) ħālī > halı, ħālīçe > halı

Yörede, yere serilen örtüye verilen isimler kaynak kişilerden (halı, haliçe, cıl ve kilim) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ḥālī, ḥaliçe, ḥālī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun i (ī), uzun a (ā), kısa a (ă) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: h > ḥ değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.8. İri delikli eleğe verilen isimler:

K:(1- 2) ḥalbīr > kalbur, bijīng	bejīng > kalbur
> kalbur	K:(19- 20) beċīng > kalbur, serād
K:(3- 4) elēg > elek, sārād > elek	> elek
bejīn > elek	K:(21- 22) serād > elek, beċīng >
K:(5- 6) eleġ > elek	kalbur
K:(7- 8) serād > elek, ḥalbur >	K:(23- 24) beċīng > kalbur, eleġ
kalbur,	> elek
K:(9- 10) elāg > elek, bejīng >	K:(25- 26) biċīng > kalbur, eleġ
kalbur	> elek
K:(11- 12) ālek > elek	K:(27- 28) bēċīng > kalbur, eleġ
K:(13- 14) gālbīr > kalbur,	> elek
bēċīng > kalbur	K:(29- 30) bēċīng > kalbur, eleġ
K:(15- 16) serād > elek	> elek
K:(17- 18) eleġ > elek- kalbur,	K:(31- 32) bejīng > kalbur, serād
	> elek, galbūr > kalbur,

Yörede, yere serilen örtüye verilen isimler kaynak kişilerden (becing, serad, elek ve halbur-kalbur) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (bejīng, bēċīng, eleġ, serād) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-i arası ı (i), uzun e (ē), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > ġ değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef

kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.9. Büyük kazana verilen isimler:

K:(1- 2) gāzēn > kazan, sītīl > sitil - kazan	gazān > kazan
K:(3- 4) gāzēn > kazan, sītīl > sitil – kazan, beruj > kazan	K:(19- 20) sītīl > sitil– kazan, gāzān > kazan
K:(5- 6) sītīl > sitil– kazan, guşgāne > kazan	K:(21- 22) gāzān > kazan, nivçe > kazan
K:(7- 8) sītīl > sitil– kazan, gazān > kazan	K:(23- 24) gāzān > kazan, nivçe > kazan
K:(9- 10) gazān > kazan, nivçe > kazan	K:(25- 26) gāzēn > kazan, nivçe > kazan
K:(11- 12) gāzān > kazan	K:(27- 28) sītīl > kazan, gazān > kazan
K:(13- 14) sītīl > sitil– kazan,	K:(29- 30) sītīl > kazan, gāzān > kazan
K:(15- 16) gāzān > kazan, sītīl > sitil – kazan	K:(31- 32) sītīl > kazan, gāzān > kazan
K:(17- 18) sītīl > sitil– kazan,	

Yörede, büyük kazana verilen isimler kaynak kişilerden (sitil ve nivçe) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (sītīl, gāzān, nivçe) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-e arası a (á), ı-i arası ı (í), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.10. Havuca verilen isimler:

K:(1- 2) hāviĉ > havuç, gízīr > havuç	havuĉ
K:(3- 4) hāviĉ > havuç	K:(7- 8) gēzīr > havuç, hāvuc > havuç
K:(5- 6) gízīr > havuç, hāvúc >	K:(9- 10) hāvúĉ > havuç, gízīr >

havuç

K:(11- 12) h vuc > havuç

K:(13- 14) h v  > havuç

K:(15- 16) h v  > havuç, g z r >

havuç

K:(17- 18) h v c > havuç, g z r >

havuç

K:(19- 20) h v c > havuç, g z r >

havuç

K:(21- 22) h v c > havuç, g z r >

havuç

K:(23- 24) h v c > havuç, g z r >

havuç

K:(25- 26) h v c > havuç, g z r >

havuç

K:(27- 28) g z r > havuç, h vu >

havuç

K:(29- 30) h v c > havuç, g z r >

havuç

K:(31- 32) g z r > havuç

Yörede, havuca verilen isimler kaynak kişilerden (g zir) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (g zir, h v c, h v ) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir :  -u arası   ( ), a-o arası a ( ),  -i arası   ( ), uzun a ( )  nl leri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.  ns zlerde ise:  > c değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.11. Patatese verilen isimler:

K:(1- 2), g rd l > kartol - patates

K:(3- 4) patates > patates, g rt l >
kartol

K:(5- 6) g rd l > patates, patatis
> patates

K:(7- 8) g rt l > kartol/patates,

K:(9- 10) pad tes > patates, g rt l
> kartol

K:(11- 12) pat tes > patates,
k rt l > kartol - patates,

K:(13- 14) g rd l > kartol -

patates

K:(15- 16) g rd l > kartol -
patates

K:(17- 18) g rd l > kartol -
patates

K:(19- 20) g rd l - bad t s >
kartol - patates

K:(21- 22) p d tes > patates,
g rd l > kartol

K:(23- 24) p d tes > patates,
g rd l > kartol

K:(25- 26)

K:(29- 30) gardöl > kartol,

K:(27- 28) patates > patates,
kãrtöl > kartol

K:(31- 32) gartöl > kartol,

Yörede, patatase verilen isimler kaynak kişilerden (kartol) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gartöl, gãrdöl, gãrdöl, pãdãtes, badãtēs) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-o arası a (ã), a-e arası a (ã), uzun e (ē), o-u arası o (ö), kısa a (ă) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: t > d değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.12. Cevize verilen isimler:

K:(1- 2) cãvüz > ceviz, güz >
ceviz

K:(3- 4) cãvüz > ceviz, güz > ceviz

K:(5- 6) güz > ceviz, cãvüz > ceviz

K:(7- 8) güz > ceviz

K:(9- 10) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(11- 12) cãvüz > ceviz

K:(13- 14) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(15- 16) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(17- 18)) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(19- 20) güz > ceviz, cevüz >
ceviz

K:(21- 22) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(23- 24) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(25- 26) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(27- 28) güz > ceviz, cãvüz >
ceviz

K:(29- 30) güz > ceviz, cevüz >
ceviz

K:(31- 32) güz > ceviz, cevüz >
ceviz

Yörede, cevize verilen isimler kaynak kişilerden (guz) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (güz, güz, cevüz, cãvüz) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-o arası a (ã), açık e (ä), uzun u (ū), u-ü arası u (ú), ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef

kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.4.13. Domatese verilen isimler:

K:(1- 2) dāmātēs > domates	K:(19- 20) tāmātēs > domates
K:(3- 4) tāmātēs > domates	K:(21- 22) tāmātēs > domates
K:(5- 6) dāmātīs > domates	K:(23- 24) dāmātēs > domates
K:(7- 8) tāmātēs > domates	K:(25- 26) tāmātīs > domates, dāmātēs > domates
K:(9- 10) domātīs > domates	K:(27- 28) tamātes > domates
K:(11- 12) tāmātēs > domates	K:(29- 30) tōmātēs > domates
K:(13- 14) dāmātēs > domates	K:(31- 32) tamātēs > domates
K:(15- 16) dāmātēs > domates	
K:(17- 18) tāmātēs > domates	

Yörede, domatese verilen isimler kaynak kişilerden farklı kullanım tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (tāmātēs, dāmātēs) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-o arası a (ā), uzun a (ā), kapalı e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: d > t değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.14. Lahanaya verilen isimler:

K:(1- 2) gelem > lahana, laḥanā > lahana	lahana
K:(3- 4) lahāne > lahana, kelēm > lahana	K:(9- 10) lahāne > lahana, kelēm > lahana
K:(5- 6) lahana > lahana, kelēm > lahana	K:(11- 12)) lahāne > lahana, kelēm > lahana
K:(7- 8) lāhanā > lahana, kelēm >	K:(13- 14) lehāne > lahana, kelēm > lahana

K:(15- 16) láhaná > lahana,
kelēm > lahana
K:(17- 18) láhaná > lahana,
kelēm > lahana
K:(19- 20) lahnā > lahana, kelēm
> lahana
K:(21- 22) lāhanā > lahana,
kelēm > lahana
K:(23- 24)) lāhānē > lahana,

kelēm > lahana
K:(25- 26) lāhanē > lahana,
kēlēm > lahana
K:(27- 28) lahāne > lahana,
kelēm > lahana
K:(29- 30) lahāne > lahana,
kelēm > lahana
K:(31- 32) lāhānē > lahana,
kelēm > lahana

Yörede, lahanaya verilen isimler kaynak kişilerden (kelem) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (lāhānē, kelēm) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-e arası a (á), uzun a (ā), uzun e (ē) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: d > t değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.15. Ayçiçeğine verilen isimler:

K:(1- 2) gúl > ayçiçeği, aycicēgī >
ayçiçeği
K:(3- 4) gúl > ayçiçeği
K:(5- 6) gıl > ayçiçeği, aycicēgī
> ayçiçeği
K:(7- 8) gúl > ayçiçeği, álencē >
ayçiçeği
K:(9- 10) gúl > ayçiçeği,
K:(11- 12) gúl > ayçiçeği,
K:(13- 14) gúl > ayçiçeği, gúle
bāğān > ayçiçeği,
K:(15- 16) gúl > ayçiçeği, gúle
bāğān > ayçiçeği,
K:(17- 18) gúl > ayçiçeği, gúle

bāğān > ayçiçeği,
K:(19- 20) gılbāğān > ayçiçeği,
K:(21- 22) gúlbāğān > ayçiçeği
K:(23- 24) gúl - gúlbāğān >
ayçiçeği
K:(25- 26) gúl - gúlbāğān >
ayçiçeği
K:(27- 28) gúl - güle bāğān >
ayçiçeği
K:(29- 30) gúl - gúlbāğān >
ayçiçeği
K:(31- 32) gúl - gúlbağān >
ayçiçeği

Yörede, ayçiçeğine verilen isimler kaynak kişilerden (gül, gül(e)bakan) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (gül - gúlbağān, aycċēgī, álcē) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : u-ü arası u (û), uzun a (ā), uzun e (ē), kısa i (ĭ), uzun (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > ğ değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.16. Meyve çekirdeğine verilen isimler:

K:(1- 2)	gaysī cegírdēgī > kaysı çekirdeği
K:(3- 4),	
K:(5- 6)	K:(23- 24) dándīg > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı
K:(7- 8)	çekirdeği
K:(9- 10)	K:(25- 26) dándīk > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı
K:(11- 12) dándīg > çekirdek	çekirdeği
K:(13- 14) dándīg > çekirdek	
K:(15- 16) dándīg > çekirdek	K:(27- 28) dándīk > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı
K:(17- 18) dándīg > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı	çekirdeği
çekirdeği	K:(29- 30) dándīk > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı
K:(19- 20) dándīg > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı	çekirdeği
çekirdeği	K:(31- 32) dándīk > çekirdek, gaysī cegírdēgī > kaysı
K:(21- 22) dándīg > çekirdek,	çekirdeği

Yörede, kaysı çekirdeğine verilen isimler kaynak kişilerden (dendik) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (dándīg, gaysī cegírdēgī,) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : a-e arası a (á), uzun e (ē), ı-i arası ı (ĩ), uzun (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir.

Ünsüzlerde ise: k > g, ç > c değişimleri tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.17. Isırgan otuna verilen isimler:

K:(1- 2) ıstırgān > ısırgan otu	ısırgan otu,
gezgēsk > ısırgan otu	K:(19- 20) ısırgān otı - gezgēsg >
K:(3- 4) ıstırgān > ısırgan otu,	ısırgan otu,
gezgēsk > ısırgan otu	K:(21- 22) ısırgā - gezgēsk >
K:(5- 6) gezgēsk > ısırgan otu,	ısırgan otu,
ıstırgā otı > ısırgan otu	K:(23- 24) ısırig otı - gāzgāsg >
K:(7- 8) gezgēsk > ısırga otu	ısırgan otu,
K:(9- 10) ıstırgān - gezgēsk >	K:(25- 26) ısırgā - gezgēsg >
ısırgan otu,	ısırgan otu,
K:(11- 12) ıstırgā - gezgēsk >	K:(27- 28) ıstırgan otı - gezgēsk
ısırgan otu,	> ısırgan otu,
K:(13- 14) ısırgā - gezgēsk >	K:(29- 30) ıstırga - gezgēsk >
ısırgan otu,	ısırgan otu,
K:(15- 16) ısırgān - gezgēsk >	K:(31- 32) ıstırgān otı - gēzgēsk >
ısırgan otu,	ısırgan otu,
K:(17- 18) ıstırgān - gezgēsg >	

Yörede, ısırgan otuna verilen isimler kaynak kişilerden (gezgesk) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ısırgān otı, ıstırgān otı, gēzgēsk, ıstırgān, ısırgā) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-i arası ı (ı), uzun e (ē), uzun a (ā), uzun (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: (ıstırgān) r > t ses aktarımı (göçüşme) olayı tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.18. Mandaya verilen isimler:

K:(1- 2) māndā > manda gāmış >	manda
--------------------------------	-------

K:(3- 4) cāmış > manda, mādāg > manda

K:(5- 6) gāmış > manda, mādā > manda

K:(7- 8) gāmış > manda, cāmuş > manda, madeg > manda

K:(9- 10) cāmuş > manda, gāmış > manda

K:(11- 12) gāmış > manda, mādā > manda

K:(13- 14) mādā > manda, çamuş > manda

K:(15- 16) mādā > manda, mādēk > (dişi) manda, gāmış > (erkek) manda

K:(17- 18) mādēk > (dişi) manda,

cāmuş > (erkek) manda

K:(19- 20) gāmış > manda, mānde > manda

K:(21- 22) mādāg > manda, gāmış > manda

K:(23- 24) mādēk > manda, cāmış > manda

K:(25- 26) mādā > manda, gāmış > manda

K:(27- 28) gāmış > manda, camış > manda

K:(29- 30) gāmış > manda, cāmış > manda

K:(31- 32) mādā > manda, gāmış > manda, cāmūş > manda

Yörede, mandaya verilen isimler kaynak kişilerden (gāmış, madēk ve camış) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (mādā, gāmış, mādāg, cāmış) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-i arası ı (ı), a-o arası a (å), uzun a (ā), ı-u arası ı (î), a-e arası a (á) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.4.19. Kediye verilen isimler:

K:(1- 2) pışig > kedi, kēdī > kedi

K:(3- 4) pışik > kedi, kēdī > kedi

K:(5- 6) pışik > kedi, kādī > kedi

K:(7- 8) pışig > kedi, kādī > kedi

K:(9- 10) pışik > kedi, kēdī > kedi

K:(11- 12) kēdī > kedi, pışik > kedi

K:(13- 14) kēdī > kedi, pışig > kedi

K:(15- 16) pışig > kedi

K:(17- 18) kēdī > kedi, pişig >
kedi

K:(19- 20) pişig - gedī > kedi

K:(21- 22) kādī > kedi, pişig >
kedi

K:(23- 24) pişig - gedī > kedi

K:(25- 26) pişig - gedī > kedi

K:(27- 28) pişig - kēdī > kedi

K:(29- 30) pişig - kēdī > kedi

K:(31-32) pişig - gedī > kedi

Yörede, kediye verilen isimler kaynak kişilerden (pisik) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (pişig, pişig, kēdī, gedī) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-i arası ı (i), uzun e (ē), kısa i (ĩ), uzun (ĩ) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişimleri tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.20. Fareye verilen isimler:

K:(1- 2) fāre > fare, mışg > fare

K:(3- 4) mışk > fare, fare > fare

K:(5- 6) mışk > fare

K:(7- 8) fare > fare, mışk > fare

K:(9- 10) fāre > fare, mışk > fare

K:(11- 12) mışk > fare

K:(13- 14) siccān > fare, mışg >
fare

K:(15- 16) mışg > fare, fāre > fare

K:(17- 18) siccān > fare, mışg >
fare

K:(19- 20) mışg > fare

K:(21- 22) fāre > fare, mışg > fare

K:(23- 24) fāre > fare, mışg > fare

K:(25- 26) fārē > fare, mışg > fare

K:(27- 28) fāre > fare, mışg > fare

K:(29- 30) fāre > fare, mışg > fare

K:(31- 32) fāre > fare, mışg > fare

Yörede, fareye verilen isimler kaynak kişilerden (mışk ve şıçan) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (fāre, mışg, fāre, mışk, siccān) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-i arası ı (i), uzun a (ā), a-o arası (â) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin

genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

4.1.4.21. Eşek yavrusuna verilen isimler:

K:(1- 2) sīpā > eşek, eşēg > eşek	eşek, dāşīg > eşek
K:(3- 4) kēr > eşek, sīpa > eşek	K:(17- 18) kēr > eşek, eşşēg > eşek
K:(5- 6) dāşik > eşek, sīpā > eşek	K:(19- 20) kēr > eşek, sīpa > eşek
K:(7- 8) ker > eşek, sīpa > eşek, dāşik > eşek	K:(21- 22) sīpā > eşek, eşşāg > eşek
K:(9- 10) sīpa > eşek, dāşik > eşek	K:(23- 24) sīpā > eşek, mergeb > eşek
K:(11- 12) sīpa > eşek, dāşik > eşek	K:(25- 26) kēr > eşek, eşşēg > eşek
K:(13- 14) kēr > eşek, sīpa > eşek, eşēg > eşek	K:(27- 28) sīpā > eşek, dāşīg > eşek
K:(15- 16) sīpa > eşek, eşşēg > eşek	K:(29- 30) sīpā > eşek, dāşīg > eşek
	K:(31- 32) sīpā > eşek, kēr > eşek

Yörede, eşeğe verilen isimler kaynak kişilerden (ker, sīpa ve dāşik) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (sīpa, sīpā, kēr, dāşik, eşşēg) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun i (ī), ı-i arası ı (î), uzun e (ē), uzun a (ā) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişimi ve ünsüz ikizleşmesi tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.22. Hindiye verilen isimler:

K:(1- 2) hīndī > hindi, ‘alög > hindi	K:(5- 6) ‘alög > hindi, hīndī > hindi
K:(3- 4) ‘alög > hindi, hīndī > hindi	K:(7- 8) ‘alög > hindi, hīndī > hindi

K:(9- 10) ħindī > hindi, ‘alök > hindi	hindi
K:(11- 12) ħindī > hindi, ‘alök > hindi	K:(23- 24) ‘alög > hindi, ħindī > hindi
K:(13- 14) ħindī > hindi, ‘alög > hindi	K:(25- 26) ‘ług > hindi, ħindī > hindi
K:(15- 16) ħindī > hindi, ‘alög > hindi	K:(27- 28) ħindī > hindi, culúh > hindi
K:(17- 18) ‘alög > hindi, ħindī > hindi	K:(29- 30) ‘ług > hindi, ħindī > hindi
K:(19- 20) ‘alög > hindi	K:(31- 32) ‘alög > hindi, ħindī > hindi
K:(21- 22) ‘alög > hindi, ħindī > hindi	

Yörede, hindiye verilen isimler kaynak kişilerden (alök) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (‘alög, ħindī, ‘alök, culúh) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : uzun i (ī), ı-i arası ı (i), u-ü arası u (ú), o-u arası o (ö) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi ve ünsüz ikizleşmesi tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.23. Büyük / küçük baş hayvanların barınağına verilen isimler:

K:(1- 2) aħīr > ahır, távlā > ahır, göm > ahır	K:(13- 14) aħūr > ahır,
K:(3- 4) távlā > ahır aħīr > ahır	K:(15- 16) aħīr > ahır
K:(5- 6) aħīr > ahır, távlā > ahır, göm > ahır	K:(17- 18) távle > ahır
K:(7- 8) aħīr > ahır, távlā > ahır	K:(19- 20) aħīr > ahır, tavle > ahır
K:(9- 10) aħīr > ahır, göm > ahır	K:(21- 22) aħūr > ahır
K:(11- 12) távlā > ahır, aħīr > ahır, göm > ahır	K:(23- 24) āħīr - göm > ahır
	K:(25- 26) āħīr > ahır, tavle > ahır
	K:(27- 28) aħīr > ahır, távlā > ahır

K:(29- 30) ahır > ahır, távlá > ahır

K:(31- 32) távlá > ahır, āhır > ahır

Yörede, büyük / küçük baş hayvanların barınağına verilen isimler kaynak kişilerden (ahır, gom ve tavla) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir.

Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ahır, gòm, ahır, távlá, távlá) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ı-u arası ı (î), a-e arası a (â), o-u arası o (ô), açık e (ä) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi ve ünsüz ikizleşmesi tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.24. Çayı bardağa doldurma hareketine verilen isimler:

K:(1- 2) doldúr > doldur

K:(17- 18) döldür- > doldur-

K:(3- 4) doldır > doldur

K:(19- 20) boşaltıyor > boşalt-

K:(5- 6) doldır > doldur

K:(21- 22) döküyor > döküyor

K:(7- 8) dökürlər > döküyorlar

K:(23- 24) döküyor > döküyor

K:(9- 10) döküyor > döküyor

K:(25- 26) döldür > doldur

K:(11- 12) doldır > doldur

K:(27- 28) döldür > doldur

K:(13- 14) doldır- > doldur-

K:(29- 30) döldür > doldur

K:(15- 16) döküyor > döküyor

K:(31- 32) döküyor > döküyor

Yörede, Çayı bardağa doldurma hareketine verilen isimler kaynak kişilerden (dök- dol- ve boşalt-) gibi farklı kullanımları tespit edilmiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (döldür-, doldır, döldür, döküyor, döküyor, döküyor) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : ö-ü arası ö (ö), ı-u arası ı (î), o-ö arası o (ô), o-u arası o (ô), ı-i arası ı (î) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu gözlemlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1. SONUÇ

Araştırma bölgemizde dil ailesi bakımından Türk dilinden sentaks ve semantik bakımından tamamen farklı olan çeşitli dil veya lehçeler konuşulmaktadır. Araştırma bölgemizin tabiri caizse ‘lingua franca’sı olan Türkçenin tüm halklar arasında ve karşılıklı anlaşma vasıtası konumunda bulunmasının yanında Doğu Anadolu bölgesindeki çeşitli dil veya lehçeler (Kürtçe, Zazaca, Arapça ve Ermenice) gibi diller bazen bölgenin tamamına yakın kısmında bazen ise daha dar çerçevede belirli bölümlerde yaşamaktadır. (BURAN, 2009) Bu dillerin mahiyeti ve konuşurlarının kökenleri hakkında fikir beyan etmek bu çalışmanın konusu olmadığından, bu bölgede yaşayan çeşitli etnik kökene ait yöre sakinlerinin ekseriyetinin birden fazla dil konuşuru olduğu, ana dili Türkçe olmayan yöre sakinlerinin ise mutlak olarak Türkçeyi ikincil olarak kesinlikle Türk dili konuşuru olduklarını ifade etmek araştırmamız açısından yeterince açıklayıcı olacaktır.

Yöremizde çok dilli yapının bulunduğu ve ana dili Türkçe olmayan vatandaşlarımızın Türkçeyi ana okulu döneminden başlayarak genel olarak kitap ve diğer yöre dışından gelen veya sonradan Türkçeyi sonradan öğrenen Türkçe konuşurlardan öğrendiği için günlük kullanımda ve eğitim - öğretim süreci boyunca standart dilin kuralları yaygın bir şekilde kullanılmakla birlikte, bazı ses ve biçim özellikleri bakımından komşu veya ana dil ve ağızların etkisinde kaldığı yadsınamaz bir gerçekliktir. Ağrı ili Patnos ilçesi özelinde Türkçenin ortak anlaşma dili olarak konuşulduğu, Patnos ilçesi ile ilgili bugüne kadar bilimsel bir Türkçe ağız çalışması yapılmadığı tespit edilmiştir. 27 (KARAHAN, a. g. e., 55). Bu nedenle ana dile bakılmaksızın Türkçenin genel anlaşma dili olduğu göz önüne bulundurulmuş Patnos ilçesi özelinde Türkçe ağız çalışması yapılarak yörenin ağız özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Giriş, Kavramsal Çerçeve (Patnos Tarihi, Coğrafyası, Yerleşim Özellikleri, Ağız Kavramı), Materyal ve Yöntem, Araştırma Bulguları(Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Söz Dizimi, Söz Varlığı) ve Sonuç ve bölümlerini içeren, Patnos yöresinde yerleşik halkların Türkçe ağız özelliklerini ve kadim

kültürlerinde halen yaşamaya devam eden veya konuşuru gittikçe azalan ağız hususiyetlerinin kayda geçirilmesi gayesiyle yapılmış olan bu araştırma Karahan'ın tasnif ettiği Doğu Grubu ağız özelliklerinin Patnos yöresinin ağız hüviyetini gün yüzüne çıkarmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma saha araştırması sonucunda derlenerek kayıt altına alınan hedef kelimelere bağlı olarak ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı çerçevesinde yörenin tamamını kapsayan mevcut ağız özelliklerinin tahlil ve tasnifini içermektedir. Çalışmamızın ses ve şekil bilgisi bölümünde yörede yaşayan ağızlarda yaşayan kelimelerin tam olarak ses karşılıklarını bulmak amacıyla yararlandığımız çeviri yazı işaretleriyle seslerin harf karşılığı olarak çıkış yerini tespit etmeye gayret gösterilmiştir.

Çalışmamızın sonuç kısmında hedef kelimelerin Türkiye Türkçesi karşılığı verilmesi suretiyle standart dil ile ses ve şekil bilgisi bakımından arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesine gayret edilmiştir.

Araştırma sahamız olan ve doğu grubu tasnifi içinde yer alan Patnos ilçesi ağız özellikleri ve bir üst madde içinde bulunduğumuz Doğu Anadolu ağızları ekseriyetle Azerbaycan Türkçesi alanı dahilinde konumlandırılmakla birlikte, bu ağızların Azerbaycan Türkçesi ile birebir denklemeyen birçok yapısal unsuru da barındırdığı da bir vakiydir. Ana ağız öbeklerinin çeşitli yörelerinde bizi karşılayan buna benzer veriler kendi örneklikleriyle başka ağız öbeklerini veya daha küçük alt kümeleri oluşturabilmektedir.

Araştırmamızın coğrafi çerçevesi Karahan'ın Doğu Grubu ağızları için belirlediği sınırlar dahilinde olan Patnos yöresidir. Bu sebeple yörenin ağız hususiyetleri açıklanırken sadece Türkiye Türkçesi grameri ile ilişkisine değinilmiştir. Böylelikle araştırma sınırları ve çalışmamızın genel durumu ele alınan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Doğu Anadolu ağızlarında Türkiye Türkçesi ölçünlü dilinde yer alan (a, e, ı, i, o, ö, u, ü) sekiz ana ünlüyle birlikte (COŞKUN'a göre yirmi bir ünlü), bu ünlülerin az veya çok değişiklik göstermiş özellikle iki ana ünlü içerisinde karşılıklı oynaklanan, yer yer anlama yön verebilecek yapıya sahip olabilen şekillere rastlanabilmektedir.

Yöre ile ilgili araştırmalarımızda çeşitli yoğunluklarda kullanım alanı bulan çeşitli ayırt edici simgelerle işaretlenen çeviri yazı işaretleriyle kelimeler işaretlenmiş sırasıyla örneklendirilecektir.

- Yörede, yazı dilinde kullanılan ünlülerin haricinde kapalı e (è) ünlüsüne birkaç kaynak kişide rastlanmıştır. Bununla birlikte yine yazı dilinde kullanılan ünsüzlerinden ayrı olarak c-j arası (ç) sesinin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. ‘gēcē - gēçe > gece.’
- Yörede, yazı dilinde kullanılan ünlülerin haricinde u-ü arası (û) ünlüsüne , a-o arası (å) ünlüsüne, ı-i arası (î) ünlüsüne, a-e arası (á) ünlüsüne, açık e (ä) ünlüsüne ve uzun e (ē) ünlüsüne rastlanmıştır. Çift sesli ünlüler genel kullanımın doğal bir parçası haline gelmiştir. ‘degîrmân - degîrmân > değimen, ve dūgún > düğün’
Tespit edilen kelimelerde genellikle arka damak g / ğ / ünsüzü yoğun bir şekilde kullanılmıştır.
- Yörede, yazı dilinde kullanılan ünlülerin haricinde açık (ä) ünlüsünün oldukça yaygın bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. ‘äsgî > eski, mändîl > mendil’
- Yörede, kaynak kişilerde asli uzun ünlü bulunan kelimeler kısıtlı da olsa tespit edilmiştir. ‘bērek- bōrek > börek’
- Yörede, kaynak kişilerin kullanımında (+DA) bulunma hali ekinde uzunluk bulunduğu son hecedeki ünlüleri de uzattığı tespit edilmiştir. ‘tárlādākî - tárladāgî > tarladaki, evdēgî > evdeki’
- Yörede, kaynak kişilerde tespit edilen geniş zaman eki (-r) 'den önceki geniş ünlülerde uzunluk yaygın olarak tespit edilmiştir. ‘tōblāríz > besleriz ve bāslēríz > besleriz’
- Yörede, alıntı kelimelerde ünlü kısalması tespit edilmemiştir. Aksine alıntı kelimeler asli haline gelerek ünlülerin uzun ünlülük şekillerinin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. ‘híkāyē - hāgāye > hikâye, şíkāyēt - şīgāyēt > şikâyet’
- Yörede, kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen ‘i-’ fiilinde ünlü kalınlaşması yaşanmadığı aksine ‘i-’ fiilinde ünlü düşmesi gerçekleştiği tespit edilmiştir. ‘vārdī > var (I)dı, çōhđī > çok(I)di, yōhđī > yok(I)di’

- Yörede, alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü kalınlaşması tespit edilmiş bununla birlikte yazı dilinde bulunmayan çift dudak v'sinin 'v' kullanımı hedef kelimelerde tespit edilmiştir. 'ḥālvā - ḥālvā > helva , ḥālāl - ḥālāl > helal'
- Yörede, hedef kelimelerde düz-geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü kalınlaşması tespit edilmiş bununla birlikte son hecede bulunan ünlülerin kalınlaşarak uzadıkları da tespit edilmiştir. 'sāndā - sendā > sende, bendā - bāndā > bende'
- Yörede, hedef kelimelerde / ḥ / ünsüzünün ek ünlüsünü kalınlaştırması tespit edilmekle birlikte yaygın olarak ı - i arası ı (î) , uzun e (ē) ve açık e (ā) ünlülerin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise k > ḥ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. 'gīddīḥ - gīddīḥ > gittik, vērdīḥ - verdīḥ > verdik.'
- Yörede, hedef alıntı kelimelerde geriye doğru benzeşme ile ünlü incilmesi tespit edilmiştir. 'eṣḡēr, āṣḡēr āṣḡēr > asker, āpdes > abdest'. Ünsüzlerde ise : b > p değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, hedef kelime tabanında palatal (ön) ünsüzler (ç, c, s, ş, z) yanında ünlü incilmesi tespit edilmiştir. (bōḥcā - bōḥcā > bohça. Ünsüzlerde ise : h > ḥ ve h > ḥ değişimi kaynak kişiler tarafından oldukça yaygın bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir.
- Yörede, çok heceli Türkçe kelimelerin sonunda /i/' leşme oldukça yaygın bir şekilde kullanılmakla birlikte bu ünlünün uzadığı tespit edilmiştir. 'gōmṣī > komşu ve yābtī > yaptı'
- Yörede, kaynak kişilerden hedef ünlünün ilk hecede palatal (ön) ünsüzlerin yanında /i/' leşme tespit edilmekle birlikte bazı kaynak kişilerin ı-u arası (ı) ünlüsü kullandığı da tespit edilmiştir. 'biḥāḥ - biḥāḥ - biḥāḥ > bıçak sicāḥ - sicaḥ > sıcak' Ünsüzlerde ise : p > b, k > ḥ ve ç > ḥ (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, kelime sonunda geniş ünlülerde sebebi belli olmayan incelmeler ve uzamalar tespit edilmiştir. 'taḥdē > tahta ve tōrbē > torba'

- Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde geniş ünlülü eklerde sebebi belli olmayan ünlü incilmesi ve orta hece düşmesi tespit edilmiştir. ‘búrdē - burdē > burada’
- Yörede, Kelime tabanının son hecesindeki yuvarlak-geniş ünlünün düzleşmesi birkaç kaynak kişide az da olsa tespit edilmiştir. ‘şófēr - şöfer > soför’
- Yörede, hedef kelimelerde dudak ünsüzlü kelime tabanında ilk hecede ünlü düzleşmesi tespit edilmiştir. Yazı dilinde olmayan ı-u arası ı sesi (i) yaygın bir şekilde bir çok kelimeye gözlemlenmiştir. ‘mıhtār - mīhdār > muhtar.’ Ünsüzlerde ise : t > d ve h > ħ (arka damak /h/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, hedef kelimelerde dar-yuvarlak olan kapalı ikinci hece ünlüsünün düz-dar biçimi tespit edilmekle birlikte yöreye has bir kullanım da (ı-u arası ı sesi ‘i’) araştırmamızda tespit edilmiştir. ‘hāmír > hamur, çāmír - çamír > çamur, ārmīd - armīd > armut’
- Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde yuvarlak ünlülü kelime tabanının son hece ünlüsünün düz-dar biçimi oldukça yaygın bir şekilde kullanımı tespit edilmiştir. ‘ gōmšī - gōmši > komşu, gūzi - guzī > kuzu.’ Ünsüzlerde ise : k > g ve k > g (orta damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, Yuvarlak ünlülü kelime tabanının ek ünlüsünün düz-dar biçimi oldukça yaygın bir şekilde kullanımı tespit edilmiştir. (súdlī, sūtī, ōglī ve ōglī) olarak tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, Kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime tabanında geniş yuvarlak ilk hece ünlüsünün düz-geniş biçimi kelimelerde tespit edilmiştir. Bununla birlikte yöreye has bir kullanım olan ö-ü arası ö ‘ö’ sesinin yaygın bir şekilde kullanımda olduğu tespit edilmiştir. ‘ öldī - öldī > öldü, ẽrdēg - ẽrdēg > ördek’ Ünsüzlerde ise : k > g (orta damak /g/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime tabanında ilk hecede dudak ünsüzü yanındaki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması tam manasıyla tespit edilememekle birlikte (ı-u arası ı sesi ‘i’) sesin kullanımı oldukça yaygındır

buradan da anlaşılıyor ki zaman içerisinde u' sesinin ağızlarda görülebileceği düşünülmektedir. 'firtînā, firdînā > fırtına'

- Yörede, hedef kelimelerde düz ünlülü kelime tabanında son hecedeki düz-dar ünlünün yuvarlaklaşması birkaç kaynak kişide tespit edilmiştir. 'sândîgā - sandîgā - sandugā > sandığa, çârşî - çarşı > çarşı.' Ünsüzlerde ise : ç > ç̇ (yarı sızıcı /ç/ ünsüzü) ve k > g değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Fakat hedef kelimelerin yaygın kullanımı yine fonetik olarak çok yakın bir yuvarlaklaşma içindedir. Kaynak kişilerin ağız özellikleri genel olarak 'u-ü' ünlüsüne yatkın olması nedeniyle hedef kelimenin de zaman içerisinde u' ünlüsüyle kullanımın yaygınlaşacağı düşünülmektedir.
- Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde ilk hecede /h/ ünsüzü yanındaki yuvarlak-dar ünlünün genişlemesi tespit edilmiştir. 'hörmēd - hörmēd - hūrmāt > hürmet, hōkūmād - hōgūmēd - hōkūmēt > hükümet' Ünsüzlerde ise : h > ħ (nefesli /h/ ünsüzü), t > d değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde geniş-yuvarlak kök ünlüsünün daralması tespit edilmiştir. Yazı dilinde olmaıan ö-ü arası ö (ö) sesi oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. 'küy -köy > köy, köfdē - köftā > köy'
- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde yarı sızıcı / ç̇ / , / ç̇ / ünsüzleri yaygın olarak kullanılmaktadır. 'çevüz - çāvüz > ceviz, çöcuĥ - çöcūĥ > çocuk k > ħ ve k > ħ değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde arka damak / ħ / ünsüzü 'yok' hedef kelimesinde yaygın bir şekilde kullanılmasına rağmen 'yaparız' hedef kelimesinde ise çokluk 1. şahıs eki kullanımı oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. 'yōĥ > yok, yābārız > yaparız'
- Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde dip damak /-k / , / g / ünsüzü kullanımı tespit edilmiştir. (gūzī - gūzi > kuzu, gīzlār > kızlar , gadīnlār > kızlar ve gōyūn > koyun'
- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde arka/orta damak / ŋ / ünsüzündeki değişimler (n. g. ğ. y. v, ng) sadece 'dünür' hedef kelimesinde yaygın olarak /n/ ünsüzüne dönüştüğü tespit edilmiştir. 'dūnūr - dūnūr, -dūnör > dünür'

- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde az titremlili / ɾ / ve vurgulu / ̄ / hedef kelimelerde kullanımı tespit edilmiştir. ‘dārelerdā > derelerde, - deredē > derede, bir > bir ve dōrd - dōrd > dört’ olarak tespit edilmiştir.
- Yörede, hedef kelimelerde gırtlak ünsüzü / ‘ / (Alıntı kelimelerde) kullanımı tespit edilmiştir. ‘arabcā - ‘arabcā > arapça, ‘āziz - ‘aziz > aziz, ‘izzetlī > izzetli’
- Yörede, hedef kelimelerde kalın ünlülü kelimelerde ön damak /k/ ünsüzünün arka damağa çekilmesi durumu oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişiler tarafından uygulandığı tespit edilmiştir. ‘kağidā - kâgizā, kâgizā > kâğıda, hīgāyā - hīkāyē > hikâye’
- Yörede, hedef kelimelerde kelime başında / b, p / > / f /, / v / değişmesi b-v ünsüzlerinde hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmiştir. ‘vidōn - vidōn – vidon > bidon.’ Ünsüzlerde ise : b-v arası b > ɓ (yarı sızıcı /b/ ünsüzü) ve b > ɓ̄ (çift dudak /v/ ünsüzü) değişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, kaynak kişilerde hedef kelimelerde kelime içinde /b/ > /v/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmekte fakat yaygın kullanımı yine hedef özelliğe çok yakın olarak tespit edilen yarı sızıcı b-v arası b (ɓ) ünsüzü kullanımının oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. ‘çovān - çobān - çöbān > çoban, çörbē - çörbā – çorbā - şörbā > çorba’
- Yörede, hedef kelimedeki kelime başında /ç/ > /c/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişiler tarafından kullanımı tespit edilmiştir. Bazı kaynak kişilerin hedef kelimeleri yarı sızıcı ç ve c (̇ - ̂) şeklinde kullanmakta olduğu ayrıca tespit edilmiştir. ‘cōrāb > çorap, cizmē çizme, gizmā > çizme’
- Yörede, hedef kelimelerde iki ünlü arasında /c/ > /j/ değişmesi hedef kelimelerde tam manasıyla tespit edilememiş fakat kaynak kişilerin tamamının bu kullanıma çok yakın bir ağız özelliği gösterdiğini ifade etmek gerekir zira c-j arası c (̇) ünsüzünün kullanımı oldukça yaygın olarak tespit edilmiştir. ‘gēce - gāce > gece, yabaçāgiz - yābaçāgiz > yapacağız’
- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimelerde kelime başında /v/ > /f/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Sadece bir hedef kelimedeki tespit edilmiştir. ‘fišnē - fišnā > vişne’
- Yörede, hedef kelimelerde hece sonunda /h/ > /y/ değişmesi yalnızca bir

kaynak kişi de tespit edilmiştir. Bu biçimin yaygın olmadığı gözlemlenmiştir. ‘gayfe > kahve.’

- Yörede, hece sonunda ve iki ünlü arasında ön damak /g/ ünsüzünün korunması hedef kelimelerde kaynak kiřilerden tespit edilmiřtir. ‘legen - legēn – lāgān > leğen, dúğūn - dūğūn > düğün’
- Yörede, Hece sonunda ve iki ünlü arasında arka damak g (ğ) ünsüzünün korunması hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘āyag – āyāğ > ayak, ôğlī - oğlī > oğlu’
- Yörede, kelime başında /n/ > /l/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerin sıklıkla kullandığı tespit edilmiştir. ‘laylōn > naylon’
- Yörede, kelime içinde /n/ > /l/ deėiřmesi hedef kelimelerde kaynak kiřilerden tespit edilmiřtir. ‘dōlūm, dōlīm, dōlōm > dönüm’
- Yörede, kelime içinde /r/ > /l/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘melhēm - mālhām > melhem’
- Yörede, kelime başında /s/ > /z/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘zebzē - zābzā > sebze’
- Yörede, /ř/ > /j/ değişmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilememiş fakat yazı dilinde kullanılmayan ama yakın sesleri ifade edebilen çok benzer ifadeler bulunmuştur. ‘bēc > beş, hōc > hoş’
- Yörede, /l/ - /v/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi hedef kelimelerde sadece iki kaynak kişide ‘helva’ kelimesinin yer değiştirdiği tespit edilmiştir. ‘halōv - hāvle > helva’
- Yörede, /r/ - /v/ ünsüzlerinin yer değiştirmesi hedef kelimelerde birkaç kaynak kişiden tespit edilmiştir. Fakat genel olarak kelimelerin değişime uğramadan kullanıldığı tespit edilmiştir. ‘gevrān > kervan’
- Yörede, / l / - / r / ünsüzlerinin yer deėiřtirmesi hedef kelimelerde kaynak kiřilerden tespit edilmiř olmasına raėmen kullanımı oldukça sınırlıdır. ‘būrgūl - būlgīr > bulgur’
- Yörede, kelime bařında /y/ dūřmesi hedef kelimelerde kaynak kiřilerden bir kelimedede (yılan) tespit edilmiřtir. Bir kaynak kiřinin ise ‘yüksek’ kelimesinde y’ ünsüzünü dūřürdüėü tespit edilmiřtir. ‘yūgsēg - ūgsēg > yüksek, īlān - yīlān -

ilān > yılan’

-
- Yörede, /n/, /ş/ ünsüzleriyle başlayan kelimelerde ön ses / I / türemesi hedef kelimeye bir kaynak kişiden tespit edilmiştir. ‘inār > nar’
- Yörede, Kelime içinde /n/ türemesi hedef kelimelerde sadece bir kaynak kişiden tespit edilmiştir. Hedef kelimenin bu biçimsel özelliği oldukça sınırlıdır. ‘tífūng > tüfek’
- Yörede, /d/, /t/ ünsüzlerinin ikizleşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef kelimelerdeki son hecelerde genellikle uzama tespit edilmiştir. (yēddī - yeddī - yāddī > yedi, öttiz - öttüz - öttiz > otuz’
- Yörede, /g/, /k/ ünsüzlerinin ikizleşmesi hedef kelimelerde kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef kelimelerin son hecesinde ise uzama meydana geldiği tespit edilmiştir. ‘meggās - mággās – maǧgās > makas, iggī, ikki > iki, seǧǧız, sāǧǧız > sekiz’
- Yörede, ayrılma hâli eki (+DAn) yerine (+dA) ekinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef ekin uzamaya uğradığı da tespit edilmiştir. ‘esgidā - esǧīdē - esgidē > eskiden, öncedē - öncedē > önceden.’
- Yörede, vasıta hâli eki (+la)'nın deǧışkeleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Hedef ekin uzamaya uğradığı da tespit edilmiştir. ‘öǧlīylā > öǧluyla öǧullārīylē > öǧullarıyla, tūrāhtōrlā - tīrāgtōrlē > traktörle’
- Yörede, çokluk 1. şahıs için kullanılan şahıs ekler: (-Iz) eki örneǧi kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘yabārız - yābārız > yaparız, bişiririz - pişiririz > bişiririz’
- Yörede, fiillerin birleşik kipli çekimlerinde (-1Ar) ekinin yeri kip eklerinin arasında kullanıldığı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘yābārlārmış – yabārlārmış > yaparlarmış, gidērlērmış - gidārlērmış > giderlermiş
- Yörede, Öğrenilen geçmiş zaman ekleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Yörede kip ekleri arasında ve diğerk kip eklerinin yerine de yoğun bir şekilde bu kip eki (-mİş) kullanılmaktadır. ‘irāndā gelmişlār - gelmişlēr > gelmişler, almışlār > almışlar, gelmiş – gelmiş > gelmiş.’
- Yörede, olumsuz geniş zamanın teklik ve çokluk 1. şahıs çekiminin deǧışkeleri kaynak kişilerden ‘ -mAyIz) eki yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir.

‘gġdmġyġz - gidmġyġz - gġdmġyġz > gitmeyiz, almġyġz > almayız.’

- Yörede, gelecek zaman ekleri kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Fakat bazı kaynak kişilerin geniş zaman ekini gelecek zaman gibi kullandığı da tespit edilmiştir. ‘alacāḥ - alācāḥ > alacak, , azalāceġ - azalācāḥ > azalacak.’
- Yörede, şimdiki zaman ekinin deġişikleri (-(I) yor) eki kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Fakat geniş zaman ekinin şimdiki zaman eki gibi kullanımı da kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘dinlġyör, dinlġyör > dinliyor, olġyör - ölüyör - olġyör > oluyor, dġnlġyörlär > dinliyorlar, olġr > olur.’
- Yörede, teklik 2. şahıs emir çekiminde pekiştirici kullanımı fiil biçiminde olarak kullanıldığı kaynak kişilerde yaygın tespit edilmiştir. (vġr, sūs) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (ġġr, vġr, sūs) şekilleri de mevcuttur.
- Yörede, saha çalışmalarım esnasında tüm kaynak kişilerde geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zamanın kullanımı o kadar yaygın ki dilek ve haber kiplerini saatler süren uğraşlar sonucunda dolaylı yollardan soruların yanıtlarını tespit etmeye çalıştığımı ayrıca belirtmekte fayda olduğunu düşünüyorum. (vġrġ(ġz) - verġlġm > verelim, ġonġşālġm, ġonuşālġm - ġonġşālġm > konuşalım.’
- Yörede, ünlü ile biten fiillerde çokluk 2. şahıs emir eki ((-y)In) biçimi kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘başlġyālġm – başla > başlayalım , yābmġyġn – yābmġyġn – yabmġyġn > yapmayın.’ olarak tespit edilmiştir. Ayrıca ‘,’ Ünsüzlerde ise : p> b deġişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, kaynak kişilerden hedef kelimedede dönüşlülük zamirleri ‘Kendi’ biçiminin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. ‘ ġāndġsi - kġndġġ, kġndġ, ġġndġ, ġġndġ > kendi(si) olarak tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise : k> g deġişimi oldukça yaygın bir şekilde kaynak kişilerde tespit edilmiştir.
- Yörede, "Ben, sen" zamirlerinin yönelme hâli çekimi (bana, sana) kullanımı kaynak kişilerde tespit edilmiştir. Son hece ünlüsünde genellikle uzama olduğu tespit edilmiştir. (banā, sanā, bānā, sānā) olarak tespit edilmiştir.
- Yörede, "O, onlar" zamininin deġişikleri kaynak kişilerden tespit edilememiş fakat o-u arası o (ö) ünlü kullanımı oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. (önlär, ö) olarak tespit edilmiştir.

- Yörede, "Herkes" zamirinin değişkeleri kaynak kişilerde tespit edilmiştir. 'hergēs - hārgēs - herkēz > herkes olarak tespit edilmiştir.
- Yörede, "Öyle, böyle" kelimesinin değişkeleri (ōlē , bōlē) biçiminin yaygın olarak kullanıldığı kaynak kişilerden tespit edilmiştir. (ōlē, bōlē, ōlē, bōlē, böyle) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca (eylē, beylē) kullanımları da az d olsa tespit edilmiştir.
- Yörede, "Orada, şurada, horda" zamirinin değişkeleri (ördā , bürdā) biçimi yaygın olarak kaynak kişiler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. (ördā, bürdā, ordā, burdā) olarak tespit edilmiştir.
- Yörede, "Oradaki" anlamında "endeki / endēki, tendeki" kelimesinin kullanımı kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Kaynak kişiler tarafından yaygın olarak kullanılan hedef kelimeler: (ördākī, ördāgi) olarak tespit edilmiştir. Bu kelimelerdeki ünlülerin kullanımı şöyledir : o-u arası o (ö), uzun a (ā), uzun i (ī) ünlüleri hedef kelimelerde tespit edilmiştir. Ünsüzlerde ise: k > g değişiminin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yörede hedef kelimelerin genel kullanımının ünlülerin çift ve uzun ses olarak kullanımı yönünde olduğu belirtilen ünsüzlerin ise genellikle değişime uğradığı gözlemlenmiştir. Yöre ağzında standart dilin tüm ünlüleri ve ünsüzleri bulunmaktadır. Fakat çift sesli ünlülerin kullanımı bir hayli faladır. Yörede kaynak kişiler tek düze konuşmaları esnasında boğumlanan normal süreli ünlüleri kullanabilmektedir. Standart yapıli ünlülerin yörede yine ölçünlü dilde olan veya özel işaretli harfler kullanılarak farklı bir yapıya dönüşebilen örnekleri de bulunmaktadır. Patnos yöresi ağzında çok yaygın bulunan ara ünlüler çeşitli nedenlere bağlı olarak meydana geldiği düşünülmektedir. Tüm bu saha çalışması, tarama ve tasnif neticesinde elde edilen sonuçlara dayanarak Patnos halk ağızlarında yer alan, günlük kullanımda etkin ve yaygın bir şekilde kullanılan ama kayda geçirilmeyen söz ve ses değerlerinin tespiti amacıyla yapılmış bu çalışma KARAHAN'ın da tasnif ettiği şekilde Doğu Grubu ağız grubuna girdiğini düşünmekteyiz.

6. KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. 2013. “Dünyada ve Türkiye Türkçesinde Ağız Çalışmaları ve Yöntemler”. *Turkish Studies*, 8/9: 387-401.
- Alparslan, İ., 1982. Atatürk Yılında Ağrı, Ayyıldız Matbaası, Ankara.
- Albert Kirk Grayson, 1999. “Assyria: Ashur-dan II to Ashur-nirari V (934-745 BC)”, in: *The Cambridge Ancient History Volume III Part I: The Prehistory of the Balkans; and the Middle East and Aegean World, Tenth to Eighth Centuries B.C*, Eds. J. Boardman – I. E. S. Edwards – N. G. L. Hammond – E. Sollberger, (Cambridge Antik Tarihi - Sayfa 335 John Boardman tarafından) s. 238–281, Cambridge, USA.
- ArDOS, M., 1984. Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, Cilt: 1, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Yay. No: 3199, İstanbul.
- Arsebük, G., 1974. *Altınova’da Koyu Yüzlü Açıklı ve Karaz Türü Çanak Çömlek Arasındaki İlişkiler Sorunu*, İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi,
- Balkan, K., 1964. “Patnosta Ke fedilen Urartu Tapınağı ve Urartu Sarayı”, *Atatürk Konferansları I*, 235 – 243.
- Balkan, K., 1960. “ Patnos Yakınında Anzavurtepede Bulunan Urartu Tapınağı ve Kitabeleri”, *Anatolia V*, 137 –158.
- Balkan, K., 1964. “The Excavation of a Urartian Temple and Palace at Patnos in Eastern Turkey”, *İngiliz Arkeoloji Enstitüsü*, 1-11, (Yayınlanmadı) Ankara.
- Başaran, S., 1979. “Van Bölge Müzesinden İki Urartu Bakracı”, *Anadolu Araştırmaları* 7, 79 – 88.
- Baykara, T., 1991. Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş, Türk Kült. Araşt. Enst. Yay. No:86, Ankara.
- Belli , O., ve Konyar, E., 2003. *Doğu Anadolu Bölgesinde Erken Demir Çağı Kale ve Nekropoller*, İstanbul.
- Belli, O., 1977. Urartular Çağında Van Bölgesi Yol Şebekesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Eskiçağ Tarihi Kürsüsü, İstanbul.
- Burney, C., and Lang, D. M., 1971, *The Peoples of the Hills*, London.

- Burney, C. A., and Lawson, G. R. J., 1960, "Measured Plans of Urartian Fortresses", *Anatolian Studies* 10, 177-196.
- Ceylan, N., 2020. 2019 Yılı Ağrı İli, Patnos İlçesi Yüzey Araştırması. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi: s.360-373.
- Creswell, J. W., 2007. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.
- Çavuşoğlu, R., Salvini, M., - and Işık, K., 2006, "The New Urartian Inscriptions in Patnos", *SMEA* 48, 1vd. Baskıda, Roma.
- Çavuşoğlu, R., and Salvini, M., The Urartian Rock Inscription of Damla Köy (Erciş), *SMEA XLV/2*, Roma, 2003, 185-190.
- D.S.İ., 1978. Malazgirt, Bulanık ve Patnos Ovaları Hidrojeolojik Etüt Raporu, Ankara.
- Ercilasun, A. B., 1983. Kars İli Ağızları Ses Bilgisi. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Emen, A., 1979. Doğu Anadolu ve Urartular, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara.
- Ergenç, A., 1968. Patnos-Ağrı Arasının Jeolojisi ve Jeomorfolojisi Mezuniyet Tezi, İst. Üniv. Edb. Fak. Coğrafya Bölümü, İstanbul.
- Erinç, E., 1953. Doğu Anadolu Coğrafası, İst Üniv. Coğrafa Enstitüsü Yay. No:15, İstanbul.
- ERZEN, A., 1984. *Doğu Anadolu ve Urartular*, TTK XX, Ankara.
- Reilly, E. B., 1940. TEST EXCAVATIONS AT TILKITEPE. 1937, *Türk Arkeoloji Dergisi*, sy. 4, ss. 156-193.
- Fraenkel, JR, Wallen, NE ve Hyun, HH., 2012. Eğitimde araştırma nasıl tasarlanır ve değerlendirilir (8. Basım) Mc Graw Hill, New York.
- Gemalmaz, E., 1989. Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Günaltay, Ş., 1987. Yakınşark IX. Türk Tarih Kurumu Yay. VIII Dizi, sayı:3, Ankara.
- Güneş, B. (2012). "Karşılaştırmalı Ağız Araştırmalarının Önemi ve Türkiye'deki Karşılaştırmalı Ağız İncelemeleri Üzerine Bir Deneme. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 1/4: 20-44.

- Grayson, Albert K, *Assyrian Royal Inscriptions*. Volume I, Wiesbaden, 1972
- Honigmann, E., 1970, Bizans Devleti'nin Doğu Sınırı. (Çev. Fikret İşıtan), İst. Üniv. Edb. Fak. Yay. No: 1528, İstanbul.
- Hyvernât, H., (1892), "Inscriptions inedites", P. Müller-Simonis (ed.), Relation des missions scientifiques de MM. H. Hyvernât et P. Müller-Simonis (1888-1889), Paris-Lyons-Washington, 560-565
- İlhan, E., 1976. Türkiye Jeolojisi. ODTÜ Mühendislik Fak. Yay. No: 51, Ankara.
- İller Bankası, 1993. Patnos İlçesi Kanalizasyon Tatbikat Projesi Jeoteknik Raporu. Erzurum.
- Karabulut, F., 2011. Türk Dilinde ve Dünya Dillerinde Edilgen Yapı Tipolojisi, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Karahan L., 1996. Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması. TDK Yay.,Ankara.
- Kellner, H. J., 1975. Ein datierter Silberfund aus Urartu. *Anadolu* 19, , 57-63. Ankara.
- Kozbe, G. & Ceylan, A., 2008. Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri-6a-b Demir Çağları, 134-135, İstanbul.
- König, F.V., 1955. Haldice Kitabelerin El Kitab, 140, Viyana.
- Köy Hizm. Gen. M., 1991. Ağrı ili Arazi Varlığı. Ankara.
- Kroll, S., 1984. Urartus Untergang in anderer Sicht. *Ist Mitt* 34, 151 –170.
- Korkmaz, Z. 2010. Gramer Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara
- Korkmaz, Z. 1995. Türk Dili Üzerine Araştırmalar. 2. c., TDK Yay., Ankara.
- Köktekin K., 2007. Doğubayazıt Ağzının Ses Özellikleri. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, , Sayı 33, s. 1-9, Erzurum.
- Maisler, B., and Stekelis, M. vd. 1952. The Excavations at BethYerah (Khirbet el-Kerak) 1944-1946. *Israel Exploration Journal* Volume 2, 165-173.
- Marro, C. ve Özfirat, A., 2003. Pre-classical Survey in Eastern Turkey. First Preliminary Report: the Ağrı Dağ (Mount Ararat) region. *Anatolia Antiqua* XI: 385-422
- Melikishvili, G.A., 1960. *Urartskie Klioobrazny Nadpisi*. Moskow.
- Melikişvili, G., 1971. "Urartskie Klinoobraznye Nadpisi 2: Otkritiya i Publikatsiyi

- 1954-1970gg”, VDI 3: 227-255; 4: 265-294.
- Olçay, S., 1966. Erzurum Ağzı İnceleme-Derleme-Sözlük, Atatürk Üniversitesi Yay., s.13. Ankara.
- Olmstead, Albert T., 1921. “Shalmaneser III and the establishment of the Assyrian Power”, JAOS 41, s. 354-382. Roma, İtalya
- Ögel, B., 1986. İslam Ansiklopedisi, (ALADAĞ mad.) Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 37.
- Özfirat, A., 2001. *Doğu Anadolu Yayla Kültürleri*. İstanbul.
- Özfirat, A., and Marro, C., 2003. Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması. 22. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2, Konya, 2004 b, 299 – 316.
- Payne, M.R., 2006. *Urartu Çivi Yazılı Belgeler Kataloğu*, İstanbul,
- Philip, G. and Millard, A.R., 2000. Khirbet Kerak Ware in the Levant: The Implications Of Radiocarbon Chronology and Spatial Distribution. C.Marro/H.Hauptmann (editor), *Chronologies des Pays du Caucase et de l’Euphrate aux IV-III millénaires*, 279 – 295, Paris.
- Sagonia, A. and Kiguradze, T., 2003. On the Origins of the Kura – Araxes Cultural Complex. *Archeology in Borderlands* 47, 38 – 50, Los Angeles.
- Salvini, M., 1993. Una dedica di I puinie Minua al Dio Ua. *SMEA* 31, 43 – 148.
- Sevin, V., 1989. Urartulara Ait Dünyanın En Eski Karayolu. İ.Ü. Edb. Fak. Anadolu Araştırmaları Dergisi, No: 11, İstanbul.
- Sevin, V., 1998. Van / Karagündüz Kazılarının Işığında Doğu Anadolu Geç Demir Çağ Çanak Çömleği. *Karatepedeki Işık: Halet Çambel Kitabı* 715 – 726, İstanbul.
- Sevin, V., 1979. Menua’nın Oğlu İnüşpua. *AnAr*, 1 vd, İstanbul.
- Sevin, V., 2004. Doğu Anadolu ; Orta ve Son Tunç Çağı. *Arkeoatlas* 3, 104 – 129. İstanbul.
- Şaroğlu, F. - Yılmaz, Y., 1987. Doğu Anadolu’da Neotektonik Dönemdeki Jeolojik Evrim ve Havza Modelleri, *M.T.A Dergisi* No: 107, Ankara.
- Şaroğlu, F., ve Yılmaz, E., 1984. Doğu Anadolu’nun Neotektoniği ile ilgili Magmatizması. *Türkiye Jeoloji Kurumu Ketin Simp.* 20-21 Şubat 1994. Ankara.
- Tanret, M., 1983. “Un nouveau roi d’Urartu?”, *Akkadica* 32.

- Tarkan, T., 1972. Malazgirt'in Jeomorfolojik ve Doğal Koşulları. Atatürk Üniv. Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, S.sayı: 5 , Erzurum.
- Tarhan, T., 1978. MÖ. XIII. Yüzyılda Uruatri ve Nairi Konfederasyonları. İstanbul.
- Tarhan, M. T., 1978. M.Ö. XIII. Yüzyılda “Uruatri” ve “Nairi” Konfederasyonları, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Üniversitesi Edebiyat Fakültesi. İstanbul.
- Tarhan, M. T., 1982. Urartu Devletinin Kuruluş Evresi ve Kurucu Krallardan “Lutupri=Lapturi” Hakkındaki Yeni Görüşler. Anadolu Araştırmaları VIII, 69-114 s, İstanbul.
- Tanrıverdi İ., 1976. Ağrı - Doğubeyazıt İlçesi Ağzı. Atatürk Üniv., Lisans Tezi, Erzurum.
- Topaloğlu, A., 1989. Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayınları, İstanbul.
- Tümertekin, E., 1994. Beşeri Coğrafyaya Giriş. İ.Ü. iletişim Fak Basımevi, İstanbul.
- Vardar, B., 1988. Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, ABC Tanıtım Basımevi Yayınları, İstanbul.
- Yıldız M. Z., 1996. Patnos Şehir Coğrafyası. Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Yücel, T., 1987. Türkiye Coğrafyası. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yav. No 68, Ankara.
- Zimansky, P., 2005. The Cities of Rusa II and the end of Urartu. AIA 5 (Ed.A.Çilingiroğlu – G. Darbyshire), 235 – 240 s, London.
- Amerikan Doğu Derneği Dergisi - S-60
- Erzurum Vilayeti Salnameleri (1288, 1291).
- Erzurum Vilayeti Salnameleri (1288, 1291).
- D.M.İ Kayıtları
- Erzurum Vilayeti Salnameleri (1288, 1291).
- https://www.nufusu.com/ilce/patnos_agri-nufusu
- <https://www.patnos.bel.tr/sayfa/mahalleler.html>

7. KAYNAK KİŞİLER:

- KAYNAK: Gülcennet TATLI, 62 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gencali köyü
- KAYNAK: Ayten TATLI, 61 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gencali köyü
- KAYNAK: Şerafettin BEYAZIT, 71 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Keçelbaba köyü
- KAYNAK: Ekrem Baran CANDAN, 68 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Keçelbaba köyü
- KAYNAK: Mehmet ÇARBOĞA, 61 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yukarı Göçmez köyü
- KAYNAK: Fatih SEVİN, 61 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yukarı Göçmez köyü
- KAYNAK: Orhan AKYIL, 58 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Oyacık köyü
- KAYNAK: Seyithan ALPARSLAN, 59 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Oyacık köyü
- KAYNAK: Tayfur ÇETİN, 59 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yeşilhisar köyü
- KAYNAK: Aydın ÇETİN, 56 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yeşilhisar köyü
- KAYNAK: Muhiddin LEVENT, 80 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Çukurbağ köyü
- KAYNAK: Abdülkuddüs LEVENT, 78 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Çukurbağ köyü
- KAYNAK: Ahmet YILDIZ, 70 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Hacılar köyü (Gülçimen mezrası)
- KAYNAK: Mehmet YILDIZ, 73 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Hacılar köyü (Gülçimen mezrası)
- KAYNAK: Adil ŞAHİNDERE, 64 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Eski Konak köyü

- KAYNAK: Saadet ŞAHİNDERE, 62 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Eski Konak köyü
- KAYNAK: Seyithan ULUTAŞ, 82 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Ürküt köyü
- KAYNAK: Alican ULUTAŞ, 67 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Ürküt köyü
- KAYNAK: Seyithan SÜRÜCÜ, 60 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Dizginkale köyü
- KAYNAK: Sadullah TUNÇ, 58 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Dizginkale köyü
- KAYNAK: Yılmaz ORAL, 77 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Değirmendüzü köyü
- KAYNAK: Seyit Battal CAN, 55 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Değirmendüzü köyü
- KAYNAK: Torun ARİN, 75 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Bozoğlak köyü (Fatih mezrası)
- KAYNAK: Zehra ARİN, 77 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Bozoğlak köyü (Fatih mezrası)
- KAYNAK: Ahmet SAÇAN, 66 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / 14 Nisan Mahallesi
- KAYNAK: Ayşe SAÇAN, 68 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / 14 Nisan Mahallesi
- KAYNAK: Ahmet DİLER, 71 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gökoğlu köyü
- KAYNAK: Gıyasettin EGE, 55 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gökoğlu köyü
- KAYNAK: Kutbettin BİLİR, 72 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yürekveren köyü
- KAYNAK: Kerem TAŞ, 80 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yürekveren köyü
- KAYNAK: Berhem DUMAN, 57 Yaşında

- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Alatay köyü
- KAYNAK: Kasım ACAR, 66 Yaşında
- DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Alatay köyü

7.1. KAYNAK KİŞİ RESİMLER:

7.1.1. GENÇALİ KÖYÜ:

1. KAYNAK: Gülcennet TATLI, 62 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gençali köyü

2. KAYNAK: Ayten TATLI, 61 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gençali köyü (Res-1,2)

7.1.2. KEÇELBABA KÖYÜ:

3. KAYNAK: Şerafettin BEYAZIT, 71 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Keçelbaba köyü

4. KAYNAK: Ekrem Baran CANDAN, 68 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Keçelbaba köyü (Res-3,4,5)

7.1.3. YUKARI GÖÇMEZ KÖYÜ:

5. KAYNAK: Mehmet ÇARBOĞA, 61 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yukarı Göçmez köyü

6. KAYNAK: Fatih SEVİN, 61 Yaşında

7. DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yukarı Göçmez köyü (Res-6,7)

OYACIK KÖYÜ:

8. KAYNAK: Orhan AKYIL, 58 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Oyacık köyü

9. KAYNAK: Seyithan ALPARSLAN, 59 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Oyacık köyü(Res-6,7)

7.1.4. YEŞİLHİSAR KÖYÜ:

10. KAYNAK: Tayfur ÇETİN, 59 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yeşilhisar köyü

11. KAYNAK: Aydın ÇETİN, 56 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yeşilhisar köyü (Res-8,9, 10)

7.1.5. ÇUKURBAĞ KÖYÜ:

12. KAYNAK: Muhiddin LEVENT, 80 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Çukurbağ köyü

13. KAYNAK: Abdülkuddüs LEVENT, 78 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Çukurbağ köyü (Res-11,12,13)

7.1.6. HACILAR KÖYÜ (GÜLÇİMEN MEZRAI)

14. KAYNAK: Ahmet YILDIZ, 70 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Hacılar köyü (Gülçimen mezrası)

15. KAYNAK: Mehmet YILDIZ, 73 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Hacılar köyü (Gülçimen mezrası) (Res-14,15,)

7.1.7. ESKİ KONAK KÖYÜ:

16. KAYNAK: Adil ŞAHİNDERE, 64 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Eski Konak köyü

17. KAYNAK: Saadet ŞAHİNDERE, 62 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Eski Konak köyü (Res-16,17)

7.1.8. ÜRKÜT KÖYÜ:

18. KAYNAK: Seyithan ULUTAŞ, 82 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Ürküt köyü

19. KAYNAK: Alican ULUTAŞ, 67 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Ürküt köyü (Res-18,19)

7.1.9. DİZGİNKALE KÖYÜ:

20. KAYNAK: Seyithan SÜRÜCÜ, 60 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Dizginkale köyü

21. KAYNAK: Sadullah TUNÇ, 58 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Dizginkale köyü (Res-20,21)

7.1.10. DEĞİRMENDÜZÜ KÖYÜ:

22. KAYNAK: Yılmaz ORAL, 77 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Değirmendüzü Köyü

23. KAYNAK: Seyit Battal CAN, 55 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Değirmendüzü Köyü (Res- 22, 23)

7.1.11. BOZOĞLAK KÖYÜ (FATİH MEZRAI):

24. KAYNAK: Torun ARİN, 75 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Bozoğlak Köyü (Fatih Mezrai)

25. KAYNAK: Zehra ARİN, 77 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Bozoğlak Köyü (Fatih Mezrai) (Res- 24, 25)

7.1.12. 14 NİSAN MAHALLESİ:

26. KAYNAK: Ahmet SAÇAN, 66 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / 14 Nisan Mahallesi

27. KAYNAK: Ayşe SAÇAN, 68 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / 14 Nisan Mahallesi (Res- 26, 27)

7.1.13. GÖKOĞLU KÖYÜ:

28. KAYNAK: Ahmet DİLER, 71 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gökoğlu köyü

29. KAYNAK: Gıyasettin EGE, 55 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Gökoğlu köyü (Res- 28, 29)

7.1.14. YÜREKVEREN KÖYÜ:

30. KAYNAK: Kutbettin BİLİR , 72 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yürekveren köyü

31. KAYNAK: Kerem TAŞ, 80 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Yürekveren köyü (Res- 30, 31)

7.1.15. ALATAY KÖYÜ:

32. KAYNAK: Berhem DUMAN, 57 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Alatay Köyü

33. KAYNAK: Kasım ACAR, 66 Yaşında

DERLEME YERİ: Ağrı, Patnos / Alatay Köyü (Res- 32, 33, 34)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Harun KURT
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi / Türk Dili ve Edebiyatı
Yüksek Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Stajlar	2011 / 2012 Öğretmenlik Eğitim Stajı
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Patnos 15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam-Hatip Lisesi
İletişim	
E-posta Adresi	
Mezuniyet Tarihi	
06/06/2012	